

HERØY KOMMUNE
HERØY KOMMUNE

MØTEINNKALLING

Utval: Formannskapet
Møtestad: Formannskapssalen Herøy rådhus
Dato: 19.09.2017
Tid: 13:30

Melding om forfall til tlf. 70081300.

Forfall til møter i kommunale organer skal vere gyldig i hht. Lov om kommuner og fylkeskommuner § 40, nr. 1.

Varamedlemer som får tilsendt sakliste, skal ikkje møte utan nærare innkalling.

Fosnavåg, 13.09.2017

Camilla Storøy
Fung. ordførar

SAKLISTE:

Saksnr	Innhold
PS 136/17	Godkjenning av innkalling og sakliste
PS 137/17	Protokoll frå førre møte
PS 138/17	Delegerte saker
PS 139/17	Referatsaker
PS 140/17	Budsjettkontroll per 31.08.2017
PS 141/17	Tertialrapport per 01.09.17.
PS 142/17	Økonomisk avslutning av prosjekt 51205: Leikanger skule (tilkomst, snuplass, parkering)
PS 143/17	Prosjekt 51408 - Einedalen skule - byggeprogram for gymsal / fleirbrukshall
PS 144/17	Prosjekt 61604 - Hovudbrannstasjon - forprosjekt til godkjenning
PS 145/17	Budsjett 2018 og økonomiplan 2019-2021 - Investeringsiltak i kommunale bygg
PS 146/17	Budsjettkorrigeringssak nr 1 for 2017
PS 147/17	Lokaldemokratiundersøking 2017.
PS 148/17	Avtale om vegrett Moltu bedehus - førespurnad om asfaltering Delegerte saker frå avdelingane
DS 21/17	Kjøp av gnr. 45 bnr. 169 i Dragsund. Referatsaker
RS 88/17	110-sentralen sin funksjon i forhold til framtidige responsentralar for velferdsteknologi
RS 89/17	Referat frå møte med kystverket 04092017
RS 90/17	Søknad om driftsstøtte til TV-aksjonen Møre og Romsdal 2017.
RS 91/17	Jubileum Runde 2. september
RS 92/17	Herøy Vasslag SA - rekneskap og gebyr for 2018
RS 93/17	Eit verdig monument over moderne vegbygging og finansiering
RS 94/17	Søknad om tilskot NKS veiledningssenter

for pårørende

RS 95/17

Utviklinga av samferdsel på Sunnmøre

Prenta skriv til orientering/drøfting:

PS 136/17 Godkjenning av innkalling og sakliste

PS 137/17 Protokoll frå førre møte

PS 138/17 Delegerte saker

PS 139/17 Referatsaker

HERØY KOMMUNE
HERØY KOMMUNE

Økonomiavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	GEO	Arkivsaknr:	2016/593
		Arkiv:	210

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
140/17	Formannskapet	19.09.2017
	Kommunestyret	28.09.2017

BUDSJETTKONTROLL PER 31.08.2017

Tilråding:

Herøy kommune skal levere forsvarlege tenester.

Samstundes ber kommunestyret om at avdelingane framleis skal vere forsiktige med vikarbruken framover og at ein minimerer andre utgifter der det er mogeleg.

Særutskrift:

- Vest Kontroll IKS
- Søre sunnmøre kommunerevisjon IKS
- Kommunalsjefane, her

Vedlegg:

Samandrag av saka:

Herøy kommune har økonomiske utfordringar i 2017. Baserte på tilbakemeldingar frå sektorane/avdelingane ser det ut til at desse får eit meirforbruk på totalt 4,3 mill kr dette året basert på rekneskapstala per 31.08. Vidare er dei budsjetterte inntektene frå skatt og rammetilskott samla sett om lag 8,2 mill kr høgare enn det som ser ut til å bli reelt basert på KS sin prognosemodell. Andre faktorar ser også ut til å slå negativt ut og samla sett kan kommunen gå mot eit samla meirforbruk på 14,3 mill kr. Men kommunen har bundne fonds på nær 1,8 mill kr som kan nyttast til saldering av eit meirforbruk og i tillegg voner ein at pensjonsavvik slår positivt ut i høve det budsjetterte.

Saksopplysningar:

Rådmannen sitt ynskje var å få fram tertialrapporten per 31.08.2017 til kommunestyret sitt møte 28 september. For å rekke dette vart månadsrapporten kjørt allereie 4 september. Det gjer at veldig mange fakturaer som gjeld august ikkje er med i talgrunnlaget i tabellane under (utgjer kanskje i alt om lag 2,0 mill kr), men ein vonner at avdelingsleiarane og kommunalsjefane har tatt med dette i deira vurderingar.

Tabellen under er delt opp etter ny organisering. I tabellen ser vi at det er sektor for Helse og omsorg som har dei største utfordringane med å halde budsjettbalansen i 2017. Totalt melder dei om eit meirforbruk i 2017 på om lag 5,8 mill kr.

I tillegg ser ein av tabellen at skatt, ramme, finans, tilskott vil få betydeleg mindre inntekter i 2017 enn budsjettert.

				Rekneskaps	
	Avdelingsleiar	Avvik per	Totalt	prognose	
Sektor/område	vurdering (avvik i kr)	31.08.2017	Årsbudsjett	per 31/12	Avvik i %
Politisk leiing	-300	85	4 050	4 350	-7,4
Administrativ leiing	1 000	485	3 380	2 380	29,6
Sektor Stab	100	-2 604	47 800	47 700	0,2
Servicetorget	70	-149	2 960	2 890	2,3
Dok senter og pol sekr	30	72	2 180	2 150	1,4
Økonomiavd	-	-133	5 650	5 650	-
Personal og organisasjonsavd	-	-233	7 810	7 810	-
Informasjonsteknologi	-	-1 027	6 760	6 760	-
Eigedomsavd.	-	-1 134	22 440	22 440	-
Sektor Oppvekst	1 000	4 685	180 240	179 240	0,6
Barnehageavd.	-	1 682	67 140	67 140	-
Grunnskuleavd	1 000	3 003	113 100	112 100	0,9
Sektor Helse og omsorg	-5 800	-8 713	198 900	204 700	-3,0
Barn, familie, helse	-1 300	-1 515	38 800	40 100	-3,4
Pleie- og omsorgsavd	-4 000	-7 410	109 320	113 320	-3,7
Bu- og habiliteringsavd	-500	-1 173	40 980	41 480	-1,2
Sosial og flyktning	-	1 385	9 800	9 800	-
Sektor Samfunnsutvikling	-	4 072	34 025	34 025	-
Kulturavdelinga	-100	-1 000	8 610	8 710	-1,2
Utviklingsavdelinga	300	2 388	8 970	8 670	3,3
Brannvern og feiing	-200	-943	8 375	8 575	-2,4
Anleggs- og driftsavd	-	3 627	8 070	8 070	-
Overføringar	100	10 618	13 260	13 160	0,8
Ø-Hjelp og mottak	-400	435	-1 165	-765	-34,3
Skatt, ramme, finans, tilskott	-10 000	-7 713	-480 490	-470 490	-2,1
SUM	-14 300	1 350	-	14 300	

Tabellen nedanfor syner på kva utgiftsartar/inntektsartar ein får meirutgifter og mindreinntekter. Meirutgiftene knytt til løn kan bli endå høgare enn skissert under. Grunnen til dette er at ein innan sektor for Helse og omsorg har trekt meirinntekter i form av statstilskott ressurskrevjande brukarar frå dei auka lønnskostnadane slik at det er netto auken ein ser under.

	Rekneskap	Rekneskap	Revidert	Avvik	Forventa	Revidert	Forventa
	per 31.08.2016	per 31.08.2017	budsjett	hittil i år	avvik per	årsbudsjett	årsresultat
			per 31.08.2017		31.12.2017		
Sum totalt	-10 780	-17 209	-15 858	1 351	-15 300	-	15 300
Utgifter	439 168	420 978	449 915	28 937	5 800	702 570	708 370
Løn inksosiale utgifter	259 728	273 398	252 058	-21 339	3 800	406 181	409 981
Kjøp av varer og tenester	106 868	108 445	116 079	7 634	1 000	170 970	171 970
Overføringer og andre utg.	72 573	39 135	81 777	42 642	1 000	125 419	126 419
Inntekter	-449 948	-438 187	-465 773	-27 586	9 500	-702 570	-693 070
Salsinntekter	-46 663	-44 261	-51 701	-7 439		-82 039	-82 039
Refusjon sjukeløn	-11 390	-12 627	-4 380	8 247		-6 496	-6 496
Andre ref. og tilskott	-391 896	-381 299	-409 693	-28 394	9 500	-614 035	-604 535

Vi har her valgt å sakse inn det dei budsjettansvarlege har notert ned i månadsrapporten sitt kommentarfelt.

Kommentar frå Rådmann

Som rapportert tidlegare i år går Herøy kommune mot eit meirforbruk (underskott) i 2017.

Kor stort dette vil bli er framleis usikkert og det er slik at mykje kan skje dei siste 4 månadane av året. Det har vi sett tidlegare og det kan vi sjølvsagt sjå igjen.

Per no har vi ein større svikt i skatteinntektene i høve til budsjettet. Dette har blitt rapportert sidan 30.04 og har ikkje endra seg stort sidan den gong. Når det gjeld tenestene er rapportane litt meir oppløftande. Trass i at avdelingane innan sektor for helse og omsorg slit med budsjettbalansen seier dei tre andre sektorane at dei klarer å halde budsjettet eller til og med oppnå eit mindreforbruk i 2017. Samla sett er det no rapportert av sektorane samla vil få eit meirforbruk i 2017 på om lag 4,0 mill kr. Så vil utviklinga i skatteinntekter og rammetilskott i eiga kommune og på landsbasis avgjere kor stort Herøy kommune sitt samla meirforbruk vil bli i 2017. Om alle usikre punkt går i kommunen sin disfavour resten av året kan samla meirforbruk/mindreinntekter utgjere nær 14,5 mill kr. Rådmannen voner at ein gjennom nøysom bruk av midlar resten av året og at ein del av dei usikre faktorane går kommunen sin veg vil gjere at meirforbruket/mindreinntektene blir vesentleg lavare enn 15,0 mill kr.

Administrativ og politisk leiging.

I og med at budsjettendringa som gjeld politisk leiging er ein kostnadsvekst som blir finansiert av bruk av disposisjonsfondet vil vi å seie at samla mindreforbruk i desse to avdelingane vert vurdert til om lag 0,7 mill kr.

Politisk leiging

Her er det gjort ei budsjettendring på 315.000 kr i F.sak 117/17. Det skal då ikkje vere noko grunn til å tru at det skal verte eit vesentleg meirforbruk på dette ansvaret.

Administrativ leiging

På dette ansvaret ligg det framleis an til eit mindreforbruk på om lag 1,0 mill kr.

Sektor Stab

Basert på tilbakemeldingane frå leiarane i dei ulike avdelingane ser det ut til at sektor stab vil få eit samla mindreforbruk på om lag kr 100.000,- i 2017

Servicetorget

Avvik i inntekter : Det mangler her interne føringar med om lag 360 000

Avvik i utgifter : Utgifter telefoni er ikkje fordelt ut i organisasjonen.

Prognose per 31.12.2017 - Balanse eller underforbruk med 10-30 000

Dokumentsenter og politisk sekretariat

Avvik i inntekter/utgifter:

Dokumentsenteret og politisk sekretariat har eit lite meirforbruk på løn bl.a. pga. etterbetaling løn. Dette, og ut over kjøp og utkjøp av kopimaskin, er det ingen merknader. Prognose per 31.12.2017 i kr:

På grunn av endringar i stillingsprosentar vil samla lønskostandar vert noko lågare. Dokumentsenteret og politisk sekretariat vil halde budsjettet for 2017, og pga. ein liten nedgang i stillingsprosent samla sett, kan ein ha von om eit mindreforbruk på kring 3-5% eller 40 000–70 000 kroner. Dette unders føresetnad om at Dokumentsenteret og politisk sekretariat ikkje får uføresette kostandar.

Økonomiavdelinga:

Økonomiavdelinga har god kontroll på kostnadssida og per i dag er det godt samsvar mellom budsjett og rekneskap her.

Når det gjeld inntektene vil nok desse bli redusert i 2017 i høve til budsjettet. Dette skuldast at vi ikkje lenger mottok betaling frå Legekontora i kommunen pga ny avtale mellom kommunen og legane.

Trass i ein inntektssvikt i 2017 i høve til budsjettet på i overkant av kr 100.000,- voner vi å om lag balanse mellom rekneskap og budsjett dette året.

Vår prognose er såleis at vi får eit avvik på kr 0,-.

Personal og organisasjonsavdelinga

Slik situasjonen er per dato er det lite som tyder på at det ikkje vil bli nokonlunde samsvar mellom inntekter og utgifter.

Avvik i utgifter: Når det gjeld lærlingar er det eit meirforbruk per dato, men dette vil bli krevd inn av dei avdelingane som per i dag har ekstra lærlingar.

Avvik i inntekter: Ein ligg etter med interne føringar, men erfaringar frå tidlegare tilseier at det det ikkje blir avvik her ved årsslutt.

Informasjonsteknologi (IKT)

Avvik i inntekter (kvifor) - ingen avvik å melde. Inntekter frå driftsavtaler vert fakturert årleg i november/desember.

Avvik i utgifter (kvifor) - Eit lite overforbruk på lønn og pensjon på, elles i balanse i forhold til budsjett. Telling av Microsoftlisensar mars førte til at ein måtte justere opp talet på lisensar. dette kjem fyrst og fremst av nybygg med nye arbeidsstasjonar. Microsoftlisensane vert då rundt 50 000 dyrare enn det som var budsjettet. Internettaksess frå Tussa sagt opp.

Mindreutgift på rundt 25 000 for andre halvdel 2017. Avvik på 15% denne månaden skuldast hovudsakleg betaling av årsfaktura frå SSIKT som ikkje er periodisert.

Prognose per 31.12.2017 i kr - Det er ikkje grunn til å tru at det skal verte eit vesentleg avvik på dette ansvaret ved årets slutt til trass for noko høgare kostnad på Microsoftlisensane enn berekna.

Evt ting som kan oppstå seinare i året. Lisensar vert fakturert noko ulikt frå leverandør til leverandør. Vi får rekningar både per kvartal, halvår og år. Dette kan gi utslag i avvik i utgifter enkelte månader, men jamnar seg ut i løpet av året. IKT betalar for leasing av 2 kopimaskiner hjå BFH. Desse vert fakturert avdelingane ved årets slutt. Utgjer ein årleg kost på rundt 75 000.

Eigedomsavdelinga:

Eigedomsavdelinga arbeidar ut i frå at avdelinga samla sett går i balanse ved årsslutt. Det er likevel utfordringar knytt til dette, som må presiserast.

Ein viktig inntektspost er knytt til utleige av næringsbygg. Pr. i dag står store delar av Nedre Dragsund 2 og Industrivegen 19 ledige, slik at faktisk inntekt frå næringsutleige i 2017 ikkje

samsvar med budsjett. I desse dagar er vi i forhandlingar med ein aktør som er interessert i å leige Industrivegen 19 og fleire aktørar som er interessert i å leige lokale i Nedre Dragsund 2. For sistnemdes del, må det i den samanheng gjennomførast bygningsmessige endringar, noko avdelinga arbeidar for å til. I den samanheng er det problematisk at ein av prosjektleiarane har sagt opp jobben og har siste arbeidsdag 28. september. Kapasiteten til å få dette prosjektet i hamn vert såleis tilsvarande redusert.

Likeins har vi redusert det planlagte vedlikehaldet av kommunale bygg med kr. 1 mill. for å styrke avsetninga til uforutsett byggdrift. Det inneber at seksjon Byggdrift no har fått handlingsrom til å fylje opp det som vert innmeldt løpande frå dag til dag. Samstundes vert det planlagte vedlikehaldet redusert, noko vi prinsipielt advarar mot å legge til grunn som strategi vidare.

Sektor Oppvekst

Basert på tilbakemeldingane frå avdelingane tyder det på at sektor oppvekst vil få eit mindreforbruk i høve til budsjettet på om lag 1,0 mill kr i 2017.

Barnehageavdelinga

Det positive avviket skuldast:

Mindre utgifter enn budsjettert: Har ikkje fått alle rekningar frå andre kommune for barn busett i Herøy med barnehageplass i Ulstein, Hareid Volda. (kjem på slutten av året) . Det vil og kome refusjonskrav på slutten av året frå private barnehagar i Herøy vedk. ekstra ressursar, syskjenmoderasjon og tapt inntekt for barnehagen grunna lavinntektsordninga. No frå august vert det høgare utgifter til barn med særlege behov, då det er gjort vedtak om ekstra ressursar til 4 funksjonshemma barn i tillegg til at det er tilsett 2,5 årsverk støttepedagog for å gi tilpassa opplæring til barn med særlege behov i alle barnehagane. Mindreforbruket på funksjon 211 til no i år, vil difor mest sansynleg ikkje sjå slik ut på slutten av året. Om trenden med færre barn busett i Herøy med barnehageplass i anna kommune, held seg, vil ein likevel kunne halde budsjettramman) Om det skulle bli eit meirforbruk på 211, har ein mulegheit til å dekke dette av øyremerka bund fond.

Kommunen må gjere vedtak om eit ekstra tilskot til private barnehagar som handlar om krav om fleire pedagogar i barnehagane. Dette er pengar som kommunen har fått i rammetilskotet for 2017. Ordninga vil få heilårsverknad frå 2018 og vil vare fram til 2020. For hausten 2017 vil dette tilskotet kome på ca 250 000, og bør overførast barnehagebudsjettet.

Det er denne hausten færre barn enn vanleg i fleire barnehagar. Kommunen har rekna på kva som kan reknast som ei stor aktivitetsendring, og vurderte at ein av dei private barnehagane har så stor endring at det måtte gjerast nytt vedtak om kommunalt tilskot for perioden september-desember. Tilskotet til denne barnehagen blir då kr. 162 400 lavare per månad enn tidlegare vedtak hadde gitt. Til saman blir dette ei mindreutbetaling på kr. 649 600,- og ei innsparing for kommunen.

Meir inntekter enn budsjettert: Kommunen har fått høgare tilskot øyremerka minoritetsspråklege barn enn budsjettert pga av ny ordning i tildeling av tilskot. Kommune med mange minoritetsspråklege barn i barnehage blir prioritert framfor kommune med få minoritetsspråklege barn.

Kommunen har og søkt og fått tilskot til symjeopplæring for barnehagebarn. Dette er eit øyremerka tilskot som går ut igjen til både kommunale og private barnehagar og som gjer at foreldre slepp betale ekstra for at barna skal få dette tilbodet. Det er og litt høgare refusjon sjukepengar enn budsjettert.

Grunnskuleavdelinga

Område 22, grunnskule m.m., ligg pr.31.08. ca 3 mill under budsjett. Dette utgjør eit netto forbruk på 60,2, mot 62,5 i 2016, og er i hovudsak relatert til større inntekter.

Avvik i utgifter:

Fast lønn ligg 1,1 over budsjett, og må sjåast i samanheng med vikarmidlar til vidareutdanning, samt med tilskot til tidleg innsats/ auka lærartettleik 1.-4.trinn. Vi nyttar elles fleire lærartimar til spesialpedagogisk arbeid dette skuleåret, samt timar til assistent for at barn skal kunne vere på skule og SFO, men verknaden av dette ser ein først seinare. Vikarbruk ligg ca 680' over budsjett, men må relaterast til at ein ligg ca 1,2 mill over budsjett på refusjon sjukepengar/foreldrelønn.

Vi ligg 3 mill under budsjett på kjøp av varer og tenester. Ein del skuldast kjøp av tenester som endå ikkje er fakturert, så som faktura frå andre kommunar for barn frå Herøy i fosterheimar.

Avvik i inntekter:

Inntektene ligg 2,4 mill over budsjett. Dette er relatert til refusjon sjukelønn og statstilskot til "tidleg innsats" og til norskopplæring.

Prognose: Tilskot til tidleg innsats som var ført i vår, vert "spist opp" meir og meir av lønnsutgiftene ut over skuleåret. Vi forventar meir vikarmidlar for lærarar som er på vidareutdanning denne hausten. Det er sett inn fleire tiltak for barn med særlege behov frå og med dette skuleåret. Det som gjer at vi likevel forventar å kome ut i pluss, er tilskotet til EMA som ikkje var oppbrukt då avdelinga vart lagt ned. Basert på dette, forventar vi eit samla forbruk på ca 1 mill under budsjett. Då er det teke høgde for ein buffer for uforutsette utgifter pga mange nye elevar og til dels store utfordringar i somme avdelingar.

Sektor Helse og pleie

I sektor for helse og pleie er prognosene for rekneskapsåret 2017 dystre. Samla sett har avdelingane under denne sektoren eit netto utgiftsbudsjett på om lag 199,0 mill kr i 2017 og dei har meldt om eit negativt avvik (meirforbruk) på i alt 5,8 mill kr (nær 3%).

Barn, familie og helse

Helseavdelinga: Avvik på inntekter skuldast i hovudsak nye leigeavtaler med legane og mindreinntekter ved betaling av husleige.

avviket på utgifter skuldast i hovudsak utbetaling av oppreisning for barnevernsbarn, skuleheimsbarn og fosterbarn. Det vil verte ei budsjettkorrigering på denne utgifta i haust.

Prognose per 31.12.2017 har vore meldt til eit eit meirforbruk på kr. 1.3 mill. Det er å håpe på at dette vil halde då det fortsatt står igjen store deler av året. Det er første året med nye leigeavtaler for legane slik at det er ein viss usikkerheit i dette beløpet.

Når det gjeld helsetenesta generelt og kva som kan oppstå seinare i året vil eg særleg nemne det auka talet på ressurskrevjande pasientar innan mange av fagområda.

Barnevernsavdelinga: Avvik i inntekter skuldast i hovudsak store refusjonar.

Det har vore store utgifter til tiltak denne perioda. Barnevernet jobbar aktivt med tiltak i heimen og det har og gitt seg utslag i at det vert noko færre omsorgsovertakingar. Det er alltid vanskelig å være konkret når det gjeld kva som kan komme av store og kompliserte saker som kan føre til omsorgsovertaking og med det store utgifter vidare utover hausten. Dette er ein usikkerheit vi må leve med.

Det positive avviket som er per i dag kan ein såleis ikkje rekne med vil vare ut året.

Prognosen per 31.12.2017 er at budsjettet skal gå i balanse.

Pleie- og omsorgsavdelinga

Avvik i inntekter: Vi forventar ei inntekt på ca 4 million frå staten, som kompensasjon for ressurskrevjande tenester.

Avvik i utgifter: Avvik på grunn av rammekutt, ekstra utgifter til løn og kjøp av eksterne tenester. Vi ligg klart over ønska forbruk per august. Rekninga frå RO for ekstern evaluering

av helse og omsorgstenesta, er førebels betalt over drifta til administrasjon.

Prognose per 31.12.17: Avdeling for pleie og omsorg vil samla sett få eit negativt avvik per 31.12.17. Faktorane for avvik har vore kjent heile året.

Negativt avvik på grunn av auke drift tilsvarande 9,5 årsverk i heimetenesta i heile 2017. I tillegg eit høgt rammekutt og betaling til RO over adm sitt budsjett. Vi har grovt rekna å få igjen ein i refusjon/statstilskot for ressurskrevjande brukarar på ca 4 million. Likevel reknar vi med eit at negativt avvik samla sett på slutten av året, om drifta er uforandra ut året, på omlag 4 million.

Bu- og habiliteringsavdelinga

Avvik i inntekter: Ekstra inntekter på grunn av refusjon sjukeløn.

Avvik i utgifter: Høg overtidsbruk dei fyrste sju månadane i 2017. Skuldast høg fråversgrad på grunn av sjukdom. Ekstra ressursbruk ifht auka behov for enkelte brukarar.

Prognose per 31.12.17: Negativt avvik i butilboda. Noko vert truleg kompensert med litt auke i statstilskot for ressurskrevjande tenester, men dette er ikkje finrekna på enda. Førebels er meldte negativt avvik ca 0,5 million samla sett, i denne avdelinga.

Sosial og flyktning

Desse tenestemråda har eit stort positivt avvik no.

På utgiftssida er det særleg overføringar til andre som er redusert. Dette er i det alt vesentlege utbetaling av sosialstønader og det må ein sjå på som positivt.

Når det gjeld inntekssida er det særleg overføringar frå staten som gjer meirinntekter. dette er tilskot som skal nyttast utover hausten. I tillegg er det og relativt store refusjonar av sjukeløn.

Prognose per 31.12.2017 er at regnskapet skal vere i balanse. det er litt tidleg nå å vurdere det på ein anna måte då det fortsatt kan kome store utbetalingar til sosialklientar og også auka utgifter til flyktningar.

Sektor Samfunnsutvikling

Generell vurdering:

Fleire av avdelingane har god kostnadskontroll basert på ei periodisering av utgifter og inntekter fordelt tilnærma likt pr. måned. Ein vurderer til at ein har god kontroll på økonomistyringa totalt sett, men ein er uroa over avvika for område 55. Det vil derfor i siste tertial ha eit særskilt fokus på område 55 for å få kontroll over utviklinga.

Avvik i inntekter: mindreinntekt på utviklingsavdelinga, interne føringar ikkje gjennomført, feiing vert ikkje sendt ut før september.

Avvik i utgifter: Meirutgifter til kjøp av varer, tenester og andre leigeforhold

Prognose pr 31.7.2017:

Totalt sett vurderer ein det slik at i beste fall vil forbruket på årsbasis gå i balanse.

Område 50 (Utviklingsavdelinga)

Generell vurdering:

Samla sett viser rekneskapen for område 50 eit mindreforbruk på om lag 640 251.- pr.

31.08.2017. Alt er basert på ei periodisering av utgifter og inntekter fordelt tilnærma likt pr. måned.

Avvik i inntekter: Mindreinntekter på plan.

Avvik i utgifter: Meirutgifter til kjøp av varer og tenester. Store kostnadar på lisensar for programvare som kjem i starten på året og saldering budsjett 2017 gir i hovudsak avvik på utgifter

Prognose pr 31.08.2017:

Totalsituasjonen er under kontroll og månadsrapporteringa ber preg av meirutgifter til kjøp av lisensar for programvare som kjem i starten av året, medfølgande mva og saldering budsjett 2017. Budsjetterte inntekter ser ut til å utvikle seg i balanse.

Område 51 (Anlegg og drift):

Generell vurdering:

Samla sett viser rekneskapen for område 51 eit mindreforbruk på om lag kr. 107 186.- pr. 31.07.2017. Alt er basert på ei periodisering av utgifter og inntekter fordelt tilnærma likt pr. måned.

Månadsrapporten gir likevel ikkje eit korrekt bilde for område 51 då :

-delar av interne føringar ikkje er gjennomført.

Avvik i inntekter: Interne overføringar ikkje gjennomført.

Avvik i utgifter: Variabel kostnad til snøbrøyting

Prognose pr.31.07.2017:

Pr.31.07.2017 syner rekneskapen før justering av etterslep på interne føringar, inntekter.

Totalt sett vurderer ein det slik at forbruket på årsbasis vil bli om lag som budsjettert.

Område 55 (Brann)

Samla sett viser rekneskapen pr. 31.08.2017 for område 55 eit meirforbruk på vel 1 012 530,- kroner (opp 744 000kr).

Alt er basert på ei periodisering av utgifter og inntekter fordelt tilnærma likt pr. måned.

Avvik i inntekter: Mindre inntekter i størrelseorden 403 291 kroner . Årsak til dette er mindre salsinntekter på 463 000 kroner. Mindre inntekter kjem fram grunna at avgift for feiing vert sendt ut i september måned.

Avvik i utgifter: Det er belasta om lag 187.000 kroner i bruk av konsulent i samband med arbeidsmiljøundersøkinga i brannvernet som ikkje er budsjettert. Utover dette er der eit meirforbruk på 422 239 kroner som har si årsak i 250-300' skyldast periodisering.

Lønsutgifter (30.000 +)kjem frå gruppeoppgåver i samband med arbeidsmiljøprosessen.

Det er som eit HMS tiltak bestemt å kjøpe inn sambandsutstyr (ørepluggar) til ein kostnad av 70.941,- .

Prognose pr. 31.08.2017:

Budsjettet er knapt og med kostnader som ikkje er budsjettert i underkant av 200.000 kroner vurderer ein det slik at det på årsbasis vert eit meirforbruk.

Område 40 (Kulturavdelinga)

Generell vurdering:

Samla sett viser rekneskapen for område 40 eit meirforbruk på om lag 85 000.- pr. 31.08.2017.

Avvik i inntekter:

- 4011: Kulturkontoret. Sjå avvik i utgifter.

Avvik i utgifter:

- Mykje av kostnadane fylgjer ikkje periodiseringa i budsjettet og vil fyrst vise balanserte tal nærare årsslutt. Vi nemner særleg:

- 4011: Kulturkontoret. Kostnader til rehabilitering av sunnmørsjekta vert ført over kulturkontoret sitt budsjett. Kostnadane skal dekkast av RDA-tilskot som enno ikkje er inntektsførte Prognose ved årsslutt er balanse.

Dei øvrige områda er venta å gå i balanse med unntak av:

- 4021: Frivilligsentralen. Meirutgifter hovudsakleg til husleige, straum m.v. grunna at eigedomsavdelinga si tilrettelegging for flytting til kulturhuset ikkje er i rute. Prognose ved årsslutt er eit forventa meirforbruk på minst 75'.

- 4061: Konserthuset, meirutgifter hovudsakleg grunna uforutsette og ikkje budsjetterte kostnader til leige av bord/stolar med hotellet. Prognose ved årsslutt er høgst uklar grunna foran nemnte.

Prognose pr 31.8.2017:

Totalt sett vurderer ein det slik at forbruket på årsbasis vil bli eit mindre meirforbruk . Omfanget er uklart pt.

Andre områder ikkje knytt opp mot sektorane

Slik det ser ut per i dag vil desse tre avdelingane få eit meirforbruk/mindreinntekter på mellom 7,3 og 10,3 mill kr i 2017.

Overføringer

Avviket skuldast i første rekke inntekter og kostnader knytt til RDA midlane. Ser vi vekk frå desse som skal gå i kr 0,- ved årsskiftet ser det ut til å vere ok samsvar mellom rekneskap og budsjett slik at det ikkje er grunn til å tru at det vert noko negativt avvik her i 2017.

Målet er eit mindreforbruk på kr 100.000,- i 2017.

Øhjelp, mottak

Dette området er budsjettert med eit mindreforbruk på nær 1,2 mill kr. Dette gjeld inntekter frå staten i samband med mottaket for mindreårige asylsøkjjarar som var lokalisert i Fosnavåg fram til 31.08.2017. Det gjer at inntektene her ikkje blir så store som forutsett og det kan også vere at avdelingar i Herøy kommune (skule, helse) har hatt ekstra kostnader til drifta som dei vil ha refundert frå desse midlane. Det gjer at vi har kan få eit meirbruk på nær 1,2 mill kr sett i høve til budsjettet. Vi håper imidlertid at meirforbruket blir avgrensa til reduserte statlege overføringer for 3 tertial - dvs omlag kr 400.000,-.

Skatt, rammetilskott, finans, pensjonsavvik, interne finanstransaksjonar m.m.

Dette er nok det mest usikre området i årets budsjett. Spesielt gjeld det skatt og rammetilskottet eller kommunens frie inntekter.

I budsjettet for 2017 har vi budsjettert med ei skatteinntekt på 275,0 mill kr og eit rammetilskott på 203,2 mill kr. Slik prognosene ser ut per 31.08.2017 er det grunn til at å tru at skatteinntektene vil bli på mellom 257,5 og 262,5 mill kr. Om skatteinntektene vert 260,0 mill kr vil rammetilskottet utgjere om lag 210,0 mill kr det vil seie at vi har får ein inntektssvikt på om lag 8,2 mill kr.

Når det gjeld finans ser det ut til at avdragskostnadane vil bli om lag som budsjettert (22,85 mill kr). Aksjeutbyttet frå tussa er om lag 0,5 mill kr høgare enn budsjettert.

Vi har budsjettert med 3,3 mill kr i statleg rente- og avdragskompensasjon. I 2016 utgjerde denne inntekta 2,3 mill kr og sjølv om vi i år har 16 nye omsorgsbustadar vi skal motta litt rentekompensasjon for vil eit ytterlegare redusert rentenivå gjere at vi nok manglar om lag 0,75 mill kr på å halde budsjetter på dette området.

Våre vilkår i bankavtalen er dårlegare no enn det den var i den føregåande avtalen slik at det ikkje er sikkert at vi får inn dei 1,3 mill kr vi har budsjettert med i ordinære renter på bankinnskott.

Under aktiv forvaltning har vi budsjettert med ei avkastning på 1,7 mill kr (3,4%). Per 31.08.2017 er avkastninga på 1,8%. Går vi ut frå at dei neste 4 mnd vil gje ei avkastning på 0,8% (totalt 2,6%) vil det utgjere ei avkastning på om lag 1,3 mill kr. Når det gjeld aksjeavkastning under aktiv forvaltning har vi budsjettert med heile 11% (kursvekst og utbytte) noko som utgjere i overkant av 2,3 mill kr. Per 31.08.2017 er avkastninga nær 10,3% eller om lag 2,1 mill kr. Om hovudinndeksen stig med ytterlegare 1 poeng resten av året klarer vi avkastningskravet.

Vi har budsjettert med om lag 14,0 mill kr i samla rentekostnader i 2017. Gjelda vår er per dato på om lag 860,0 mill kr reknar vi ei snittrente på 1,65% vil dette utgjere om lag 14,1 mill kr på årsbasis. Det vil seie at vi bør treffe godt med årets budsjett.

Det siste vi kan nemne her er premieavvik på pensjon, amortisering av tidlegare års premieavvik og premiefond. I 2017 har vi budsjetttert med ei «inntekt» her på 13,8 mill kr. I 2016 utgjorde dette om lag 18,0 mill kr og i 2015, 2014 og 2013 hhv 9,1 mill kr, 11,7 mill kr og 6,2 mill kr. Som ein ser er det vanskeleg å berekne denne posten, men ein ting er sikkert for 2017 – dei samla netto pensjonskostnadane vil bli ein del høgare i 2017 enn det dei har vore siste åra 36,0 i 2016, 37,5 mill i 2015, 36,7 mill kr i 2014 og 33,9 mill kr i 2013).

Konklusjonen er at dette området per dato ser ut til å få eit negativt avvik i inntektene på mellom 7,0 mill kr og 10,0 mill kr – men det er slik at den samla veksten i skatteinntektene på landsbasis vil vere med på å regulere denne summen positivt (større inngang enn rekna med i revidert) eller negativt.

Vurdering og konklusjon:

Som ein ser av vurderingane over kan kommunen i 2017 få eit meirforbruk på inntil 15,0 mill kr. Vi ser på dette som ei «worst case» prognose og ein voner sjølvstakt at tala vert mykje betre enn det ein har skissert.

Det er også slik at kommunen har bundne fond som kan oppløysast om kommunen kjem ut med eit rekneskapsmessig meirforbruk. Per i dag er det snakk om om lag 1,75 mill kr.

I budsjettrapporten per 31.08.2016 var tilbakemeldingane frå avdelingane at vi fekk eit mindreforbruk på i overkant av 2,0 mill kr. Fasiten synte eit mindreforbruk på om lag 16,0 mill kr. Den gang konkluderte vi med at det var pensjonsavviket m.m. som ville avgjere om vi gjekk med mindreforbruk eller meirforbruk. Pensjonskostnadane i 2016 vart historisk lave noko som gjorde at vi fekk eit stort mindreforbruk også på område 90 (skatt, finans, tilskott, pensjon, interne finanstransaksjonar).

Det vert viktig for sektorane å redusere pengebruken resten av året, men at ein likevel leverer forsvarlege tenester.

Fosnavåg, 10.09.2017

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Geir Egil Olsen
Avd.leiar

Sakshandsamar: Geir Egil Olsen

HERØY KOMMUNE
HERØY KOMMUNE

Rådmannen

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	OJK	Arkivsaknr:	2017/708
		Arkiv:	210

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
	Komite for helse og omsorg	
	Komite for næring, kultur og idrett	
	Komite for oppvekst	
	Råd for menneske med nedsett funksjonsevne	22.09.2017
	Eldrerådet	25.09.2017
141/17	Formannskapet	19.09.2017
	Kommunestyret	28.09.2017

TERTIALRAPPORT PER 01.09.17.

Tilråding:

Saka vert tatt til vitande.

Særutskrift:

- Kontrollutvalet
- Rådmannen si leiargruppe

Vedlegg:

- Tertialrapport frå sektorane.

Saksopplysningar:

Saka gjeld tertialrapport pr. 01.09.2017.

Bakgrunn

I K-sak 53/02 vart det vedteke reglement for rapportering av løpande drift og prosjekt. Etter dette skal det rapporterast kvart tertial på sjukefråvær, teneste, vedtak og prosjekt.

Sjukefråvær

Kommunestyret har i K-sak 17/03 vedteke:

"Herøy kommune teiknar samarbeidsavtale med trygdeetaten for eit meir inkluderande arbeidsliv. Samarbeidsavtalen skal gjelde frå 1 april 2003."

Eit av føremåla med samarbeidsavtalen er å få ned sjukefråværet. For å følgje med utviklinga i sjukefråværet skal det rapporterast for dette kvart tertial.

IA- avtalen er resignert. Partane er NAV Arbeidslivssenter, arbeidstakarorganisasjonane ved Fagforbundet lokalt og arbeidsgjevar ved rådmannen.

Vedtaksrapportering

Vedtaksrapportering omfattar oppfølging av vedtak fatta i politiske organ. På denne måten skal formannskapet og kommunestyret kvart tertial få ei oppdatering på kor langt ein har kome i oppfølginga.

Tenesterapportering

Denne rapportering omfattar avvik i kommunen si oppfølging av innbyggjarane sine rettar etter lovverk, lokale vedtekter, retningslinjer og vedtak. Avviket kan vere registrert i form av avviksrapportar frå medarbeidarar, rapport frå tilsynsorgan, revisjonsrapportar eller som klage frå innbyggjarane.

Prosjektrapportering

Det er utarbeidd prosedyrar for planlegging og gjennomføring av anlegg og byggeprosjekt frå eit prosjekt vert planlagt, finansiert, lagt ut på tilbod/innhenta tilbod, gjennomført og til det er avslutta (inklusive sluttrekneskap). Status for dei ulike prosjekta skal rapporterast.

Vurdering og konklusjon:

Det er viktig at rådmannen får tilbakemelding. Det gjeld både struktur og innhald. Rådmannen vi då prøve å tilpasse seinare rapportar i forhold til tilbakemeldingane

Fosnavåg, 11.09.2017

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Tertialrapport 2. tertial 2017 – STAB

1. Viktige hendingar

Hendingar	Tidspunkt
Deltaking KOMØK 2017	22. og 23. mai
Gjennomført HMS-opplæring for 60 verneombod og leiarar i Sjustjerna	29. mai
Tilsyn Arbeidstilsynet (Sentraladministrasjon)	31. mai
Budsjettsamling med formannskapet	6. juni
Elevbesøk frå ungdomsskulane	Veke 24
Lønspolitisk drøftingsmøte	14. og 15. juni
Tilsetning av ny personal- og organisasjonsleiar	1. juli
Førehandsrøysting Stortingsvalet 2017	Sumaren

2. Vedtaksrapport:

Vedtak	Saksnummer
Inkje å rapporten då alle vedtak anten er knytt til prosjekt og vert rapportert der. Startlån vert ikkje rapportert.	-

3. Tertialrapportering teneste

Utfordringane for dei kommunale tenestene vil variere frå tenesteområde til tenesteområde. Dei felles utfordringane er:

- Oppnå og dokumentere tilfredsstillande resultat og kvalitet innanfor dei ulike tenesteområda.
- Sikre god brukarmedverknad og løpande utvikling i tenesteytinga
- Levere tenester i samsvar med brukarane sine lovfesta rettar.
- Digitalisering, innovasjon og bruk av ny teknologi

Der er det formulert spesifikke **utviklingsmål for dei ulike tenestene**:

Mål	Resultat av brukarundersøking og nasjonale resultatmålingar skal vere over landssnittet.	Tenesteyting og sakshandsaming i samsvar med lov- og regelverk.
Korleis lukkast?	Brukarfokus.	Opplæring i lovverk og sakshandsaming.
Korleis måle?	Brukarundersøkingar.	Avvik og klager.
Status 2016	Ikkje målt.	Manglar data.
Ambisjon 2020	Betre enn landsgjennomsnittet.	Manglar data.
Resultatmål 2017	Betre enn landsgjennomsnittet.	Manglar data.
Tiltak i Personal- og organisasjonsavdelinga	1) Gjennomføre 10-faktor (medarbeidarundersøking)	1) Implementere og ta i bruk nytt tidsregistreringssystem tidBANK
	-	2) Implementere og ta i bruk elektroniske skjema i høve løn. (Føresetnad: samarbeid med SSIKT og tekniske høve)
	-	3) Ta del på prioriterte kurs innan personal- og organisasjonsfaget
	-	4) Gjennomføre opplæring for leiarar
Status tiltak 2. Tertial	1) Gjennomført 10-faktor-	1) tidBank er implementert og teke i

	undersøkinga.	bruk. Gjennomført oppfølging og opplæring av leiarar og medarbeidarar på systemet.
	-	2) Er i dialog med SSIKT. Nytt skuleadministrativt program i 2018 vil redusere bilag for manuell registrering. Ser på erfaringar i Vanylven ved overføring av filer frå NAV.
	-	3) Deteke på kurs i regi av KS og Evry.
	-	4) Gjennomført 1. del. Pga. stor arbeidsmengd ser ein at opplæringa fyrst kan vidareførast i 2018.
Tiltak i Økonomiavdelinga		1) Kursaktivitet bl.a. knytt til nytt mva-regelverk
Status tiltak 2. Tertial		1) Har gjennomført internkursing i økonomiavdelinga. Deltaking på Evry-kurs og momskurs.
Tiltak i Servicetorget	1) Innbyggerundersøking	1) Utarbeide og ta i bruk serviceerklæring
	2) Ta i bruk tilbake-meldingssystem (HappyOrNot)	2) Interne kurs knytt til rolla som servicevert
	-	3) Kurs i kommunikasjon (kommunikasjonsplan og pressemeldingar)
	-	4) Utarbeide kommunikasjonsplan
	-	5) Aktivt nytte avvikssystemet Copilo
	-	6) Gjennomføre CIM-kurs og beredskapsøvingar
Status tiltak 2. tertial	1) Gjennomført.	1) Byrja arbeidet med å utarbeide serviceerklæring. Forslag vil verte handsama av Kontaktutvalet og rådmannen si leiargruppe i september
	2) Vert gjennomført og avslutta ved årsskifte.	2) Ikkje gjennomført.
	-	3) Kursdato fastsett i haust.
	-	4) Byrja arbeidet med å utarbeide kommunikasjonsplan. Arbeidet vil verte ferdigstilt i september/oktober
	-	5) Vert gjennomført.
	-	6) Gjennomført eit CIM-kurs.
Tiltak i IKT-avdelinga	1) Måle responstid på brukarstøtte (support)	1) Rutinar i høve nye prosjekt og innkjøp
	2) Måle løysingstid på innmelde saker	2) Definere tenesteleveranse og SLA (Service Level Agreement) for SSIKT og lokal IKT-avdeling)
	3) Måle oppetid på dei ulike fagsystema	3) Syte for driftsstabile system
	4) Måle oppetid på nettverk	-
	5) Brukarundersøking	-
Status tiltak 2. tertial	1) Gjennomføres. Felles system for SSIKT.	1) Felles klientstrategi for kommunane i SSIKT er under arbeid.

	2) Gjennomføres. Felles system for SSIKT.	2) Utkast til SLA for SSIKT til handsaming hjå rådmannsgruppa i Sjustjerna. Vil vere på plass frå 2018.
	3) Gjennomføres på kjærnekomponentar.	3) Kontinuerleg arbeid. Innføring av tynnklientar og skifte av maskinpark.
	4) Gjennomføres. Felles system for SSIKT.	-
	5) Gjennomføres. Felles system SSIKT.	-
Tiltak Dokumentsenter og pol. Sekretariat	-	1) Endring av mal for saksframlegg, med samandrag av saka
	-	2) Optimalisere og samordne innsyn/politikk på kommunene sine heimesider (Interkommunal arbeidsgruppe)
Status tiltak 2. tertial	-	1) Gjennomført.
	-	2) Gjennomført på Herøy kommune si heimeside.
Tiltak i Eigedomsavdelinga (Byggdrift)	1) Utarbeide nøkkeltal for måling av tenesteutvikling	1) Alle byggmessige avvik og aktivitetar skal registrerast i avvikssystemet Famac
	-	2) Inngå lærlingavtale med 1 lærling
Status tiltak 2. tertial	1) Arbeider med å innhente faktagrunnlag. Målet er å få på plass 2-3 nøkkeltal. Må ta omsynt til ny Norsk Standard som er i kjømda.	1) Bygningsmessige avvik vert meldt i Famac frå brukarane direkte.
	-	2) Lærlingavtale er ikkje inngått, men det vert framleis jobba med.
Tiltak i Eigedomsavdelinga (Reinhald)	1) Utarbeide nøkkeltal for måling av tenesteutvikling	1) Digitalisering av reinhaldsplanar i Famac
Status tiltak 2. tertial	1) Arbeider med å innhente faktagrunnlag. Målet er å få på plass 2-3 nøkkeltal.	2) Under arbeid. Om lag 75% av byggmassen er digitalisert.
Tiltak i Eigedomsavdelinga (Prosjekt)	1) Utarbeide nøkkeltal for måling av tenesteutvikling	1) Alle tiltak skal planleggast, prosjekterast og gjennomførast i samråd med brukaren
	-	2) Alle tiltak skal evaluerast
Status tiltak 2. tertial	1) Arbeider med å innhente faktagrunnlag. Målet er å få på plass 2-3 nøkkeltal.	1) Nyttar Famac-prosjekt. Etabelerer tverrfagale arbeidsgrupper. Alle investeringstiltak og planlagte vedlikehaldstiltak er underlagt prosjektstyring i Famac
	-	2) Forslag til mal er ferdig.
Tiltak i Eigedomsavdelinga (Bustadforvaltning og startlån/tilskot)	-	1) Klargjering av bustad innan 30 dagar etter avlevering frå leigetakar
		2) Utarbeiding av buopplæringsplan

	-	for alle nye kontraktshøve
	-	3) Finansinstitusjonar og brukarar skal få betre informasjon om startlån og tilskot
Status tiltak 2. Tertial	-	1) Gjennomfører faste bustadmøter med samarbeidnede avdelingar. Utfordring kring krevjande leighøve. Drøftar med Helse og omsorg om endringar i bustadmøta.
	-	2) Buopplæringsplan er under utarbeiding, men er ikkje ferdigstilt. Samarbeid med kommunane i Sjustjerna. Engasjert HiVO fpr å utarbeide informasjonsmateriell.
	-	3) Gjennomført eit møte. Arbeider med å få gjennomført fleire.

4. Organisasjon

Kommunen gjennomførde Kommunekompasset i 2016 og fekk ein skår på 329 av 800 moglege. Dette er middels bra og midt på listene over dei 45 kommunane som har gjennomført ein eller fleire kommunekompassevalueringar sidan 2010:

Utfordringane for kommuneorganisasjonen dei komande åra:

- Nedbemanning som følgje av nødvendig økonomisk omstilling.
- Kompetanseutvikling.
- Gode leiarar på alle nivå for å lukkast i forhold til økonomistyring, omstilling, tilsette, tenestene og brukarane.
- Ta i bruk ny teknologi, til dømes digitalisering og velferdsteknologi.

Mål	Kommunen skal vere ein effektiv, kompetent, utviklingsorientert, lærande og politisk målstyrt kommuneorganisasjon.	Alle medarbeidarane skal oppleve Herøy kommune som ein god arbeidsplass der det er lagt til rette for trivsel og motivasjon i tråd med arbeids-gjevarpolitikken sine mål.	Auka nærver i samsvar med målsettinga i IA-avtalen og totalt på heile kommunen minimum 92,5 %	Avgrense tidlegavgang: Flest mogleg og minst 90 % av dei som fyller 62 år skal stå i arbeid fram til fylte 65 år. Flest mogleg og minst 50 % av desse skal stå i arbeid fram til fylte 67 år.
Korleis lukkast?	Oppfølging Kommune-kompasset.	Oppfølging arbeids-gjevarpolitikken.	Førebygge og følgje opp sjukemelde.	Oppfølging seniorpolitikken.
Korleis måle?	Ny gjennomgang Kommune-kompasset.	Medarbeidarundersøking.	Sjukefråverstatistikk.	Statistikk.
Status 2016	329 poeng	Ikkje undersøkt.	8,42 %	67,7 % i arbeid ved 65 år, 45,5 % i arbeid ved 67 år.
Ambisjon 2020	450 poeng	Betre enn landsgjennomsnittet.	7,5 %	90 % i arbeid ved 65 år, 50 % i arbeid ved 67 år.

Resultatmål 2017	Neste måling i 2018.	Betre enn landsgjennomsnittet.	7,5 %	90 % i arbeid ved 65 år, 50 % i arbeid ved 67 år.
Tiltak i Stab	Leiarutviklingsprogram i samband med medarbeidarundersøking (10-faktor) i regi av KS konsulent	Med bakgrunn i resultat og faktorane i medarbeidarundersøkinga 10-faktor, skal det utarbeidast tiltaksplan innanfor kvar avdeling	Gjennomføre regelmessige IA-møte med partane i IA-ualet	Revidering av arbeidsgjevarpolitikk og rutinar på personalområdet
Status tiltak 2. tertial	Gjennomført 2. samling av 3 i leiarutviklingsprogrammet (10-faktor)	Under planlegging.	Gjennomført eit IA-møte.	Partsamansett arbeidsgruppe har arbeidd kontinuerleg med revidering av arbeidsgjevarpolitikk og rutinar på personalområdet.

5. Samfunnsutvikling

Gjennom arbeidet med samfunnsdelen av kommuneplanen 2013-2015 er det utarbeidd mål, strategiar og handlingsplan for samfunnsutviklinga. Dette er søkt innarbeidd i dette dokumentet og lagt til grunn for prioriteringane.

Mål	Herøy kommune skal vere ein attraktiv kommune å besøkje, bu og arbeide i.	Innbyggjarane, frivillige organisasjonar og næringsliv er tilfredse med kommunen si rolle som tilretteleggar for tryggleik, trivsel og utvikling og kommunen si rolle som samfunnsbyggjar.	Herøy kommune skal ha godt omdøme.
Korleis lukkast?	Oppfølging samfunnsplan	Oppfølging samfunnsplan	Oppfølging samfunnsplan
Korleis måle?	Innbyggjarundersøking. Folketalsutviklinga. Data reiseliv.	Innbyggjarundersøking.	Innbyggjarundersøking
Status 2016	8 972 innbyggjarar.	Manglar data.	Manglar data.
Ambisjon 2020	10 000 innbyggjarar	Manglar data.	Manglar data.
Resultatmål 2017	9 000 innbyggjarar	Manglar data.	Manglar data.
Tiltak i Stab	1) Obligatorisk opplæring for nytilsette	-	1) Annonser politiske møter og sakliste på Facebook
	2) Gjennomgang og revisjon av arbeidsgjevarpolitikk en	-	2) Etablere forslagskasse for innbyggjarane til politikarane
	3) Utarbeide turkart	-	3) Etablere kontaktpunkt for ordførar og innbyggjarar
Satus tiltak	1) Gjennomført fyrste		1) Under arbeid.

1. tertial	samling. Berre 1 deltakar. For ressurskrevjande å gjennomføre. Må vurdere anna opplegg for 2018.	-	Samarbeid mellom Servicetorget og Dokumentsenteret.
	2) Under arbeid. Vil truleg ikkje verte vedtekn før i 2018.	-	2) Under arbeid. Dialog med rådmannen.
	3) Ikkje gjennomført. Er i dialog med Samfunnsutvikling. Har fått på plass turistkart med reklame.	-	3) Gjennomført "bygdeturné".

6. Staus prosjekt i Eigdomsavdelinga og IKT-avdelinga

Prosjekttiltak Eigdomsavdelinga			
Nr.	Prosjekt	Aktivitet	Staus 2. tertial
51408	Einedalen skule – fleirbrukshall	Revisjon av byggeprogram	Byggeprogram for gymsal eller fleirbrukshall ved Einedalen samt vurdering vedrørende gymsal ved Einedalen og fleirbrukshall ved Herøy kulturhus og idrettshall er oversendt til politisk behandling.
51412	Omsorgsbustadar og base for heimetenesta	Nybygg	Prosjektet er overlevert til ordinær drift. Eigdomsavdelinga jobbar med økonomisk avslutning av prosjektet.
60106	Herøy kulturhus og idrettshall	Asbestsanering	Asbestsanering er fullført. Gulvlegging er under ferdigstilling.
		Nye ytterdører og skalsikring	Konkurransegrunnlag sendast ut i løpet av kort tid.
		Soneinndeling og delvis utskifting av innerdører	Konkurransegrunnlag sendast ut i løpet av kort tid.
		Rehabilitering av lokale for Frivillegsentralen	Pågår.
60604	Hovudbrannstasjon	Forprosjekt - alternative løysingar	Forprosjekt er ferdigstilt og skal oversendast til politisk behandling i plan- og byggenemnda 18.09, Formannskapet 19.09 og kommunestyret 28.09.
61302	Ny bil eigdomsavdelinga – reinhald	-	Kjøpt
61504	Herøy ressurscenter	Forprosjekt	Eigdomsavdelinga avventar overomda vurdering av det framtidige helse- og omsorgstilbodet i Herøy.
61510	Nedre Dragsund 2 - mindre rehabilitering	Tilrettelegging for utleige.	Plan for tilrettelegging for utleige er under ferdigstilling og skal drøftast med brannteknisk konsulent 31.08.2017. Fleire leigetakarar er på veg inn.

70016	Bergsøy skule Borga - mindre rehabilitering	Rehabilitering av yttertak – gymsal	Konkurransesgrunnlag for mindre rehabilitering av fasade sendst ut i løpet av kort tid. Uteområdet mot Havila Stadion og Kulturhusområdet er fortsatt avstengt grunna fare for takras.
		Desentralisert ventilasjon – prøveprosjekt	Ferdigstilt. Meget positive resultat. Vi ber om ytterlegare midlar i 2018-budsjettet.
70017	Brannsikring av kommunale bygg	Lukking av branntekniske avvik	Landa tiltak 2,8 mill i midlar
70018	EPC – Energisparekontrakt	Fase 1 – Analyse	Kartlegging del 1 er gjennomført. Kartlegging del 2 pågår
70020	Herøy omsorgssenter - mindre rehabilitering	Oppgradering av utvendig rømningsveg	Gjennomført.
		Nye ytterdører og skalsikring	Gjennomført.
		Rehabilitering av brannseksjonering mot Herøy helsesenter	Gjennomført.
		Bygging av mindre utebod for kjøkkenavdelinga	Gjennomført.
70021	Herøy rådhus - mindre rehabilitering	Asbestsanering	Under planlegging.
		Nye ytterdører og skalsikring	Under planlegging.
		Nye branndører	Under planlegging.
		Ombygging av personaltoalett	Ombygging kansellert. Toaletta vert rehabilitering slik dei står i dag
		Rehabilitering av personheis – forprosjekt	Forprosjekt under utarbeidelse saman med forslag til rullestolrampe og utfasing av trappeheis.
70022	Leikanger skule og grendahus	Tilbygg og rehabilitering	Økonomisk avslutning gjenstår.
70039	Kvithaugsmyra 4 - mindre rehabilitering	Rehabilitering av yttertak	Pågår.
70040	Myrsnipa barnehage - mindre rehabilitering	Rehabilitering av yttertak	Pågår.
Prosjekttiltak IKT-avdelinga			
Prosjekt	Aktivitet		Status 2. tertial
Nytt supportsystem IKT	Testfase		Ferdig. Er i full drift. Vert kopla mot SLA 2018.
Vurdering nytt skuleadministrativt system	Sjustjernaprojekt		Gjennomgang av innkomne anbud har starta
Flytting av kulturserver/DX-billettosal	Mogleg i februar, men ventar på svar frå DX		Ferdig. Gjennomført i mars
Nytt program helsestasjon	Overgang til HsPro saman med Sande (dei andre 5 køyrer dette)		Jobbast med. Ikkje sikkert det vert noko av. Pilotversjon. Inger Marie

WIFI- Flytte alle WIFI-antenner over til SSIKT	Starta januar - Cisco prime for wlan kontrollere vil forenkle bl.a. utdeling av gjestenett-passord	Ferdig
Flytte internettaksess	Februar/mars	Ferdig
Flytting av ISY-proaktiv	2017	Ferdig. KomTek installert
Oppgradering av ShiftManager til ny versjon	Veke 6	Ferdig
Flytting av DB Visma barnehage	Program er flytta til driftssenteret, database ligg igjen lokalt	Ferdig
Prosjekt 10G nettverk	Kjernenettet klart for 10G linjer ut til andre kommunale bygg med fiber. Vert testa mot skular som nyttar streaming	Ferdig
Flytting fiber rådhuskjellar	Tussa og Herøy kommune sin fiber skal trekkast til telerommet i staden for gamle serverrommet. (tussa ville finne ein dato i februar). Full nedetid alle tenester	Ventar på Tussa. Ove Einar som hadde prosjektet har slutta i Tussa.
Utrulling iPad til alle elevar på 1. og 2. trinn	Samarbeid med oppvekstavdelinga som finansierer kjøp av einingane	Utrulling pågår. Ferdig medio september
Nedbygging/avvikling serverrom på rådhuset	2017	Ferdig
Nybygg OBOBH - Eggesbøtun	Trådløs, klientar, AV osv.	Ferdig
Maskinrulling	2017	Pågår
Nye AV-løysingar møterom rådhus	2017	Smarttavle servicetorg montert – skinne til golv bestilt. Videokonferanse til møterom 1 klar til montering.. Midlertidig løysing i formannskapssalen
ID-kort?	2017?	Bilete er lagt inn av alle på rådhuset
Flytting av låsesystem?	2017?	Under vurdering
Flytting av SD-anlegg?	2017?	Eigedom har eit eige prosjekt rundt dette

7. Sjukefråvær 2. tertial¹

Tabell 1 nedanfor viser sjukefråvær for 3. tertial 2016, 1. tertial og 2. tertial 2017

Tertialvise fråvær i % Herøy kommune 3. tertial 2016 og 1. og 2. tertial 2017									
L= Langtidsfråvær, K= Kortidsfråvær									
Avdeling	3. tertial	K	L	1. tertial	K	L	2. tertial	K	L
Personal og org. inkl. H	2,26	2,15	0,11	5,81	1,99	3,81	3,15	2,23	0,93
Økonomi (>10)	2,13	2,13	0	2,77	1,36	1,41	4,86	3,26	1,6
Fellessekr. (<5)	10,99	1,22	9,77	12,71	0,64	12,07	0	0	0
Rådm./ass.rådm. (<5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IKT (<5)	1,16	1,16	0	6,58	2,47	4,12	0	0	0
Servicetorget (<10)	4,85	4,85	0	5,49	4,66	0,82	6,26	0,65	5,62
Utviklingsavd. (<10)	10,84	2,73	8,12	17,76	0,82	16,94	3,33	0,72	2,61
Barnehageavd. (<40)	4,24	2,49	1,75	5,8	3,14	2,33	5,71	3,47	2,24
Grunnskuleavd. (<250)	3,77	1,57	2,2	6,68	1,94	4,75	4,65	0,68	3,97
Anl. og drift (<15)	0,86	0,86	0	2,01	2,01	0	4,57	0,63	3,95
Brannvern (<30)	0,66	0,2	0,46	8,98	3,66	5,32	21,35	0,02	21,33
Helse (<40)	5,54	1,27	4,27	4,72	1,17	3,55	3,13	0,4	2,73
Pleie og omsorg (<300)	10,42	2,59	7,83	9,76	2,33	7,43	7,79	1,67	6,12
Bu og hab. (<75)	13,19	2,28	10,91	19,09	3,39	15,7	10,52	2,1	8,82
Barnevern (<10)	11,01	2,13	8,88	18,89	3,92	14,97	14,28	1,09	13,19
Kultur (>10)	3,96	2,01	1,95	1,78	0,32	1,46	2,41	0,73	1,67
Eigedom (<40)	9,08	2,61	6,47	6,46	2,49	3,97	8,49	1,85	6,64
NAV kommune (10)	20,19	2,5	17,7	20,82	2,71	18,11	21,36	1,77	19,58
Totalt fråvær	7,39	2,11	5,28	9,05	2,26	6,79	6,83	1,4	5,43

Tabell 2 viser sjukefråvær for 2. tertial 2015, 2016 og 2017

Tertialvise fråvær i % Herøy kommune 2. tertial 2015, 2016 og 2017									
L= Langtidsfråvær, K= Kortidsfråvær									
Avdeling	2. tertial	K	L	2. tertial	K	L	2. tertial	K	L
Personal og org. inkl. H	4,52	1,4	3,12	0,92	0,92	0	3,15	2,23	0,93
Økonomi (>10)	15,14	0,79	14,4	3,53	3,53	0	4,86	3,26	1,6
Fellessekr. (<5)	0	0	0	6,8	0,51	6,29	0	0	0
Rådm./ass.rådm. (<5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IKT (<5)	11,57	0	11,6	10,59	0	10,59	0	0	0
Servicetorget (<10)	0,88	0,88	0	3,38	3,38	0	6,26	0,65	5,62
Utviklingsavd. (<10)	2,07	0,84	1,23	5	0,31	4,69	3,33	0,72	2,61
Barnehageavd. (<40)	8,35	2,93	5,41	6,4	1,35	5,05	5,71	3,47	2,24
Grunnskuleavd. (<250)	5,38	0,87	4,51	3,01	1,06	1,95	4,65	0,68	3,97
Anl. og drift (<15)	4,89	0,42	4,47	1,24	1,24	0	4,57	0,63	3,95
Brannvern (<30)	0,28	0,13	0,15	0,28	0,13	0,14	21,35	0,02	21,33
Helse (<40)	6,61	0,74	5,86	0,95	0,55	0,4	3,13	0,4	2,73
Pleie og omsorg (<300)	8,87	1,98	6,89	6,78	1,36	5,42	7,79	1,67	6,12
Bu og hab. (<75)	8,02	2,28	5,74	11,72	2,3	9,41	10,52	2,1	8,82
Barnevern (<10)	8,08	0,74	7,34	3,58	1,16	2,43	14,28	1,09	13,19
Kultur (>10)	3,43	2,68	0,75	0,45	0,22	0,22	2,41	0,73	1,67
Eigedom (<40)	8,96	2,32	6,64	10,84	2,38	8,46	8,49	1,85	6,64
NAV kommune (10)	17,4	2,77	14,7	11,1	3,9	7,21	21,36	1,77	19,58
Totalt fråvær	7,25	1,55	5,7	5,57	1,39	4,17	6,83	1,4	5,43

¹ Fråværstala for 2. tertial vart generert per 01.09.17. Vanlegvis vert fråværet generert medio kvar månad, og vi kan forvente at tala hadde vore noko høgare om vi hadde generert fråværet på eit seinare tidspunkt i månaden. Tala er såleis ikkje heilt samanliknbare.

Saksopplysningar:

Herøy kommune har eit samla sjukefråvær på 6,83% for 2. tertial 2017. Desse tala vart generert per 01.09.17. Vanlegvis vert fråværet generert medio kvar månad, og vi kan forvente at tala hadde vore noko høgare om vi hadde generert fråværet på eit seinare tidspunkt i månaden. Tala er såleis ikkje heilt samanliknbare.

Herøy kommune har mål om eit nærvær på 92,5%, og trass i at innmeldingar manglar kan vi likevel tru at målet er nådd.

Dersom vi samanliknar tala for dei tre siste åra ser vi at resultatet for 2. tertial 2017 er betre enn i 2015, men dårlegare enn i 2016 der tala viser 7,25% i 2015 og 5,57% i 2016.

Tabell 1 viser utviklinga for dei 3 siste tertiala, og vi kan sjå at nokre avdelingar har ein nedgang i sjukefråværet mellom 3. tertial 2016 og 2. tertial 2017 og/eller mellom 1. og 2. tertial 2017. Avdeling dokumentcenter/politisk sekretariat (fellessekretariatet), har gått frå i underkant av 11% fråvær til 0. Utviklingsavdelinga har fått redusert sjukefråværet sitt frå 1. tertial til 2. tertial med om lag 14%, og vi ser at pleie- og omsorgsavdelinga har hatt ein jamn nedgang frå 3. tertial 2016 til 2. tertial 2017. Sist nemnde avdeling har gått frå 10,42% til 7,79%, og er dermed i ferd med å nå måltala til Herøy kommune. Kultur viser også ein nedgang.

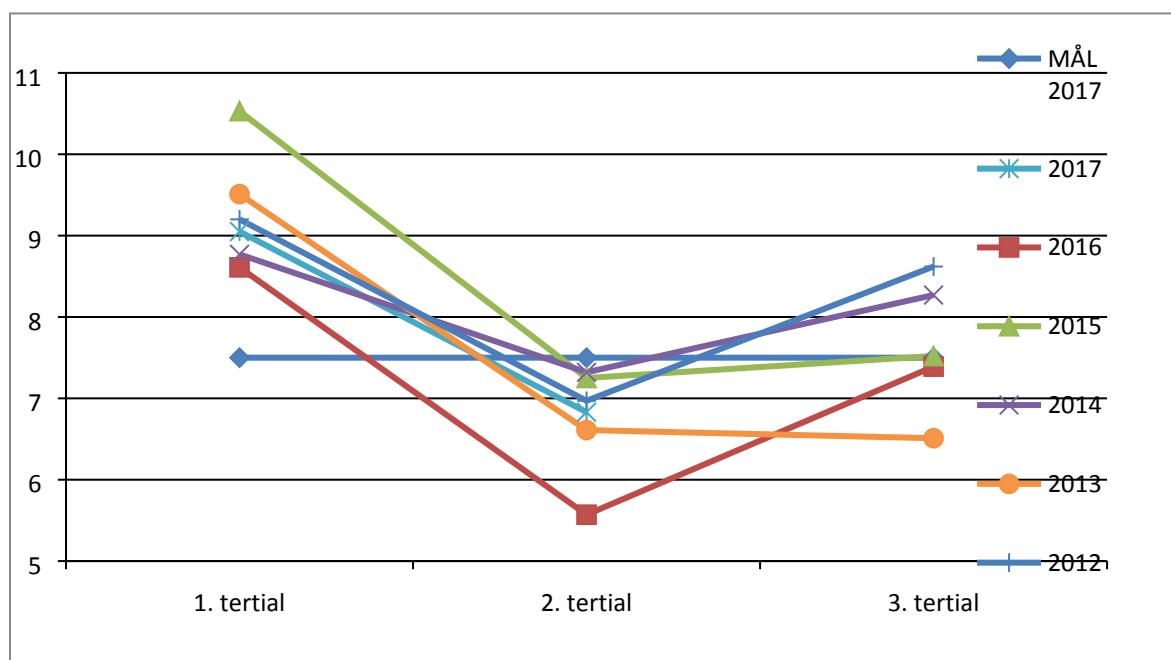
Isolert sett er nedgangen i desse avdelingane positiv, men det er verd å merke at bak tala i den enkelte avdeling kan variasjonane vere store. Dette gjeld til dømes i pleie- og omsorgsavdelinga, der fråværet varierer mellom 0 og 12,94%.

Om vi ser på den andre enden av skalaen er det særleg Nav kommune og barnevern som har særleg høgt sjukefråvær. Nav kommune har hatt eit jamt høgt sjukefråvær dei 3 siste tertiala, og med små variasjonar ligg dei med over 20% i fråvær. Barnevern på si side har hatt ein auke frå 11,01% i 3. til 18,89% i 1. tertial, for så å gå ned til 14,28% i 2. tertial 2017. Vi ser også at brannvern har høgt sjukefråvær i 2. tertial, men som normalt sett har lågt sjukefråvær. Dette kan vi også sjå av tabell 2 som viser tala for 2. tertial dei tre siste åra.

Det er også viktig å ha i tankane at fråvær ved dei små avdelingane gir seg stort utslag på statistikken.

Ved å sjå på tabell 3, kan vi registrere at 2. tertial 2017 plasserer seg om lag midt på treet i høve til samanliknande år som er oppgitt i diagrammet.

Tabell 3 viser tertialvist fråvær frå 2012 til 2. tertial 2017

Vurdering og konklusjon:

Statistikken over sjukefråvær for 2. tertial 2017 viser at sjukefråværet i fleire avdelingar har auka eller halde seg stabilt høgt, samtidig ser vi ein nedgang i nokre av avdelingane. Dette gjeld både små og store avdelingar, der utslaget på fråvær blir stort i små avdelingar og mindre i dei større avdelingane.

Vi ser også ein nedgang i fleire av avdelingane, som dermed gjer seg utslag i ein samla nedgang i sjukefråværet.

Statistikken for 2. tertial er nok også påverka av at det har vore ferietid, i den forstand at ein del av dei som er sjukmelde har hatt ferie.

Trass i systematisk arbeid med førebygging og sjukefråværsoppfølging, ser vi altså at fleire avdelingar har høgt sjukefråvær. Vi veit at årsakene til fråværet er svært samansett, noko som gjer at vi må jobbe både på person- og organisasjonsnivå for å redusere sjukefråværet.

Førebygging og oppfølging er tema både i enkeltsaker, i IA-møte og vi samarbeider med Nav arbeidslivssenter og Stamina.

Målet er at vi skal verte betre og at vi over tid skal ha eit nærvær på 92.5%

Fosnavåg den 06.09.2017

Jan Vidar Dammen-Hjelmeseth

Kommunalsjef Stab

Tertialrapport 2 OPPVEKST

Sølvi Lillebø Remøy

1. Viktige hendingar

1. 4 nye avdelingsleiarar på plass frå 1.august 2017; for skulane Leikanger, Einedalen, Ytre Herøy ungdomsskule og PPT.
2. Sektor Oppvekst har satsa på tidleg innsats i barnehagen, og tilsett ytterlegare 2 støttepedagogar (150%) for koordinert og målretta arbeid med barn i «gråsona».
3. Fagsamling for alle tilsette i Oppvekst før skulestart.
Tema:Relasjonskompetanse.
4. Oppstart at satsinga l'pad i begynnaropplæringa, med opplæring av tilsette medio juni. Ny opplæring med lærarar og elevar startar medio september.
5. Talet på barn i enkelte barnehagar er redusert frå august'17. Personell er omplassert til andre avdelingar i sektor Oppvekst.
6. Svært mange nye 1.klassingar har starta på Bergsøy og på Einedalen.
Utfordrande i høve arealdisponering, særleg på avd. Blåhaugen.
7. Avd. EMA (einslege, mindreårige asylsøkjjarar) nedlagt frå 31. august, som følgje av nedlegging av asylmottaket.
8. Mange nye barn av arbeidsinnvandrarar har starta i grunnskulen dette skuleåret. Innføringsklassa for 5.-10.årstrinn er stor, og timar til undervisning er auka opp.

2. Vedtak

Ingen vedtak som gjeld Oppvekst, i kommunestyret tertial 2.

Delegerte vedtak gjort av oppvekstkontoret:

Kategori / lovheimel	Tal på vedtak	Klage ja/nei
Skuleskyss etter Opplæringslova §13-4	2	nei
Tilpassa opplæring v/støttepedagog, etter Barnehagelova §1 og 2.	8	Nei
Tilrettelegging av barnehagetilbodet for funksjonshemma barn, etter Barnehagelova §19 G	5	Nei
Moderasjonsordning for foreldrebetaling, etter Barnehagelova §15 og forskrift §3	23	Nei
Spesialpedagogisk hjelp etter Barnehagelova §19A	6	Nei
Spesialundervisning etter Opplæringslova §5.1	15 *	Nei
Psykososialt skulemiljø etter Opplæringslova §9A -3	2	1 klage

*I tillegg vedtak ute på den enkelte skule, ingen klager.

3. Teneste

Satsingsområde	Måleindikator	Resultat 2015	Resultat 2016	Mål 2017
Grunnskulen/ SFO:				
Målretta arbeid med lesing	Resultat Nasjonale prøver lesing 5.trinn. Prosent elevar på Meistringsnivå 2 og 3	63,1%	59,9%	65%
Status etter 2.tertial: Målet nådd for snitt Herøyskulen. Arbeidet med ytterlegare tiltak for å styrke lesing held fram				
Alle elevar skal ha eit godt læringsmiljø	Resultat frå Elevundersøkinga, indikator Meistring	7.trinn:4,0 10.trinn:4,0	7.trinn:3,9 10.trinn:3,8	Minimum 4,0
	Grunnskulepoeng 10.trinn	42,1	39,1	42
Status etter 2.tertial: Resultat for indikator Meistring ligg godt over målet for snitt på 7.trinn, men ikkje heilt for 10.trinn Snitt grunnskulepoeng etter eksamen våren 2017, vart 41,6 - mot 39,1 året før. Positiv utvikling.				
Barn skal trivast på SFO	Udir si Foreldreundersøking	-	-	4,5
Status etter 2.tertial: Foreldreundersøkinga vart gjennomført i mai'17. Lav og variert deltaking, snitt svarprosent 35%. Resultat 4,2 (av 5) på spørsmål om trivsel.				
Kulturskulen				
Kvalitet på tilbodet	Brukarundersøking, Fornøgd med total kvalitet	-	-	4,0
Status etter 2.tertial: Brukarundersøking er gjennomført. Svært lav deltaking, resultat ikkje klart.				
Barnehagen				
Mange nok pedagogar til å gi barna eit tilbod i samsvar med lokalt og nasjonalt lovverk.	Pedagogtettleik over minstenorm, for å møte muleg framtidig krav	-	-	50% innan 2020

Godt samspel vaksne- barn og barn-barn.	Brukarundersøking	-	-	5,4
Godt samarbeid med heimen	Brukarundersøking			5,4
Status etter 2.tertial: Brukarundersøking er gjennomført. Resultat vart framlagd i eiga sak. Målet nådd med god margin. Behov for auke i talet på pedagogar, kjem tilbake i samband med budsjett 2018.				

Sektorovergripande mål for organisasjonsutviklinga i Herøy kommune:

Kommunen gjennomførde Kommunekompasset i 2016 og fekk ein skår på 329 av 800 moglege. Dette er middels bra og midt på listene over dei 45 kommunane som har gjennomført ein eller fleire kommunekompasser sidan 2010:

Utfordringane for kommuneorganisasjonen dei komande åra:

- Nedbemanning som følgje av nødvendig økonomisk omstilling.
- Kompetanseutvikling.
- Gode leiarar på alle nivå for å lukkast i forhold til økonomistyring, omstilling, tilsette, tenestene og brukarane.
- Ta i bruk ny teknologi, til dømes digitalisering og velferdsteknologi.

Mål	Kommunen skal vere ein effektiv, kompetent, utviklingsorientert, lærande og politisk målstyrt kommune-organisasjon.	Alle medarbeidarane skal oppleve Herøy kommune som ein god arbeidsplass der det er lagt til rette for trivsel og motivasjon i tråd med arbeids-gjevarpolitikken sine mål.	Auka nærver i samsvar med målsettinga i IA-avtalen og totalt på heile kommunen minimum 92,5 %	Avgrense tidlegavgang: Flest mogleg og minst 90 % av dei som fyller 62 år skal stå i arbeid fram til fylte 65 år. Flest mogleg og minst 50 % av desse skal stå i arbeid fram til fylte 67 år.
Korleis lukkast?	Oppfølging Kommune-kompasset.	Oppfølging arbeids-gjevarpolitikken.	Førebygge og følgje opp sjukemelde.	Oppfølging seniorpolitikken.
Korleis måle?	Ny gjennomgang Kommune-kompasset.	Medarbeidar-undersøking.	Sjukefråver-statistikk.	Statistikk.
Status 2016	329 poeng	Ikkje undersøkt.	8,42 %	67,7 % i arbeid ved 65 år, 45,5 % i arbeid ved 67 år.
Ambisjon 2020	450 poeng	Betre enn landsgjennomsnittet.	7,5 %	90 % i arbeid ved 65 år, 50 % i arbeid ved 67 år.
Resultatmål	Neste måling i	Betre enn	7,5 %	90 % i arbeid

2017	2018.	landsgjennomsnittet.		ved 65 år, 50 % i arbeid ved 67 år.
Tiltak 2.tertial	Nasjonal satsing på barnehage- og elevmiljø godt igang. Fagsamling Relasjonskompetanse, gjennomført august. Fleire tiltak i gang	Leiarstøtte, opplæring og kompetanseutvikling. Bygge ytterlegare kompetanse på Oppvekstkontoret. Fleire tiltak i gang	Godt samarbeid mellom arbeidsgivar, tilsette og verneombod. Trygge og forutsigbare arbeidsmiljø Godt kollegaskap. Prosessar og tiltak er i gang	Medarbeidar-samtalar, seniorsamtalar. Tilrettelegging der det er muleg Medarbeidar-samtalar gjennomført i alle avdelingar

Sektorovergripande mål for samfunnsutviklinga:

Gjennom arbeidet med samfunnsdelen av kommuneplanen er det utarbeidd mål, strategiar og handlingsplan for samfunnsutviklinga. Dette er søkt innarbeidd i dette dokumentet og lagt til grunn for prioriteringane.

Mål	Herøy kommune skal vere ein attraktiv kommune å besøkje, bu og arbeide i.	Innbyggjarane, frivillige organisasjonar og næringsliv er tilfredse med kommunen si rolle som tilretteleggar for tryggleik, trivsel og utvikling og kommunen si rolle som samfunnsbyggjar.	Herøy kommune skal ha godt omdøme.
Korleis lukkast?	Oppfølging samfunnsplan	Oppfølging samfunnsplan	Oppfølging samfunnsplan
Korleis måle?	Innbyggjarundersøking. Folketalsutviklinga. Data reiseliv.	Innbyggjarundersøking.	Innbyggjarundersøking
Status 2016	8 972 innbyggjarar.	Manglar data.	Manglar data.
Ambisjon 2020	10 000 innbyggjarar	Manglar data.	Manglar data.
Resultatmål 2017	9 000 innbyggjarar	Manglar data.	Manglar data.
Tiltak 2.tertial	God kvalitet i barnehagar, skular og kulturskule. Omdømmebygging Legge til rette for minoritetsspråklege barn og vaksne Kontinuerleg arbeid i gang	Score over middels på aktuelle indikatorar i Elevundersøkinga og Brukarundersøkingar Undersøkingar gjennomført, viser til eigne saker med resultat	Høg kvalitet, servicehaldning og dyktige tilsette i alle ledd Kontinuerleg arbeid i gang

Avviksmeldingar i Kvalitetslosen

9 avvik meldt i Kvalitetslosen i perioden. Dei fleste av desse var i ein kategori som gjorde at dei vart handtert utanom avvikssystemet. Resten vart handtert ved å setje inn tiltak, og lukka

i systemet.

Pålegg frå offentlege tilsynsorgan

Mattilsynet har hatt tilsyn på nokre barnehagar, skulekjøkken og SFO. Utbetring av pålegg er handtert av Oppvekst (rutinar og dokumentasjon), medan det som gjeld bygning/utstyr er sendt over til Eigedomsavdelinga

Fosnavåg, 5.september 2017

Kommunalsjef Oppvekst

Rapportering 2.tertial, helse og omsorg

1. Viktige hendingar

Avdelingane pleie- og omsorg, barn, familie og helse, og bu- og habilitering vart samla i sektor for Helse og omsorg frå 01.01.17. Helse og omsorg er den største sektoren i Herøy kommune, og hadde 18 avdelingar/seksjonar per 01.01.17. Ny hovudstruktur for avdelingsnivå vart avgjort innan fristen den 01.07.17.

Sektor for helse og omsorg har frå 01.07.17 slik avdelingsstruktur: Avdeling for barn, familie og helse, avdeling for pleie og omsorg, avdeling for bu og habilitering og avdeling for tenestekoordinering. Det vart lyst ut etter nye avdelingsleiarar for følgjande avdelingar: Avdeling for pleie og omsorg, avdeling for bu og habilitering og avdeling for tenestekoordinering. Det vil bli arbeidd vidare med seksjonsstruktur i avdelingane.

Helse og omsorg har hatt tilsyn frå Fylkesmannen knytt til tilbodet for ROP-pasientar (pasientar med rus og psykiske helseplagar). Førebels rapport er levert, og Herøy kommune har svarfrist for å kommentere satt til 1.oktober. Endeleg rapport vil kome i etterkant av det.

Ressurssenter for omstilling (RO) vann anbodet frå Herøy kommune, for å kartlegge og evaluere helse og omsorgstenestene. Arbeidet som er gjort, skal gi grunnlag for eit vidare arbeid for å ruste oss for ei god og framtidsretta helse og omsorgsteneste. Resultatet av arbeidet var presentert for helse og omsorgskomiteen, rådsrepresentantar, hovudtillitsvalde, hovudverneombod og leiarar. I tillegg vart det lagt fram ein presentasjon i kommunestyret i august. Rapport vil bli tilsendt til politiske fora og til øvrige deltakarar i kartlegginga.

Resultat av brukarundersøkingar er under kontinuerlig handsaming. Resultat frå lege, fysioterapitenesta og tenester til utviklingshemma er arbeidd med internt og presentert for politisk handsaming. Resultat frå sjukheim og dagsenter er under intern oppfølging og kjem til politisk handsaming i løpet av hausten. Barnevernseksjonen planlegg å gjennomføre si brukarundersøking i siste tertial.

2. Vedtaksrapport

K-sak 22/17	Busetjing av flyktningar i 2017	Under arbeid
K-sak 75/17	Forskrift om rett til sjukeheims plass eller tilsvarande bustad særskilt tilrettelagt for heildøgns tenester, kriterie og venteliste	Effektuert
K-sak 96/17	Familiestøtte – servicetilbod for familiar om hjelp i heimen ved spesielle behov.	Under arbeid

3. Tertialrapportering teneste

Mål	Resultat av brukarundersøking og nasjonale resultatmålingar skal vere over landssnittet.	Tenesteyting og sakshandsaming i samsvar med lov- og regelverk.
Korleis lukkast?	Brukarfokus.	Opplæring i lovverk og sakshandsaming.
Korleis måle?	Brukarundersøkingar.	Avvik og klager.
Status 2016	Ikkje målt.	Manglar data.
Ambisjon 2020	Betre enn landsgjennomsnittet.	Manglar data.
Resultatmål 2017	Betre enn landsgjennomsnittet.	Manglar data.
Resultatmål barnevern	Barnevernet leverar kvalitativt gode tenester til dei som treng det.	Undersøkelsessaker i barnevern skal følgje krava til tid for undersøking som er i lovverket.
Korleis måle?	Brukarundersøking.	Ingen overskridelser i undersøkelsessaker.
Tiltak 2.tertial	Brukarundersøking var planlagt i første halvår, dette har ein måtte utsette til andre halvår.	Det har også denne perioden vore nokre fristoversittingar. Arbeidet med å reetablere ny rutinebok er nesten ferdigstilt og klar for innlegging i Compilo.
Resultatmål legetenesta	Legetenesta leverar kvalitativt gode tenester.	“Ta tilbake” pasientane til Herøy frå andre kommunar ved så skape trygghet for befolkninga med stabil legedekning.
Korleis måle?	Brukarundersøking.	Rekruttere i henhold til rekrutteringsplan for fastleger. Sjå på tala og samanlikne med det som årleg vert rapportert ifht bruk av fastlegar i andre kommunar.
Tiltak 2. tertial	Brukarundersøking vart gjennomført i første tertial. Resultatet er teke opp ved legekantora, samt at det har vore lagt fram som politisk sak til kommunestyret.	Det er tilset ein fastlege ved Myrvåg legesenter. Det er også ein lege som per 1.9.17 tiltrer i heimel ved Herøy legeseenter. Det vert utlyst to heimlar ved Herøy legesenter med det første. Det vert arbeida kontinuering med rekruttering av fastleger .
Resultatmål psykisk helse	Tal på ungdom som slit psykisk i kommunen, skal reduserast	Auke tal på personar med vedtak på tenester i Psykisk Helse, som har tildelt aktivitetstilbod utanfor eigen heim.
Korleis måle?	Ny kartlegging av status, med betre resultat enn 2015.	Fleire inn i tildelte dagaktivitetstilbod, gruppetilbod og individuelt tilpassa tilbod.
Tiltak 2. tertial	Resultat av UngData kartlegging forelå før sommaren. Oppfølgingen og vidare arbeid med resultat vert gjort utover hausten.	Prosjektet “Kvikk” Herøy er godt i gang, og det arbeidast aktivt med å få fleire på gruppetilbod. Det har vist seg utfordrande å få “nye” brukare til å kome til tilboda.
Resultatmål rehabilitering	Fysioterapitenesta leverar kvalitativt gode tenester.	Redusere ventelistene til fysioterapi
Korleis måle?	Brukarundersøking for dei private fysioterapeutane.	Færre på venteliste.
Tiltak 2. tertial	Brukarundersøking vart gjennomført i første tertial.	Gode gruppetilbod som gir tilbod til fleire samstundes.

	Resultatet er teke opp ved begge fysioterpaesenter, samt at det har vore lagt fram som politisk sak til kommunestyret	
Resultatmål flyktingtenesta	Få på plass gode samarbeidsrutinar med samarbeidspartane i flyktingtenesta.	
Korleis måle?	Evaluerer samarbeidsavtalen mellom NAV, Internasjonal skule og flyktingtenesta.	
Tiltak 2. tertial	Det er arbeida med å få til gode samarbeidsarenaer med dei ulike fagpersonane. Det ser likevel litt arbeid som står igjen her.	
Resultatmål NAV	Redusere utbetaling av økonomisk sosialhjelp, jamført med same tidspunkt i 2016	
Korleis måle?	Mindre utbetaling i 2017 enn i 2016.	
Tiltak 2. tertial	Ulike tiltak er set i verk for å redusere utbetalingen av sosialhjelp. Desse tiltaka følgast nøye og særleg kommunal tiltakspakke har ført med seg mange positive ringvirkningar.	
Resultatmål buhabtenesta	Sikre kvalitet, likeverdig tenestetilbod og stor grad av brukarorientering.	Kompetanseutvikling i teneste for utviklingshemma.
Korleis måle?	Brukarundersøking	Fleire tilsette med yrkes og høgskulekompetanse i tenesta. Frå 74,5 % til 80% tilsette med utdanning. Færre dispensasjonar frå for tilsette knytt til HOTL kap 9 om tvang og makt. Frå 8 til 6 dispensasjonar knytt til kap 9 om tvang og makt.
Tiltak 2. tertial	Brukarundersøking er gjennomført, med eit samla snitt på 4,4 poeng, mot landssnittet på 4,6. Tiltak er satt i verk, og rapporten er lagt fram for politisk handsaming i kommunestyret.	Målretta kurstilbod, vidare og etterutdanning, og god bruk av fagdagar.
Resultatmål pleie og omsorgstenesta	Eit trygt og godt tenestetilbod til dei som treng det.	Betre kvalitet i demensomsorga
Korleis måle?	Brukarundersøking i bedre kommune.	Auka tal på tilsette med vidareutdanning innan demens, frå 12 til 15 tilsette.
Tiltak 2. tertial	Brukarundersøking for dagsenter og institusjon, fyrste halvår 2017 er gjennomført. Rapportane er under intern gjennomgang per d.d	Tilby vidareutdanning til dei som kan vere aktuelle.

Resultatmål pleie og omsorgstenesta	Offensiv satsing på velferdsteknologi	
Korleis måle?	Auke i tal på tilsette med mobilpleie i tenesta frå 24 til 30.	
Tiltak 2. tertial	Auke i lisensar ved behov. Pilot på eRomprosjekt i Myrvåg vert budsjettert for 2018	

Tertialrapportering 2 Samfunnsutvikling

1. Viktige hendingar

a. Rehabilitering av Sunnmørsjekta «Anna Olava»

2. Vedtaksrapport

Vedtaksrapporten omfattar vedtak frå kommunestyret tilbake til mars 2015:

SAKSNUMMER	Bypark, Huldalskrysset og trafikkforhold Djupedalen
Vedtak	K SAK 33/15 – 26.03.2015
Status	Ikkje arbeid med i siste periode
Framdrift	Vert å vurdere i samband med byutviklingsprosjektet der ein ser samla på byrom, parkering og mobilitet for Fosnavåg.

3. Tertialrapportering teneste

Mål	Måleindikator	Resultat 2015	Resultat 2016	Mål 2017
Utvikling				
Kommunen yter tenester i samsvar med lovverket Ikkje avvik	Fylkesmannen stadfester at klagesaker er i tråd med kommunen sine vedtak	67%	100%	100%
Brukarane er tilfredse med dei kommunale tenestene Ikkje gjennomført	Det skal gjennomførast brukarundersøkingar (bedrekommune) i 2017 der ein skal ha høgare snitt enn kommuner ein kan samanlikne seg med	-	-	Høgare snitt enn kommuner ein kan samanlikne seg med
Brann	Måleindikator	Resultat 2015	Resultat 2016	Mål 2017
Feiing og tilsyn Ikkje utført feiing og tilsyn i 2 kvartal	Feiing av pipe og tilsyn av ildsted	Utført etter oppsett frekvens/pl	Utført etter oppsett frekvens/pl	Ein skal halde same frekvens som i 2016

		an	an	
Trygg og sikker innsats Det har vore 0-skadde under innsats i 2. tertial.	Måleindikatorar hentast ut frå adaptit			0-skadde under innsats
Tverrfagleg kartlegging av risikogrupper Kartlegging er under arbeid.	Rapportering gjennom samarbeid			3 kartleggingar
Bekymringsmeldingar Det er gjennomført tilsyn etter alle mottekne bekymringsmeldingar	Utføre tilsyn når ein mottek bekymringsmeldingar			100%
Nasjonale kampanjer Ingen kampanjer gjennomført i 2 tertial.	Ein skal følgje opp nasjonale kampanjer knytt til ansvarsområdet			3 kampanjer
Kultur	Måleindikator	Resultat 2015	Resultat 2016	Mål 2017
KULTURKONTOR Bygdemøter er gjennomført og arbeidet med sortering av føreslåtte kulturminner har starta.	Godkjend kulturminneplan	-	-	1
Ikkje starta opp.	Nye turkart i samarbeid med Sande kommune	-	-	1
BARNE- OG UNGDOMSARBEID Status: Mål nådd kvar andre veke. Juniorklubben er ikkje starta opp att då denne aldersgruppa har svært	Tal besøkande fritidsklubben pr. veke fordelt på to kveldar	(stengt. gr. vasslekkasje)	100 (haust)	100

mange fritidstilbud.				
Status: - 2 pr. august	Tal saker med uttale frå ungdomsrådet	2	3	5
Status: - 3 arr. pr. april (2 x nattcup + UKM) - 4 arr. pr. august (sommarfest PU)	Tal gjennomførte ungdomsarrangement pr år.	4	5	10
Status: - Gjennomført med 45 deltakarar.	Tal deltakarar på UKM	40	43	50
FRIVILLIGSENTRAL Status: Avventer byggearbeid i regi av eigedoms- avdelinga før flytting kan skje.	Flytte etablerte møteplasser/tiltak til nye lokalar i Kulturhuset	-	-	100 %
Status: 2 nye aktivitetar starta opp; Seniornett og Radiobingo.	Etablere nye møteplasser og tiltak	-	-	2
KULTURHUS Status: Gjennomført	Tildeling av øvingstider til alle som søker (innan fristen)	-	100 % (ny)	100 %
Status: Ikkje starta opp.	Brukarundersøkingar	-	-	1 pr/år
IDRETTSHALL Status: Gjennomført	Tildeling av treningstider til alle som søker (innan fristen)	100 %	71 %	100 %
Status: Ikkje starta opp.	Brukarundersøkingar	-	-	1 pr/år
FOLKEBIBLIOTEK Status: - 800 pr. august <i>Det er avvik i måltalet knytt til at utlån til skular og barnehagar vert registrert som ein lånar. Dette gjeld og</i>	Auke tal aktive personlige lånarar	-	1 122	5 % (1178)

<i>familiar der ein føresett låner bøker til fleire i familien.</i>				
Status: Ikkje starta opp.	Auke tal arrangement for unge	-	6 (ny)	2
KONSERTHUS Status: - 7 663 pr. august	Selte billetter	17 000	15 000	14 000
Status: - 52 pr. august	Tal arrangement pr. år (40 egne + 20 innleigde)	66 (44 egne og 22 innleigde)	69 (44 egne og 24 innleigde)	60
Status: Ikkje starta opp.	Brukarundersøkingar	-	-	1 pr/år
KINO Status: - 17 163 pr. august	Selde billetter	27 843	30 429	29 000
Status: Ikkje starta opp.	Brukarundersøkingar	-	-	1 pr/år

Avdelinga rapporterer særleg om fylgjande hendingar innafor sitt ansvarsområde:

Plan

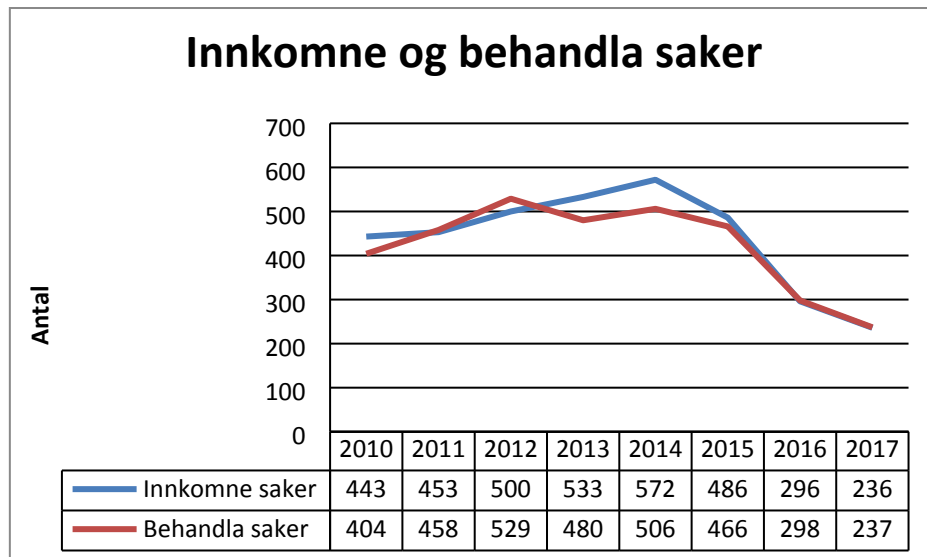
Det har vore arbeidd med mange saker og fleire av sakene ligg i dag ute til høyring.

Følgjande planar er avslutta i siste periode med vedtak i kommunestyret eller formannskapet: **Revidert handlingsprogram for trafikktrygging, Skarabakken, Tarberg hytteområde, mindre reguleringsendring Røyra 2**

Avdelinga har 42 planoppgåver på lista si pr.dato, av desse er 12 private planar.

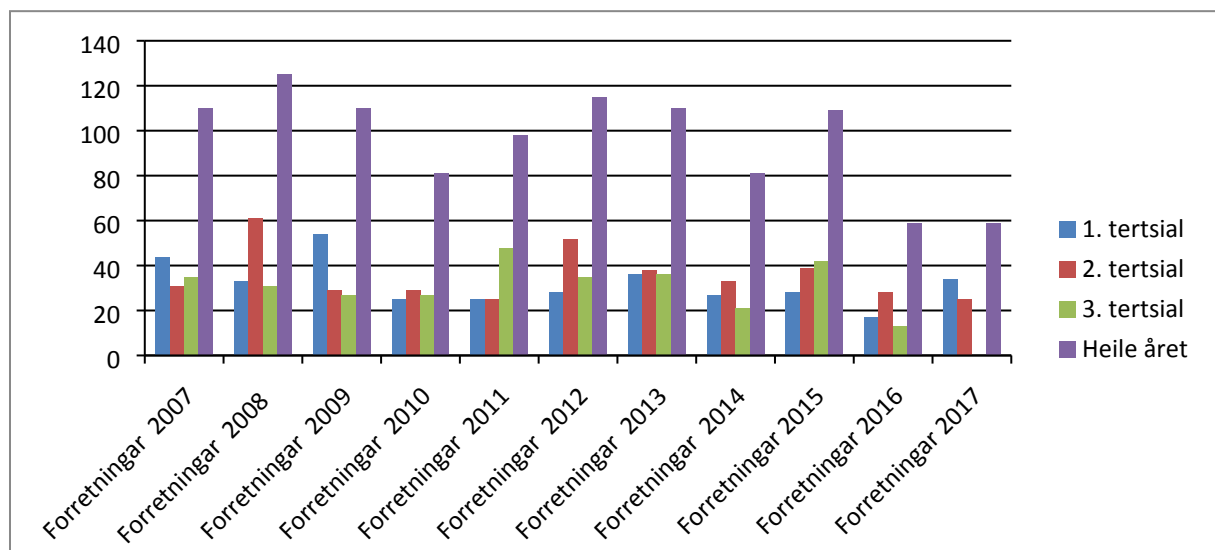
Byggesak

Avdelinga ser ein nedgang av innkomne saker, men kompleksiteten aukar. Det er til tider høgt arbeidstrykk på dei tilsette og sjukemeldingar. Det er henta inn vikar for å halde oppe saksproduksjonen. I andre tertial er det kome inn 109 saker og det er handsama 128 saker.

Oppmåling

I andre tertial er det gjennomført 25 oppmålingsforretningar, Det er oppretta nye matrikkeleiningar til føremål: 7 bustad, 2 industri, 2 naust, 3 fritid og 3 anna formål. Det er oppretta 9 nye matrikkeleiningar som tilleggsareal til bustad. I perioden er gjennomført 1 arealoverføringer. Ein har pr. 01.09.2017. 10 oppmålingsforretningar på vent.

Eigedom

Det vert arbeidd systematisk og godt saman med servicetorget .

Brann

Politisk sak om revidering av Brannordninga med tilhøyrande ROS-analyse er i prosess og er forventa vedtatt desember 2017.

Arbeidsmiljøprosessen går vidare med som planlagt.

Kultur

Det har vore gjennomført byggjearbeid ved kulturhuset i sommar, og lokala har vore heilt og delvis stengde som følgje av dette. Enkelte aktivitetar vart flytta til alternative lokalitetar, mens andre ikkje vart gjennomført i den aktuelle perioden.

I forbindelse med stenging av kulturhuset i sommar har folkebiblioteket gjennomført kassering av ca. 5 000 bøker (mot normalt 1 500 pr. år). Kasseringa er eit ledd i førebuingar til sjølvbetjent og meirope bibliotek.

Fritidsklubben har i regi av ungdomsrådet måla og oppgradert fritidsklubben. Arbeidet har skjedd primært som dugnadsarbeid og med fokus på gjenbruk av gjenstandar. Kulturkontoret erfarer ein auke i tal søknader om kulturtilskot, truleg som konsekvens av bortfall av RDA-midlar og at sponsormarknaden er betydeleg dårlegare enn føregåande år. I 2017 er det lagt ned fleire hundre timar, primært i dugnadsarbeid samt i regi av Ottar Bjørkedal, for rehabilitering og klargjering av kommunens båt; Sunnmørsjekta «Anna Olava». Målet har vore å setje den i stand slik at den igjen kan takast i bruk etter formålet. Båten har ligge på land i ca. 6 år og Eigarstyret ved Herøy Kystmuseum har hatt ansvaret for rehabiliteringa som er koordinert av kulturkontoret. Utgiftene er dekt av RDA-tilskot motteke i 2015 og 2016.

Drift

Det kommunale vegnettet har enno mange vegar med dårleg dekke og bereevne. Behovet for reasfaltering er aukande. Innanfor området idrett er det ressursmangel som medfører at det berre vert utført eit minimum av drift og vedlikehald. Sentrumsområda er til dels slitne og har behov for opprusting og vedlikehaldsetterslepet aukar år for år.

Hamnegebyr er vedtatt innført og ein har inngått samarbeid med Ålesund hamn om innkrevjing av gebyr. Det vart starta med logging av anløp den 4.april. Har vore nokre utfordringar med samhandling mellom datasystema som skal logge anløp og handle utsendinga av gebyra. Alle systema var oppe å gå frå midten av Juni. Anløp før denne tida har vorte registrerte manuelt.

Teknisk vakt er innført og fungerer godt.

På avlaupssida er det utfordringar med gamle kombileidningar som må separerast for å få vekk overvatnet som fører med seg stein og grus som igjen skadar pumpesystema. Vil vere utfordringar med knappe resursar på drifta, då ansvarsområdet har vore pressa over tid og no vart auka ved innføring av hamnegebyr.

4. Tertialrapportering organisasjon:

Kommunen gjennomførde Kommunekompasset i 2016 og fekk ein skår på 329 av 800 moglege. Dette er middels bra og midt på listene over dei 45 kommunane som har gjennomført ein eller fleire kommunekompassevalueringar sidan 2010:

Utfordringane for kommuneorganisasjonen dei komande åra:

- Nedbemanning som følgje av nødvendig økonomisk omstilling.
- Kompetanseutvikling.
- Gode leiarar på alle nivå for å lukkast i forhold til økonomistyring, omstilling, tilsette, tenestene og brukarane.
- Ta i bruk ny teknologi, til dømes digitalisering og velferdsteknologi.

Mål	Kommunen skal vere ein effektiv, kompetent, utviklingsorientert, lærande og politisk målstyrt kommuneorganisasjon.	Alle medarbeidarane skal oppleve Herøy kommune som ein god arbeidsplass der det er lagt til rette for trivsel og motivasjon i tråd med arbeids- gjevarpolitikken sine	Auka nærver i samsvar med målsettinga i IA-avtalen og totalt på heile kommunen minimum 92,5 %	Avgrense tidlegavgang: Flest mogleg og minst 90 % av dei som fyller 62 år skal stå i arbeid fram til fylte 65 år. Flest
------------	--	---	---	---

		mål.		mogleg og minst 50 % av desse skal stå i arbeid fram til fylte 67 år.
Korleis lukkast?	Oppfølging Kommune-kompasset.	Oppfølging arbeids-gjevarpolitikken.	Førebygge og følgje opp sjukemelde.	Oppfølging seniorpolitikken.
Korleis måle?	Ny gjennomgang Kommune-kompasset.	Medarbeidar-undersøking.	Sjukefråver-statistikk.	Statistikk.
Status 2016	329 poeng	Ikkje undersøkt.	8,42 %	67,7 % i arbeid ved 65 år, 45,5 % i arbeid ved 67 år.
Ambisjon 2020	450 poeng	Betre enn landsgjennomsnittet.	7,5 %	90 % i arbeid ved 65 år, 50 % i arbeid ved 67 år.
Resultatmål 2017	Neste måling i 2018.	Betre enn landsgjennomsnittet.	7,5 %	90 % i arbeid ved 65 år, 50 % i arbeid ved 67 år.
Tiltak 2017	*Utvikle innbyggardialog, i prosess *Utvikle politiske saksframlegg, i prosess og delvis gjennomført *Omorganisering, gjennomført	*Leiaropplæring, i prosess *Delta i lokale nettverk, i prosess *Legge til rette for innovasjonskultur, i prosess *Kundebehandlerpris, i prosess *Utvikle delegasjon på leiarnivå, i prosess	Godt samarbeid mellom arbeidsgivar, tilsette og verneombod. Trygge og forutsigbare arbeidsmiljø Godt kollegaskap.	Medarbeidar-samtalar, seniorsamtalar, tilrettelegging der det er muleg

5. Tertialrapportering samfunnsutvikling

Mål	Herøy kommune skal vere ein attraktiv kommune å besøkje, bu og arbeide i.	Innbyggjarane, frivillige organisasjonar og næringsliv er tilfredse med kommunen si rolle som tilretteleggar for tryggleik, trivsel og utvikling og kommunen	Herøy kommune skal ha godt omdøme.
------------	---	--	------------------------------------

		si rolle som samfunnsbyggjar.	
Korleis lukkast?	Oppfølging samfunnsplan og budsjettvedtak	Oppfølging samfunnsplan	Oppfølging samfunnsplan
Korleis måle?	Innbyggjarundersøking. Folketalsutviklinga. Data reiseliv. Grad av ferdigstilling på prosjekt	Innbyggjarundersøking.	Innbyggjarundersøking
Status 2016	8 972 innbyggjarar.	Manglar data.	Manglar data.
Ambisjon 2020	10 000 innbyggjarar	Manglar data.	Manglar data.
Resultatmål 2017	9 000 innbyggjarar	Manglar data.	Manglar data.
Tiltak 2017	*Gjennomføre investeringsprosjekt i tråd med vedteke budsjett, i prosess *Visjon for byutvikling, i prosess *Bygge ut Solsida park, i prosess *Vidareutvikle FNP gjennom oppretting utviklingsforum for vekst og utvikling i Herøy, i prosess *Delta i FOU prosjekt mot "havromet", i prosess	Score over middels på aktuelle indikatorar.	Høg kvalitet, servicehaldning og dyktige tilsette i alle ledd *SMS undersøkjing for å måle status på kundetilfredshet, ikkje gjennomført *Serviceerklæring, ikkje gjennomført *Systematisk bruk av sosiale medie, i prosess

6. Investeringsprosjekt

Status: 1= Ferdig , 2 = Under arbeid , 3= Ikkje starta opp

Prosjekt	Budsjett	Status
Planfri kryssing Frøystadtoppen	24 125 000	2

Arkeologiske utgravingar	450 000	-
Miljømudring Fosnavåg	170 000	2
Strategiske grunnkjøp	11 500 000	2
Skarabakken, utbetring m.m.	17 000 000	2
Planlegging av tursti Myklebustvatnet	125 000	2
Trafikktryggingstiltak	4 000 000	2
Myrabakken Bustadfelt, Moltu	8 350 000	2
Opparbeiding Almenningen	1 600 000	2
Vegarm campus-Myklebustvegen		2
Dreneringsgrøfter byggefelt	1 015 000	2
Infrastruktur byggefelt	4 985 000	2
Opparbeiding/tilordning Vike-Toftedal	1 355 000	1
Byutvikling Fosnavåg, sentrumstiltak	295 000	2
Sjøledning avløp Vågsholmen		2
Almenningen	1 010 000	2
Kloakkutbygging	7 975 000	2
Div. kulturhuset	288 000	2
Nye:		
Biblioteket, sjølvbetjeningsautomatar	500 000	2
Nørvågen. Opparbeiding fortau med meir	4 000 000	2
Eggesbønes. Etablering av nytt industriområde	500 000	2
Mjølstadneset. Etappevis utbygging	5 625 000	2
Byutvikling Fosnavåg	5 000 000	2
Fosnavåg Hamn	5 000 000	2
Ny bru til Vågsholmen	2 800 000	2
Trafikktryggingstiltak	1 500 000	2

Grunnkjøp	3 000 000	2
Leine hamn, heving av industriveg m.m	500 000	3
Mindre prosjekt i bustadfelt og snuplassar	750 000	2
Div. kulturhuset	100 000	2

Kontor: 1515 - Herøy

Kontor: 1515 - Herøy

Brukersperspektivet										Produksjonsperspektivet									
ID		Navn	Prioritet	Siste periode			Hittil i år			Siste periode			Hittil i år			Aktive tiltak			
				Virkelig	Mål	Forrige måling	Trend	Snitt/Sum	Mål	Status	Virkelig	Mål	Forrige måling	Trend	Snitt/Sum	Mål	Status		
	B.12	Del arbeidsøkarar / brukarar med nedsett arbeidsevne med oppløgling siste 3 mnd.	Middels	77 %	75 %	82 %	↗	81 %	75 %	●									
	B.13	Andel arbeidssakere / brukere med nedsett arbeidsevne under 30 år med oppløgling siste 3 mnd	Middels	88 %	85 %	93 %	↗	88 %	85 %	●									
	B.14	Del graderte på 12 vekers tidspunkt	Middels	26 %	32 %	38 %	↘	34 %	32 %	●									
	B.15	Del arbeidsøkarar med overgang til arbeid	Middels	68 %	60 %	51 %	↗	59 %	60 %	●									
	B.16	Del personar med nedsett arbeidsevne med overgang til arbeid	Middels	20 %	42 %	40 %	↘	41 %	42 %	●									
	B.22	Del verksemdar som har fått arbeidsmarkedsbistand frå NAV	Middels	9,7 %	20,0 %	15,1 %	↘	18,8 %	20,0 %	●									
	B.23	Tal formidlingar	Middels	3,0	3,0	1,0	↗	2,3	3,0	●									
	B.40	Del "Kontakt brukar" behandla innan fristen	Middels	80 %	85 %	74 %	↘	80 %	85 %	●									
	B.50	Del gjennomførte dialogmøte 2 innan 26 veker (kun sjukmeldte utan fritak)	Middels	50 %	80 %	75 %	↘	74 %	80 %	●									
	B.922	Andel virksomheter som har fått IA-tjenester og arbeidsmarkedsbistand frå NAV	Middels	9,7 %	25,0 %	15,1 %	↘	18,8 %	25,0 %	●									

[illegible]

HERØY KOMMUNE
HERØY KOMMUNE

Utviklingsavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	ELDHAN	Arkivsaknr:	2012/317
		Arkiv:	Q52

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
142/17	Formannskapet	19.09.2017
	Kommunestyret	28.09.2017

ØKONOMISK AVSLUTNING AV PROSJEKT 51205: LEIKANGER SKULE (TILKOMST, SNUPLASS, PARKERING)

Tilråding:

Herøy kommunestyre vedtek følgjande:

1. Prosjektrekneskapen vert godkjent med eit totalforbruk på 4 291 202,- kr.
2. Mindreforbruk på 38 798,- kr vert tilbakeført til unyttta lånemidlar

Særutskrift:
- Økonomi

Bakgrunn:

Prosjektet er ferdigstilt, denne saka gjeld økonomisk avslutning.

Saksopplysningar:

I 2013 blei noko av midlane brukt til å planere delar av arealet aust for den nye kunstgrasbana. Dette tiltaket var ei mellombels tiltak for å få nokre parkeringsplassar i påvente av ein meir heilskapleg plan.

I 2016 blei det prosjektert ein plan som stettar alle krav. Anbudskonkurranse vart gjennomført, og det var oppe sak om tilleggsløyving. Det fysiske arbeidet starta opp 14.11.2016.

Det var utfordringar i byggjearbeidet i startfasa fram mot jul 2016. Utførande entreprenør møtte på vesentleg dårlegare masser enn antatt i store delar av byggeområdet. Masseutskiftinga var fordyrande for prosjektet. Det kom difor opp ei ny sak om tilleggsløyving.

Arbeidet var i hovudsak ferdig i byrjinga av mars 2017. Asfaltering og oppmerking vart utført i byrjinga av mai, og i slutten av mai varte det haldt overtakingsforretning. 16. juni var det offisiell opning av anlegget.

Finansiering:

Budsjett 2012	800 000,-
+ Tilleggsløyving K-sak 149/16	2 330 000,-
+ Tilleggsløyving K-sak 7/17	1 200 000,-
= Total løyving	4 330 000,-

Rekneskap:

Totalt forbruk	4 291 202,-
= Mindreforbruk	38 798,-

Vurdering og konklusjon:

Arbeidet er utført, og ein har eit mindreforbruk i høve budsjettet. Prosjektet kan avsluttast og rådmann tilrår at rekneskapen vert godkjent slik den ligg føre ovanfor.

Tilråding:

Herøy kommunestyre vedtek følgjande:

1. Prosjektrekneskapen vert godkjent med eit totalforbruk på 4 291 202,- kr.
2. Mindreforbruk på 38 798,- kr vert tilbakeført til unytta lånemidlar.

Konsekvensar for folkehelse:

Fleire parkeringsplassar (inkl. HC-parkering), snuplass for buss, fast dekke, gatelys og universelt utforma gangveg har positiv verknad for folkehelsa i høve trafikkssikkerheit blant brukarane av skulen, barnehagen, grendahuset og idrettslaget.

Konsekvensar for beredskap:

Betre vegstandard, snuplass, fast dekke og gatelys har betra forholda i høve beredskapen.

Konsekvensar for drift:

Det har blitt eit større areal å brøyte, men vegstandarden er heva slik at driftstilhøva har blitt enklare, jf. fast dekke og gatelys.

Fosnavåg, 24.08.2017

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Jarl Martin Møller
Avd.leiar

Sakshandsamar: Eldar Hansen

HERØY KOMMUNE
HERØY KOMMUNE

Eigedomsavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	RMY	Arkivsaknr:	2015/1640
		Arkiv:	614

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
59/17	Komite for næring, kultur og idrett	06.09.2017
25/17	Komite for oppvekst	06.09.2017
143/17	Formannskapet	19.09.2017
	Kommunestyret	28.09.2017

PROSJEKT 51408 - EINEDALEN SKULE - BYGGEPROGRAM FOR GYMSAL / FLEIRBRUKSHALL

Møtebehandling:

Eigedomsleiar Robert Myklebust møtte og orienterte.
Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Komite for oppvekst - 06.09.2017

1. Kommunestyret godkjenner byggeprogrammet for fleirbrukshall 25x 45 m. ved Einedalen skule.
2. Fleirbrukshallen vert lagt til tomta ved SFO.
3. Kommunestyret ber rådmannen om å søke prosjektet innarbeida i budsjett- og økonomiplanen for 2018-2021.
4. Plan- og byggenemnda får mandat til å gjennomføre prosjektet i samsvar med gjeldande reglement, føresett naudsynt finansiering.

Møtebehandling:

Rådmannen si tilråding vart samrøystes vedteken.

Tilråding i Komite for næring, kultur og idrett - 06.09.2017

5. Kommunestyret godkjenner byggeprogrammet for fleirbrukshall 25x 45 m. ved Einedalen skule.
6. Fleirbrukshallen vert lagt til tomte ved SFO.
7. Kommunestyret ber rådmannen om å søke prosjektet innarbeida i budsjett- og økonomiplanen for 2018-2021.
8. Plan- og byggenemnda får mandat til å gjennomføre prosjektet i samsvar med gjeldande reglement, føresett naudsynt finansiering.

Tilråding:

9. **Kommunestyret godkjenner byggeprogrammet for fleirbrukshall 25x 45 m. ved Einedalen skule.**
10. **Fleirbrukshallen vert lagt til tomte ved SFO.**
11. **Kommunestyret ber rådmannen om å søke prosjektet innarbeida i budsjett- og økonomiplanen for 2018-2021.**
12. **Plan- og byggenemnda får mandat til å gjennomføre prosjektet i samsvar med gjeldande reglement, føresett naudsynt finansiering.**

Særutskrift:

Eigedomsavdelinga v/ eigedomsleiar
Økonomiavdelinga
Kommunalsjef Oppvekst
Kommunalsjef Samfunnsutvikling
Kommunalsjef Stab
Hovudverneombodet
Bergsøy idrettslag - handballgruppa

Vedlegg:

Prenta vedlegg

1. Kommunaldepartementets rettleiar for bygging av idrettshallar.
2. Prosessbeskrivelse frå Norges Handballforbund
3. Prosjekt 51408 – Einedalen skule – gymsal - byggeprogram
4. Prosjekt 51408 – Einedalen skule – fleirbrukshall - byggeprogram
5. Informasjonsbrosjyre frå leverandør av fleirbrukshallar

Uprenta vedlegg

1. K-sak 36/16
2. F-sak 198/16
3. F-sak 51/17

Samandrag av saka:

Saka gjeld godkjenning av byggeprogram for gymsal eller fleirbrukshall ved Einedalen skule og vurdering av alternativ bygging av fleirbrukshall ved Herøy kulturhus og idrettshall og gymsal ved Einedalen skule.

Saksopplysningar:

Bakgrunn

Kommunestyret vedtok i K-sak 36/16 årsplan for 2016 og gjorde i den samanheng slikt vedtak:

Kommunestyret ber om at det i løpet av 1. halvår 2016 vert lagt fram byggeprogram i ulike alternativ for fylgjande byggeprosjekt:

- *Einedalen skule – tilbygg fleirbrukshall*
- *Herøy ressurscenter*
- *Nedre Dragsund 2*
- *Bergsøy skule*
- *Fosnavåg driftsbasis*
- *Herøy kulturhus – framtidig bruk*

Formannskapet handsama byggeprogram for fleirbrukshall ved Einedalen skule i F-sak 198/16 og gjorde slikt vedtak:

«Herøy formannskap sender saka tilbake til administrasjonen og ber om ei ny vurdering på type, standard og arealbehov, med sikte på å redusere prosjektkostnaden.»

Formannskapet handsama likeins i F-sak 51/17 eit initiativ til å greie ut relokalisering av heile prosjektet til Herøy kulturhus og idrettshall og gjorde slikt vedtak:

1. *«Formannskapet viser til vedtaket i møte 20.09.2017 og ber om at dette vert utgreidd.»*

2. *Formannskapet ber vidare om at ein gymsal ved Einedalen skule og ein enkel fleirbrukshall ved Herøy kulturhus og idrettshall vert utgreidd.»*

Byggeprogram

Herøy kommune deler sine byggeprosjekt inn i fylgjande delfasar:

Byggeprosjekt			
Programfase	Prosjekteringsfase	Byggefase	Garantifase

Byggeprogrammet er det sentrale byggherredokumentet for eit byggeprosjekt og beskriv funksjonar, arealramme og andre overordna føringar for prosjektet. Byggeprogrammet er såleis eit bestillings- og styringsdokument for Herøy kommune i etterfylgjande prosjekteringsfase, byggefase og garantifase.

Byggeprogram vert utarbeida av eigedomsavdelinga som ansvarleg fagavdeling for kommunale byggeprosjekt, i samarbeid med dei aktuelle administrative og politiske interessegrupper og behovsmeldarar.

For dette prosjektet, er byggeprogrammet vurdert opp mot dei krav og råd som Kunnskapsdepartementet har utarbeida for bygging av idrettshallar og då særleg for at fleirbrukshallar skal kvalifisere til tippemidlar, sjå prenta vedlegg 1.

Likeins har vi teke omsyn til prosessomtale for planlegging og bygging av fleiridrettshallar, utarbeidd av Norges Handballforbund, Norges Basketballforbund og Norges Bandyforbund, sjå prenta vedlegg 2.

Prosjekt 51408 – Einedalen skule – gymsal / fleirbrukshall

Byggeprogrammet for Einedalen skule – gymsal/fleirbrukshall - omhandlar tre alternativ: bygging av ein gymsal for å stette skulen sitt eige behov, sjå prenta vedlegg 3, eller bygging av ein fleirbrukshall som stetter behova for både skulen og private lag og organisasjonar. Fleirbrukshallen kan byggast i to ulike storleikar, sjå prenta vedlegg 4

Eigedomsavdelinga har utarbeidd byggeprogrammet i samarbeid med sektor oppvekst (kommunalsjef, rektor og verneombod ved Einedalen skule) og sektor Samfunnsutvikling v/ avdelingsleiar kultur. Likeins har Bergsøy idrettslag – handballgruppa – vore ein pådrivar for å bygge ein fleirbrukshall og som ein framtidig brukar difor også vore delaktig i arbeidet ved fleire høve og seinast i møte 22.08.2017.

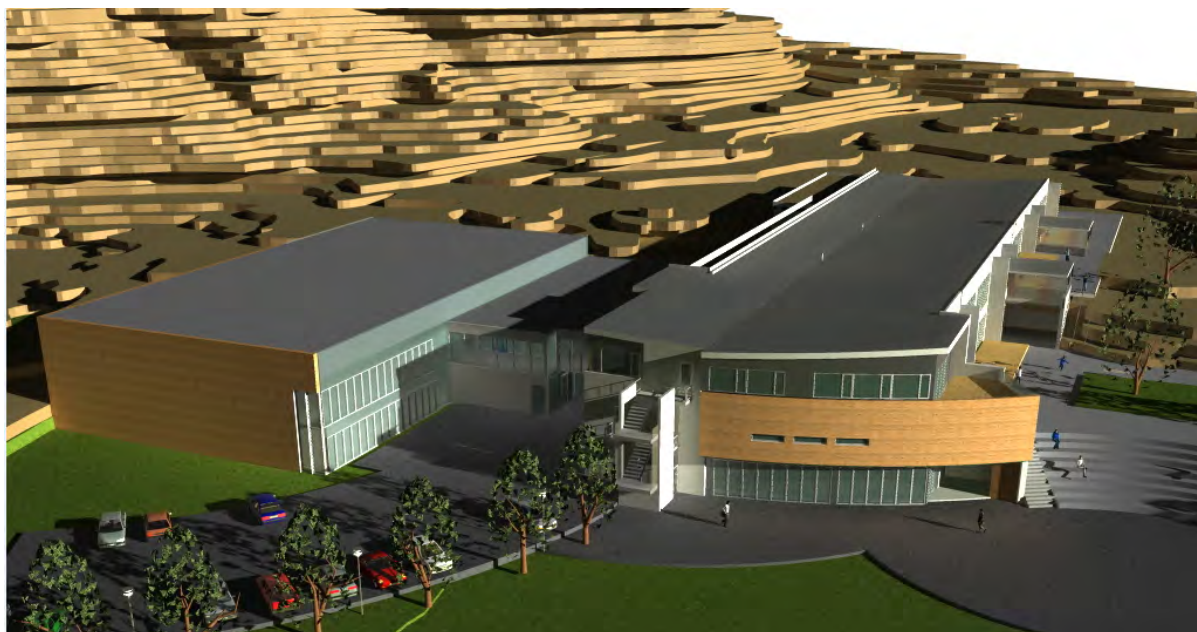
Utbyggingsalternativ 1 - gymsal 16 x 20 m.

Utbyggingsalternativ 1 omhandlar bygging av gymsal på 16 x 20 m. Gymsalen stettar skulen sitt behov, men ikkje dei behova som Bergsøy idrettslag har meldt. Gymsalen kan likevel tenkast nytta til andre og mindre plasskrevjande aktivitetar i regi av lag og organisasjonar og såleis avlaste Herøyhallen noko, utan at hallkapasiteten for handball spesielt vert løyst på dette viset.

Byggeprogrammet inneber at det vert bygd ei speleflate på 16 x 20 m. med eit tilhøyrande garderobesett for elevar, herunder også lærargarderober. I tillegg er det

lagt inn tekniske funksjonar og fellesareal for at bygget skal kunne fungere uavhengig av skulen si drift.

Gymsalen vert tilrådd plassert ved dagens personalinngang, i det same området som arkitekt skisserte ved utbygginga av Einedalen skule i 2009. Ein gymsal har så lav byggekostnad samanlikna med ein fleirbrukshall at tradisjonell byggemetodikk kan nyttast. Dermed kan ein også oppnå dei arkitektoniske krav som ein bør stille for at Einedalen skules arkitektur ikkje skal verte forringa av hallprosjektet. Ulempene ved ei slik plassering er – på same vis som for ein fleirbrukshall, sjå nedanfor - at dagslys for grupperom og arbeidsrom på base 6 og 7 vert redusert og at skulens akebakke om vinteren forsvinn.

Ovannemnde skisse illustrerer ein fullt utbygd fleirbrukshall, ikkje ein gymsal.

Utbyggingsalternativ 2 – fleirbrukshall 23 x 44 m.

Utbyggingsalternativ 2 omhandlar bygging av ein fleirbrukshall med speleflate 23 x 44 m. Fleirbrukshallen stetter både skulens behov samstundes som den er det minste alternativet for ei fullverdig handballbane.

Eigedomsavdelinga og sektor Oppvekst, herunder rektor og verneombod ved Einedalen skule, tilrår at fleirbrukshallen vert plassert i området ved SFO og peikar særleg på fylgjande moment:

- Ein fleirbrukshall bygd på tradisjonelt vis, ligg i det prisleiet formannskapet av slo i F-sak 198/16, sjå nedanfor under kostnadskalkyler. Skal ein fleirbrukshall realiserast til ein lågare kostnad, må ein nytte alternativ og billigare byggemetodikk som samstundes avgrensar prosjektet reint byggteknisk. Ein fleirbrukshall bygd med sandwich-element på stålkonstruksjon kan såleis ikkje nyttast direkte som støtte inn mot eksisterande veg eller terreng, men må sikrast gjennom etablering av støttemurar på dei aktuelle sidene.
- Ein sandwich-hall vil redusere dei arkitektoniske kvalitetane til eksisterande skulebygg. Dette kan ein kompensere gjennom fasadetiltak på hallen, eller ytterlegare ved å flytte heile hallen til den bakanforliggende SFO-tomt. På

denne måten unngår ei arkitektonisk konflikt mellom hall og eksisterande bygg.

- Plasseringa er også positiv med tanke på at Einedalen skule i løpet av eit 60-års perspektiv bør vere tilrettelagt for ei eventuell utviding av undervisningsarealet. Då er området ved personalinngang best eigna til dette, dels fordi dette er den einaste staden ein kan etablere eit tilbygg over 2 etasjar i tillegg til at arealet funksjonelt ligg nær teknisk areal, fellesareal og administrasjon.
- Einedalen skule ynskjer å samla uteaktiviteten for elevane på framsida av skulen, ved leikeapparat og ballbinge. Det areal som fleirbrukshallen vert foreslått utbygd på, er med andre ord ikkje eit uteareal skulen ynskjer å prioritere for elevane sine. Derimot ynskjer skulen å behalde arealet ved personalinngangen som aktivitetsareal for elevane på vinterstid.
- Det grusa arealet ved personalinngangen utgjer i tillegg eit kjærkome areal for ekstra parkering i samband med større arrangement ved skulen.

Forslaget inneber også nokon ulemper:

- Brukarane av hallen er skal parkere på eksisterande parkeringsplassar ved skulen. Erfaringsmessig inneber dette at brukarar køyrer til døra og parkerer langs vegen. Dette vil fyrst og fremst vere eit problem etter skuletid og på vinterstid med tanke på snørydding. Ytterlegare parkeringsplassar kan eventuelt etablerast ved hallen på eit seinare tidspunkt.
- Ein hall vil rage nærmare 10 meter over terreng, noko som kan verte dominerande. Hallen sitt dominerande inntrykk kan reduserast gjennom tilpassing av fasaden i tillegg til at eksisterande uteareal med furuskog kan nyttast for å skjerme skulen sitt uteareal delvis mot fronten av hallen.

Utbyggingsalternativ 3 – fleirbrukshall 25 x 45 m.

Utbyggingsalternativ 3 omhandlar bygging av ein fleirbrukshall med speleflate 25 x 45 m.

Dette hallalternativet er det tilrådde og normale alternativet for fleirbrukshallar i dag. Det er få eller ingen funksjonelle forskjellar samanlikna med hallen på 23 x 44 m. utover at sikkerheitssona rundt speleflata er større. Dette aukar også det samla utbyggingsarealet og den samla utbyggingskostnaden.

Tilrådinga om lokalisering er den same som for utbyggingsalternativ 2.

* * *

Ein enkel fleirbrukshall utan andre fasilitetar enn ei speleflate på 20 x 40 m. for handball, stettar ikkje krava til tippemiddelfinansiering. Det same gjeld for ein fleirbrukshall på 16 x 24 m.

* * *

Det er ikkje stilt krav om tribunefasilitetar i verken gymsal eller fleirbrukshall. Likevel er ikkje dette vurdert som det vesentlege kostnadsdrivande eller kostnadsbesparande elementet i eit hallprosjekt, men derimot ei praktisk utnytting av det arealet som er tilgjengeleg i volumet over påkravd materiallager og eit gode for hallen sin funksjon og bruk. Tribunefasilitetar er såleis tilrådd av departementet for hallar av alle storleikar og ligg inne med ein tilrådd kapasitet på 300 sitteplassar i Handballforbundet sin prosessomtale for bygging av fleirbrukshallar.

Bergsøy idrettslag - handball stiller ikkje krav om tribuneanlegg, då hallen er tenkt nytta som treningsarena. Einedalen skule har derimot meldt behov for scenefunksjonalitet til sine arrangement, noko vi har teke omsyn til gjennom eige lager for flyttbar scene i tillegg til at vi tilrår at fleirbrukshallen vert prosjektert og utbygd slik at tribune kan etablerast på seinare tidspunkt.

* * *

Vi har for alle alternativ føresett at prosjektet ikkje utløyser krav om nye parkeringsplassar, då hallen primært vert nytta av skulen i skuletida. Andre brukarar kan nytte skulens parkeringsplassar utanfor ordinær undervisningstid.

Herøy kulturhus og idrettshall - fleirbrukshall

Som eit alternativ til ein gymsal eller fleirbrukshall ved Einedalen skule, det vurdert i kva grad det er mogleg å utvide fleirbrukshalltilbodet ved Herøy kulturhus og idrettshall, jf. Formannskapet sitt vedtak i F-sak 51/17.

Ein fleirbrukshall kan stette behova for både skulen og idrettslaget og nyttiggjere seg eksisterande parkeringsplassar og gardarobbar. Dette reduserer arealbehovet samanlikna med ein frittstående hall, samstundes som prosjektet kan utløyse behov for ombygging av eksisterande bygg for å sikre logistikk og eventuell utvida gardarobekapasitet. Samstundes har Sektor Oppvekst påpeikt at ein slik hall ikkje er ønskeleg for Einedalen skule då det vil innebere fortsatt busstransport for elevar i tillegg til at ein ikkje får nytte hallen til andre skuleaktivitetar på same måte som ein hall ved skulen vil gjere.

Det er vurdert om hallen kan plasserast mellom hovudinngangen til Kulturhuset og hovudinngangen til Sunnmørsbadet. Denne plasseringa legg best til rette for å utvikle eit godt samspel mellom eksisterande og ny hall, sikre god bruk av gardarobefunksjonar og andre fellesfunksjonar (inngang, vestibyle, toalett). Samstundes medfører storleiken på hallen at hovudinngangen til kulturhuset må byggast om. Hallen vil også verte ruvande og dominerande i forhold til eksisterande veg- og parkeringsplass og hovudinngang til Sunnmørsbadet Fosnavåg. Tomta har tidlegare også vore tiltenkt eit framtidig bibliotek.

Ei alternativ lokalisering som reduserer ovannemnde ulemper, er at hallen vert plassert i forlenginga av eksisterande festsal. Ei slik plassering kan redusere det dominerande inntrykk gjennom delvis tilbakefylling av terreng mot Lisjebøvegen og avkøyrsløp til Kulturhuset. Samstundes vil ein slik hall redusere eller kanskje til og med øydelegge dagslys og funksjonalitet for Kulturskulen, som er plassert i underetasjen ut mot denne tenkte plasseringa. Dagslys på arbeidsplassen vil dermed truleg kome under Arbeidstilsynet sine krav, og kan medføre pålegg om andre lokale. I tillegg forsvinn parkeringsplassane som vert nytta, ikkje berre for tilsette, men også i samband med konsertar og framsyningar i scenesalen nede. Ein

kan alltid seie at folk kan parkere på den store parkeringsplassen og gå rundt, men dette vert eit stykke å gå og dermed ei ulempe.

Dersom talet på parkeringsplassar må utvidast, kan ein enkelt utvide det området som i dag er grøntareal og utan anna funksjon enn å tappe driftsbudsjettet for midlar til grøntstell. Dersom garderobekapasiteten må utvidast, kan eksisterande teknisk areal i underetasjen på kulturhuset byggast om til nye garderober. Dette føreset flytting av teknisk rom til nytt teknisk areal på tak til eksisterande hall eller ny fleirbrukshall.

Kostnadskalkyle

Det er utarbeidd kostnadskalkyler for dei ulike prosjekalternativa. Kalkylane byggjer på oppdaterte tal frå Norsk Prisbok, utarbeida av Norconsult AS, og basert på statistikk frå ferdigbygde prosjekt.

Kalkylane tek ikkje omsyn til eventuell prisstigning fram til byggestart.

Kalkylane må sjåast i samanheng med tilsvarande kalkyler for «enkle fleirbrukshallar».

Einedalen skule - gymsal – 16 x 20 m.	Kalkyle
Byggekostnad inkl. MVA	20 253 077,-
- MVA	3 583 615,-
Byggekostnad eks. MVA	16 668 462,-
- Tippemiddelfinansiering	0,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering	16 668 462,-
- RDA-finansiering	0,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering og RDA-finansiering	16 668 462,-

Einedalen skule - fleirbrukshall - 23 x 44 m.	Kalkyle
Byggekostnad inkl. MVA	63 340 500,-
- MVA	11 210 708,-
Byggekostnad eks. MVA	52 129 729,-
- Tippemiddelfinansiering	- 7 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering	45 129 729,-
- RDA-finansiering	- 7 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering og RDA-finansiering	38 129 729,-

Einedalen skule - fleirbrukshall - 25 x 45 m.	Kalkyle
Byggekostnad inkl. MVA	66 300 710,-
- MVA	11 734 639,-
Byggekostnad eks. MVA	54 566 071,-
- Tippemiddelfinansiering	- 10 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering	44 566 071,-
- RDA-finansiering	- 7 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering og RDA-finansiering	37 566 071,-

Samanlikna med førre handsaming av byggeprogram for fleirbrukshall ved Einedalen skule, så er kalkylen for ein fleirbrukshall stor 23 x 44 m på kr. 52 129 792,- eks. mva. Kalkylen på om lag kr. 42 mill. i førre runde er feil og skuldast feilkalkulering i kombinasjon med nye krav til usikkerheitsavsetning mm i Norsk Standard. Oppdaterer vi kalkylen for den største hallen, aukar kostnaden frå om lag kr. 53 mill. i september 2016 til kr. 54 566 071,- eks. mva. i august 2017 slik at differansen mellom dei to alternative fleirbrukshallane er på brutto kr. 2,4 mill.

Nettokostnaden for Herøy kommune må ta omsyn til pårekneleg spelemiddelfinansiering. Vi har i kalkylane for fleirbrukshallar føresett maksimal spelemiddelfinansiering og RDA-finansiering. Som kalkylane då viser, fører ikkje nødvendigvis kostnadsreduksjonen ved å redusere hallen frå 25 x 45 til 23 x 44 til ein netto gevinst fordi tippemiddelfinansieringa også vert redusert frå maksimalt 10 mill. til 7 mill. Ein fleirbrukshall på 25 x 45 m. er såleis kalkulert til å koste Herøy kommune om lag 0,5 mill. mindre enn for ein hall på 23 x 44 m. Dette skuldast tippemiddelfinansieringa.

Gymsal kvalifiserer verken til RDA eller tippemiddelfinansiering.

* * *

I tillegg til det som er nemnt over, er det utarbeidd kalkylar for bygging av ein fleirbrukshall ved Herøy kulturhus og idrettshall.

Herøy kulturhus og idrettshall - fleirbrukshall – 23 x 44 m.	Kalkyle
Byggekostnad inkl. MVA	51 879 514,-
- MVA	9 182 215,-
Byggekostnad eks. MVA	42 697 299,-
- Tippemiddelfinansiering	- 7 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering	35 697 299,-
- RDA-finansiering	- 7 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering og RDA-finansiering	28 697 299,-

Herøy kulturhus og idrettshall - fleirbrukshall – 25 x 45 m.	Kalkyle
Byggekostnad inkl. MVA	55 810 000,-
- MVA	11 162 000,-
Byggekostnad eks. MVA	44 648 000,-
- Tippemiddelfinansiering	- 10 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering	34 648 000,-
- RDA-finansiering	- 7 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering og RDA-finansiering	27 648 000,-

Kalkylane omfattar ikkje naudsynt ombygging av Herøy kulturhus og idrettshall. Kalkylene føreset også at garderober og anna fellesareal i Herøy kulturhus vert nytta også for den nye fleirbrukshallen.

Særleg om «enkle» fleirbrukshallar

I tillegg til ovannemde byggeprogram og kalkyler, er det innhenta kalkylar for det som har blitt omtala som «enkle» fleirbrukshallar.

Omgrepet “enkel” fleirbrukshall er ikkje dekkande for det som i realiteten er fleirbrukshallar med anna byggemetodikk enn den tradisjonelle, men som likevel stettar krava både til Teknisk forskrift og tippemiddelfinansiering, sjå prenta vedlegg 5 som eksempel.

Leverandøren i eksempelet ovanfor har samarbeidd med Norges Handballforbund om å utvikle ulike variantar og har i møte presentert ulike alternativ for hallutbygging. Alle alternativa kvalifiserer til tippemiddelfinansiering for hallar oppført i stålkonstruksjon med sandwich-element.

Fleirbrukshall – 23 x 44 m.	Kalkyle
Byggekostnad inkl. MVA	37 980 000,-
- MVA	7 596 000,-
Byggekostnad eks. MVA	30 384 000,-
- Tippemiddelfinansiering	- 7 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering	23 384 000,-
- RDA-finansiering	- 7 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering og RDA-finansiering	16 384 000,-

Fleirbrukshall – 25 x 45 m.	Kalkyle
Byggekostnad inkl. MVA	40 200 000,-
- MVA	8 040 000,-

Byggekostnad eks. MVA	32 160 000,-
- Tippemiddelfinansiering	- 10 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering	22 160 000,-
- RDA-finansiering	- 7 000 000,-
Byggekostnad eks. MVA, inkl. tippemiddelfinansiering og RDA-finansiering	15 160 000,-

Som tala illustrerer, er det mogleg å bygge enklare fleirbrukshallar til ein vesentleg redusert pris samanlikna med tradisjonell byggemåte. Men byggemetoden – med prefabrikkerte sandwichelement på stålkonstruksjon – medfører ein reduksjon i arkitektonisk kvalitet, men redusert totalcost. I tillegg medfører metoden at bygget må tilpassast tilgrensande terreng og bygg på ein anna måte enn tradisjonelle bygg. Vi viser til utgreininga ovanfor under Einedalen skule for detaljar kring dette.

Finansiering

Finansiering av ovannemnde prosjekt varierer med type prosjekt:

Gymsal

Bygging av ein gymsal kvalifiserer ikkje til tippemiddelfinansiering eller RDA-finansiering, slik at her vert utgangspunktet kommunalt låneopptak med momsrefusjon.

Fleirbrukshall

Bygging av fleirbrukshall, kan kvalifisere til både tippemiddelfinansiering og RDA-finansiering dersom prosjektet stettar dei krava som vert stilt for dette.

Fleirbrukshall kvalifiserer også til momsrefusjon under føresetnad av at kommunen er byggherre og driftar av bygget og det er tilgjengeleg for alle, etter søknad til kommunen, utan særskilt vederlag for bruk.

Samanfatning

Samanfatningsvis er såleis tilstanden som fylgjer:

1. Ein gymsal stettar skulens behov, men stettar ikkje krava som Bergsøy idrettslag har til ein handballhall. Ein fleirbrukshall stettar både skulen og handballen sitt behov, føresett minimum 23 x 44 m. storleik på hallen.
2. Ein gymsal stettar krava til momskompensasjon medan ein fleirbrukshall også kan utløyse RDA-midlar og tippemidlar.
3. Lokaliseringa er viktigare for skulen enn for handballgruppa. Kommunalsjef Oppvekst og Einedalen skule sjølv, er klare på at eit halltilbod ved kulturhuset er mindre tilrådeleg enn ein hall ved skulen sjølv. Ein fleirbrukshall ved Einedalen vil tene skulen sitt behov for gymsal og forsamlingslokale og handballen sitt behov for ein supplerande treningsarena.
4. Ein fleirbrukshall ved Kulturhuset vil tene både skule og handball, men påfører samstundes Einedalen skule driftsmessige ulemper (m.a. skyss) som i sum talar for at hallen vert plassert ved Einedalen. Ein hall ved Kulturhuset vil også verte vanskeleg å realisere med tanke på området sitt totale arkitektoniske

uttrykk i tillegg til at ei eventuell plassering her kan øydelegge for tidlegare tenkte bibliotekplanar og eventuelt også for eksisterande kulturskulelokale dersom hallen vert plassert i forlenging av festsalen.

5. Ei kombinert løysing med bygging av gymsal ved Einedalen og ein fleirbrukshall ved kulturhuset medfører høgre totalkostnad for kommunen. I tillegg vert det allereie, isolert sett for Kulturhuset, vurdert som vanskeleg å etablere eit godt totalprosjekt her med dei økonomiske rammer som er gitt.
6. Byggemetodikk påverkar både kostnadsbiletet og lokaliseringsspørsmålet. Ein hall basert på stålkonstruksjon og sandwich-element er billegare enn ein hall bygt på tradisjonelt vis, men medfører samstundes arkitektoniske avgrensingar og utfordringar i høve plassering på tomt.

Vurdering og konklusjon:

Kapasiteten ved Herøyhallen er sprengt og ein supplerande treningsarena er viktig for idretten si vidareutvikling. Like viktig er Einedalen skule sitt behov for ein gymsal som også kan nyttast til andre aktivitetar, m.a. arrangement og avlasting for SFO.

Då fleirbrukshallar kan byggast teknisk annleis og billegare og likevel stette både tekniske krav i lov og forskrift og funksjonelle krav for tippemiddel, tilrår rådmannen at ein arbeider vidare med ein fleirbrukshall på 25 x 45 m. med dei fasilitetar som er naudsynte for maksimal tippemiddelfinansiering.

Rådmannen tilrår hallen plassert ved Einedalen skule. Ein fleirbrukshall ved Einedalen skule stettar både skulen og andre brukarar sitt behov, og då særleg handball.

Rådmannen har vurdert om lokalisering av fleirbrukshall ved Einedalen bør utsettast til ein tilbodskonkurranse er gjennomført og det ligg føre alternative tilbod på plassering ved SFO og plassering ved personalinngangen. Men dette vil auke totalkostnaden då ein for å sikre gode tilbod bør dekke tilbydarane sine kostnader med eit beløp, på same vis som ein gjorde ved prekvalifisering og val av tilbod for bygginga av sjølve skulen.

Eg har kome til at argumenta for å legge hallen til uteområdet ved SFO er så gode at eg vil tilrå denne lokaliseringa. Det er heller ikkje grunn til å tru at det vil verte særlege kostnadsforskjellar på dei to alternativa.

Tilrådinga er drøfta med Einedalen skule og Bergsøy idrettslag som er samde i tilrådinga.

Rådmannen rår kommunestyret til å godkjenne byggeprogrammet for ein fleirbrukshall ved Einedalen skule.

Dersom kommunestyret godkjenner byggeprogrammet og lokaliseringa, vil den vidare framdrifta i prosjektet avhenge av budsjettprosessen og vedtaket av budsjett- og økonomiplan for 2018 til 2021.

Fosnavåg, 08.08.2017

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Robert Myklebust
Eigedomsleiar

Sakshandsamar: Robert Myklebust

Kulturdepartementet

Veileder

Idrettshaller

Planlegging og bygging

Forord

Kulturdepartementet har i samarbeid med Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité og aktuelle særforbund utgitt en rekke publikasjoner om planlegging, bygging og drift av idrettsanlegg. Både idrettsorganisasjonene og departementet har som målsetting at anlegg skal utformes for høy utnyttelse av mange brukergrupper.

Denne veilederen dreier seg om *idrettshallen*; en hall som brukes vekselvis til mange idretter, som for eksempel badminton, basketball, bordtennis, håndball, innebandy og volleyball, og til annen fysisk aktivitet, uten spesiell klargjøring eller omgjøring med tap av brukstid mellom de ulike aktivitetene.

Idrettshallen skal gi rom for trening og konkurranser for barn og ungdom, breddeaktivitet og for undervisning. I tillegg til omtale av selve idrettshallen gis det omtale av aktivitetsarealer for idretter som i sin daglige aktivitet kan benytte rom med mindre flater og takhøyder. Dette er arealer som kan frigjøre tid i selve idrettshallen, og gi de aktuelle idrettene sin egen «base». Flere aktivitetsflater i samme anlegg gir god utnyttelse av felles fasiliteter, og gir grunnlag for et godt sosialt miljø. Det anbefales å samlokalisere idrettshall og skole.

Spesielle krav til anlegg for idrett på høyt nivå, som nasjonale eliteserier og internasjonale arrangementer, eller spesialhaller, omtales i liten grad i

denne veilederen. For planlegging og utforming av disse anleggene må det tas kontakt med de enkelte særforbundene.

Veilederen har som mål å bistå initiativtakere og tiltakshavere (bygggherrer) av idrettshaller slik at de kan opptre som bedre og mer bevisste bestillere, og kunne hjelpe planleggere, prosjekterende og entreprenører med viktig informasjon vedrørende krav og anbefalinger. Veilederen er ikke ment å skulle brukes direkte som kravspesifikasjon.

Denne veilederen er en oppdatert utgave av flere tidligere veiledere om idrettshaller, den forrige utgitt i 2005. Veilederen er skrevet av Morten Roa, med støtte av medarbeidere i departementet, idrettsforbundet og aktuelle særforbund. En spesiell takk til Foreningen for Ventilasjon, Kulde og Energi, som har utarbeidet avsnittet om varme og ventilasjon.

Oslo, februar 2016

Lars Audun Granly
ekspedisjonssjef

Kulturdepartementet,
avdeling for sivilsamfunn og idrett

Innhold

1	Målsettinger og rammebetingelser	7
1.1	Innledning	7
1.2	Målsettinger	7
1.3	Lover og forskrifter	8
1.4	Spesielt om universell utforming	9
1.5	Estetikk og miljøhensyn	9
1.6	Spillemiddelordningen	10
1.7	Reguleringsplan og byggesaksbehandling	12
1.8	Offentlige anskaffelser	12
1.9	Adkomst og parkering	12
1.10	Elforsyning, vann og avløp	13
1.11	Energiforsyning	13
2	Organisering og behovsvurdering	15
2.1	Generelt	15
2.2	Plankomité	16
2.3	Byggekomité	17
2.4	Eierformer	18
3	Romprogram	21
3.1	Generelt	21
3.2	Idrettshallen	22
3.3	Andre aktivitetsarealer	23
3.4	Servicerom for aktivitetene	26
3.5	Fellesarealer og andre bruksrom	26
3.6	Funksjonsskjema og romtilknytning	29

4 Særidrettenes krav og ønsker 31

4.1	Amerikanske idretter	31
4.2	Badminton	33
4.3	Basketball	34
4.4	Bordtennis	36
4.5	Dans	37
4.6	Friidrett	39
4.7	Gymnastikk og turn	39
4.8	Håndball	41
4.9	Innebandy	42
4.10	Kampidrett	42
4.11	Klatring	44
4.12	Volleyball	46
4.13	Sammenstilling av særidrettenes ønsker om egenskaper for gulv	47

5 Spesielle krav og råd i forbindelse med prosjektering 49

5.1	Generelt	49
5.2	Trafikksystem internt	49
5.3	Hallen	50
5.4	Utstyr i idrettshallen	60
5.5	Servicerom til idrettshallen	61
5.6	Tribuner	64
5.7	Varme- og ventilasjonsanlegg	67
5.8	Rehabilitering av idrettshaller	70

1

Målsettinger og rammebetingelser

1.1 INNLEDNING

Denne veilederen har som mål å bistå initiativtakere og tiltakshavere (bygherrer) av idrettshaller slik at de kan opptre som bedre og mer bevisste bestillere. Den er også ment som hjelp for planleggere, prosjekterende og entreprenører med informasjon om krav og anbefalinger. Det understrekes at veilederen ikke skal brukes ukritisk som kravspesifikasjon.

Med begrepet idrettshall menes i denne veilederen en hall som brukes vekselvis til ulike idrettsaktiviteter uten spesiell klargjøring eller omgjøring med tap av brukstid mellom ulike aktiviteter.

Spesialhaller, med planløsning, utforming og materialvalg for primært å tilfredsstillende en spesiell idrett som f.eks. tennishall, fotballhall eller friidretts-hall, omtales ikke i denne veilederen. For spesialhaller anbefales det å kontakte vedkommende særforbund.

Som tillegg til selve idrettshallen anbefales det å etablere lokaler for andre aktiviteter i samme anlegg. Dette kan gi rimelige lokaler og god utnyttelse av servicearealer. Det anbefales også å samlokalisere idrettshall og skole, og eventuelt å vurdere andre grupper som brukere av anlegget.

1.2 MÅLSETTINGER

1.2.1 NIFs målsettinger for anleggsutvikling

Idrettsglede for alle er norsk idretts visjon. I visjonen ligger det at alle skal få utøve idrett ut fra egne forutsetninger, ønsker og behov.

Tilgang til anlegg er et viktig grunnlag for å drive idrett. Norsk idrett har vedtatt en rekke anleggsmål. Disse finnes i Idrettspolitisk dokument (IPD), som er idrettens felles plandokument. Nåværende mål gjelder for perioden 2015–2019. Gjeldende dokument finnes på www.idrettsforbundet.no.

Mange idretter har idrettshallen som sin viktigste trenings- og konkurransearena, men ikke alle idretter trenger hele hallen. I idrettspolitisk dokument er det nedfelt en målsetting om at kapasiteten ved idrettshaller bør utvides ved bygging av tilleggsarealer for flere idretter. Mange kan klare seg med mindre rom med lavere takhøyde. Et rom på 250 kvm kan gi gode treningsarealer, og 500 kvm vil gi mange idretter et tilfredsstillende trenings- og konkurranseareal. Her kan mange aktive utfolde seg, trene og drive sin idrett, uten å legge beslag på hele hallen. Dette vil øke aktiviteten i hallen og det

vil være en kostnadseffektiv måte å fremskaffe flere aktivitetsflater. Det vil også frigjøre tid for de idretter som trenger en hel hall for å få drevet sin aktivitet. Aktivitetsflater kan for eksempel bygges over garderobedelen, eller over andre sosiale rom som en hall ofte inneholder. Å bygge i høyden er effektivt, og en øker ikke hallens fotavtrykk.

1.2.2 Hovedmål for den statlige idrettspolitikken

Siste idrettsmelding, Meld. St. 26 (2011–2012) *Den norske idrettsmodellen*, viderefører tidligere nedfelt visjon for statlig idrettspolitik: Idrett og fysisk aktivitet for alle.

Kulturdepartementet har gjennom idrettspolitikken ansvar for å legge til rette for idrett og fysisk aktivitet i form av trening eller mosjon på fritiden. På denne bakgrunn utledes følgende overordnede mål for den statlige støtten til idrettsformål:

- Alle skal ha mulighet til å drive idrett og fysisk aktivitet i form av trening og mosjon.
- Den frivillige, medlemsbaserte idretten skal sikres gode rammevilkår for å gi grunnlag for et omfattende og inkluderende aktivitetstilbud. Det legges særlig vekt på å utvikle attraktive tilbud til barn og ungdom.
- Samfunnet skal være godt tilrettelagt for egenorganisert fysisk aktivitet.
- Toppidretten skal styrkes ut fra dens rolle som identitetsskaper og dens bidrag til en positiv prestasjonskultur i det norske samfunn. Toppidrettsutøvere skal derfor gis treningsmuligheter som bidrar til prestasjoner på internasjonalt toppnivå innenfor etisk forsvarlige rammer.

Det presiseres i meldingen at anlegg og tilrettelagte områder er en viktig forutsetning for utøvelse av idrett og fysisk aktivitet, og at statens viktigste virkemiddel fortsatt skal være tilskudd til investeringer i bygging og rehabilitering av idrettsanlegg.

1.3 LOVER OG FORSKRIFTER

Ved planlegging og bygging av en idrettshall er det ulike lover og forskrifter som må følges.

Av aktuelle lover og forskrifter nevnes:

- lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) av 27.06.2008 nr. 71, med tilhørende forskrift (TEK10);
- lov om offentlige anskaffelser av 16.07.1999, nr. 69, med tilhørende forskrift;
- lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) av 21. juni 2013 nr. 61;
- lov om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven) av 05.03.2004, nr. 12 (sist endret 19. juni 2015);
- forskrift for badeanlegg, bassengbad og badstu (sist endret 18.12.2015);
- lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven).

Det understrekes at denne listen ikke er utfyllende, og at det kan foreligge senere endringer i lover og forskrifter. For siste og gjeldende utgave av lover og forskrifter vises det til www.lovdata.no.

Det vises midlertid særlig til Forskrift om tekniske krav til byggverk (pr. 2015: TEK10), hvor det gis en rekke krav til byggverk:

- belastningsnormer (bl.a. vind og snølast);
- konstruksjonssikkerhet;
- sikkerhet ved brann;
- planløsning og bygningsdeler i byggverk, herunder universell utforming;
- krav til miljø og helse (inneklima);
- krav til energibruk.

Forskriften vil bli oppdatert med jevne mellomrom. Sørg for at sist gjeldende utgave legges til grunn for prosjektering og utførelse.

Krav og bestemmelser i byggeteknisk forskrift gjelder generelt for alle byggeprosjekter. Forskriften har i liten grad spesifikke bestemmelser for idrettsanlegg. En hensikt med denne veilederen er å utdype og konkretisere forskriftskrav som er relevante for idrettshaller. Generelle byggetekniske bestemmelser blir ikke gjennomgått i denne veilederen.

Kommunene har i mange tilfelle egne bestemmelser som kan ha betydning for planleggingen. Dette må undersøkes med kommunen.

Klappsete og hånddusj.
Foto: Jenny Solem Vikra, Minsk

Forlenget dusjhode.
Foto: Jenny Solem Vikra, Minsk

1.4 SPESIELT OM UNIVERSELL UTFORMING

Universell utforming er nøkkelordet i planlegging av de fysiske omgivelser. Små og store hindringer påvirker livskvalitet og livsutfoldelse for den enkelte. Detaljer og hovedlinjer må ses i sammenheng. Universell utforming betyr generelt bedre omgivelser for alle.

Universell utforming innebærer at de fysiske omgivelsene utformes på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker på en likestilt måte, inkludert personer med nedsatt bevegelse, syn, hørsel, forståelse, samt nedsatt toleranse for forurensning og allergifremkallende stoffer. Universell utforming oppnås ved å utforme hovedløsningen slik at det ikke er behov for tilpasning, særløsninger eller tilleggsløsninger.

Men i noen tilfeller vil det være nødvendig med spesiell tilpasning slik at anlegget er tilgjengelig for alle.

Mange mennesker med nedsatt funksjonsevne har stor nytte og glede av å drive idrettsaktiviteter. Dette

kan kreve spesiell tilrettelegging i form av materialvalg og utstyr, og behovet bør kartlegges i en tidlig fase av planleggingsprosessen.

Det vises til Kulturdepartementets veileder *Universell utforming av idretts- og nærmiljøanlegg* (V-511).

1.5 ESTETIKK OG MILJØHENSYN

Idrettsanleggene er viktige kulturbærere. De har ofte en sentral plass i landskapet og lokalmiljøet. Idretts-haller er store bygg som har spesielle estetiske utfordringer og det anbefales sterkt at man engasjerer arkitekt til å formgi anlegget.

Idrettshallene er sterkt fokuserte signalbygg og tjener som samlingssteder for mange aktiviteter og grupper av mennesker. Det er viktig at man trives der.

En idrettshall er en stor bygning som ikke kan deles i mindre enheter. Den vil stå fram i de dimensjonene den har, og det er estetisk viktig å skape variasjon i

El-innebandy.
Foto: Jenny Solem Vikra, Minsk

de store flatene. Den må også tilpasses omgivelsene og landskapsrommet på stedet.

De viktigste miljøtemaene for et idrettshallprosjekt vil være å begrense inngrep i natur- og kulturlandskap, tilrettelegge for miljøvennlige transportløsninger, være miljøbevisst i valg av bygningsmaterialer, velge miljøriktige energikilder og planlegge miljøriktig avfallshåndtering.

Det er viktig at byggherren har et bevist forhold til disse miljøtemaene.

Estetiske og miljømessige forhold blir tillagt vekt ved forhåndsgodkjenning av idrettsanlegg og kan få betydning for om søknaden om spillemidler blir godkjent eller ikke. Ved søknad om forhåndsgodkjenning skal det foreligge redegjørelse for arkitektur- og miljøforhold i henhold til departementets skriv V-0914B og V-0915B. For idrettshaller bør det foreligge et miljøoppfølgingsprogram.

1.6 SPILLEMIDDELORDNINGEN

Tilskudd av spillemidler inngår som en del av finansieringen av praktisk talt alle idrettshaller som bygges i Norge. Kulturdepartementets bestemmelser for tilskuddsordningen, med vilkår for tilskudd, og krav til utforming av anlegg blir dermed i stor grad førende for hvordan anlegget skal planlegges og bygges.

I departementets publikasjon V-0732 *B/N Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet / Føresegner om tilskot til anlegg for idrett og fysisk aktivitet* finnes alle bestemmelser for tilskuddsordningen. Publikasjonen revideres hvert år, og finnes på nettstedet www.idrettsanlegg.no. Bestemmelsene inneholder også de generelle reglene for tilskuddsbeløp, og maksimale tilskudd for de store anleggene. For anleggstyper eller størrelser som ikke finnes i bestemmelsene kan det tas kontakt med departementet for å undersøke mulighetene for tilskudd.

I forbindelse med søknad om spillemidler er følgende punkter viktige:

1. Anlegget må være innarbeidet i en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet.
2. Anlegget skal registreres i idrettsanleggsregisteret. Dette blir normalt gjort av kommunen.
3. Eierskap til anlegget, og dermed hvem som skal stå som søker av tilskudd, må avklares. For nærmere informasjon om krav til søker av tilskudd, se bestemmelsene for tilskuddsordningen.
4. Planene for anlegget skal ha idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning før byggestart og før det kan søkes om tilskudd.
5. Eier av anlegget må ha eiendomsrett eller feste-/leierett til grunnen der anlegget skal ligge. Rett til bruk av grunn skal dokumenteres, se bestemmelsene.
6. Det må utarbeides et kostnadsoverslag som skal vedlegges søknad om tilskudd.
7. Det må utarbeides en finansieringsplan for som viser hvordan planlagte kostnader skal finansieres. Alle poster i finansieringsplanen, med unntak av søknadsbeløpet, skal dokumenteres.
8. Det må utarbeides en plan for drift av anlegget, med driftsbudsjett.

1.6.1 Spesielt om kommunal plan for idrettsanlegg

Det er et vilkår for å kunne søke om tilskudd av spillemidlene at idrettsanleggsprosjektet er innarbeidet i en kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet.

Planene er i form og tema noe ulike i kommunene, men innarbeiding i kommunal plan må avklares med kommunen så tidlig som mulig i prosessen. Idrettsrådet har i de fleste kommuner en sentral rolle i arbeidet med planene, samler innspill fra idrettslagene og gir prioriteringer fra idrettens side. Det er viktig å holde idrettsrådet løpende orientert om planer som det arbeides med. Handlingsprogrammet i planen blir i mange kommuner rullert

hvert år, mens revisjon av planen skal gjennomføres i hver fireårs periode.

Større anlegg, som idrettshaller, skal normalt også innarbeides i en tilsvarende fylkeskommunal plan.

1.6.2 Spesielt om idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning

Det er et vilkår for å kunne søke om tilskudd fra spillemidlene at planene for anlegget har en idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning. Denne godkjenningsprosedyren gjennomføres for å sikre behovsriktige og gode idrettsfunksjonelle anlegg. Samme prosedyre for godkjenning gjelder både nybygg, rehabilitering og ombygging.

Idrettshaller må tilfredsstillende de krav som stilles til mål og utforming av arealer for de idretter som det er aktuelt å utøve i anlegget. Idrettsfunksjonelle krav finnes i veiledere utarbeidet av Kulturdepartementet i samarbeid med særforbund, i egne skriv fra særforbundene og i nasjonale og internasjonale standarder. For undervisningsformål kan det foreligge egne krav.

Se også særidrettenes spesielle ønsker og krav i kapittel 4.

Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av planer for idrettshaller kan gjøres av kommunen, men kommunen kan også velge å sende planene til departementet for godkjenning. Denne godkjenningen skal foreligge før byggearbeidene igangsettes, og skal være dokumentert med brev og med godkjenningsstempel på tegninger som viser hva som skal bygges. Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning har gyldighet i to år fra godkjenningsdato. Dersom byggearbeidene ikke er igangsatt innen to år er godkjenningen ikke lenger gyldig, men det kan søkes om forlengelse. Dersom planene endres skal det søkes om ny godkjenning.

Det kan være hensiktsmessig med en foreløpig gjennomgang av planene på tidlig stadium, slik at unødvendig detaljprosjektering unngås. Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning må ikke forveksles med godkjenning av byggesak, men kommunen kan velge å se de to godkjenningene i sammenheng.

For nærmere detaljer om idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning vises det til egen veileder V-0985

B/N *Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning* fra Kulturdepartementet.

1.6.3 Søknad om spillemidler

Søknad om spillemidler sendes inn elektronisk på skjema som finnes på www.idrettsanlegg.no. På samme nettsted finnes en brukermanual for utfylling av elektronisk søknadsskjema. Søknaden blir automatisk oversendt til kommunen. Frist for innsending av søknad varierer. Fristen blir fastsatt av den enkelte kommune og blir normalt kunngjort i god tid.

Søknaden skal vedlegges dokumentasjon som viser at krav i punktene 4–8 i pkt. 1.6 er oppfylt. For øvrig vises det til bestemmelsene for tilskuddsordningen.

1.7 REGULERINGSPLAN OG BYGGESAKSBEHANDLING

Planstatus for aktuell byggetomt må undersøkes tidligst mulig i planleggingsfasen. Dersom det f.eks. må utarbeides regulerings- eller bebyggelsesplan for området kan dette være en tidkrevende prosess. Dette må avklares med kommunen.

En vanlig byggesak må følge den prosedyren som det er lagt opp til i den kommunale byggesaksbehandlingen. Kommunenes avdeling for byggesak kjenner den formelle saksgang, og i disse etater får man informasjon og råd. En byggherre har krav på en *forhåndskonferanse* med kommunen, og for prosjekter der det er aktuelt å søke om spillemidler kan det være hensiktsmessig å be om at også den etat som håndterer disse søknadene deltar.

1.8 OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Lov og forskrift om offentlige anskaffelser gjelder for offentlig sektor, det vil si statlige, kommunale og fylkeskommunale myndigheter og offentligrettslige organer.

Når det gjelder bygge- og anleggskontrakter gjelder lov om offentlige anskaffelser også for andre rettssubjekter dersom det offentlige yter tilskudd på mer enn 50 % av kontraktens verdi. Det vil si at dersom et idrettslag eller en annen sammenslutning, eksempelvis et aksjeselskap, skal bygge et idrettsanlegg, skal lov og forskrift om offentlige anskaffelser følges dersom summen av offentlige tilskudd, inklusive

eventuelle spillemidler, utgjør mer enn 50 % av kostnadene.

Terskelverdier for når lov og forskrift om offentlige anskaffelse får anvendelse:

- kontrakter under kr 100 000 er unntatt;
- kontrakter med anslått verdi fra kr 100 000 til 500 000, forskriftens Del I (konkurranse kan utlyses i Doffin-basen, men anskaffelser skal uansett baseres på konkurranse);
- kontrakter med anslått verdi fra kr 500 000 til kr 44 000 000, forskriftens Del I og Del II (konkurranse med utlysing i Doffin-basen);
- kontrakter med anslått verdi over kr 44 000 000, forskriftens Del III (konkurranse med utlysing i TED-basen, den europeiske offisielle databasen for kunngjøringer).

De angitte terskelverdiene gjelder for bygge- og anleggskontrakter pr. 2015. Nærmere bestemmelser om offentlige anskaffelser finnes i lov og forskrift. Se også informasjon på www.doffin.no, hvor det blant annet finnes en brukerveiledning for Doffin-basen. Hvis man er i tvil om framgangsmåte ved innhenting av tilbud må det innhentes spesiell kompetanse.

1.9 ADKOMST OG PARKERING

Nye haller må planlegges slik at det er lett adkomst fra hovedvei, samtidig som det bør ligge til rette for at flest mulig kan benytte kollektivtransport eller sykkel. Det må anlegges sykkelparkering med god kapasitet i umiddelbar nærhet til inngangen til anlegget.

Det må planlegges parkeringsplass for busser og privatbiler. Antallet parkeringsplasser må vurderes i forhold til antall samtidige brukere som forventes. En tommelfingerregel kan være at antallet parkeringsplasser for bil, innenfor en avstand på 500 m, skal være 20 % av antallet personer i anlegget. Det største behovet for parkeringsplasser vil normalt være på kvelder og i helger. Det bør vurderes om andre parkeringsplasser i området, for eksempel ved nærliggende skoler og bedrifter, kan benyttes for å dekke behovet for parkering ved de største arrangementene i anlegget.

Parkering for bevegelseshemmede må merkes på prioriterte plasser. Det bør også merkes spesielle plasser med ladepunkt for el-kjøretøyer.

Sett av plass til sykkelparkering. Foto: Thinkstock

Parkering med ladepunkt. Foto: Thinkstock

Det må planlegges for lett adkomst til hallen for transport av utstyr og materiell.

1.10 ELFORSYNING, VANN OG AVLØP

Det må undersøkes om nærliggende strømfor- syning og vann- og avløpssystemer har tilstrekkelig kapasitet. Eventuell utbygging av disse systemene for å øke kapasiteten kan være forholdsvis kostbart.

1.11 ENERGIFORSYNING

Byggteknisk forskrift setter krav til energiforsyning. Det er blant annet ikke lenger tillatt å installere varmeinstallasjoner for fossilt brensel. Det settes krav om at store bygg (over 1000 m²) skal ha energifleksible varmesystemer og det skal tilrettelegges for bruk av lavtemperatur varmeløsninger.

Det vil være tilkoblingsplikt til fjernvarmeanlegg dersom det er slikt anlegg i området.

Etablering av energibrønn bør utredes. En idretts- hall er gjerne lokalisert til en idrettspark, som er et område hvor det ofte vil det ligge godt til rette for etablering av energibrønn. En idrettspark kan ha flere kilder til påfyll av energi. Eksempelvis vil en kunstgressbane med undervarmeanlegg, forutsatt rørsystem med flytende medium, kunne fungere som solfanger med stor kapasitet. Kunstisanlegg og kjøleanlegg i idrettshallen vil også kunne levere overskuddsvarme til en energibrønn.

2

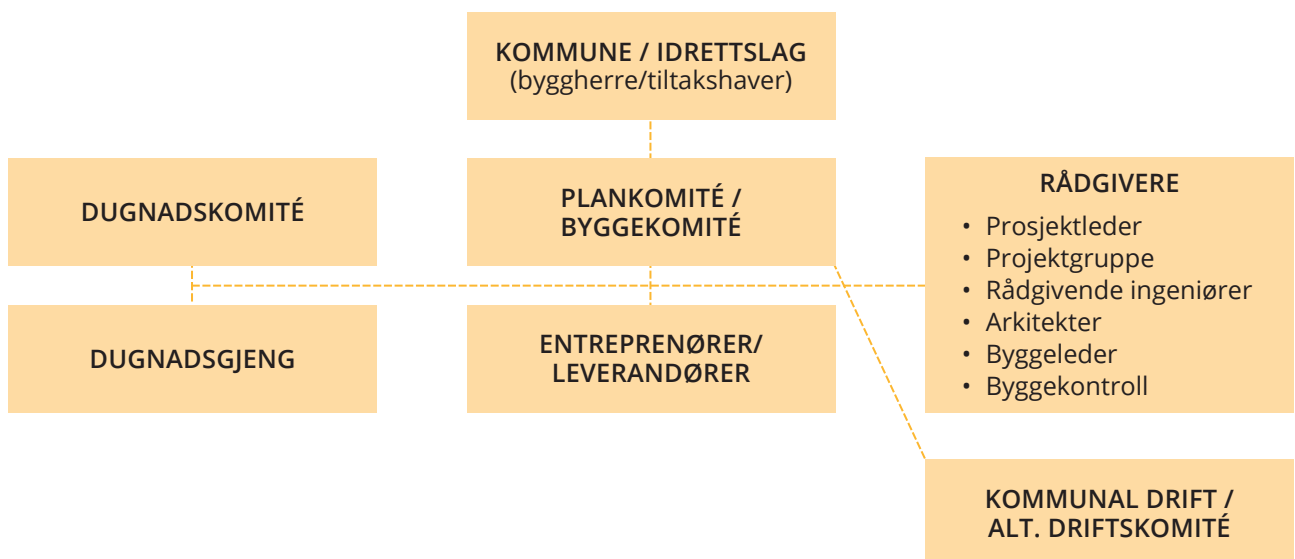
Organisering og behovsvurdering

2.1 GENERELT

Ideen om et hallprosjekt vil normalt være knyttet til et kommunalt behov, men det vil ofte være den organiserte idretten som er pådrivere for etablering av hallen. Da er man normalt avhengig av enkeltpersoner eller en mindre gruppe innen ett eller flere

idrettslag som skal organisere prosessen, og som ikke nødvendigvis har vært involvert i liknende saker tidligere. Også den aktuelle etat i kommunen kan i en slik sammenheng være ukjent med en slik prosess. Det er derfor å anbefale at man så tidlig som mulig knytter til seg profesjonelle rådgivere og søker råd hos andre som har vært gjennom prosessen.

Eksempel på organisasjon

Når det er tatt beslutning om at man skal starte en prosess med sikte på realisering av en idrettshall, må det nedsettes en komité eller arbeidsgruppe, her betegnet som plankomité, for å konkretisere prosjektet. Uavhengig av hvem som leder komitéen, bør den ha representanter fra kommunen, idretten og andre brukergrupper. Representanter fra kommune og idrett vil vanligvis ha ulik kompetanse og ulik innfallsvinkel til prosjektet. Det er viktig å komme fram til omforente løsninger i dette arbeidet

Normalt vil et slikt prosjekt, uavhengig av eierskap, være avhengig av finansiering i form av kommunale midler og spillemidler, og det vil ofte være aktuelt at det stilles kommunale garantier. Når offentlige midler er involvert på en slik måte, må både det offentlige og idrettens egne organer trekkes inn i planlegging og tilpasning av prosjektet. Prosjektet må innarbeides i de kommunale planer for idrett og fysisk aktivitet, og idrettsrådet (IR) i kommunen er en viktig medspiller i planprosessen.

2.2 PLANKOMITÉ

Arbeidet i utredningsfasen skal best mulig kartlegge behov og funksjoner man ønsker skal inngå i prosjektet. Dette skal gi grunnlag for vurdering av konsept og romprogram, og danne seg et bilde av mulige finansieringskilder for anlegget. På dette tidspunkt i prosessen skal det ikke brukes tid og ressurser på å lete etter konkrete planløsninger og svar på tekniske detaljer.

Grundig arbeid i tidligfasene i prosjektet er av stor betydning både for funksjons- og behovstilfredsstillings, for kostnader og ikke minst for senere driftskostnader. Det er ønskelig at man på et tidlig stadium går bredt ut, også når det gjelder kombinasjonsmuligheter og samarbeid med andre interesser utover de rent idrettslige. Kanskje kan også et interkommunalt prosjekt være aktuelt.

Plankomitéen må ta stilling til:

Hvorfor skal det bygges?

Hvor skal det bygges?

Hvem skal det bygges for?

Hva skal bygges?

Hvordan skal anlegget utformes?

Hvilke økonomiske rammer foreligger?

Plankomiteen bør bestå av representanter fra:

- kommune;
- idrettsrådet;
- idrettslag, eventuelt flere idrettslag;
- viktige brukergrupper innen idrett;
- eventuelt spesielle resursperson på anlegg;
- eventuelt politisk utvalg;
- eventuelt andre brukergrupper.

Plankomiteen bør ledes av en person med god erfaring fra gjennomføring av byggeprosjekter.

Oppgaver for en plankomité:

1. Dokumentere behovet for hallen, spesielt fokus på barn og unges behov, og befolkningsutvikling i området.
2. Vurdere lokalisering, egnethet av alternative tomter, eventuell tilknytning til eksisterende anlegg.
3. Samarbeide med idrettsrådet.
4. Samarbeide med kommunen. Innarbeide hallprosjektet i kommunale planer.
5. Vurdere konseptet for idrettsbruk, hvilke idretter som er aktuelle brukere, og eventuelle nye idretter som kan bli aktuelle.
6. Utarbeide foreløpig romprogram:
 - a. idrettshallen;
 - b. behovet for tilskuerplasser;
 - c. andre aktivitetsrom;
 - d. servicearealer;
 - e. utenomidrettslige aktiviteter.
7. Vurdere plan for utendørsarealer:
 - a. adkomst;
 - b. parkering;
 - c. aktivitetsarealer.
8. Vurdere eier- og driftsmodell.
9. Utarbeide foreløpig kostnadsoverslag og finansieringsplan.
10. Utarbeide foreløpig driftsplan og driftsbudsjett.
11. Utarbeide et idé- eller skisseprosjekt, inkludert eventuelle muligheter for framtidig utvidelse.
12. Forhåndskonferanse med kommunen, forberedelse for byggesaksbehandling

Foto: K. Monsen (NBBF)

13. Innstille på prosjekteringsform, eventuelt prosjekteringsteam og entrepriseform. Eventuelt styre utarbeidelse av hovedprosjekt med tegninger, beskrivelse og kostnadsberegning.
14. Vurdere å engasjere prosjekterings- og byggeleder.
15. Søke om idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning dersom tilstrekkelig grunnlag (forprosjekt) er utarbeidet.
16. Fremme prosjektet til vedtak om bygging.

2.3 BYGGEKOMITÉ

Byggekomiteen skal avløse plankomiteen, eventuelt at plankomiteen fortsetter som byggekomité, supplert med spesiell bygningskyndig fagkompetanse. Det er viktig at idretten er representert i byggekomiteen. I hovedprosjektfasen får prosjektet sin endelige utforming. Dvs. at alle funksjons- og ytelseskrav (kvantitative og kvalitative egenskaper) skal være entydig formulert og gi grunnlag for detaljert uttegning og beskrivelse som ligger til grunn for anbud og senere byggemelding.

Det forutsettes at det nå er etablert et prosjekteringsteam og at man har de nødvendige vedtak for å kunne starte på prosjekteringen og finne løsninger på de funksjonelle krav og ønskemål. Med utgangspunkt i foreliggende idé- eller skisseprosjekt bør det gjøres en ny behovsvurdering for i størst mulig grad å kunne tilfredsstillende aktuelle brukergrupper. Skisseprosjektet må bearbeides, og her gis det noen generelle råd som bør ligge til grunn for dette arbeidet. Videre arbeid må baseres på vedtatt romprogram med tilhørende kostnads- og driftsanalyser

Oppgaver for en byggekomité:

1. Vurdere planene fra plankomiteen inklusive kostnadsoverslag, eventuelt revurdere planene før anbud.
2. Utarbeide fullstendig grunnlag for anbud.
3. Tilsette prosjektleder med fagkompetanse innenfor styring og ledelse av byggeprosjekter.
4. Gjennomføre forhåndskonferanse med kommunen, søke om byggetillatelse. Søknaden kan deles opp i søknad om rammetillatelse og igangsettingstillatelse.

5. Gjennomføre kontraheringsfase, innstille på entreprenør og leverandør avhengig av organisasjons- og entrepriseform.
6. Opprette kontrakt etter at anbud /tilbud er vurdert og endelig vedtak om bygging foreligger. Tegne forsikringer.
7. Kontrollere at nødvendige tillatelser foreligger.
8. Holde regelmessige byggemøter i samarbeid med prosjektleder.
9. Samordne og lede en eventuell dugnadskomiteé.
10. Overvåke prosjektets framdrift og økonomi. Følge opp finansiering og løpende kapitalbehov, attestere utbetalinger, eventuelt delegere til byggeledelsen som foretar mengdekontroll, kvalitetskontroll mm.
11. Organisere ferdigbefaringer og kontroll av utførelser. Føre protokoll hvor feil og merknader dokumenteres. Idretter som blir faste brukere av anlegget bør være representert på ferdigbefaringer.
12. Sørge for ferdigattest, eventuelt midlertidig brukstillatelse, fra kommunen.
13. Sette opp endelig driftsplan og driftsbudsjett i samarbeid med framtidig drifter av anlegget.
14. Overvåke anlegget i garantiperioden. Påse at feil og merknader i henhold til ferdigbefaringsprotokoll blir utbedret. Dokumentere og rapportere feil som oppstår i garantiperioden.

2.4 EIERFORMER

2.4.1 Generelt om eierformer

Det er mulig med en eller flere ulike eierformer for en idrettshall. Det mest vanlige er at det er en kommune som eier hallen. Dette fordi hallen i de fleste tilfelle også skal benyttes til undervisningsformål og andre almenne tilbud til befolkningen i kommunen. Men det er også mange eksempler på at idrettslag bygger, eier og driver idrettshaller.

Når det skal bygges større anlegg hvor kommunen ikke skal være eier, kan det anbefales å organisere

eierskapet i et aksjeselskap (AS) eller en stiftelse. Andre selskapsformer, som f.eks. allmennaksjeselskap (ASA), ansvarlig selskap med solidarisk eller begrenset ansvar (ANS eller BA), samvirkeforetak (SA) eller kommunale foretak (KF) kan være aktuelle, men anbefales ikke dersom ikke spesielle forhold tilsier en av disse eierformene.

For de fleste anlegg vil det være aktuelt å søke om tilskudd av spillemidler. Kommuner og idrettslag og andre organisasjonsledd i NIF er generelt godkjent som søkere. Stiftelser og andre sammenslutninger (selskaper) må, for å kunne søke om tilskudd, ha vedtekter som er godkjent av Kulturdepartementet. Vedtektene må inneholde bestemmelser om at det ikke skal foretas økonomiske utdelinger til eierne, og at eierskapet til sammenslutningen, ved stiftelse og til enhver tid, skal være ivaretatt med mer enn 50 % av idrettslag eller andre organisasjonsledd i NIF og/eller av kommuner eller fylkeskommuner.

Nærmere informasjon finnes i Kulturdepartementets publikasjonen V-0732 B/N *Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet / Føresegner om tilskot til anlegg for idrett og fysisk aktivitet*. Her finnes også nærmere informasjon om krav til vedtekter.

2.4.2 Kommunen som eier

Det er kommunene som er eiere av de fleste idrettshaller i Norge. Det at kommunene bygger og driver idrettshaller for skolens bruk på dagtid og idrettens bruk på kveldstid og i helger har vært den tradisjonelle modellen.

Kommunene får normalt kompensasjon for betalt MVA ved oppføring av idrettsanlegg, så lenge det dreier seg om anlegg som brukes til undervisning og som uten vederlag stilles til disposisjon for aktivitet for barn, ungdom og breddeidrett i et tidsrom på minimum 10 år. Dersom kommunen leier ut anleggene i et visst omfang mot betaling, kan retten til MVA-kompensasjon falle bort.

2.4.3 Idrettslag som eier

Dersom et idrettslag skal eie og drive en idrettshall, må medlemmene være oppmerksomme på at anlegget er et aktivum som kreditorer kan kreve dekning i både gjennom utlegg og konkurs. Selv om det er én gruppe i idrettslaget som står som initiativtaker vil det være hovedlaget som er den juridiske

Foto: Norges Kampsportforbund

eier av anlegget. Det innebærer på den ene siden at eventuelle overskudd fra driften ikke kan reserveres en spesiell gruppe, men at det må forvaltes som annen, felles inntekt i laget. På den annen side vil de aktiva som andre grupper i laget har innbrakt, kunne bli brukt til dekning av gjeld som stammer fra idrettshallen. Bygging av en idrettshall innebærer en stor økonomisk satsning med dertil hørende risiko. Derfor er det ikke alltid hensiktsmessig at idrettslaget står som eier av anlegget. Men en fordel med å la idrettslaget stå som eier, er at et eventuelt overskudd fra driften av hallen i praksis neppe vil bli beskattet.

2.4.4 Aksjeselskap (AS)

Aksjeselskapsformen åpner for flere eiere (aksjonærer), slik at f.eks. flere idrettslag kan gå sammen om et hallanlegg. Representanter for idrettslagene og eventuelle andre eiere skal sitte i styret for selskapet.

Et AS kan ta opp lån ved å sette selskapets faste eiendom i pant, eller med sikkerhet i en kommunal garanti eller fra eiere. Et eventuelt overskudd av driften kan være skattepliktig, men etter en «flat» sats. Selskapet kan foreta avskrivninger på bygningsmasse og utstyr og dermed redusere det skattbare

overskuddet. Et AS vil kreve regnskapsfører, men mindre selskaper er fritatt for revisorplikt.

Et AS har begrenset gjeldsansvar, da ansvaret vil begrense seg til aksjekapitalen. Selskapets aksjekapital skal være på minimum kr 30 000. Selskapets kreditorer kan ikke kreve dekning i aksjeeiernes midler. Det vil si at det enkelte idrettslags midler er skjermet fra eventuelle krav fra kreditorer.

2.4.5 Stiftelse

Eierskapet til en idrettshall kan være organisert som en stiftelse. En stiftelse er en selveiende enhet, det vil si at når stiftelsen er opprettet, er det styret som på selvstendig grunnlag forvalter virksomheter, eiendeler og gjeld.

Dersom en stiftelse skal søke om tilskudd av spillemidler til bygging av anlegg, vil ett vilkår være at styrets medlemmer er valgt av organisasjoner som selv kan søke om spillemidler, for eksempel kommune, idrettslag eller andre sammenslutninger med vedtekter godkjent for formålet. En stiftelse må ha en grunnkapital på minimum kr 100 000. Dette er kapital som oppretterne må skyte inn i stiftelsen, og som forblir en del av stiftelsens verdier.

3

Romprogram

3.1 GENERELT

I initiativ- og idéfasen er det viktig å tenke åpent og uten for mange begrensninger. Det understrekes at romprogrammet må vurderes ut fra lokale behov, og at nåværende aktiviteter sammen med det man kan se for seg av framtidige aktiviteter må legges til grunn for planleggingen. Et nytt anlegg gir mulighet for nye aktiviteter, og det kan være gunstig å tenke aktivitet på tvers av ulike idretter.

Idrettens behov for tilrettelegging for trening og konkurranser må legges til grunn for konseptet for den aktuelle hallen. Men også behov og funksjoner for allmenn fysisk aktivitet og idrettslek er en viktig premiss. I tillegg må behovet for utenomidrettslige funksjoner vurderes. Eksempler på slike kan være sosialt treffsted og kulturelle ungdomsaktiviteter.

I et hallprosjekt kan det også tenkes innpasset andre offentlige behov innenfor sektorer som for eksempel kultur, undervisning, helse- og sosial og oppvekst. De forskjellige funksjonsområdene må vurderes både separat og i sammenheng for å se på mulige synergieffekter og fordeler av for eksempel felles infrastruktur og fellesarealer.

Med bakgrunn i arbeidet i plankomiteén og de ønsker som er kommet fram om tilrettelegging for ulike aktiviteter, utarbeides det et grovt rammeprogram for anlegget. Det er mange forhold, ikke minst av økonomisk art, som må vurderes nøye før det vil være aktuelt å komme inn på et mer detaljert romprogram.

Det kan være nødvendig med arkitektbistand på dette stadiet.

Rammeprogrammet legges fram for framtidig eier og brukere av anlegget, som sammen med prosjekterende konkluderer og godkjenner programmet. Dette er en prosess som kanskje må gjennomføres i flere omganger. Når rammeprogrammet er konkludert kan arbeidet med et mer detaljert romprogram starte.

I de påfølgende punkter omtales først og fremst de primære arealene for idrettsaktivitet og de viktigste service- og driftsarealer knyttet til disse. Det omtales også i noen grad andre arealer som kan inngå i et hallprosjekt. Dette vil imidlertid være spesifikt knyttet til det enkelte prosjekt og lokale forhold, og det vil være av begrenset verdi å gå nærmere inn på konkrete arealkrav.

3.2 IDRETTSHALLEN

Når størrelsen på en hall skal bestemmes er det viktig å vurdere det behovet som gjelder i lokal-miljøet. Ofte tas det utgangspunkt i det som gjerne betegnes som en normalhall, det vil si en hall med fri gulvflate på 25 x 45 m, som gir én spilleflate for håndball og innebandy, 20 x 40 m, foreskrevne sikkerhetssoner og plass for sekretariat utenfor sikkerhetssonene. Lokale behov kan imidlertid tilsi at det ikke er grunnlag for en hall på denne størrelsen, at hallen bør utformes for andre idretter, eller at det bør bygges en hall med to eller flere spilleflater. Hallen må dimensjoneres i forhold til de idretter og aktiviteter man ønsker skal inngå for trening og konkurranser. Det er viktig at hallen skal ha et størst mulig brukspotensial i forhold til lokale behov, og det er ikke noe mål i seg selv at alle idrettshaller skal tilpasses idrettens krav til større konkurranser. Det er i det følgende tatt utgangspunkt i «normalhallen» på 25 x 45 m.

3.2.1 Mål på aktivitetsflater

En idrettshall for trening og konkurranser for breddeidrett skal ha en fri innvendig gulvflate på minimum 25 x 45 m, med takhøyde minimum 7 m. De angitte mål gjelder *netto bruksrom*, ingen konstruksjonsdel eller fast utstyr må begrense netto rommål. Denne hallstørrelsen er fastsatt ut fra at de vanligste innendørsidrettene vil få plass til minimum én godkjent kamparena med foreskrevne sikkerhetssoner.

En idrettshall med disse målene vil gi plass til bl.a.:

- håndballbane;
- tre minihåndballbaner på tvers;
- innebandybane;
- syv badmintonbaner;
- basketball matchbane;
- tre basketball treningsbaner på tvers;
- volleyball matchbane;
- tre volleyball treningsbaner på tvers;
- ni bordtennisbaner.

En normalhall vil i tillegg være godt egnet som treningsanlegg for andre idretter og allmenn fysisk aktivitet.

Dersom det planlegges en hall med to spilleflater for håndball skal fri gulvflate være på 50 x 45 m, og en hall med tre spilleflater skal ha fri gulvflate på 75 x 45 m.

Se for øvrig særidrettens spesielle bestemmelser og ønsker i kap. 4.

3.2.2 Takhøyde

For idrettshaller legges det til grunn et generelt krav om minste fri takhøyde på 7,0 m over hele aktivitetsområdet. Flere særidretter ønsker imidlertid større takhøyde, og har krav om minimum 9 m takhøyde ved nasjonale og internasjonale konkurranser (se særidrettens spesielle ønsker og krav i kapittel 4). Ved buede takkonstruksjoner og takhøyde 7 m ved sidelinjene vil høyden midt i hallen bli større, noe som kan fungere godt for en del idretter. Men samtidig må man da vanligvis øke spennet for å få tilstrekkelig høyde ved sideveggene, avhengig av konstruksjon og utforming.

3.2.3 Tribuner

Alle idrettshaller bør ha tilskuerplasser. Selv i den enkleste treningshall vil det foregå aktiviteter som trekker en del tilskuere. En enkel tribune med tre benkerader gir plass til ca. 250 tilskuere, noe som bør være et minimum. Tilskuere skal ikke være henvist til å krysse spilleflaten for å komme til tribunen. Der det ofte er større arrangementer bør tilskueranlegg være faste. Ved mer sporadiske behov er teleskoptribuner et godt alternativ, da de til daglig frigjør arealer til aktivitet. En teleskoptribune bygger normalt 1,2–1,4 m i sammenslått tilstand. Ved spesielle anledninger kan det også installeres midlertidige tribuner. Hvor store arealer som skal avsettes til tribuneanlegg må vurderes ut fra lokale behov. Nærmere omtale av tribuner, se kapittel 5.6.

Noen særforbund har spesielle krav til antall tilskuerplasser for nasjonale eliteserier og til internasjonale kamper.

3.2.4 Førstehjelp og dopingkontroll

I idrettshaller som benyttes hovedsakelig til breddeidrett vil det normalt ikke være behov for eget rom for førstehjelp og dopingkontroll. I en HMS-plan for anlegget skal det imidlertid beskrives hvordan disse funksjonene skal ivaretas.

Plass for førstehjelpsutstyr må være tydelig merket og lett tilgjengelig.

Hjertestarter bør være en selvfølge i idrettshallen.
Foto: Gry Brodshaug

Foto: Johnny Syversen

Hjertestarter bør finnes lett tilgjengelig i alle idrettshaller.

Se nærmere omtale av de ulike særidrettenes ønsker og krav i kapittel 4.

3.3 ANDRE AKTIVITETSAREALER

Det anbefales å legge inn aktivitetsarealer for flere idretter i et hallprosjekt. Aktuelle tilleggsarealer vil normalt være forholdsvis rimelige å bygge, antallet brukere av anlegget vil øke, og dermed sikre god utnyttelse av hallens fellesfunksjoner. Dette vil også gi grunnlag for et godt sosialt miljø i anlegget.

Under er nevnt en del aktiviteter som, særlig for trening, kan ha gode betingelser på aktivitetsflater i rom utformet på en felles mal og med mindre takhøyde enn selve idrettshallen.

Det nevnes også andre aktiviteter, som for eksempel klatring, skyting og gymnastikk og turn/trampoline/basistrening som vil kreve tilpassede arealer, takhøyde, og spesiell innredning.

3.3.1 Felles aktivitetsflater

Egne arealer for aktiviteter som nevnt under bør vurderes når et anlegg skal planlegges. Listen er ikke utfyllende, og hvilke aktiviteter som er aktuelle må vurderes ut fra de behovene man kjenner i lokalmiljøet, og eventuelle andre aktiviteter det måtte være ønske om å legge til rette for.

Felles for flere av disse aktivitetene er at krav til rom kan være ganske like. Typisk størrelse på rom kan variere mellom 250 og 500 m², og med takhøyde 4 m. Rom kan innredes for vekselvis bruk, eller innredes spesielt for én aktivitet. Poenget er at dette kan være rom som kan ominnredes fra en aktivitet til en annen med forholdsvis enkle midler. Eksempelvis kan en dansesal og et bordtennisanlegg fungere godt i vekselvis bruk, eller ominnredes fra det ene til det andre formålet.

Foto: Carl Celius

Bordtennis

Et godt treningsanlegg for bordtennis bør ha plass til 8–10 bord, noe som krever et aktivitetsareal på 500–600 m². Mindre anlegg kan også være et godt supplement i forbindelse med en idrettshall.

Dans

En hensiktsmessig dansesal bør ha gulvflate på 250 m² med lengde på ca. 20 m. Dans kan imidlertid også ha god nytte av rom med noe mindre areal og takhøyde.

Friidrett

Trening for løp og hopp (unntatt stavsprang) kan ha gode forhold i rom med takhøyde 4 m. Dersom det skal brukes piggsko må det må tas spesielle hensyn ved valg av gulv.

Kampidretter

Kampidretter omfatter en rekke ulike grener, hvor aktiviteten foregår på matte eller i en ring. Matter og ring er kvadratiske med typisk størrelse 12 x 12 m eller noe mindre. Et treningsrom med to matter vil trenge ca. 300 m². Anbefalt takhøyde er ca. 4 m, man kan være noe mindre for matter på gulv.

Spinning

Rom for spinning kan være forholdsvis lite (50–70 m²). Takhøyde på 4 m er gunstig. Ventilasjon må vurderes spesielt.

Styrketreningsrom

Idrettshaller skal normalt ha rom for styrketrening. Størrelse og utstyr bør behovsvurderes, men rom bør ikke være mindre enn 60 m². Rom på 150–250 m² gir gode muligheter for mye aktivitet.

3.3.2 Klatrehall

Klatreanlegg deles inn i buldre- og tauanlegg. Tauanlegg kan gjerne ha buldring. Anleggene deles i tillegg inn i størrelseskategorier med krav til bl.a. areal, veggflate og bratthet. Det anbefales å ha klatreanlegg i egne rom, heller enn f.eks. på en vegg i en idrettshall. Klatring er visuelt spektakulært og må gjerne være plassert godt synlig for andre brukere.

Klatreanlegg er nærmere omtalt i veileder V-0974 B, utgitt av Kulturdepartementet i samarbeid med Norges Klatreforbund. Se også omtale i kapittel 4.

Foto: Johnny Syversen

3.3.3 Skytehall

En skytehall for luftvåpen og finkaliber vil ofte kunne greit innpasses i planene for en idrettshall, enten i en underetasje under idrettshallen, eller som tilbygg. En 25 m skytebane med 6 skiver, med areal for kulefangere, standplass, venteområde og oppholdsrom vil kreve et areal med bredde på minimum 6 m og lengde på ca. 40 m. Skytehallen bør ha egen inngang. Skytehallen skal ha egne toaletter, alternativt lett tilgang til toaletter i anleggets fellesareal.

For skytehallen stilles det en rekke krav til sikkerhetsmessig utførelse av bygning, og helt spesielle krav til ventilasjonsanlegg. Planer for en skytehall skal ha forhåndsgodkjenning fra politiet før bygging. Før anlegget tas i bruk skal det foreligge politigodkjenning av ferdig anlegg.

For nærmere detaljer vises det til nettsidene til Det Frivillige Skyttervesen. Se veileder for innendørs skytebaner for kaliber .22.

3.3.4 Turnhall / basishall turn

Idrettens basishall er definert som en treningshall for turn med permanent montert utstyr.

Basishallen har gjerne et stort utvalg av matter og skumapparater, samt nedfelt trampoline og grop fylt med fast eller løs skumgummi. Dette gjør at hallene blir et meget bra treningssted for turn og basis-trening for mange idretter.

Basishallen er primært tenkt som tilbygg til eksisterende eller nye idrettshaller, men kan også bygges som en selvstendig enhet med garderober.

Størrelsen på basishallen beskrives gjerne i tre størrelser:

- liten, 20 x 23 m (460 m²);
- mellomstor, 23 x 30 m (690 m²);
- stor, 25 x 45 m (1125 m²).

Lengde, bredde og størrelse kan tilpasses lokale forhold. Takhøyde skal generelt være minimum 7 m. Der det skal tilrettelegges for rytmisk gymnastikk vil

kravet til takhøyde normalt være 9 m. I store turnhallene bør takhøyden uansett være minimum 9 m.

3.4 SERVICEROM FOR AKTIVITETENE

3.4.1 Garderober

Som en hovedregel bør det være to garderober med dusjrom til hver stor salenhet. Fire garderober for en normalhall vil være hensiktsmessig for en typisk ballspillhall, hvor to lag er på banen og to lag gjør seg klare til neste kamp. For en vanlig lagsgarderobe bør det beregnes 1–1,2 m² pr. person, minimum 20 m². Minimum to garderober, én for hvert kjønn, skal være tilpasset brukere i rullestol. Det skal være direkte tilgang til toalett fra hver garderobe. Toaletter bør ha tilknytning til garderobens inneskoareal.

I tillegg skal det normalt være to garderober med dusj og toalett som er beregnet på instruktører, dommere og lærere. Dette vil normalt dekke behovet for en hall med størrelse på en håndballflate. Behovet må imidlertid vurderes i hvert enkelt tilfelle, og det understrekes at idrett og skole ofte vil ha ulike behov for kapasitet og inndeling av garderober. Minimum én av disse garderobene skal være tilpasset brukere i rullestol.

3.4.2 Dusjrom

Det bør være separate dusjrom til hver garderobe. For idrettsbruk bør det beregnes ett dusjhode pr. 4 aktive, og det må legges inn noe tørkeplass med håndkleknagger ved gjennomgang til garderobe. For en vanlig lagsgarderobe bør det beregnes 0,8 m² pr. person, noe som gir et areal på 10–12 m². For skolebruk kan det være ønskelig med flere dusjhoder og dermed større areal.

3.4.3 Garderober for uteanlegg

Ligger hallen i tilknytning til uteanlegg må egne garderober spesielt for uteaktivitetene komme i tillegg til nødvendig garderobekapasitet for idrettshallen.

3.4.4 Lagerrom for idrettsmatriell

Det bør være et materialrom på minimum 30 m² pr. salenhet. Ett av materialrommene bør være på

Foto: Gry Brodshaug

40 m² med en dybde på minimum 5 m. Dette materialrommet skal plasseres i den delen av hallen hvor det største utstyret er planlagt benyttet. Skolenes og idrettslagenes behov for separate materialrom må vurderes nøye. Samlet areal for materialrom til en normalhall skal ikke være mindre enn 100 m².

Spesielle behov, som for eksempel plass for lagring og lading av elektriske rullestoler for ballspill, eller spesielt stort behov for lagerplass for bord og stoler, må vurderes å komme i tillegg.

3.5 FELLESAREALER OG ANDRE BRUKSROM

Arealer til andre aktiviteter og funksjoner skal framgå av behovsanalysene og grad av flerfunksjon. Dette må vurderes i forbindelse med utredning av behov og konsept. I det følgende er noen av de mest vanlige funksjonene i en vanlig idrettshall omtalt.

3.5.1 Vestibyle

I et anlegg av noe størrelse bør det være en vestibyle med resepsjon som har en servicefunksjon for brukere som kommer til anlegget. Resepsjonen kan ha ulike funksjoner som f. eks. informasjonssenter, billettsalg, kiosksalg, vaktrom og kontrollrom. Størrelse må vurderes ut fra hvor mange mennesker som forventes å besøke anlegget på en vanlig dag, og hvor mange som ventes å besøke anlegget ved maksimalt store arrangementer. Det anbefales et areal i vestibyle på 0,2 m² pr. tilskuerplass ved arrangementer. Det bør ikke være mindre enn ca. 50 m² fri gulvflate. Det anbefales å innrede noen sittegrupper, men ved større arrangementer er «ståbord» mer effektiv utnyttelse av arealene. Det anbefales også å ha et vindfang på ca. 10 m² i inngangspartiet.

Også i mindre anlegg vil det være behov for å ha en funksjon for kiosksalg. Denne kan gjerne kombineres med vaktfunksjonen. Det må vurderes om det skal være en atskilt resepsjon.

3.5.2 Publikumstoiletter

For publikum i en idrettshall anbefales følgende antall toaletter i forhold til antall personer som forventes å oppholde seg i anlegget:

For menn:

- 1 WC pr. 200 menn;
- 1 urinal pr. 150 menn;
- 1 vaskeservant pr. 200 menn.

For kvinner:

- 1 WC pr. 75 kvinner;
- 1 vaskeservant pr. 200 kvinner.

For bevegelseshemmede i rullestol:

- 1 tosidig toalett, ca. 5 m²,
pr. 15 rullestolbrukere.

Det skal være minimum to toaletter, og ett for bevegelseshemmede i rullestol, alle med vaskeservant.

3.5.3 Møterom

Etter behov anbefales det å sette av plass for møterom, ett med størrelse på f.eks. 30–40 m² og ett på 15–20 m² til lagsmøter, styremøter og

Øverst: Foto: Gry Brodshaug
Nederst: God kontrast ved hver dusjplass.
Foto: Jenny Solem Vikra, Minsk

Det blir fort fullt i lagerrommet. Foto: Morten Roa

lignende. Møterommene bør planlegges for å kunne fungere som sekretariat i forbindelse med arrangementer i anlegget.

Dersom hallen brukes i skolesammenheng, bør man vurdere om det er hensiktsmessig at ett rom er på størrelse med et klasserom, ca. 60 m², eventuelt med mulighet for oppdeling med mobile skillevegger.

Møterom bør ligge i tilknytning til vestibyleområdet.

3.5.4 Sosialt rom

Det anbefales å etablere et sosialt rom i tilknytning til idrettshaller. Rommet bør være beregnet for åpen sosial aktivitet som ikke nødvendigvis er knyttet opp mot idrettsaktivitetene. Rommet bør ligge i tilknytning til, men adskilt fra, vestibyleområdet, og ha mulighet for servering. Av mulige aktiviteter som rommet bør beregnes på nevnes lagskvelder, skolefritidsordning med mulighet for lekselesing og servering, kursvirksomhet og ungdomsklubb.

3.5.5 Personalrom

Dersom det planlegges for at det skal være fast personell knyttet til driften må arbeidsmiljølovens bestemmelser for slike rom følges. Rommene må dimensjoneres etter driftsopplegget for hallen.

Aktuelle arealer kan være:

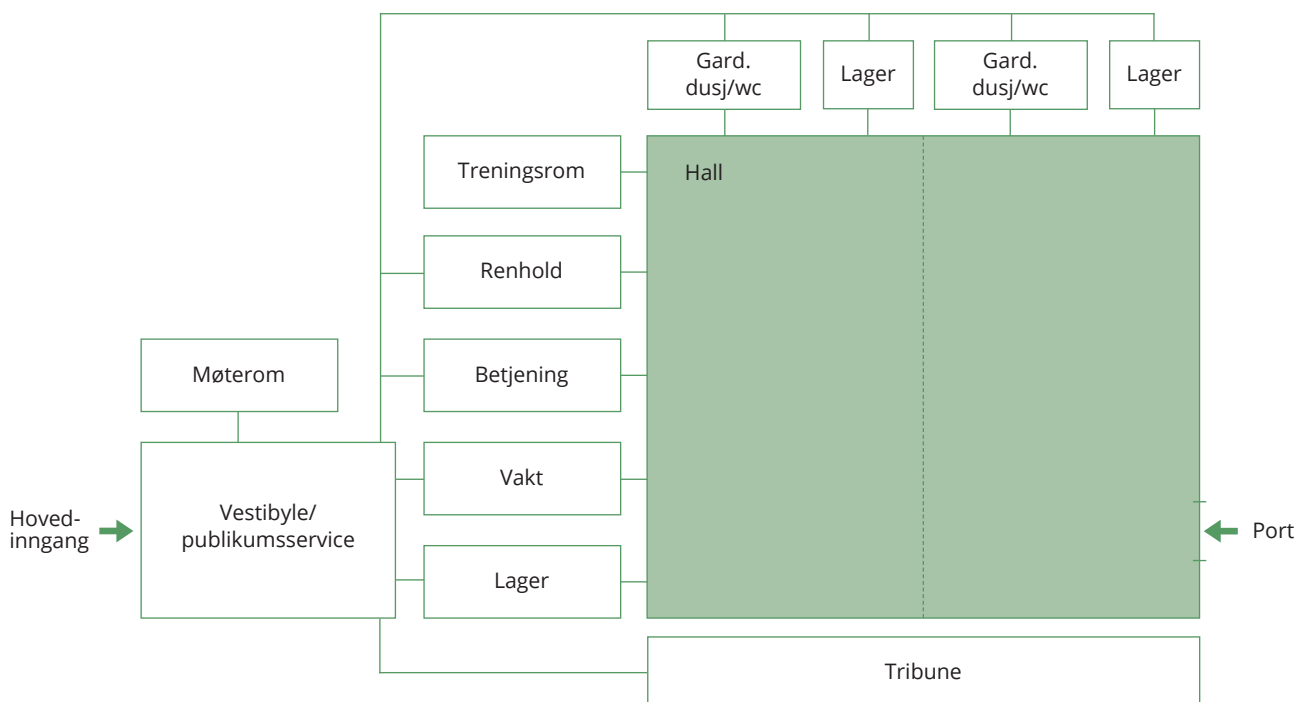
- administrasjon og kontor, 10–12 m²;
- pauserom, spiserom med minikjøkken, ca. 10 m²
- personalgarderobe med dusj og WC ca. 10 m²

3.5.6 Renholdssentral

Renholdssentralen bør ligge i direkte tilknytningen til hallen.

Størrelse på rommet bør ikke være mindre enn 10 m², med minimum bredde 2 m og takhøyde minimum 2,5 m.

Funksjonsskjema

3.5.7 Tekniske rom

Det må planlegges med tilstrekkelig plass for tekniske anlegg. Særlig ventilasjonsanlegg er arealkrevende, men det må planlegges plass også for elektrotavle, styringssystemer og vannsentral. Til en idrettshall kan det antydes et areal på 100–200 m², men fagkonsulenter må vurdere areal og plassering av tekniske rom. Driftspersonell med erfaring fra drift av idrettshaller bør konsulteres.

haller og høste erfaringer fra driftspersonellet der. Ved planlegging av store og komplekse anlegg er det viktig å gjøre en grundig jobb på dette, med henblikk på optimal arealbruk og god funksjonalitet. Dette kan ha stor betydning for investeringsbehov og driftsøkonomi.

3.6 FUNKSJONSSKJEMA OG ROMTILKNYTNING

Figuren over viser en skjematisk oppstilling av de mest sentrale funksjoner og rom, samt en analyse av romtilknytning og behov for innbyrdes kontakt for hovedfunksjonene. Denne kontaktanalysen kan også inkludere flere rom og funksjoner enn de som er vist her ved at man utvider skjemaet.

I en slik analyse er det viktig at driftserfaringer trekkes inn, gjerne også ved å studere eksisterende

4

Særidrettenes krav og ønsker

4.1 AMERIKANSKE IDRETTER

4.1.1 Cheerleading

Gulvareal

Mattene som må brukes i cheerleading er 14 x 14 m for en konkurranseflate. Trening kan foregå på noe mindre flater.

Tak

Absolutt minimum er 7 m takhøyde, men optimalt 9 m, og da fri høyde under armaturer eller annet som henger ned fra taket.

Belysning

God avskjerming av sterke lyskilder er viktig, punktllys er ikke bra. Utøverne har blikket rettet oppover i kast og mottak.

Utstyr

Matter som er 2 x 14 m pr.rull, vanlig frittstående-matter som også brukes i turn. 7 ruller er ett konkurransegulv. En del klubber bruker også airtrack, trampoline og tjukkas for å trene turnelementer.

Lagerrom

Som kan ta minst 7 matteruller. Dette krever et areal på ca. 10 m² med takhøyde på minimum 2,4 m. Gjerne også plass til trampoline og tjukkas.

Musikk

Musikkanlegg med høyttalere brukes for trening.

4.1.2 Cheerdance

Dansegrener som kan bruke rom som er for dans eller kampsport.

Gulvareal

Minimum 14 x 14 m. Kan trene på parkett eller tilsvarende. Kan bruke matter dersom det er annen type gulv. Noen bruker matter uansett gulvtype.

Speil

Speil på minst én vegg.

Musikk

Musikkanlegg med høyttalere brukes for trening.

Lagerrom

Med plass til matter av type «marley-floor», sorte gummimatter. Ikke veldig stort arealbehov.

4.1.3 Ultimate (innendørs lagidrett med frisbee)

Gulvareal

Som en håndballbane.

Foto: Tone Sparby

Badminton Haugerud IF. Foto: Øystein Wiborg

Merking

Ingen krav. De bruker en målsone som de merker selv.

Tak/lys/vegger

Ingen spesielle krav.

Utstyr

Veldig beskjedent og det bringes med til trening.

4.2 BADMINTON**4.2.1 Banestørrelse**

Netto banemål er 6,10 x 13,40 m. Alle oppgitte arealer gjelder netto fri aktivitetsflate, med full takhøyde.

Det internasjonale badmintonforbundets (BWF) anbefaling for internasjonale kamper er minimum 9 m fri takhøyde over hele banen og minimum 1,5 m friareal rundt hele banen, dvs. også 1,5 m mellom parallelle baner.

For OL, VM og sluttspillet i Thomas Cup og Uber Cup stilles spesielle krav, blant annet 12 m fri takhøyde.

For alle nasjonale turneringer inkludert norske mesterskap, ønsker NBF 9 m fri høyde, men kan gi dispensasjon for lavere takhøyde.

Fra sidelinje til vegg (eller annen hindring), fra grunnlinje til vegg, og mellom parallelle baner skal det normalt være en avstand på minimum 1,5 m. Fra grunnlinje til myk skillevegg, og mellom parallelle baner, kan avstanden reduseres til 1,25 m. NBF kan gi dispensasjon for mindre avstand der hallen primært er en treningshall, ned til 1,0 m fra sidelinje og 1,3 m fra grunnlinje til vegg eller annen hindring. Dersom to baner legges med grunnlinjene mot hverandre, skal avstanden være minimum 2,0 m mellom grunnlinjene.

7 baner kan innpasses i normalhallen 25 x 45 m, mens en hall på 25 x 48,20 m kan gi plass til 9 baner.

Ved tredeling av en hall med lengde 45 m må størrelsen på de to ytre enhetene være 16,15 x 25 m for å gi optimal utnyttelse for badminton. Midtseksjonen blir da på 12,7 x 25 m. Med lydskillevegger må man eventuelt øke lengden av hallen dersom veggene skal være nede mens det spilles badminton i én av delene.

4.2.2 Gulv

I badminton foretrekkes flateelastiske eller kombielastiske gulv med begrenset friksjon og moderat deformasjon i overflaten. Badminton setter særlig krav til støtdemping, som bør være minimum 50 % for flateelastiske gulv og 55 % for kombielastiske gulv.

Badminton er avhengig av en begrenset overflatemykhet og friksjon slik at utfall og demping kan utføres med en viss glidning/vridning.

Gulvfargen må gi god kontrast til ballen, omgivelsene og til den sorte oppmerking, dvs. at helt mørke farger må unngås. En mellomgrønn matt farge passer godt for badminton.

4.2.3 Vegger

Veggene er meget viktige som kontrast under spillet. Ved siden av krav til ensfarget og matt overflate, foretrekker badminton en ikke for lys bakgrunnsfarge med refleksjonsfaktor (ρ) ned mot 0,45–0,5. En lysegrønn farge gir utmerket kontrast både til ballen og nettfargen, som vanligvis er mellombrun. Tre-farget vegg gir ofte dårlig kontrast til nettfargen og/eller ballen, og vanskeliggjør avstandsbedømmelsen.

I badminton er det ikke ønskelig med vinduer, reklameskilt eller lignende. Er slike i hallen, må de plasseres lavt slik at de ikke forstyrrer bedømmelsen. Eventuelle vinduer må kunne blendes.

4.2.4 Tak

Forbundet ønsker et matt og ikke helt hvitt tak med en refleksjonsfaktor (ρ) på ca. 0,6.

4.2.5 Belysning

I en vanlig idrettshall er det vanskelig å få optimale lysforhold for badminton. Badminton er en meget hurtig idrett som krever godt lys, og det er svært viktig at lysarmaturene ikke er blendende, da blikket er rettet oppover under store deler av spillet.

For internasjonale kamper er kravet til belysningsstyrke 750 lux. Minimumskrav er 500 lux (i bruksverdi), målt 1 m over gulvet og med jevnhet 0,7. Belysningen bør kunne dempes, til 300 lux. Lysrørarmaturer med metallraster med tilstrekkelig

dype lameller mot spilleretningen er å anbefale. Indirekte belysning kan også vurderes, og lux-tallet kan da eventuelt minskes noe. Det er også gode erfaringer med armaturer der noe av lyset også faller på taket (bedre kontrastvirkning). Lysarmaturer bør plasseres i rekker mellom parallelle baner, og ikke rett over hovedarealet. Farger og belysning må samordnes.

Ved plassering av armaturene må det tas hensyn til spilleretningen (på tvers av eller langs hallens lengderetning). For å få jevnt belyste endevegger i spilleretningen økes armaturløstet ved veggene. Merkeplan må foreligge før belysning prosjekteres.

4.2.6 Krav om festepunkter for utstyr

Gulvfaste nettstolper m/lokk bør prosjekteres for hver bane og plasseres på banens ytre sidelinje slik at stolpens innerkant følger linjens innerkant.

4.2.7 Bestemmelser og ønsker for utstyr

Det må være komplette sett med godkjente nett og nettstolper til alle baner. Nettet skal være av mørk farge med 75 mm bred hvit linning og 76 cm dypt. Nettstolpene skal være 1,55 m høye. Stolper med fot og motvekt kan også aksepteres hvis de står tilstrekkelig støtt og stabilt til å holde nettet i riktig høyde 1,524 på midten under spillet. For konkurransespill skal ingen del av foten gå inn i banen.

En dommerstol med tellekasser for hver bane inngår i utstyret for konkurransebruk. Dommerstolen må være tilpasset avstanden mellom banene. Minimumsavstand på 1,25 m er påkrevet ved turneringsspill og der det skal benyttes nettstolper med motvekt. Ved større arrangement benyttes fortrinnsvis utstyr for elektronisk anvisning.

For ytterligere informasjon vises det til spillereglene som finnes på Norges Badminton Forbunds nettsider.

4.2.8 Lagerrom

Et enkelt rom for nettstolper, dommerkrakker og tellekasser bør inngå i direkte tilknytning til hallen. Areal ca. 12–15 m².

4.2.9 Tilskuerplasser

Badminton vil normalt kreve et forholdsvis begrenset antall faste tilskuerplasser. En hall med teleskoptribuner kan være godt egnet.

4.2.10 Ønsker ved prosjektering av varme- og ventilasjonsanlegg

Plassering av ventiler og lufthastigheten er av særlig betydning for badminton. En badmintonball veier kun ca. 5 gram og har et stort «vindfang». Lufthastighet i umiddelbar nærhet av bane bør være maksimum 0,2 m pr sekund, og dette må tas hensyn til ved plassering og fordeling av ventilene. Diffus innblåsning er å foretrekke.

4.3 BASKETBALL

4.3.1 Banestørrelse

I en normalhall er det plass til én matchbane på langs. Det bør merkes opp 2 eller 3 treningsbaner på tvers avhengig av eventuelle skillevegger. For treningsbanene er det hensiktsmessig med veggmonterte plater/kurver.

Økes hallbredden til 32 m blir disse fullgode matchbaner som tilfredsstiller kravene til nødvendige sikkerhetsareal bak kortlinje. Uansett hallstørrelse bør det merkes matchbane i hallens lengderetning (for oppmerking se alternative merkeplaner).

Tillemper man regelverket ved utrustning av treningsbaner må man ikke justere på:

- avstand fra straffekastlinjene til kurv (5,80–1,20 = 4,60 til forkant av plate);
- størrelsen på det indre rektangel på bakplaten = 0,59 x 0,45 utvendig;
- spillereglens krav til utforming og plassering av kurv/nett.

4.3.2 Gulv

For basketball er det viktig å ha gulv med god flateelastisitet. Støtdemping bør være på minimum 50 %. Gulvet må gi bra feste uten å virke «trått». Parkett og enkelte «glatte» kunststoffdekker er velegnet, mens ru kunststoffdekker er mindre gode. Basketballforbundet anbefaler en friksjonskoeffisient i området 95–105.

Foto: Lars Otto Bjørnland

4.3.3 Belysning

Armatur rett bak kurven bør unngås.

4.3.4 Utstyr

En basketballbane må utstyres med:

- 2 sett plater og kurv med nett;
- 1 sett (2 stk.) 24-sekunders ur;
- bord og 5 stoler til sekretariat (matchbane).

I spillereglene kap. 2, er det detaljerte krav til utstyr. Disse krav må overholdes nøye da riktig utstyr og montering av dette er avgjørende for en banes brukbarhet til basketballspill.

Dersom det skal benyttes flyttbare basketballstativer (gulvstativer) i hallen, må materiellrom planlegges slik at stativene får plass, og enkelt kan flyttes inn og ut.

4.4 BORDTENNIS

4.4.1 Spilleområdet

Spilleområdet for hvert bord skal ikke være mindre enn 14 m langt, 7 m bredt og med 4 m takhøyde for VM, kontinentale mesterskap og åpne internasjonale mesterskap og for internasjonale kamper hvor ikke annet er avtalt mellom deltagende nasjoner.

Spilleområdet ved andre arrangement skal ikke være mindre enn 12 m langt, 6 m bredt og med 4 m takhøyde. Hvis det nyttes flere enn ett bord, skal disse, hvis det er mulig, være plassert side ved side og ikke etter hverandre.

Hallens størrelse bestemmes ut fra kravet til antall bord som skal benyttes til trening og konkurranser. En spesialhall for bordtennis bør ha plass til 8–12 bord, som innebærer et totalt areal på 500–600 m². I tillegg kommer lager, garderober og oppholdsrom.

4.4.2 Gulv

Bordtennis foretrekker kombielastiske gulv. Gulvet må ikke være lyst eller gi refleksjoner. Av hensyn til kontrasten mot ballen bør det ikke være merkinger eller forskjellige farger i gulvet. Anbefalt farge er rustrød (framboise).

4.4.3 Vegger

Det er meget viktig for bordtennis med vegger som ha god kontrast til ballen under spillet. Vegger må ha ensfarget og matt overflate, gjerne en lys blå eller lys grønn farge med refleksjonsfaktor (ρ) ned mot 0,45–0,5. Lys trefarget vegg kan gi dårlig kontrast til ballen.

Bakgrunnen må ikke ha utildekkede lyskilder eller dagslys gjennom utildekkede vinduer. Det er ikke ønskelig med vinduer.

4.4.4 Tak

Bordtennis ønsker et matt og ikke helt hvitt tak med en refleksjonsfaktor (ρ) på ca. 0,6.

4.4.5 Belysning

Bordtennis er en meget hurtig idrett som krever godt lys og at blinding unngås, da blikket i deler av spillet er rettet oppover. For internasjonale kamper er kravet til belysningsstyrke 500 lux målt 1 m over gulvet, og med jevnhet 0,7. Blanding av dagslys og kunstig belysning må unngås.

I haller der det er tilskuere i bakgrunnen skal lyset dempes i dette området i forhold til lyset i spilleområdet.

4.4.6 Utstyr

Skal hallen eller deler av denne utnyttes til bordtennis må det naturlig nok finnes bord lett tilgjengelig og det bør være et eget lagerrom for bord, nett, barrierer, dommerbord etc.

Kontakt Norges Bordtennisforbundet for nærmere råd om bord og øvrig utstyr.

4.5 DANS

4.5.1 Arealkrav

Norges Danseforbund organiserer ulike grener som: Freestyle/Disco, Performing Arts, Streetdance, Country & Western Dances, Sportsdans, Swing, Salsa og Rock'n' Roll.

Alle grener kan drives innenfor den spilleflaten som oppgis som normal for flerbruksanlegg, men optimalt ønsker danserne å trene på sportsparkett med tilgang til spill.

For dans bør gulvflaten være på minimum 200–250 kvadratmeter, men noen av danserne kan også ha nytte av rom på minimum 100 kvadratmeter. I lengderetning bør det være minimum 20 m.

I tillegg er det behov for følgende utstyr:

- spill;
- fast musikkanlegg;
- materialrom for lagring av utstyr;
- barrer (optimalt);
- tilgang til matter;
- oppheng til sikkerhetsseler fra tak;
- oppheng til turnringer fra tak.

4.5.2 Gulv

For de grenene som Norges Danseforbund organiserer vil et flateelastisk gulv, type sportsparkett være velegnet. Gulvet bør ha følgende egenskaper:

- lineær friksjon mellom 90 og 105;
- støtdempning minimum 50 %;
- deformasjon minimum 2,3 mm.

I forbindelse med konkurranser må det være tilgang for publikum til å sitte rundt dansegulvet. Dette innebærer at gulvdekket må kunne tåle belastning med stoler utplassert rundt dansegulvet.

Gulv for trening i scenisk dans

(Ballett, moderne dans/ samtidsdans, jazzdans o.l.)

Disse gulvene skal ha jevn og høy deformasjon, høy støtdemping og noe mykere overflate enn tradisjonell sportsparkett. Deformasjon på 3–5 mm og støtdemping på 60–65 % kan anbefales.

Foto: Carl Celius

Det bør velges et systemgulv for sport og dans med bygningsplate på underbygning som gir tilstrekkelig svikt og spenst. Gulvet må ha et toppbelegg, dansematte, spesielt tilpasset formålet (Harelquin Studio eller tilsvarende). For gulv som brukes mye, og hvor en ikke er avhengige av å kunne fjerne toppbelegget, anbefales helliming av dansematten til underlaget da det gir mer stabilitet mot slitasje, og derved lenger holdbarhet.

4.5.3 Tak

Materialvalg og farger på tak/vegger og gulv har liten betydning, men av hensyn til rotasjonsøvelsene er det viktig med god kontrast mellom vegger og tak og det er viktig med god akustikk og lydisolering med tanke på at musikk er en viktig del av idretten.

Dans krever minimum 3 m takhøyde, bortsett fra Rock'n' roll, som må ha minimum 6 m takhøyde og sportsdrill, som må ha 11 m takhøyde. Dans har også utøvere som driver med akrobatikk, og som trenger oppheng til sikkerhetsseler og turnringer fra taket.

4.5.4 Vegger

Materialvalg og farger på tak/vegger og gulv har liten betydning, men det er viktig med god akustikk og lydisolering med tanke på at musikk er en viktig del av idretten.

Det bør være speil på en av veggene.

4.5.5 Belysning

For dans er det viktig med god belysning og avskjerming fra sterke lyskilder grunnet rotasjon og kast.

4.5.6 Varme og ventilasjon

Dans drives i stor grad med kroppskontakt med gulvflaten og det betyr at gulvet ikke bør være for kaldt. Romtemperaturen bør ligge på 17 til 20 grader. Ventilasjonen bør være god.

4.5.7 Fester for utsyr

Det bør lages mulighet for feste for barrer i forbindelse med speil. Takfester for turnringer og sikkerhetsseler.

4.5.8 Lagerrom

Låsbart skap for musikkanlegg. Plass til matter, transportable barrer og annet utstyr.

4.6 FRIIDRETT

4.6.1 Arealkrav

For friidrettsaktivitet er en idrettshall med standard-mål 25 x 45 m lite egnet hvis det ikke kan legges inn følgende tilleggsareal:

Hallen utvides i bredden med ca. 5 m som gir plass for en sprintstripe i tillegg til hallarealet. Dersom det er mulig å legge inn en forlengelse på 20 m i et tilstøtende lavbygg, gir det plass for 40 m + 10 m + 13 m stoppfelt på denne sprintstripen. En tunnelforlengelse på 30 m gir plass for 60 m + stoppfelt. Dette feltet med bredde 5 m kan også utnyttes til teleskoptribuner for å øke publikumskapasiteten ved arrangement på hovedarealet.

Dersom hallen bygges med flere ballflater vil den kunne være velegnet for friidrett. En spesialhall for friidrett inngår ikke i denne veilederen, men i en slik hall kan man også tilpasse definerte områder med annet gulv egnet for andre idretter. Norges Friidrettsforbund kan være behjelpelig med råd vedrørende spesialhall for friidrett.

4.6.2 Gulv

Friidretten trenger et punktelastisk gulv med mulighet for bruk av 4 mm pigger («pigskovennlige gulv»). Dette er elastiske kunststoffdekker med minimum tykkelse på 11 mm. I en ren friidrettshall anbefales dekker med støddemping fra 25–40 % og en verdi for glidefriksjon på minimum 110.

I en flerbrukshall må gulvet kunne kombineres med andre idretter og arrangementer. Kravet til gulvbelegg må derfor vurderes ut fra dette. Da de ulike aktivitetene krever forskjellige overflater og elastisiteter i dekket, kan en ikke helt ut oppfylle alles krav.

Den beste løsningen vil være å bygge spesialhaller for friidrett og for ballidretter uavhengig av hverandre. Det er imidlertid idrettsgulv på markedet som er egnet både for friidrett og andre idretter.

Friidrettsforbundet kan være behjelpelig med råd dersom det er aktuelt å vurdere innpassing av friidrett i idrettshallen.

4.7 GYMNASTIKK OG TURN

4.7.1 Arealkrav / planløsning

Gymnastikk og turn har fem konkurransegrener (turn menn, turn kvinner, rytmisk gymnastikk, troppsgymnastikk og gymnastikkhjul) i tillegg til breddeaktiviteter for alle aldersgrupper. Alle grener har spesielle krav til utstyr og anlegg. Alle grenene og tradisjonell gymnastikk kan drives i en normalhall, men for å drive turn er det viktig at følgende festepunkter og fast utstyr finnes i hallen:

- Fester i taket for to sett turnringer (50 cm mellom festene i hvert sett).
- Bomsystem fra taket med svingstang.
- Gulvfester i firkant for dameskranke, svingstang og ringer. Dette krever i alt tolv festepunkter / gulvhylser (400 cm avstand i lengderetningen og 550 cm i bredden).
- Ett gulvfeste for spranghest.
- Ett gulvfeste for bøylehrest.
- Ribbevegg med minimum 30 ribber.
- Fast musikkanlegg for trening til musikk.
- Materialrom for lagring av utstyr. Terskelfri adgang for mattetraller og dørhøyde minimum 220 cm (viktig ved lagring av trampoline og dynematte/tjukkas).

Det anbefales at utbygger tar kontakt med lokal gymnastikk- og turnforening for å innhente ytterligere opplysninger og ønsker om hallens utforming, utstysbehov og lagringskapasitet for dette. Turngrop under gulvnivå med tilliggende trampoline med hydrauliske lemmer som kan kjøres opp og ned er et eksempel på tilpasning ut fra behov i den lokale turnforening. Vanlig størrelse på en grop er 4 x 6 m. Gropen må være minimum 6 m lang i forhold til retning det skal turnes i. Det er viktig med informasjon fra aktuell leverandør for detaljer om utforming.

Eksempel på trampoline med hydrauliske lemmer som kan kjøres opp og ned. Foto: Tron Lunde

4.7.2 Gulv

Gymnastikk- og turnaktiviteter har ingen spesielle krav til gulvet utover de generelle kravene til idrettsgulv, enten det er parkett eller kunststoffdekke. Punkt elastisk gulv er å foretrekke sammenlignet med kombielastisk gulv, fordi apparater som er oppmontert står stødigere på et punkt elastisk gulv. Mange øvelser vil foregå på matter og utstyr som bringes inn og ut av materialrom. Det er imidlertid viktig at det finnes et minimum av gulvfester for apparatene. Det er viktig at disse festene plasseres slik at det muliggjør en sentral plassering av et teppefelt på 14 x 18 m når apparatene er oppmontert.

4.7.3 Tak

For kastøvelser i rytmisk gymnastikk samt øvelser på trampoline og trampett er det viktig at takhøyden økes fra 7 til 9 m.

4.7.4 Vegger

Materialvalg og farger på tak/vegger og gulv har ingen betydning, men av hensyn til rotasjonsøvelser er det viktig med god kontrast mellom vegger og tak. En av veggene bør kunne gi feste og plass for ribbevegg med 30 ribber og eventuelt speil.

4.7.5 Belysning

For gymnastikk og turn er det viktig med god avskjerming av sterke lyskilder da blikket for en stor del er rettet oppover i rotasjonsøvelser og kast og mottak av redskaper.

4.7.6 Varme og ventilasjon

Gymnastikk- og turnøvelser drives ofte i kroppskontakt med gulvflaten og det betyr at gulvet må ha en behagelig temperatur. Romtemperaturen bør ligge mellom 18 og 20 grader.

4.7.7 Utstyr

Som et minimum av løst utstyr for trening, som for øvrig også er anbefalt generelt for idrettshallen, kreves:

- seks benker;
- to trekasser;
- skumapparater:
 - to skumkasser;
 - en myk saltoplint;
 - en voltpute;
- 12 små matter (skolematter), størrelse ca. 1,2 x 2 x 0,035 m);

- fire myke småmatter (med skumgummi), ca. størrelse: 1 x 2 x 0,1 m;
- to dynematter/tjukkaser, minimum 4 x 2 x 0,3 m;
- en trampett med fjærer (må kunne justere vinkel; antall fjærer min. 36);
- to springbrett;
- klasesett med erteposer, gymnastikkballer, hoppetau og rockeringer;
- airtrack (luftbane), anbefalt størrelse: 15 x 2,5 x 0,4 m.

Om løst utstyr i haller, se også punkt 5.4.4.

Dersom hallen bygges for konkurranser i en eller flere av grenene i gymnastikk og turn, vil utstys-behovet øke. Vi anbefaler å ta kontakt med den lokale turnforening og/eller Norges Gymnastikk- og Turnforbund for å innhente aktuell informasjon om utstyr.

4.7.8 Fester for utstyr

12 gulvfester for turn anbefales (etter tegning), uansett dagens behov, i en idrettshall. Dersom hallen bygges for turnkonkurranser bør det legges ned ett ekstra sett med gulvfester, slik at dame-skranke, ringstativ og svingstang kan monteres samtidig.

4.7.9 Lagerrom

Lagerrommet må legges i direkte tilknytning til gulv-flaten. Lysåpningen i portåpningen må være størst mulig (minimum 2,20). I lagerrom for utstyr bør det være plass til minimum to dynematter/tjukkaser lagret på høykant, to traller for småmatter, kasser, skumapparater, springbrett og trampett. Ringstativ, skranke- og svingstangholmer etc. bør kunne festes på faste veggkroker. I samråd med lokal gymnastikk- og turnforening bør det også vurderes plass til fem m lang balansebom og trampoline i lagringsposisjon. Normalt vil det også være behov for lagring av lagets private utstyr som tau, baller, erteposer, musikk-anlegg osv.

4.8 HÅNDBALL

4.8.1 Arealkrav

I normalhallen med fri gulvflate på 25 x 45 m, anbefales det at spillebanen, 20 x 40 m, merkes med

sidelinje 3,0 m fra veggen på sekretariatsiden og 2,0 m fra veggen på motsatt side. Minste avstand skal på sekretariatsiden være 2,5 m, og på motsatt side 1,5 m. På sekretariatsiden vil dette gi plass til sekretariatsbord og innbytterbenker, og eventuelt tilskuerplasser for rullestolbrukere. På kortsidene anbefales det at banen merkes 2,5 m fra veggen på begge sider. Absolutt minste avstand skal være 2,0 m fra veggene.

Ved rehabilitering av eldre og mindre haller må gulv merkes slik at sikkerhetssoner ikke under noen omstendighet blir mindre enn 1,0 m på langsider og 2,0 m på kortsider.

Den frie takhøyden (under dragere, lysarmatur osv.) skal være minst 7 m over hele spillebanen.

4.8.2 Gulv

Håndball foretrekker kombielastiske gulv. Det foretrekkes gulv med forholdsvis lav friksjon. Gulvet må ha god støtdemping som tar hensyn til at det i håndball er mange barn og unge som skal ha gode forhold på samme gulv som forholdsvis tunge seniorspillere.

Lineær friksjon målt med pendeltest (målt i henhold til NS-EN 16837) bør ha verdier på mellom 90 og 100 (tilsvarer ca. 0,46–0,57 i tidligere brukt test for glide-friksjon). Støtdempingen for kombielastiske gulv må være på minimum 55 %. For punktelastiske gulv bør støtdempingen være ca. 40 %.

Målfeltet kan merkes med egen farge som skiller seg fra gulvfargen dersom håndball skal gis spesiell prioritet.

4.8.3 Belysning

For nye haller for breddeaktivitet kreves det en lysstyrke med bruksverdi på minst 500 lux og jevnhet 0,7.

4.8.4 Bestemmelser og ønsker for utstyr

Hallen skal være utstyrt med godkjente målbur. For funksjons- og sikkerhetskrav for håndballmål vises det til NS-EN 749. Standarden fastsetter blant annet krav til sikkerhet mot velting. Dette kan gjøres med f.eks. bolt i målstolpene med tilsvarende hull i gulvet, eller med veggfester.

Hallen må være utstyrt med tavle for anvisning av mål og spilletid, helst også utvisningstid. Dette utstyret skal ikke stå på samme side som sekretariatsbord.

I tillegg bør det finnes minihåndballmål til eventuelle minihåndballbaner, helst tre sett. Av løst utstyr bør det være 3–5 balansebrett tilgjengelig i hallen.

4.8.5 Haller for elitehåndball

For kamper i eliteseriene (kvinner og menn) gjelder andre krav, jf. NHFs arenakrav.

4.9 INNEBANDY

4.9.1 Arealkrav

Spillebanen skal være 20 x 40 m og omsluttet av et vant, 0,5 m høyt, med runde hjørner radius 1,5–3,5 m. Vantet skal være godkjent av det internasjonale innebandyforbundet og merket med gyldig godkjenningstempel.

Spillebanen må ha en sikkerhetssone på minimum 2 m på alle sider. Det må gjøres plass til sekretariatsbord som skal plasseres med en sikkerhetssone på 2 m til vant/spilleflate. Den frie takhøyden skal være minimum 7 m over hele spillebanen.

4.9.2 Gulv

Innebandy ønsker at det benyttes kombielastiske gulv. Fargen på oppmerkingen skal være oransje, og linjebredden er 50 mm. Norges Bandyforbund ønsker gulv med farge som gir god kontrast til ballen, som er hvit.

4.9.3 Belysning

Samme krav som for håndball.

4.9.4 Tilskuieranlegg og ønsker for andre rom

For innebandy må tribuneanlegg gi en siktelinje så lav at man ser hele spillebanen. Innebandyspillet foregår, i motsetning til andre innendørsidretter, med kølle og ball på gulvnivå.

Innebandyvantet lagres på to traller. Trallene og målburene krever totalt ca. 4 kvadratmeter lagringsplass. I nye haller må det tilrettelegges for lagring av trallene og målburene.

4.9.5 Utstyr

Hallen må være utstyrt med godkjent innebandyvant og minimum 2 godkjente målbur (1,6 m bredt, 1,15 m høyt, 0,65 m dybde nede og 0,40 m dybde oppe). Målburene skal ha målnett og droppnett.

Hallen må være utstyrt med tavle for anvisning av mål og spilletid, helst også utvisningstid. Dette utstyret skal ikke stå på samme side som sekretariatsbord.

4.10 KAMPIDRETT

4.10.1 Generelt om kampsidrettsanlegg

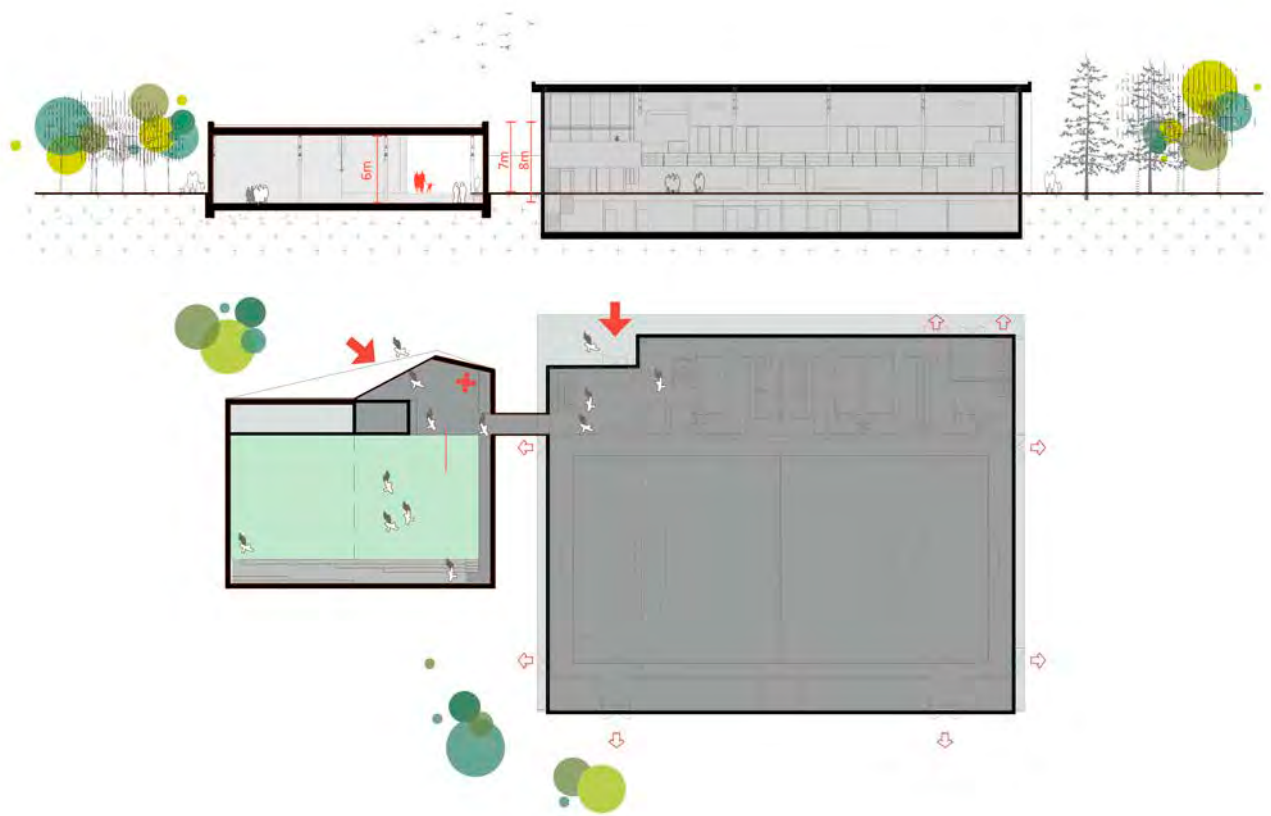
Kampsidretter omfatter en rekke ulike aktiviteter som har ulike krav til arealer og underlag.

I et idrettshallprosjekt kan et kampsidrettsanlegg innarbeides som et annekst som bygges separat, men i tilknytning til idrettshallen, eller det benyttes arealer i idrettshallbygget f.eks. i etasjen over garderobe- anlegg eller i en underetasje.

Et kampsidrettsanlegg kan bygges med ett eller flere kampsidrettsanlegg med sikkerhetssone. Områdene kan eventuelt deles med skillevegg. Ved etablering av kampsidrettsannekst bør det vurderes hvor stort behovet er for permanent publikumsareal.

Kampsidrettsanlegget skal inneholde de grunnleggende fasiliteter som kampsidreal, kontor og lagringsplass. Kostnadskrevende fasiliteter, som garderobes med dusj og toalett, benyttes i det anlegget kampsidrettsanlegget er tilknyttet. Dette gjøres for å redusere bygge- og driftskostnader samt fremme samhandling mellom idretter.

Kampsidrettene krever generelt ikke veldig stor takhøyde, 3,5–4 m vil være tilstrekkelig for de fleste aktivitetene til «hverdagsbruk». Størrelse på kampsidrettsområdet varierer, men for de fleste idrettene ligger det mellom 100 og 150 m², jf. tabellen under.

Illustrasjon: Sletvold arkitekter / Norges Kampsportforbund

4.10.2 Gulv og matter

De fleste aktivitetene foregår på matter. De ulike kampsportene har behov for ulik tykkelse, hardhet og størrelse på matter. Det finnes et utvalg av leverandører og mattetyper: puslematter, judo-/brytematter, dekke til boksing osv. Noen av idrettene kan også gjennomføre aktiviteter uten matter på gulvet.

I denne veilederen vil man ikke gå inn på de ulike idrettenes mattebehov. Valg av matter må avgjøres lokalt da det avhenger av type idrett og eventuelle kombinasjoner av idretter (samarbeid mellom flere kampsportklubber/andre idretter). Er det usikkerhet rundt valg av mattetyper, anbefales det å ta kontakt med respektive forbund.

I det omfang det er mulig anbefales det å vurdere utrullbare matter. Det kan redusere oppbevaringsbehov samt korte ned tiden som brukes på å «pusle» matter mellom ulike aktiviteter.

Som undergulf anbefales det et robust idrettsgulf som krever lite vedlikehold, f.eks. et robust punktelastisk dekke.

4.10.3 Fasiliteter

Anlegget kan inneholde følgende fasiliteter avhengig av hvilke idretter det er tiltenkt:

- uttrekkbar boksering/plattform
- uttrekkbare boksesekker
- uttrekkbare matter
- speilvegg
- ribbevegg

Kampsportsanlegget må tilpasses de lokale forholdene og de behovene idrettene har. Kampsportforbundene har i samarbeid med Sletvold arkitekter utarbeidet konsepttegninger for en kampsportsarena (se bilde).

4.10.4 Kampidretter – typiske flater

Idrett	Areal kampområde	Sikkerhetssoner	Gulv/matter/utstyr
Karate	8 x 8 m 10 x 10 m	1 m, på podium 2 m	20 mm matter
Taekwondo			
Frisparring	8 x 8 m	1 m	20 mm matte
Mønster og tradisjonell sparring	8 x 8 m	1 m	20 mm matte
Taekwondo WTF	8 x 8 m	1–2 m	
Kali	7 x 7 m		
Jujutsu	8 x 8 m	2 m	
Kendo	9 x 9 m 11 x 11 m	1,5 m	Matte 50 –100 mm på parkett
Wushu	8 x 8 m	2 m	Podium h=0,8 m
Kickboksing	8 x 8 m (gulv) 6,1 x 6,1 (ring)		20 mm matte
Boksing	6,1 x 6,1 m	0,85 m utenfor ring	
Bryting	Diameter 9 m	1,5 m, matte tot. 12 x 12 m	100 mm matte
Judo	8 x 8 m	4 m	50 mm matte

For mer detaljert informasjon vises det til egen veileder for kampidrettsanlegg.

4.11 KLATRING

Klatreanlegg deles inn i buldreanlegg og tauanlegg. Tauanlegg kan i tillegg gjerne ha buldring. Anleggene deles også inn etter størrelse med krav til bl.a. areal, veggflate og bratthet. Skal veggen brukes til konkurranser stilles det egne krav for dette. Av både idrettslige og sikkerhetsmessige grunner anbefales det å ha klatring i eget rom, men det er ikke et krav. Klatring er visuelt spektakulært og må gjerne være plassert godt synlig for andre brukere. Muligheter for videre utbygging er en fordel.

Det er viktig at utbygger, klubb og andre, tidlig i planleggingen blir enige om hvilke behov som skal dekkes. Eksempelvis krever en vegg for viderekomne

mye overheng, og dermed andre løsninger, enn en vegg for nybegynnere og kurs. Veggen må plasseres slik at den er lett å komme til uten å forstyrre annen aktivitet, egen inngang til klatreveggen kan vurderes. Konkurransesvegger for tau, i kombinasjon med noen enkle vegger og et buldreområde, gir det beste utviklingspotensialet for både idrett og andre klatreaktiviteter.

4.11.1 Tauanlegg

Klatreveggen bør i utgangspunktet få hallens største takhøyde, men unntaksvis kan andre veggflater vurderes. Tauanlegg har minimumskrav på 12–22 m bredde og 10–15 m høyde, avhengig av hvilken

Foto: Thinkstock

størrelseskategori de tilhører. I tillegg kommer egne krav til bl.a. bratthet, og sikkerhetssone rundt veggen.

Av sikkerhetsmessige årsaker er det et krav med fysisk sperre mellom klatrevegger og andre aktiviteter, minimum i form av et nett. Det skal være støtabsorberende gulv under klatreveggen og i hele sikkerhetssonen.

4.11.2 Buldreanlegg

Buldrevegger er lave klatrevegger der det klatres usikret over en tjukkas. Buldreanlegg har minimumskrav på gulvareal 50–500 m² og veggareal

120–500 m², avhengig av hvilken størrelseskategori de tilhører. Høyden skal være 4,5–5 m. I tillegg kommer egne krav til bratthet mm. Det skal være tjukkaser under all buldring og i hele sikkerhetssonen. Krav til tilgang og skjerming mot annen aktivitet er likt med tauanlegg.

4.11.3 Ytterligere informasjon

For mer detaljert informasjon vises det til egen veileder for klatreanlegg, V-0974 B, utgitt av Kulturdepartementet i samarbeid med Norges Klatreforbund. Ta kontakt med Norges Klatreforbund for spørsmål som ikke besvares av denne.

For sikkerhetskrav og prøvingsmetoder for klatre-anlegg vises det til NS-EN 12572, del 1-3.

4.12 VOLLEYBALL

4.12.1 Arealkrav

Netto spilleflate for volleyball er 9 m x 18 m. Til kamper i 2. divisjon og lavere divisjoner, og til aldersbestemte klasser, er det krav om minimum 3 m friområde rundt hele banen.

For volleyball ønskes takhøyde på minimum 9 m. For nasjonale kamper i eliteserie og 1. divisjon, og til innledende kamper i E-cup, er takhøyde på minimum 9 m over hele friområdet et krav.

Norges Volleyballforbund anbefaler at det merkes opp hovedbane med internasjonale mål og tre baner på tvers til trening og spill i aldersbestemte klasser og lavere divisjoner. Plassering av banene på tvers skal midtstilles slik at det er minimum 3 m til bakveggen.

Det internasjonale regelverket fastsetter krav om 5m friområde fra sidelinjene og 8 m friområde bak baklinjene. Det totale arealet fri for hindringer er i henhold til de internasjonale krav 19 m x 34 m. Dette arealet skal innrammes av vant. Dette krav gjelder også for kamper i norsk eliteserie og 1. divisjon. I henhold til det internasjonale regelverk skal takhøyde over hele friområdet være 12,5 m. Banene merkes opp i henhold til paragraf 1.1. i de internasjonale spilleregler for volleyball. Netto spilleflate for hovedbane (området innenfor side- og baklinje) skal ha annen farge enn gulvet for øvrig. Fargevalg er avhengig av øvrige farger i hallen.

I haller med tribune på kun en langside anbefales hovedbanen merket slik at avstanden til tribunen er 6 m + plass til vant.

4.12.2 Krav til gulv

Spillet egenart medfører meget klare krav til friksjon og støtdempning. Gulvet skal fange opp «tunge støt» ved landing og lettere støt ved fotarbeid på gulvet.

Best egnet til å møte disse krav er kombinerte konstruksjoner som forener flateelastisitet (som er særdeles viktig for volleyball) og punktelastisitet. Dernest er rene flateelastiske gulv å foretrekke.

Lineær friksjon målt med pendeltest skal ha verdier på mellom 90 og 105 (tilsvarer ca. 0,46–0,57 i tidligere brukt test for glidefriksjon). Støtdempingen for kombielastiske gulv må være på minimum 55 %, og for flateelastiske gulv minimum 50 %.

4.12.3 Tak

NVBF ønsker et matt og ikke helt hvitt tak med refleksjonsfaktor (ρ) på ca. 0,6.

4.12.4 Vegger

NVBF ønsker en matt og ikke helt hvit farge på veggene med samme refleksjonsfaktor som tak. Det er viktig at fargen er jevn og uten streker og linjer.

4.12.5 Belysning

Volleyball stiller store krav til belysning. Det skal ikke være få og sterke lyskilder, lysrør er å foretrekke. Det er viktig at blending unngås da blikket er rettet oppover under flere faser av spillet. Jevnhet, både horisontalt og vertikalt, er viktigere for volleyball enn lysstyrke.

For nye haller for breddeaktivitet kreves det en lysstyrke med bruksverdi på minst 500 lux og jevnhet 0,7.

Ved plassering av lysarmaturer må det tas hensyn til spilleretningen (på tvers av eller langs hallens lengderetning). Lysarmaturer bør ikke plasseres direkte over nettet. For å få jevnt belyste endevegger i spilleretningen økes antallet armaturer ved veggene.

For internasjonale kamper er kravet 1000-1500 lux, jevnhet 0,7 målt 1 m over gulvet. Blending skal være redusert til et minimum over nettområdet.

4.12.6 Krav om festepunkter for utstyr

Det skal være festepunkter i gulvet til montering av nettstolper, både til hovedbane og baner på tvers. Festepunktene skal være 1 m utenfor sidelinjene, langs banens midtlinje.

Fester til minivolleyball bak baklinjen på banene som er lagt på tvers, kan være montert på vegg eller festepunkter i gulvet. Festene midtstilles i forhold til banens baklinje.

4.12.7 Utstyr

NVBF har vedtatt retningslinjer og krav til utstyr som skal benyttes til volleyball. Retningslinjene fås fra NVBF.

For hver volleyballbane i hallen må det forefinnes:

- Nettoppsett/stolper i henhold til NVBFs krav.
- Nett og reservenett godkjent av det internasjonale volleyballforbundet (FIVB). For hvert nett bør det finnes en anordning for å rulle opp nettet under lagring (gir en betydelig økt levetid for nettene).

- Antenner og reserveantenner godkjent av FIVB.
- Dommerstol i henhold til NVBFs krav (høyden på plattformen der dommerne står skal kunne justeres enkelt).
- Fire flagg til linjedommere.
- Ballkasser på hjul (minimum én pr. bane).

For hovedbanen må det forefinnes vant i henhold til NVBFs spesifikasjoner (innebandyvant kan benyttes).

4.13 SAMMENSTILLING AV SÆRIDRETTEENES ØNSKER OM EGENSKAPER FOR GULV

Særidrett	Type gulv				Friksjon
	Punkt-elastisk	Flate-elastisk	Kombi-elastisk	Blandings-elastisk	
Badminton		(X)	X		90–105
Basketball		X	(X)		95–105
Bordtennis		(X)	X		90–105
Dans		X			90–100
Friidrett	X				>110
Gymnastikk og turn	X				85–110
Håndball		(X)	X		90–100
Innebandy		(X)	X		90–100
Volleyball		(X)	X		90–100
Skole	X				90–105

Støtdemping, alle idretter: innenfor krav i tabell s. 54.

5

Spesielle krav og råd i forbindelse med prosjektering

5.1 GENERELT

Dette kapittelet inneholder informasjon om utforming av, og krav til, idrettshaller. Informasjonen er dels av idrettsfunksjonell og dels av teknisk art, og vil gjelde generelt for idrettshaller. Enkelte særforbund kan ha krav til utførelse, særlig for eliteidrett, som avviker fra den informasjonen som gis her.

Om det skal bygges en hall hvor én enkelt idrett skal være hovedbruker, og spesielle hensyn tas til denne idretten, må det respektive særforbundet konsulteres.

I hovedsak vektlegges idrettens krav til anlegget for bruk til trening og konkurranser, og skolars bruk til undervisning. Det anbefales at det i planleggingen

legges vekt på åpne løsninger og størst mulig grad av fleksibilitet. I en slik sammenheng er både fast og løst utstyr av stor betydning, og det blir gitt noen råd om hva som anses som normalt utstyr i en idrettshall. Bygningsdeler og utstyr må kunne skiftes ut avhengig av levetid.

5.2 TRAFIKKSYSTEM INTERNT

Trafikksystemet i en idrettshall må så langt som mulig skille mellom trafikk med utesko og innesko. Dette har stor betydning for renhold og slitasje på bygget. Se prinsippskisse.

Prinsippskisse trafikksystem (utesko – innesko område)

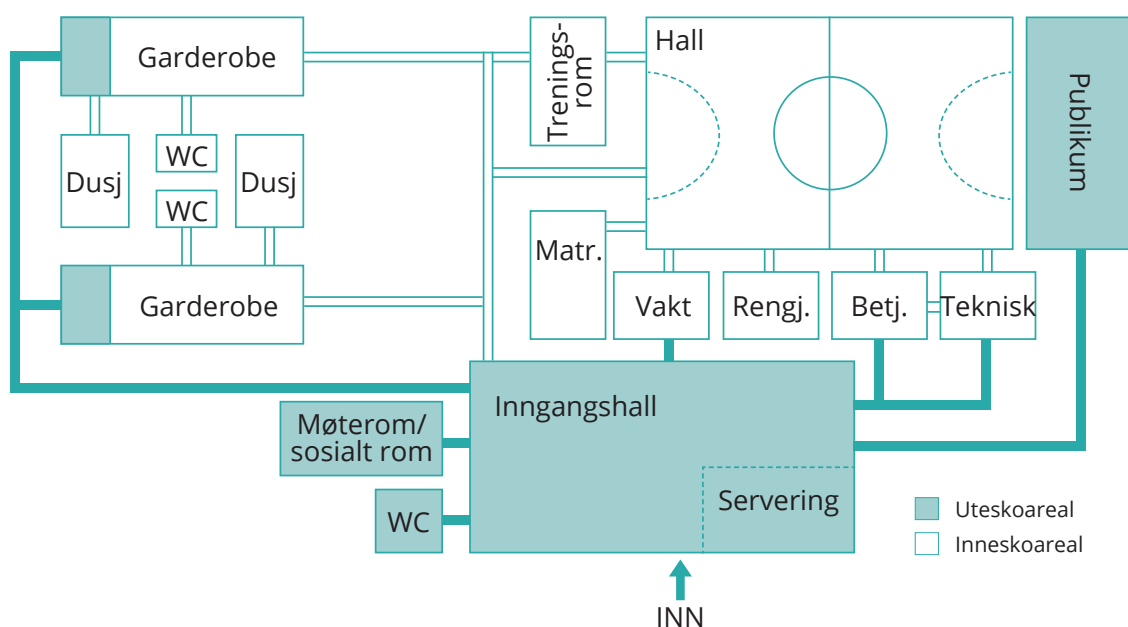
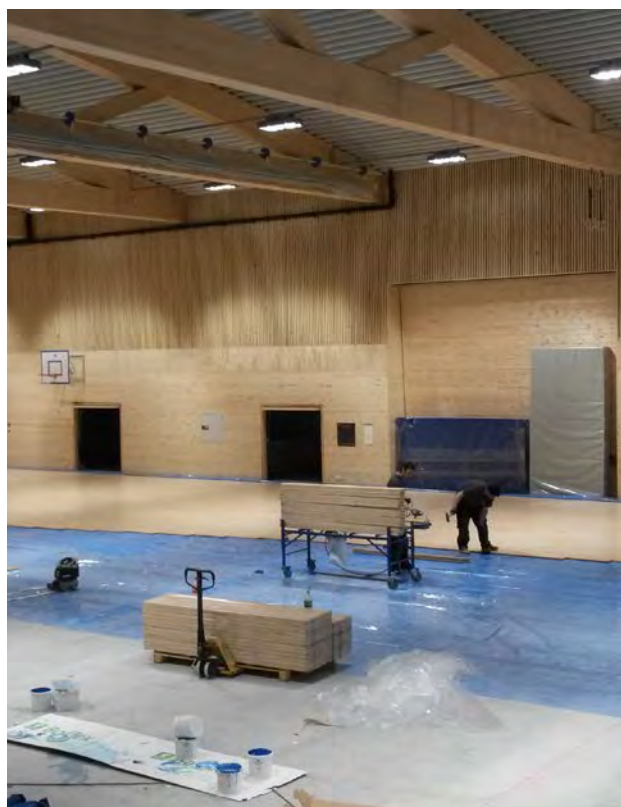

Foto: Morten Roa

Legging av kombielastisk gulv.
Foto: BOEN SPORT

5.3 HALLEN

5.3.1 Idrettsgulv

Bakgrunn

Idrettsgulvet er kanskje idrettshallens viktigste element for de aktive. Det må ha egenskaper som sikrer utøveren mot akutte skader og uheldige belastninger, det skal ha bestemte idrettsfunksjonelle egenskaper og skal kunne motstå de statiske og dynamiske belastninger som det utsettes for i bruk. Dessuten skal det være optimalt i drift med henblikk på vedlikehold, rengjøring m.m.

Krav til idrettsgulv stilles i europeisk norm, NS-EN 14904. Normen har prioritet på idrettsfunksjonelle krav til friksjon, støtdemping, deformasjon og ballrefleksjon for idretter som badminton, basketball, håndball, volleyball, five-a-side fotball og skoleidrett. Standarden setter i tillegg spesifikke bygningstekniske krav til planhet, brannkrav og grenseverdier for utslipp av skadelige stoffer.

Sintef Byggforsk har utgitt et eget byggdetaljblad 541.810 *Gulv i idrettshaller for flerbruk*, gjeldende for gulv i idrettshaller.

Kulturdepartementet har i samarbeid med aktuelle særforbund konkretisert de idrettsfunksjonelle kravene som anses som riktige for idrettsgulv i Norge. De norske kravene ligger innenfor de bestemmelser og grenseverdier som den europeiske normen setter. I tillegg har departementet fastsatt et standard konkurransegrunnlag for anskaffelse av idrettsgulv. Det er et vilkår for tilskudd av spillemidler at departementets krav til gulv følges.

Undergulv

Normalt legges idrettsgulvet på et undergulv av betong. Dersom det er stabil undergrunn kan betongdekket utføres som gulv på grunn. Utføres i henhold til byggdetaljblad 521.112. 100 mm tykk betongplate, ekstrudert polystyren justeres i henhold til ENØK-krav. Som fuktsperre legges radonsperre.

Ved mer ustabile grunnforhold må undergulvet utføres som frittstående dekke fundamentert f.eks. på peler.

Asfalt har også vært benyttet som undergulv, men betinger stabil undergrunn og godt utført grunnarbeid for å unngå setninger.

Valg av type idrettsgulv, og dermed byggehøyden på idrettsgulvet, bør bestemmes så tidlig i planleggingen at høyde på undergulv kan bestemmes i forhold til andre installasjoner i hallen.

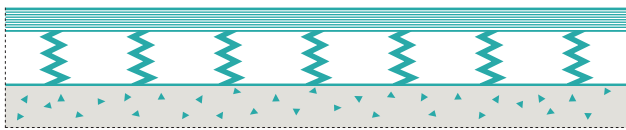
Krav til jevnhet på undergulvet må settes i forhold til type idrettsgulv. Dersom det velges en type idrettsgulv som ikke kan kompensere ujevnheter i undergulvet, må kravet til jevnhet på undergulvet være det samme som for ferdig gulv.

Idrettsgulv inndeles i fire typer:

1. **Punktelastiske gulv**, hvor en belastning (et støt) på gulvet forårsaker deformasjon på gulvet i selve støtpunktet og i området umiddelbart inntil støtpunktet (maksimum 100 mm fra senter av støtpunktet).
2. **Flateelastiske gulv**, hvor en belastning (et støt) på gulvet forårsaker deformasjon på gulvet i selve støtpunktet og i et forholdsvis stort området utenfor støtpunktet (mer enn 500 mm).
3. **Kombielastiske gulv**, som består av et flateelastisk gulv med et punktelastisk dekke over, hvor en belastning (støt) på gulvet forårsaker deformasjon delvis som for punktelastiske gulv og delvis som for flateelastiske gulv.
4. **Blandingselastiske gulv**, som er punktelastisk, men som er bygget opp med et syntetisk avstivningssjikt som fordeler deformasjon over et noe større område (mellom 100 og 500 mm) enn for rene punktelastiske gulv.

Prinsipiell oppbygging av punktelastisk gulv

Prinsipiell oppbygging av flateelastisk gulv

Prinsipiell oppbygging av kombielastisk gulv

Prinsipiell oppbygging av blandingselastiske gulv

Ytelseskrav til gulv

Ved innhenting av anbud på idrettsgulv skal tilbyder legge fram følgende dokumentasjon som vedlegg til anbudet:

1. Produktdatablad.
2. Rapport fra laboratorietest av tilbudt produkt.
3. Installasjonsveileder.
4. Renholds- og vedlikeholdsinstruks.

I tabellen under er det gitt ytelseskrav for gulv til idrettshaller i Norge. Dette er krav som Kulturdepartementet har fastsatt som vilkår for tildeling av tilskudd av spillemidler til anlegg. Egenskapene skal dokumenteres i rapport fra laboratorietest som beskrevet i NS-EN 14904.

Etter at gulvet er ferdig lagt skal følgende egenskaper dokumenteres med felttest:

- støtdemping;
- deformasjon;
- friksjon;
- ballrefleksjon;
- motstand mot gjennomlokking (bare for dekker med punktelastisk overflate);
- planhet og sprang.

Felttest skal utføres 6–10 måneder etter at gulvet er overlevert til fra leverandør til anleggeier. Tidspunkt for test settes i samråd med leverandør.

Renhold av gulvet må utføres i henhold til gulvleverandørens instruks. Bruk av feil rengjøringsmidler kan endre gulvets egenskaper i negativ retning.

Valg av type gulv

En idrettshall har mange ulike brukergrupper, og valg av type gulv vil være en avveining av ulike ønsker og hensyn.

Punktelastiske gulv

Fordeler:

- er forholdsvis mykt, oppleves bra av lette brukere (barn);
- har overflate som normalt krever lite vedlikehold;
- reparasjon av lokale skader er enkelt;
- liten byggehøyde.

Ulemper:

- kan få dårlig støtdemping etter noe tid dersom støtdempingssjiktet ikke er av tilstrekkelig god kvalitet;

- utøvere kan oppleve at sko «sitter fast» i gulvet på grunn av stor lokal deformasjon;
- myk overflate som kan være ugunstig for manøvrering av rullestol.

Flateelastiske gulv

Fordeler:

- gode støtdempende egenskaper for tunge brukere (voksne);
- utøvere opplever ikke at sko «sitter fast» i gulvet på grunn av deformasjon
- lett å manøvrere rullestol;

Ulemper:

- kan oppleves som ubehagelig hardt for lette brukere (barn);

Kombielastiske gulv

Fordeler:

- kombinerer de gode egenskapene til punktelastiske og flateelastiske gulv, men mykhet i overflate vil være mindre enn for punktelastiske gulv;
- er forholdsvis mykt, oppleves bra av lette brukere (barn);
- har overflate som normalt krever lite vedlikehold.

Ulemper:

- reparasjon av skader kan være forholdsvis komplisert.

Mikselastiske gulv

Fordeler:

- er forholdsvis mykt, oppleves bra av lette brukere (barn);
- har overflate som normalt krever lite vedlikehold;
- liten byggehøyde.

Ulemper:

- kan få dårlig støtdemping etter noe tid dersom støtdempingssjiktet ikke er av tilstrekkelig god kvalitet;
- utøvere kan oppleve at sko «sitter fast» i gulvet på grunn av stor lokal deformasjon;
- myk overflate som kan være ugunstig for manøvrering av rullestol.

Det er svært viktig å velge idrettsgulv med materialer av god kvalitet. Materialer som er ømfintlige overfor fukt, eller absorberer fukt i skadelig grad, må unngås, særlig i kompakte gulv med tett overflate. Dette av hensyn både til fare for svelling i

	Egenskap	Punkt- elastisk gulv	Flate- elastisk gulv	Kombielastisk gulv	Blandings- elastiske gulv	Testmetode
1	Støtdemping	33–45%	50–75%	55–75%	40–55%	NS-EN 14808
2	Deformasjon	≤ 2,6 mm	1,8 –3,0 mm	3,0–5,0 mm totalt, herav 0,5–2,0 mm i punktelastisk del	1,8–3,0 mm	NS-EN 14809
3	Friksjon	Samme krav for alle typer: 85–110				NS-EN 16837
4	Ballrefleksjon	Samme krav for alle typer: minimum 90%				NS-EN 12235
5	Bruddstyrke rullende last	Samme krav for alle typer: Minimum 1500 N v/300 bel.				NS-EN 1569 (kun lab.test)
6	Motstand mot gjennom- lokking	Minimum 8 Nm v/ 1 m fallhøyde	Ikke krav	Minimum 8 Nm v/ 1 m fallhøyde	Minimum 8 Nm v/ 1 m fallhøyde	NS-EN 1517
7	Strekkfasthet	Minimum 6 N/mm²	Ikke krav	Minimum 6 N/mm² (punktelastisk del)	Minimum 6 N/mm²	NS-EN 12230 (kun lab.test)
8	Brudd- forlengelse	Minimum 100 %	Ikke krav	Minimum 100 %	Minimum 100 %	NS-EN 12230 (kun lab.test)
9	Planhet og sprang	Iht. NS 3420, toleranseklasse PA. Samme krav for alle typer. Planhet: ±2 mm på 2 m rettholt. Sprang: maksimum 0,5 mm.				(kun felttest)
10	Særlige krav til piggfaste punktelastiske dekker: • Strekkfasthet: minimum 12 N/mm² • Bruddforlengelse: minimum 300 % • Piggmotstand: middelerverdi minimum 1000 N, ingen mindre enn 800 N • Støtdemping: 33–45% • Deformasjon: 1,8–3,0 mm					

Anm. Det må skilles mellom egenskapene for kombielastiske og blandingselastiske gulv.

materialene og utvikling av skadelig soppvekst. Levetid for idrettsgulv varierer mye, og det er viktig å innhente referanser. Pris bør ikke være det viktigste kriterium for valg av gulv.

Oppmerking av idrettsgulv

Anleggseier må vurdere oppmerking av gulvet i samråd med de idrettslagene som er aktuelle brukere, og gjerne med idrettsrådet som et koordinerende organ. Det skal merkes for alle idretter som normalt skal bruke hallen. Det anbefales imidlertid ikke å merke for alle idretter og alle banetyper. Det vil gi et antall streker som fort vil bli forvirrende for brukerne.

Merkeplaner og plan for gulvfester finnes på www.idrettsanlegg.no. Oppmerking av de enkelte banene må imidlertid ses i sammenheng med inndeling av hallen med skillevegger.

Normalt benyttes følgende farger:

- badminton, svarte linjer;
- basket matchbane, hvite linjer;
- basket treningsbaner, røde linjer;
- håndball, gule linjer;
- innebandy, oransje linjer;
- volleyball matchbane, blå linjer;
- volleyball treningsbaner, lys lilla linjer.

Angitte farger kan fravikes. Oppmerkingen må gi god kontrast både mellom gulvets farge og linjene, og mellom de forskjellige linjene. Tradisjonelt har tennisbaner vært merket med hvit farge. En idrettshall for bruk av mange idretter, med idrettsgulv som spesifisert foran, er imidlertid ikke godt egnet for tennis, og tennisbaner blir derfor normalt ikke merket i den typiske idrettshallen. Dersom tennis likevel skal merkes, kan denne merkes med hvit farge og basket matchbane med rød farge.

Rekkefølgen i oppmerking, hvilke baner som skal ligge «øverst» og hvilke som skal ligge «nederst» bør avgjøres av hvilke idretter som forventes å være viktigste bruker av hallen, særlig i konkurranse-sammenheng. Dersom badminton er en viktig bruker av hallen anbefales det at denne oppmerkingen legges øverst, da badmintonbanen merkes med smale linjer og badminton er en meget hurtig idrett med små marginer ved bedømming av linjene, om ballen er ut eller inn.

Festepunkter for utstyr

Plassering av festepunkter for fast utstyr må planlegges i god tid i samarbeid med brukegrupper. Se kapittel 4 for særvidrettenes ønskemål og merkeplan med gulvfester.

5.3.2 Skillevegger

Inndeling med skillevegger vil i de aller fleste haller være hensiktsmessig for god utnyttelse av aktivitetsflaten. Inndeling med skillevegger på tvers av hallen må vurderes ut fra planlagt bruk. I en normalhall er det hensiktsmessig å dele hallen inn i to eller tre enheter. I større haller vil det være aktuelt å dele hallen i flere enheter både på langs og tvers.

En vanlig valgt løsning er nettvegger med tett duk på nedre del. Dette er en løsning som er rimelig i anskaffelse og funksjonell og lett i bruk.

For undervisningsformål kan det være ønskelig med skillevegger med lydisolasjon på min. 28 dB(A). Da slike vegger tar mer plass enn nettvegger, bør hallens lengde økes tilsvarende. Lydfeller i himling og sidevegger må vurderes. Lydfeller kan redusere brukbarheten av hallen hvis de ikke er godt integrert i himling og sidevegger. Lydskillevegger er kostbare og kan være tungvinte i bruk, og behovet for slike vegger må vurderes nøye i forhold til nytteeffekt.

Skillevegger kan også utføres som harde foldevegger. Ved bruk av harde vegger vil sikkerhetssoner måtte vurderes spesielt, og kan medføre at størrelsen på hallen må økes. Harde skillevegger er forholdsvis lite brukt i idrettshaller.

Både for idrettens og skolens bruk er det viktig med en gjennomtenkt plan for inndeling av hallen med skillevegger i forhold til oppmerking av de ulike banene.

Foto: Morten Roa

Både for idrettens og skolens bruk er det viktig med en gjennomtenkt plan for inndeling av hallen med skillevegger i forhold til oppmerking av de ulike banene.

På de neste sidene er det skissert forslag til fire ulike alternativer for oppmerking av baner og plassering av skillevegger. Hensikten med skissene er å legge best mulig til rette for samtidig bruk av salenhetene til trening i ulike idretter. Banene er angitt med konkurransemål så langt dette er mulig av hensyn til disponibel plass, og ellers med redusert størrelse for trening. I skissene er det lagt til grunn at det benyttes lette nettskillevegger. Dersom det benyttes f.eks. lydskillevegger som har en større tykkelse må det vurderes å øke lengden på hallen for å oppnå samme brukbarhet av banene. I haller som har andre størrelser enn angitt må inndeling vurderes spesielt.

Merkeplaner for baner og skillevegger

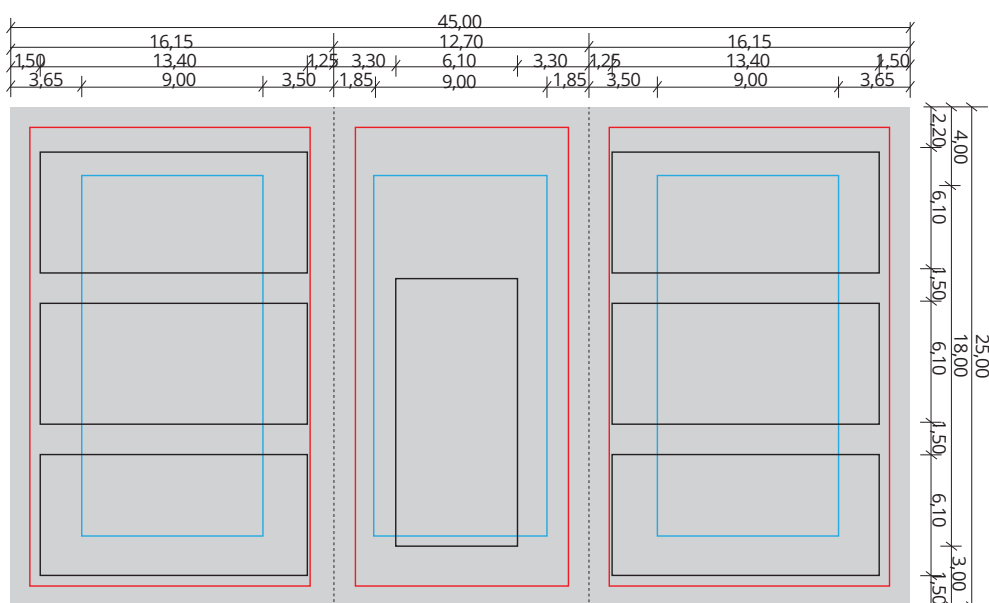
For detaljerte merkeplaner vises det til V-0976 B «Målbok for idrettsanlegg», og til målskisser på nettstedet www.idrettsanlegg.no.

Standard merkeplaner finnes som Vedlegg I og II.

Generelt gjelder:

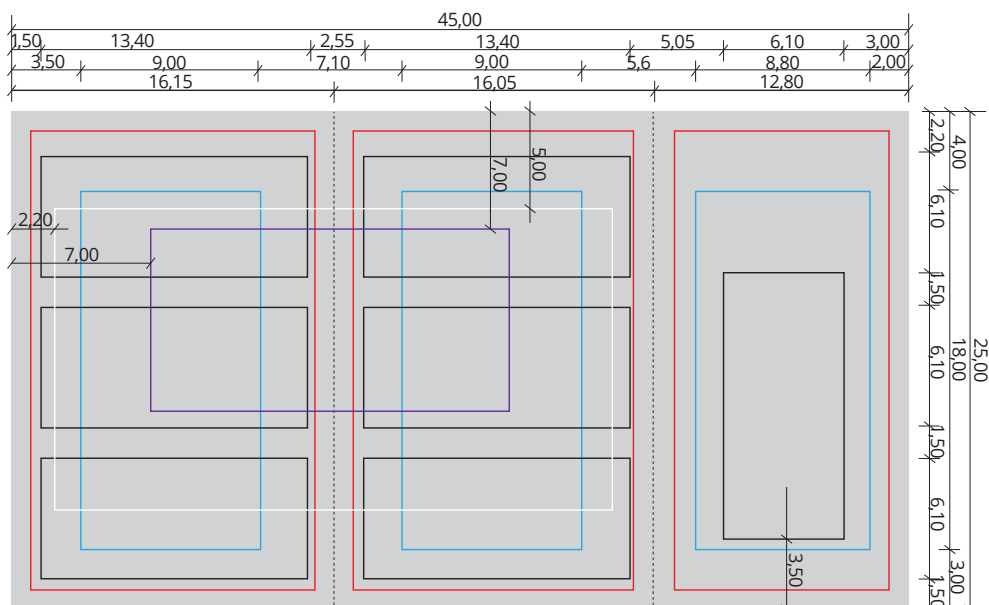
- Oppmerking for håndball og innebandy er ikke vist i skissene, heller ikke sentralt plasserte matchbaner for basket og volleyball. Disse banene merkes i henhold til standard merkeplan (se også omtale i kapittel 5).
- Oppmerking for minihåndball kan gjøres med markering med kryss i viktige punkter og provisorisk oppstreking. Oppmerking

Alternativ I, hall 25 x 45 m med to skillevegger symmetrisk plassert

- tre basket treningsbaner (rød strek), redusert mål;
- tre volleyball treningsbaner, én med redusert mål (blå strek);
- syv badmintonbaner (sort strek).

Alternativ II, hall 25 x 45 m med to skillevegger usymmetrisk plassert

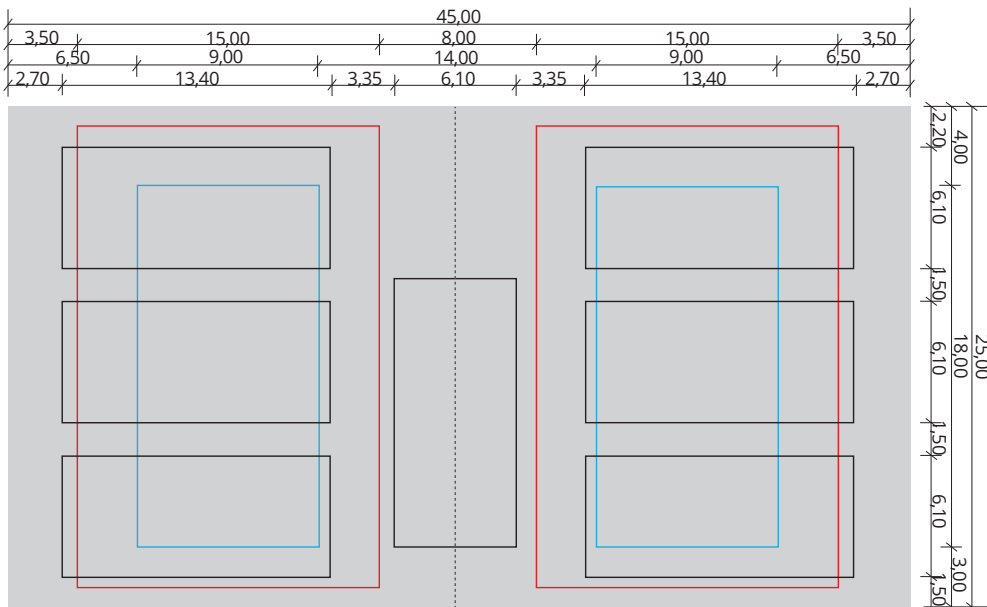
- tre basket treningsbaner (rød strek), reduserte mål;
- tre volleyball treningsbaner, én med redusert mål (blå strek);
- mulig plassering av basket matchbane (hvit strek);
- mulig plassering av volleyball matchbane (lilla strek);
- syv badmintonbaner (sort strek).

i hall gjøres fortrinnsvis med farger som angitt på s. 54.

- Basket treningsbaner er angitt med rød strek. Banene merkes med 1,0 m sikkerhetssone mot vegger. Størrelse tilpasses avhengig av veggkonstruksjon og utforming kurvstativ, men 3-sekunders feltet skal alltid ha mål som for konkurransebaner.
- Sekretariat plasseres «øverst» på skissen ved arrangement.

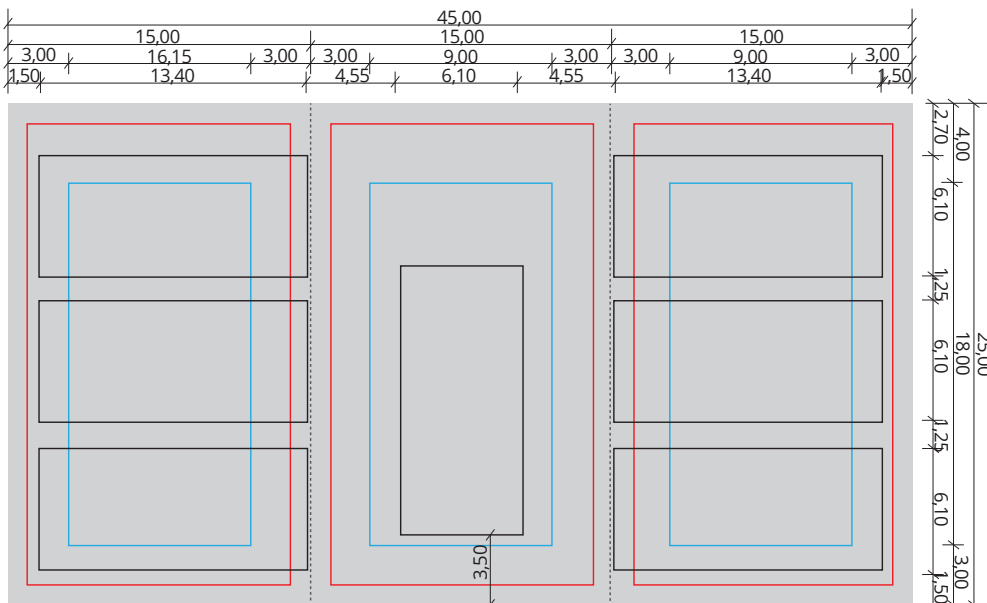
- Bane
- Basket treningsbane
- Badminton bane
- Volleyball treningsbane
- Volleyball match-bane
- Basket match-bane
- Skillevegg

Alternativ III, hall 25 x 45 m med én midtstilt skillevegg

- to basket treningsbaner (rød strek), redusert lengde;
- to volleyballbaner (blå strek);
- syv badmintonbaner (sort strek).

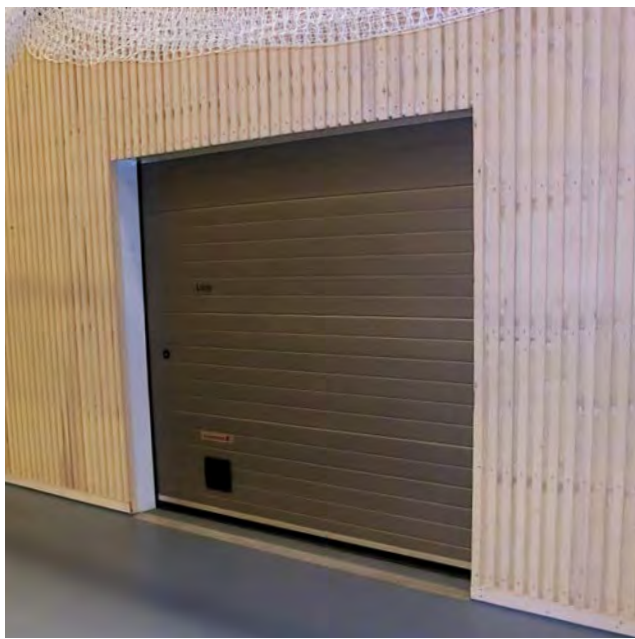
Alternativ IV, hall 25 x 45 m med to skillevegger som deler hallen i tre like store enheter

- tre basket treningsbaner (rød strek), redusert mål;
- tre volleyballbaner (blå strek), fullverdige for breddekamper og trening;
- syv badmintonbaner (sort strek), seks baner kan ikke benyttes når skillevegger er nede (her er vist 1,25 m mellom parallelle baner for å gi bedre plass på sekretariatside).

Beskyttelse av elektriske installasjoner Foto: Morten Roa

Port til lagerrom. Foto: Morten Roa

5.3.3 Innvendige vegger og himling

Vegger i en idrettshall må være robuste. De skal tåle belastninger fra ballspill og veggfast utstyr for kroppssøving og andre aktiviteter, de skal være mest mulig vedlikeholdsfrie og gi gode akustiske forhold.

Opp til 3 m over gulvet bør veggen være plan, uten framspring og andre elementer som kan medføre risiko under aktivitet i hallen. Dersom bærende konstruksjoner medfører pilastre eller frittstående søyler må disse fortrinnsvis bygges inn i plan vegg. De må under ingen omstendighet ikke stikke ut i sikkerhetssone for ballspill. Elektriske installasjoner som brytere og stikkontakter plassert på vegg mot spilleflater må felles inn i veggen.

Vegger bør ha nøytrale farger med matt overflate og forholdsvis lav refleksjonsfaktor, (ρ) mellom 0,2 og 0,5, jf. tabell. Trepaneler er godt egnet og mye brukt, men det er viktig at materiale er av god kvalitet og riktige dimensjoner.

Særidrettenes ønsker med hensyn til bakgrunnsfarger osv. er omtalt i kapittel 4.

Innslipp av dagslys i idrettshaller er omdiskutert. I Norge har det vært vanlig å bygge idrettshaller helt uten vinduer i hallrommet. Dagslys er imidlertid positivt for arbeidsmiljøet i en hall, og i andre land kan man se eksempler på til dels store vindusflater i idrettshaller uten at dette tilsynelatende er

Typiske refleksjonsfaktorer (ρ)

Gul	0,40-0,60
Grønn	0,15-0,55
Blå	0,10-0,50
Rød	0,10-0,50
Brun	0,10-0,40
Grå	0,10-0,60
Svart	0,05-0,10
Hvit	0,70-0,75
Hvit (brekket)	0,60-0,65
Synlig betong	0,25-0,45
Rød tegl	0,15-0,30
Gul tegl	0,30-0,45
Tre mørkt	0,10-0,20
Tre middels	0,20-0,40
Tre lyst	0,40-0,50

problematiske for aktiviteter i hallen. Et godt alternativ kan være indirekte dagslys, det vil si at lys slippes inn via tilliggende rom eller annen avskjerming i bygget.

Himlingen i en idrettshall består gjerne av synlige bærekonstruksjoner med tekniske installasjoner, og en akustisk dempende kledning mot yttertaket. Det er viktig at tekniske installasjoner er såpass robuste at de tåler treff av baller, og at de er utformet slik at baller ikke blir liggende på bærekonstruksjoner eller installasjoner. Himlingen bør ha en refleksjonsfaktor på 0,6 eller noe høyere. Takvinduer bør unngås. Kondens i himling har vært et problem i mange idrettshaller, og det er viktig at fuktsperrer blir riktig utført.

5.3.4 Dører og porter

Dører og porter må, i likhet med vegger, være robuste og tåle påkjenninger fra aktivitetene i hallen. Dører bør ikke plasseres der hvor de får stor belastning fra aktiviteter som f.eks. bak og til side for håndballmålet.

Legg dører og porter i plan med vegg, eller helst tilbaketrukket, og ikke ha håndtak og beslag som stikker innenfor innvendig vegg. Slagretning bør være ut fra hallen. Det anbefales å bruke flate terskler i størst mulig grad av hensyn til rullestolbrukere og transport av utstyr.

Idrettshaller må ha kjøreport for transport av større utstyr og adkomst for lift.

5.3.5 Lysanlegg

Lysanlegg skal dimensjoneres i henhold til norsk standard for idrettsbelysning, NS-EN 12193.

Utforming av et godt lysanlegg i en idrettshall er en utfordrende oppgave. Det skal tas hensyn til mange ulike aktiviteter som foregår på ulike baner. Det er ikke realistisk å komme fram til et felles lysanlegg som er optimalt for alle idretter.

I en idrettshall for trening og konkurranser for breddeidrett legges normalt kravene i NS-EN 12193, Tabell A.2, klasse II til grunn. I denne klassen angir standarden en minste horisontal belysningsstyrke på 500 lux (bruksverdi) med jevnhet 0,7, og fargegjengivelsesindeks Ra på minimum 60.

I tillegg til standardens verdier må lysanlegget tilfredsstillende en del grunnleggende krav:

- det skal gi optimalt blendingsfritt lys både horisontalt og vertikalt;

- det skal ikke gi ugunstige skyggevirkninger av personer og bevegelige elementer i hallen;
- det skal kunne reguleres trinnvis etter behov;
- armaturer bør plasseres i hallens lengderetning, men ikke i hallens midtakse;
- det skal ikke bestå av få, konsentrerte og sterke lyskilder;
- i tilfelle av svikt i strømforsyning, eller andre feil, må anlegget gi uavbrutt belysning på minimum 5 % av oppgitt verdi i minimum 30 sekunder, eller lenger tid etter nærmere vurdering av anleggets utforming og antall personer som kan oppholde seg i anlegget.

For internasjonale konkurranser vil det normalt kreves lys i henhold til standardens Klasse I. Det samme kan gjelde ved nasjonale konkurranser på elitenivå, jf. særforbundenes krav. For fjernsynsopptak vil det settes spesielle krav fra de aktuelle fjernsynsselskapene.

For øvrig vises det til Lyskulturs publikasjon nr. 3 *Idrettsbelysning*. Der er det gitt grundig omtale av blant annet lysanlegg i idrettshaller og blendingsproblematikk.

5.3.6 Lydisolasjon og akustikk

Byggteknisk forskrift (TEK 10) setter krav til lydisolasjon, trinnlydnivå og etterklangstid (absorpsjon) for bygninger. Det vises også til byggdetaljblad 527.303 *Lydregulering og støyreduksjon i idretts- og svømmehaller*, og til byggdetaljblad 527.304 *Lydregulering i rom med tilhørere*.

Etterklangstiden i en idrettshall som skal benyttes til undervisning og instruksjon bør være mindre enn 1,5 sekunder. I tom hall bør etterklangstiden være mindre enn 2 sekunder for frekvensområdet 250–4000 Hz.

Trommelyder kan oppstå i hulrommet mellom oppbygde gulv og konstruksjoner under. Trommelyden kan reduseres ved å fylle hulrommet mellom lagene med mineralull, ved å benytte myke gulvbelegg eller ved andre bygningsmessige tiltak.

Der hvor rom for idrettsaktivitet grenser til rom for undervisning må lydisolasjon mellom rommene vurderes spesielt. Det anbefales at man om

mulig unngår slike planløsninger, da kravene kan være vanskelig å tilfredsstille. Støy fra tekniske anlegg eller utenfra skal ikke overstige 40dB(A) i undervisningsrom.

5.4 UTSTYR I IDRETTSHALLEN

5.4.1 Fast idrettsutstyr

En idrettshall må utstyres med fast utstyr for de idretter og aktiviteter som hallen forutsettes brukt til og merkes opp for. Dette er utstyr som f.eks. kurver for basketball, håndballmål og relevant gymnastikk- og turnutstyr.

5.4.2 Anvisertavle

Hallen skal være utstyrt med anvisningstavle bestående av resultattavle og match-ur, samt en vanlig klokke. Anvisertavlen må plasseres slik at publikum, spillere og sekretariat lett kan se denne. Den må kunne betjenes fra sekretariat på banen. Det kan være aktuelt med flere tilkoblingspunkter, avhengig av idrett.

Resultattavle må kunne vise tydelige tall opp til 999–999. Match-uret må kunne telle tid opp til og tilbake fra 30 minutter. Den må kunne startes og stoppes, samt justeres fram og tilbake, uten å gå tilbake til utgangsstillingen.

5.4.3 Lydanlegg

Hallen skal utstyres med lydanlegg som dekker tribuner og spilleflate, og som er egnet til gjengivelse av både tale og musikk. Anlegget må kunne betjenes fra sekretariat på banen, eventuelt også fra speakerrom e.l. Omfang av lydanlegg må vurderes i forhold til det aktivitetsnivå og antall publikummere som hallen utformes for. Lydanlegget bør ha både kablet og trådløs mikrofon. Forsterker, mikser og annet enheter som f.eks. CD-spiller bør plasseres i en mobil enhet (rack).

Hvilke rom som utover selve hallen skal være tilknyttet lydanlegget må vurderes, men det vil være naturlig at rom som kafeteria og garderober har lydanlegg. Eventuelle høyttalere i disse rommene må kunne slås av manuelt.

Dersom det er lydanlegg i hallen skal det også være teleslynge. Etablering av velfungerende

teleslyngeanlegg i store rom, som en idrettshall, vil være utfordrende, og må planlegges samtidig med øvrige tekniske anlegg. Det er gode erfaringer med å legge kabler for teleslynge i gulvet i en idrettshall.

5.4.4 Løst utstyr i hallen

Hallen må inneholde det utstyr som kreves for å drive de ulike idrettsaktiviteter som hallen er bygget for. Med utgangspunkt i kroppsøving og de ulike idretters behov for generelt utstyr til oppvarming, grunn trening og ressurstrening, anbefales et visst minimum av fellesutstyr som bør finnes i alle haller.

For normalhallen anbefales:

Utstysliste	
Lette hekker for spensttrening	10 stk
Matter 2 x 14 m for am. idretter	7 stk
Innebandyvant på tralle	1 sett
Innebandymål	2 stk
Nett og nettstolper for badminton	1 sett pr. bane
Dommerstol for badminton	1 pr bane
Tellekasse for badminton	1 pr bane
Markører (små kjegler)	20 stk
Minimål	6 stk
Håndballmål	2 stk
Minihåndballmål	4–6 stk
Nett og nettoppsett for volleyball	1 sett pr bane
Bordtavle volleyball	1 pr bane
Dommerstol for volleyball	1 pr bane
Nettrulle	1 pr bane
Ballkasser	Etter behov
Bordtennisbord m/nett etc.	Etter behov
Balansebrett	5 stk
Sekretariatsbord	4 stk
Stoler	10 stk

I tillegg kommer løst utstyr for gymnastikk og turn, se s. 40.

5.4.5 Storskjerm

En storskjerm vil være et element som gjør hallen attraktiv både for publikum og aktive. Det er imidlertid kun på eliteserienivå at det vil være krav til storskjerm.

5.5 SERVICEROM TIL IDRETTSHALLEN

5.5.1 Lagerrom for idrettsmateriell

En idrettshall på 25 x 45 m skal totalt ha minimum 100 m² lagerrom for idrettsmateriell. Rom for annet materiell må vurderes å komme i tillegg. Størrelse og utforming av lagerrom må vurderes ut fra hvilke idretter som skal utøves i hallen og hvilke brukergrupper som skal disponere utstyret. Det må være et lagerrom til hver salenhet, og rommene må utformes slik at utstyret lett kan transporteres inn og ut. Rommene bør ha:

- størrelse på minimum 30 m² pr. salenhet;
- gulv i plan med hallen;
- dybde 3–5 m;
- høyde minimum 2,5 m, gjerne 2,8 m;
- port, uten terskel, direkte mot hallen, åpning minimum 2,20 m, men gjerne i rommets fulle bredde.

Det bør være ett felleslager for stort utstyr, som f.eks. turnutstyr, minimål for håndball og mål og vant for innebandy. Dette rommet bør være på minimum 40 m² med dybde på minimum 5 m. Eventuelt turnutstyr må kunne lagres i rom mot den del av hallen som er beregnet for turn. Skoler og idrettslag bør ha mulighet for innlåsing av mindre utstyr. Dersom hallen skal tilrettelegges for ballspill med elektriske rullestoler, vil dette krever noe ekstra areal og opplegg for lading av rullestoler (minimum 6 ladepunkter).

Lagerplass for eventuelt utstyr for andre aktiviteter enn idrett bør komme i tillegg, og helst i egne rom.

5.5.2 Garderober

En garderobe bør ha et areal på ca. 1,2 m² pr. samtidige brukere, og bør ikke være mindre enn 20 m².

Garderober er utsatt for stor slitasje og må utføres av robuste materialer som krever lite vedlikehold og som gir enkelt renhold.

Garderober bør tilfredsstille følgende krav:

- romhøyde minimum 2,50 m;
- benklengde minimum 0,4 m pr.aktiv;
- benkavstand minimum 1,8 m fra motstående benk eller vegg;
- sluk i gulvet bør vurderes med tanke på renhold med trykkspyling;
- utvendige hjørner skal beskyttes med hjørnebeslag;
- det må være solide kleskroker på veggene, 3 kroker pr. omkleddingsplass (40 cm);
- løsning med låsbare skap bør vurderes;
- himling bør være lyddempende, men i robust utførelse;
- benker, eventuelle skap og annet utstyr bør festes på vegg med tanke på enkelt renhold.

Minimum to garderober med toalett og dusjrom skal være tilrettelagt for rullestolbrukere. Garderobeløsning med skiftebåser for enkeltpersoner, skap for oppbevaring av tøy, og eventuelt adskilte dusjbåser bør vurderes, slik at personer som ikke ønsker å skifte/dusje i åpne løsninger kan gjøre dette alene. (se også 5.5.3).

Garderober for lagidretter bør ha en åpen romløsning for å kunne fungere for «lagmøter» før kamp. Dersom hallen skal fungere for kamper i eliteserier vil det være krav om større garderober. Dette kan løses ved å benytte to garderober med dør mellom.

5.5.3 Små garderober

En idrettshall bør ha minimum to mindre garderober beregnet for dommere, instruktører og lærere. En slik garderobe vil også være godt egnet for personer som har behov for å kunne skifte og dusje alene eller med ledsager.

Gardrobene må ha dusj og toalett. Det bør være skap for oppbevaring av tøy med tanke på ambulerende bruk av 2–4 personer. Det bør være plass til en liten skrivepult og stol, og det bør vurderes å utstyre disse gardrobene med førstehjelpsskrin.

Minimum én av disse gardrobene, med toalett og dusjrom, skal være tilrettelagt for rullestolbrukere.

Servant med høy armatur – fungerer bra for fylling av drikkeflasker. Foto: Morten Roa

Renholdsrom. Foto: Gry Brodshaug

5.5.4 Dusjrom

Et dusjrom bør ha et areal på ca. 0,8 m² pr. samtidige brukere av tilhørende garderobe, og bør ikke være mindre enn 10–12 m². Av hensyn til fleksibel bruk av garderobene bør det være eget dusjrom til hver garderobe.

Dusjrom bør tilfredsstille følgende krav:

- romhøyde minimum 2,5 m;
- ett dusjhode pr. 4. omkleddingsplass;
- avstand mellom dusjhoder minimum 0,9 m;
- det må være en tørkesone med håndkleknagger;
- alle overflater må tåle fuktighet og være lettstelte med tanke på rengjøring;
- hele gulvet må ha vanntett sjikt, som trekkes minimum 0,2 m opp på vegg, men det anbefales vanntett sjikt på alle veggflater i dusjrommet;
- klaring mellom dørblander og gulv minimum 50 mm;

- gulvet må være sklisikkert og må kunne trykkspyles;
- minimum fall mot sluk skal være 1:50 (2 %);
- dusjene bør være termostatstyrte med vanntemperatur, maks 40 °C; ved automatisk regulering ca. 37–40 °C;
- skjult røropplegg og vannsparende dusjhoder anbefales;
- for forebygging av legionellasmitte vises det til veiledere fra Folkehelseinstituttet;
- om ventilasjon, se pkt. 5.4.

5.5.5 Renholdssentral

Renholdsfunksjonene i anlegget bør i størst mulig grad samles i én renholdssentral. Denne bør ha adkomst direkte til hallen. Sentralen er et våtrom og må utføres med robuste overflater. Gulvet med overgang til vegger må ha vanntett sjikt. Vegger som utsettes for mye vann, må også ha vanntett sjikt.

Foto: Johnny Syversen

Renholdssentralen må ha:

- plass for gulvaskemaskin og moppe-maskin med ladestasjon;
- plass for vaskemaskin og tørketrommel for mopper;
- plass for renholdstralle;
- rikelig forsyning av varmt og kaldt vann;
- gulv med sluk med god kapasitet, og som tåler spyling;
- lagerplass for vaskemidler og renholdsutstyr.

Et rom på 10–12 m² vil normalt være tilstrekkelig. Det kan være praktisk å innrede en verkstedbenk med hensiktsmessig verktøy i renholdssentralen. Vanninntak med vannsentral og varmtvannsbereidere kan med fordel plasseres i tilknytning til renholdssentralen. I større anlegg kan det være aktuelt å supplere renholdsfunksjonen med bøttekott i arealer som ligger langt fra renholdssentralen.

5.5.6 Vaktrom for betjening

Vaktrom bør ligge sentralt i forhold til inngang og ha god oversikt og kontroll med trafikk i anlegget. Kontroll med det tekniske anlegget (fjernstyring), branntavle og sentral for styring av belysning og høyttaleranlegg bør ligge i vaktrommet.

5.5.7 Treningsrom

Treningsrom bør ligge i direkte tilknytning til idretts-hallen, eller med adkomst fra garderober gjennom inneskogang. Størrelse på rommet og hvordan det skal utstyres må avgjøres gjennom behovsvurdering. Store rom som er godt utstyrt blir normalt populære og godt brukt, også av utøvere som normalt ikke bruker idrettshallen.

Fri høyde i rommet bør ikke være mindre enn 3,0 m. Gulv og vegger må tåle belastning av vekter og treningsapparater, utsatte steder må sikres spesielt og veggene må tåle innfesting av apparater og utstyr.

Rommet bør fortrinnsvis ligge på grunnplanet, da aktivitet i rommet, særlig bruk av tunge vekter, vil gi lyd og vibrasjoner i bygget som kan være sjenerende for andre brukere. Bruk av tunge vekter krever spesielt gulv.

5.5.8 Rom for førstehjelp og dopingkontroll

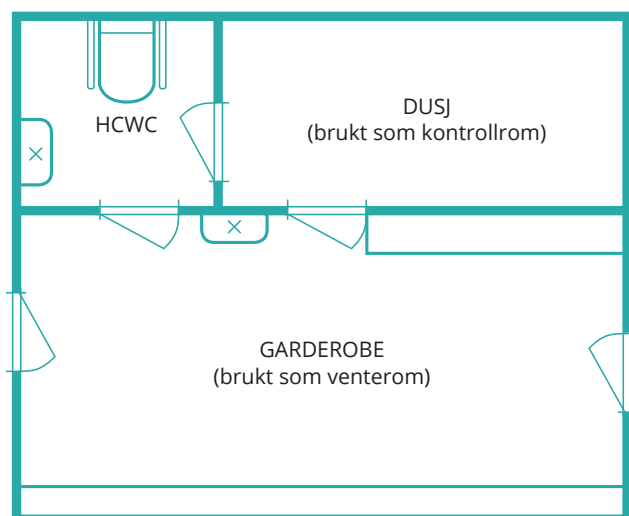
I større anlegg kan det være behov for eget rom for førstehjelp. Rommet bør ha lett adkomst fra hallen og være godt skiltet. Det må være direkte tilgang til tosidig HC-toalett. Rommet bør være utstyrt med relevant førstehjelpsutstyr, bord for undersøkelse, massasjebenk og et lite arbeidsbord og stoler. Rommet bør ha god belysning og mulighet for manuell kontroll av temperatur.

Hjertestarter bør finnes lett tilgjengelig i alle idrettshaller.

I større anlegg kan det også være krav om eget rom for dopingkontroll. Kontrollrommet må være utstyrt med arbeidsbord og stoler, og ha direkte adgang til toalett på størrelse med HC-toalett. Det må være et egnet venteområde for 10 personer i umiddelbar nærhet.

I mindre anlegg, uten eget rom for førstehjelp og dopingkontroll, kan en garderobe med tilhørende dusjrom og toalett fungere greit for dopingkontroll, se skisse.

Enkel løsning for bruk av garderobe og dusjrom som kontrollrom.

Ved å sette inn en dør mellom dusjrom og toalett, kan dusjrommet midlertidig møbleres som kontrollrom, og garderoben fungere som venterom.

5.5.9 Regirom, speakerrom, sekretariat

I større anlegg vil det være behov for eget rom for regi-, speaker- og sekretariatstjenester. Rommet bør utformes og inndeles etter nærmere behovsvurdering. Rommet må ha god oversikt over hallen og være godt lydisolert. Kontrollpanel for lysanlegg, resultattavle og høyttaleranlegg bør vurderes. Rommet bør ha bredbåndstilkobling med god kapasitet.

5.6 TRIBUNER

5.6.1 Generelt

Norsk standard NS-EN 13200 omhandler utforming av tribuner og tilskueranlegg for øvrig, og servicearealer for tilskuere.

Det skilles mellom tre typer tribuner:

- faste tribuner;
- teleskoptribuner;
- demonterbare tribuner.

Standardens krav til utforming av tribuner og til sikkerhet er i prinsippet de samme for de tre typene.

Generelle føringer for utforming av tribuner:

- siktlinjer skal være fri for søyler og andre hindringer
- adkomst uten å krysse de aktives trafikkareal og hallens aktivitetsflate
- adkomst fortrinnsvis direkte fra vestibyle
- adkomst fortrinnsvis fra planet over tribunen
- bredde for sitteplasser skal fortrinnsvis være 0,5 m, minimum 0,45 m
- fri siktlinje skal for de fleste hallidrettene krysse nærmeste begrensingslinje for spilleflaten maksimalt 0,5 m over gulvet
- det skal være lett adkomst til toaletter og andre servicearealer;
- det skal være spesielle plasser for rullestolbrukere, én plass pr. 200 tribuneplasser, men minimum fem plasser.

Teleskoptribune, her parkert i «garasje». (NB: nærmeste håndballmål er ikke sikret mot velting). Foto: Morten Roa

Høyden (h): Maks 500 mm for håndball, 0 for innebandy

■ Siktlinje håndballbane

■ Siktlinje innebandy

Generelle mål på inntrinn og opptrinn:

- Sittetribuner: 0,8 m inntrinn og 0,4 m opptrinn.
- Ståtribuner: 0,4 m inntrinn og 0,2 m opptrinn.

Det kan imidlertid være nødvendig å tilpasse forholdet mellom inntrinn og opptrinn for å oppnå tilfredsstillende siktlinjer.

Noen særforbund har krav til antall tilskuerplasser for nasjonale eliteserie og til internasjonale kamper.

5.6.2 Faste tribuner

Alle idrettshaller bør ha noe tilskuerplasser på faste tribuner. Tribuner er arealkrevende og antall plasser bør behovsvurderes i forhold til antall personer som kan ventes på hyppige arrangementer i hallen. Som minimum bør det være 2–3 benkerader i hallens lengderetning, noe som vil tilsvare ca. 150–250 tilskuerplasser i en normalhall.

5.6.3 Teleskoptribuner

Teleskoptribuner er effektive fordi de til daglig frigjør arealer til aktivitet, og som er forholdsvis raske å trekke ut for å imøtekomme ønske om økt tribunekapasitet ved regelmessige arrangementer. Krav til teleskoptribuner går fram av NS-EN 13200, del 5. En teleskoptribune bygger normalt 1,2–1,4 m i sammenslått tilstand.

Oppmerking av matchbaner må planlegges grundig i forhold til uttrukket teleskoptribune. Oppmerkingen vil normalt bli gjort før tribunen installeres, og det

Foto: Jenny Solem Vikra, Minsk

må settes av plass for sekretariat, arenareklame osv. for disse banene.

Man må forsikre seg om at valgt gulv tåler belastning fra tribunen, og at tribunens skinner eller hjul ikke vil skade gulvet.

5.6.4 Demonterbare tribuner

Det kan være aktuelt å sett opp demonterbare tribuner i idrettshaller. Dette er tribuner som monteres opp ved sjeldne anledninger hvor det ventes stor publikumstilstrømning. Krav til demonterbare tribuner går fram av NS-EN 13200, del 6.

Dette er tribuner som etter behov bygges sammen av matriell som kan sammenlignes med stillasmatriell. Det må imidlertid påses at det materiellet som benyttes tilfredsstiller standardens krav, og at sammenføyninger og avstivninger er tilfredsstillende utført. Ansvarlig utførende skal, etter at tribunen er ferdig montert, utstede et dokument, en samsvarserklæring, som bekrefter at tribunen er utført i henhold til nevnte standard.

5.7 VARME- OG VENTILASJONSANLEGG

5.7.1 Generelt

Som nevnt innledningsvis er denne veilederen å betrakte som et dokument som skal være et grunnlag for å utarbeide en mer detaljert spesifikasjon tilpasset det enkelte bygg. Prosjektering skal gjennomføres i henhold til gjeldende forskrift om tekniske krav til byggverk.

Det anbefales separate systemer for varme og ventilasjon. Dersom det likevel velges oppvarming via luft, må systemet bygges og reguleres på en slik måte at man kan håndtere:

Luftmengdenivå	Lufttemperatur
Høy luftmengde	Overtemperatur på luft
Høy luftmengde	Undertemperatur på luft
Lav luftmengde	Overtemperatur på luft
Lav luftmengde	Undertemperatur på luft

Krav til 100 % ventilasjonseffektivitet vil gjelde for alle situasjoner.

Det anbefales ikke omluftsystemer, da luktoverføring fra avtrekk til tilluft vil redusere kvaliteten på inneklimaet. Dog kan omluftsystem brukes for hall og tribuneområde hvis dette betjenes fra ett og samme ventilasjonsaggregat, forutsatt at friskluftsandel til enhver tid kan reguleres i henhold til personbelastning i hall og tribuneområde (se tabell for anbefalte luftmengder på neste side). I haller beregnet for mange tilskuere anbefales det separate ventilasjonsaggregat for hall og tribuneområde.

Det anbefales å installere et automatikkanlegg med sentral driftskontroll (SD-anlegg) for VVS-anleggene. Disse bør regulere og overvåke sanitæranlegg, varmeanlegg, luftbehandlingsanlegg og eventuelt luftkjølingsanlegg. Anlegget kan også omfatte lysstyring, særlig i idrettshallen, nøddlys og adgangskontroll.

Oversikt og synliggjøring av energibruk vil være motiverende for optimalisering.

Noen idretter krever spesielle hensyn, se nærmere om dette i kapittel 4.

5.7.2 Varmeanlegg

Det anbefales varmeanlegg med vannbåren varme til oppvarming av mest mulig av bygget.

Alle deler av varmeanlegget bør utføres som mengderegulert anlegg. I idrettshallen anbefales det bruk av varmepaneller i taket (strålevarme) som gir en behagelig og jevn varme på gulvnivå. Oppvarming av mindre rom utføres generelt med radiatorer plassert under vinduer. I større anlegg med mye trafikk ut og inn bør det monteres luftport i inngangsparti og vindfang. I garderobe og dusjrom bør det monteres vannbåren gulvvarme.

Anlegget som helhet skal normalt dimensjoneres for innnetemperaturer opp til 22 °C, men med normal driftstemperatur i idrettshallen og andre aktivitetsrom på 16–18 grader. Romtemperaturen bør kunne reguleres med nøyaktighetsnivå på ± 2 °C i oppholdssonen.

I de årstidene da det er behov for oppvarming av lokalene, anbefales det at lufttemperaturen i lokalene holdes under 22 °C (med unntak av garderobe og dusj). Individuell reguleringsmulighet må tilstrebes.

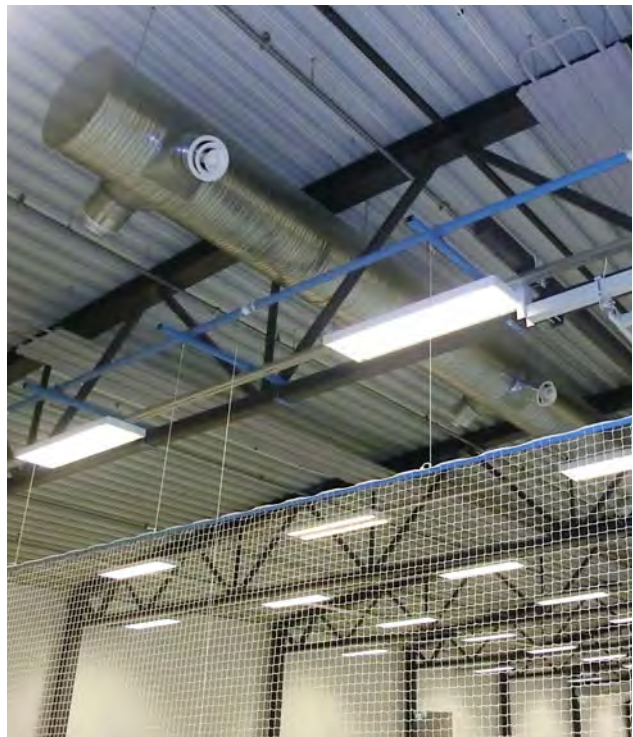
5.7.3 Ventilasjon

Ventilasjonsanlegg skal ha balanserte luftmengder for tilluft og avtrekk og varmegjenvinner. Valg av varmegjenvinner må tilpasses de rommene som ventileres. For å oppnå lavest mulig energibruk skal ventilasjonsluftmengden behovsstyres i hall- og tribuneområde og evt. andre områder med store luftmengder og store variasjoner i bruk.

For dimensjonering av ventilasjonsmengden skal tas hensyn til persontetthet, aktivitetsnivå, materialbruk (emisjoner), overflatebehandling, glassarealer og solavskjerming for de enkelte rom.

Prinsipper for utforming av ventilasjonsanlegg

Dersom idrettshall kan deles til mindre aktivitetsområder, må ventilasjon kunne styres individuelt for hver del. Dette gjelder for både tilluft og avtrekk. Måling av CO₂ for idrettshall kan gjøres i avtrekkskanal.

Teknisk anlegg i himling. Foto: Morten Roa

Anbefalte luftmengder:

Areal / funksjon	Luftmengde pr. person	Luftmengde pr. m ²	Kommentar
Idrettshall aktive utøvere	150 m ³ /h	7 m ³ /h	Behovsstyres CO ₂ /temp.
Idrettshall tilskuere	26 m ³ /h	7 m ³ /h	Behovsstyres CO ₂ /temp.
Treningsrom, høy aktivitet (eks. spinning)	250 m ³ /h	7 m ³ /h	Ca. 2,5 m ² pr. person. Behovsstyres manuelt, pådrag med automatisk reset.
Treningsrom, middels aktivitet	150 m ³ /h	7 m ³ /h	Behovsstyres CO ₂ /temp
Treningsrom, moderat aktivitet	80 m ³ /h	7 m ³ /h	Behovsstyres CO ₂ /temp
Møterom	26 m ³ /h	7 m ³ /h	Behovsstyres CO ₂ /temp
Garderobe		15 m ³ /h	Konstant tilluft balansert etter samlet luftmengder fra dusj og WC.
Dusj		15 m ³ /h	80 m ³ /h pr dusjhode. Konstant avtrekk. Overluft fra garderobe.
WC			100 m ³ /h konstant avtrekk. Overluft fra garderobe.
HCWC			150 m ³ /h konstant avtrekk. Overluft fra garderobe.
Gangareal/trapperom		7 m ³ /h	Overluft fra omliggende arealer.

Luftmengder angitt pr. person og pr. m² summeres for dimensjonering av ventilasjonsmengde.

Lufthastighet i oppholdssone skal tilstrebes å ligge under 1,0 m/s i idrettshall og treningsrom for høy aktivitet. For øvrige rom bør lufthastigheten ikke overstige 0,15 m/s.

Temperaturkrav vil variere mellom ulike rom.

Veiledende verdier vil være:

Areal / funksjon	Normal temperatur	Ønsket reguleringsområde
Idrettshall	Ca. 18 °C	15–21 °C
Treningsrom, høy aktivitet (eks. spinning)	Ca. 18 °C	15–18 °C
Treningsrom, middels aktivitet	Ca. 19 °C	17–21 °C
Treningsrom, moderat aktivitet	Ca. 20 °C	18–22 °C
Møterom	Ca. 21 °C	20–25 °C
Garderobe	Ca. 23 °C	22–24 °C
Dusj	Ca. 27 °C	25–28 °C

5.7.4 Kjøling

For mange idrettshaller vil overoppheting være et problem, og det vil være behov for kjøling.

Det skal foretas beregninger som viser temperaturforløp i hall og tribuneområde for dimensjonerende døgn ved sommerdrift. Med bakgrunn i utførte beregninger beslutter byggherre om kjøling skal installeres. Dersom det velges energibrønn som energikilde til varmepumpe bør utnyttelse av energibrønn til frikjøling vurderes spesielt.

Temperaturglidning fra 2–4 grader kan vurderes. Men det anbefales ikke å akseptere temperaturglidning i beregning for treningsrom med høy aktivitet, f.eks. spinning.

I de årstider da det kan være behov for kjøling tillates temperaturglidning opp til 26 °C. Individuell reguleringsmulighet må tilstrebes.

5.7.5 Drift og vedlikehold

Tekniske anlegg krever vedlikehold for å opprettholde sin funksjon og effektivitet. Tilsyn bør utføres 2 ganger pr. år, og vedlikehold bør utføres 1 gang pr. år. Leverandør av teknisk anlegg skal levere plan for

drift og vedlikehold av anlegget. Typiske punkter for tilsyn vil være:

- kontroll av alle ventilasjons-komponenter som vifter, filtre, varmegjenvinner etc.;
- kontroll av automatikk og alarmer;
- kontroll av temperaturer;
- kontroll av sikkerhetsfunksjoner som frostsikring;
- måle interntrykkfall aggregater;
- måle eksterntrykkfall tilluft, avtrekk, avkast og inntak;
- kontrollere hovedluftmengde, tilluft og avtrekk;
- måle og vurdere virkningsgrad for varmegjenvinner;
- kontrollere oppheng og dempere på motorer og vifter;
- måle strømstyrke og spenning på motorer;
- registrere og vurdere *Specific Fan Power* (SFP), energibruk i forhold til luftmengde ($\text{kW}/(\text{m}^3 \times \text{s})$);
- kontroll av remdrift og remskiver;
- kontroll av kjøle- og varmebatterier;
- etterfylle vann/glycol ved behov;
- kontroll av sirkulasjonspumper til batterier;
- kontroll av stengespjeld, tetthet og funksjon;
- vurdere setpunkter for reguleringsløyper;

- vurdere driftstider (start- og stopp tider aggregater);
- visuell kontroll av forbindelser og rekkeklemmer;
- ettertrekking av rekkeklemmer i tavle;
- kontroll av reguleringsentral, settpunkter og funksjoner (både internstyring og opp mot SRO);
- teste signaler og alarmfunksjoner (både internstyring og opp mot SRO);
- kontroll av intern sikkerhetsautomatikk (både internstyring og opp mot SRO);
- kontroll av forrigling og regulering (både internstyring og opp mot SRO);
- kontrollere frostgrense og alarmverdi (både internstyring og opp mot SRO);
- kontroll av reguleringsentral, settpunkter og funksjoner, både internstyring og opp mot sentral regulering og overvåking (SRO);
- justering av automatikkanleggets innstillinger (både internstyring og opp mot SRO).

Typiske punkter for vedlikehold vil være:

- kontroll av reguleringsutstyr og romkontroll som motorspjeld og ventiler;
- sjekk av innstillinger for temperaturer og driftstider;
- kontroll av behov for rengjøring;
- kontroll og service på kjølemaskin/varmepumpe;
- F-gass kontroll;
- utskifting av kileremmer (utføres 1 gang pr. år);
- utskifting av filter (utføres 1 gang pr. år eller etter behov);
- avfallshåndtering av brukte filter og kileremmer.

I tillegg anbefales:

- energivurdering med tiltaksliste iht. Energi-merkeforskriften (NVE).

5.8 REHABILITERING AV IDRETTSHALLER

5.8.1 Om spillemidler til rehabilitering

En idrettshall som er i bruk til undervisning på dagtid og til idrett på kveldstid og i helger vil normalt ha en brukstid på 2 500–3 500 timer pr. år. Denne intense bruken vil etter en del år normalt medføre behov for å gjennomføre tiltak for rehabilitering av hallen.

I Kulturdepartementets bestemmelser for tilskuddsordningen av spillemidler (2015), er rehabilitering definert som en istandsetting av anlegget som skal gi vesentlig funksjonell og bruksmessig standardheving i forhold til dagens situasjon. Vilårene for å kunne søke om tilskudd til rehabilitering er i prinsippet de samme som ved søknad om tilskudd til nye anlegg. Dette innebærer blant annet at det stilles samme krav til innarbeiding i kommunal plan, idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning, kostnadsoverslag og finansiering som for nye anlegg. Som en generell bestemmelse forutsettes det minimum 20 års brukstid av anlegget før det kan søkes om tilskudd til rehabilitering. For idrettsgulv gjelder likevel et unntak fra denne bestemmelsen; det forutsettes minimum 10 års brukstid for gulv.

Det forutsettes at det utarbeides en helhetlig tilstandsrapport for anlegget som grunnlag for å kunne vurdere grunnlaget for rehabilitering, med en helhetlig tiltaksplan. Det er viktig å hente fram grunnlagsdata for anlegget i forbindelse med utarbeiding av en tilstandsrapport. Opplysninger om byggeår, grunnforhold og utførte grunnarbeider, materialvalg etc. kan være viktig informasjon for å utarbeide en god tiltaksplan. Det skal utarbeides en samlet plan for alle arbeider som skal gjøres i forbindelse med rehabiliteringen. Planen skal være komplett selv om arbeidet skal utføres i atskilte byggetrinn.

Bestemmelsene for størrelsen på tilskudd av spillemidler er de samme som for nye anlegg: hovedregelen er at det kan søkes om en tredjedel av kostnadene, og for større anlegg gjelder de samme maksimale tilskuddsbeløp som for nye anlegg.

Egen veileder for rehabilitering av idrettsanlegg og oppdaterte bestemmelser for tilskuddsordningen finnes på www.idrettsanlegg.no

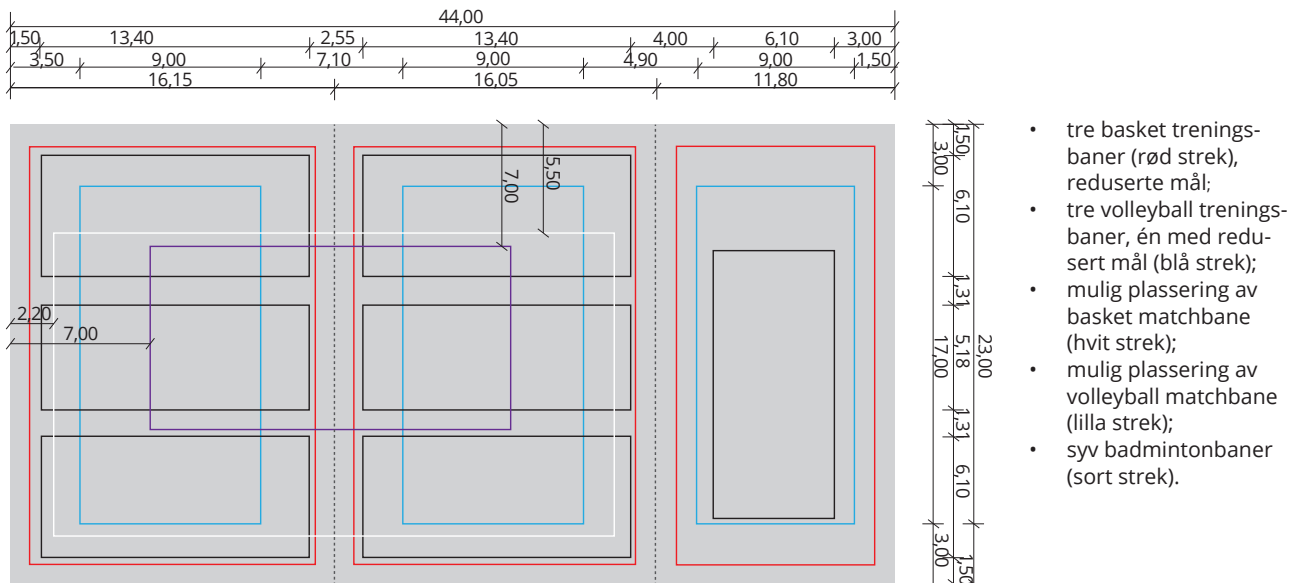
5.8.2 Universell utforming

Mange eldre idrettshaller har mangler når det gjelder universell utforming. Oppgradering til dagens lover, forskrifter og bestemmelser vil være et vilkår for tilskudd til rehabilitering av en idrettshall.

5.8.3 Lysanlegg

Et lysanlegg svekkes over tid. Selv med jevnlig vedlikehold og rengjøring må det påregnes betydelig reduserte lysverdier etter f.eks. 20–25 års brukstid.

Hall 23 x 44 m med to skillevegger, forslag til oppmerking og plassering skillevegger

Det anbefales å benytte en uavhengig kompetent person for vurdering av lysanlegget, inkludert det elektriske opplegget, for anbefaling av nødvendige tiltak.

5.8.4 Varme og ventilasjonsanlegg, energiøkonomisering

Den mest krevende delen av rehabiliteringsprosjekt vil ofte dreie seg om hva som skal gjøres med varme og ventilasjonsanlegg, og hvilke tiltak for energiøkonomisering som skal gjennomføres. Det bør gjennomføres en livsløpsanalyse for byggets forventede levetid etter rehabilitering. Det finnes mye litteratur og gode modeller for gjennomføring av slike beregninger, men dette må gjennomføres av kompetent personell.

Enova vil kunne bidra med forslag til løsninger og informasjon om mulighet for tilskudd til energiøkonomiseringstiltak. Se www.enova.no.

5.8.5 Idrettsgulv

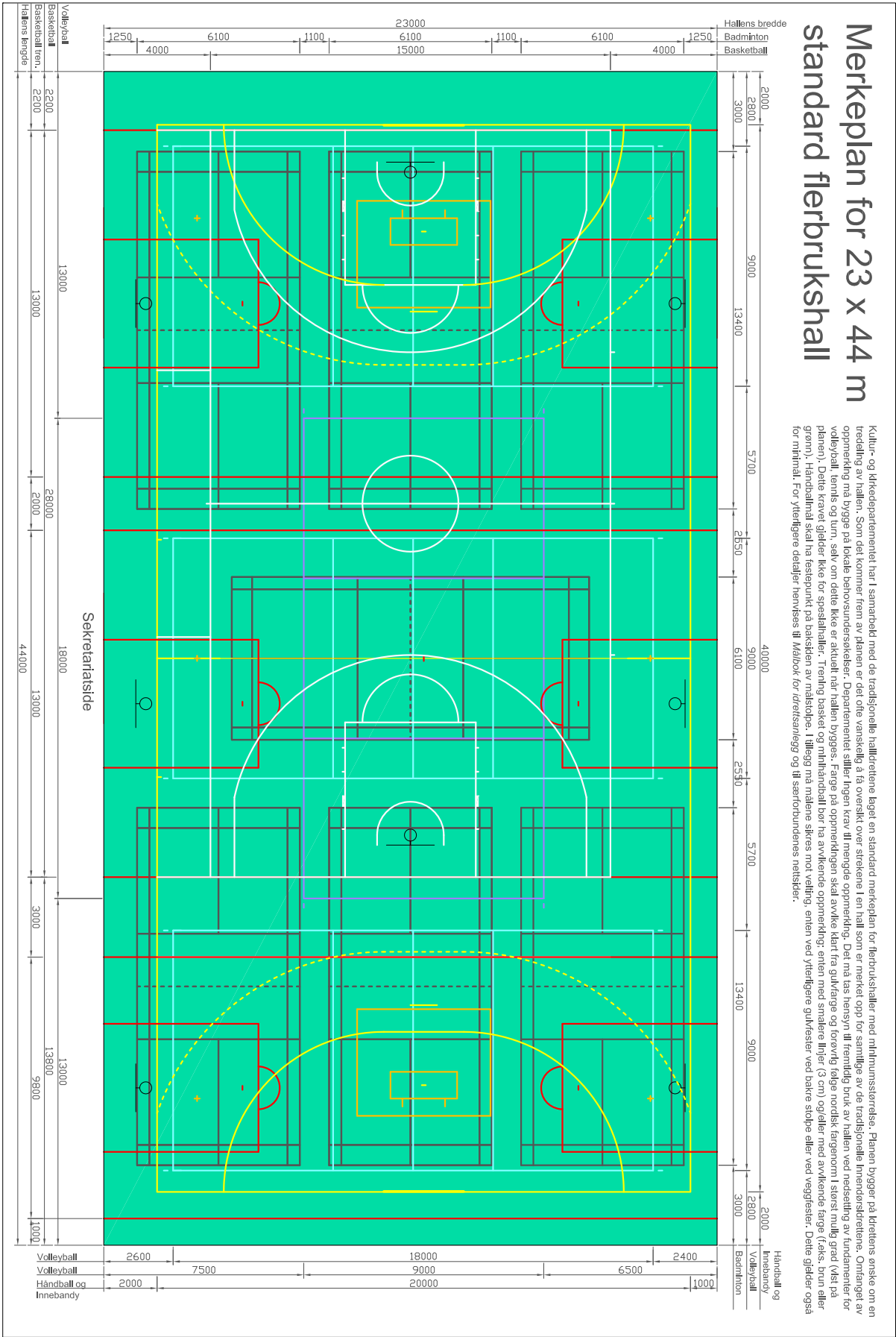
Gulvet i en idrettshall er utsatt for store påkjenninger og er den bygningsdelen i hallen som normalt

vil ha behov for rehabilitering. Levetiden for et idrettsgulv vil normalt kunne variere fra 10 til 25 år. Det finnes imidlertid eksempler på gulv som ikke har fungert så lenge som 10 år, og det finnes eksempler på gulv som har fungert godt i mer enn 25 år.

Det er vanskelig å gi generelle råd for hvordan et idrettsgulv skal rehabiliteres. Det er imidlertid viktig å gjøre en god faglig vurdering av det gamle gulvet før det bestemmes hvilke rehabiliteringstiltak som skal gjennomføres. Alt fra fullstendig utskifting av det gamle gulvet, til et begrenset tiltak med å legge et nytt toppdekke på det gamle gulvet med bør vurderes.

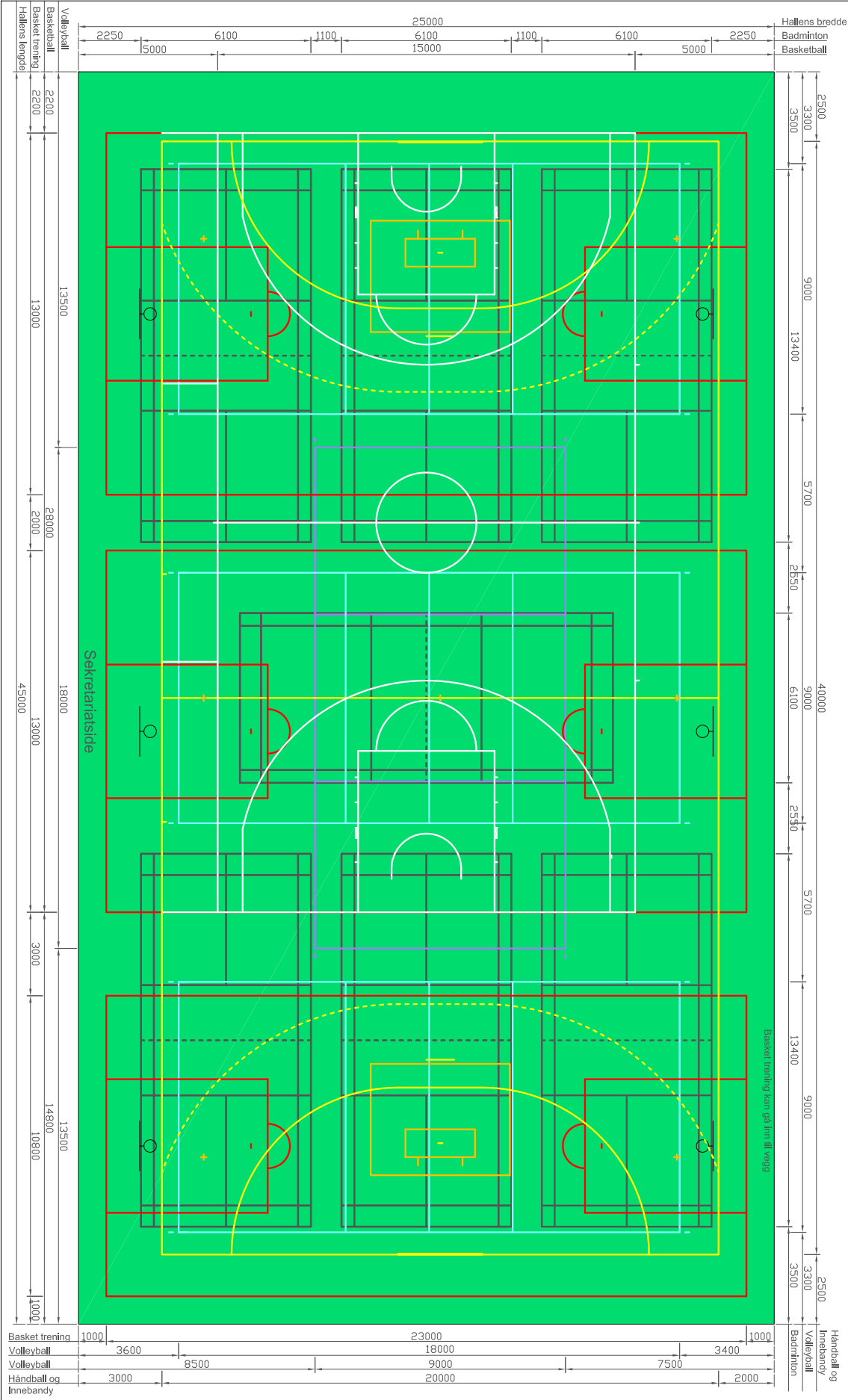
Ved rehabilitering skal kravene til idrettsfunksjonelle egenskaper for nye gulv (friksjon, støtdemping, deformasjon, ballsprett etc.), legges til grunn. Dersom det eksisterende gulvet inngår, helt eller delvis, i den nye konstruksjonen, må det ved forhandstesting dokumenteres at den valgte løsning vil tilfredsstille funksjonskravene som stilles.

Skissen over viser et forslag til plassering av to skillevegger og oppmerking av gulv i en hall på 23 x 44 m. Dersom det skal være én skillevegg i hallen vises det til oppmerking vist i Alternativ III på side 57, men målene må tilpasses.

Merkeplan 25 x 45 m standard idrettshall

Kulturdirektoratet har i samarbeid med de tradisjonelle hallidrettene laget en standard merkeplan for idrettshaller. Planen bygger på idrettens ønske om en tredeling av hallen. Som det kommer fram av planen er det ofte vanskelig å få oversikt over strekene i en hall som er merket opp for samtlige av de tradisjonelle innendørsidrettene. Omfanget av oppmerking må bygge på lokale behovsundersøkelser. Departementet stiller ingen krav til mengde oppmerking. Det må tas hensyn til fremtidig bruk av hallen ved nedsettning av fundamenter for volleyball, tennis og turn, selv om dette ikke er aktuelt når hallen bygges. Farve på oppmerkingen skal avvike klart fra gulvfarve og forvring i størst mulig grad følge fargene som er vist på planen. Dette krever gjerne ikke for spesiellhaller. Trening basket og minihandball bør ha avvikende oppmerking: enten med smalere linjer (3 cm) og/eller med avvikende farge (f.eks. brun eller grønn). Handballhall skal ha festepunkt på baksiden av målsløpene. I tillegg må målene sikres mot vælding, enten ved ytterligere gulvsløp ved bakke sløpene eller ved veggfester. Dette gjelder også for minihall. For ytterligere detaljer henvises til Malbok for idrettsanlegg og til særforbundenes nettsider.

Litteraturliste og referanser

Aktuelle lover og forskrifter: www.lovdata.no

Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet V-0732 B. Kulturdepartementet. Revideres hvert år.

Rehabilitering/ombygging av eldre idrettsanlegg V-0823 B. Kulturdepartementet – 2015.

Universell utforming av idretts- og nærmiljøanlegg V- 0511 B. Kulturdepartementet – 2012.

Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet V-0798 B. Kulturdepartementet – 2014.

Målbok for idrettsanlegg V-0976 B. Kulturdepartementet – 2015.

Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning V-0985 B. Kulturdepartementet – 2015.

Veileder Klatreanlegg V-0974 B. Kulturdepartementet – 2015.

Veileder Anlegg for kampsport V-0987 B. Kulturdepartementet – 2015.

Idrettsbelysning. Utgitt i samarbeid mellom Lyskultur og Kulturdepartementet – 2013. Kjøpes fra Lyskultur.

Veileder for støyvurdering ved etablering av nærmiljøanlegg. Helsedirektoratet – 2009.

Veiledning om tekniske krav til byggverk Direktoratet for byggkvalitet

NS-EN 14904, *Idrettsdekker* – Innendørs dekker for fleridrettsbruk

NS-EN 13200 *Tilskueranlegg* del 1–8.
Det vises særlig til:

- Del 1: Generelle egenskaper for tilskuerområder
- Del 3: Rekkverk, gjerder og bølgebrytere
- Del 5: Teleskoptribuner
- Del 6: Demonterbare tribuner

NS-EN 749, *Sportsplassutstyr*, Håndballmål, Funksjons- og sikkerhetskrav, prøvingsmetoder

Veileder for innendørs skytebaner for kal. 22.
Det frivillige Skyttervesen – 2007

Utgitt av:

Kulturdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

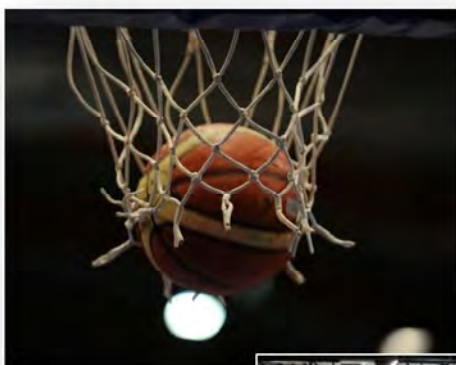
Publikasjonskode: V-0989 B

Design: Kord AS

Forsidefoto: Johnny Syversen

Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

03/2016 – opplag 1500

PLANLEGGING OG BYGGING AV FLERIDRETTSHALLER I NORGE

Prosessbeskrivelse fra
Norges Håndballforbund, Norges Basketballforbund og Norges Bandyforbund

Oppdatert mai 2015

Innhold

Forord.....	2
1 Innledning.....	4
2 Prosjektstart.....	5
2.1 Sammenheng av prosess og beslutninger frem til bygging	5
2.2 Ønske om ny idrettshall (innledende skisse)	5
2.3 Lokalisering, tomt	6
2.4 Reguleringsplan	6
2.5 Konkretisering av prosjektidé, skisseprosjekt	6
2.6 Prosess i kommunen	7
2.7 Spillemiddeltilskudd	8
2.8 Momsrefusjon / -kompensasjon	9
3 Byggeprogrammering.....	10
3.1 Valg av entrepriserform	10
3.2 Presentasjon av byggeprosjektet (eksempel)	10
3.3 Rammebetingelser	12
4 Forslag til byggeprogram for totalentreprise.....	13
4.1 Overordnet	13
4.2 Prosjektomfang	14
4.3 Spesifikasjon/romprogram	15
4.4 Sportsgulv, Gulv i hallen	16
4.5 Lydanlegg	26
4.6 Lysanlegg	28
4.7 Resultattavle / klokke	32
4.8 Løst og fast utstyr som inngår	33
4.9 Teleskoptribuner	37
4.10 Situasjonsplan (Eksempel)	40
4.11 Adkomst (Eksempel)	40
4.12 Romprogram (Eksempel)	40
4.13 Energi, miljø, radon	42
4.14 Tekniske installasjoner	44
5 Sjekkliste ved de ulike stadiene i byggesaken	45
5.1 Ønske om ny idrettshall	45
5.2 Konkretisering av prosjektidé, skisseprosjekt	45
5.3 Byggeprogram	45
5.4 Forprosjekt	46
6 Ferdig hallprodukt	47
7 Entrepriserformer (vedlegg 1)	52
7.1 Totalentreprise	52
7.2 Hovedentreprise	53
7.3 Delte entrepriser	53
7.4 OPS (Offentlig-privat samarbeid) – en finansieringsform	54
8 Momskompensasjon / -refusjon (vedlegg 2)	55
9 Anleggspoolen	59

Redigert mai 2015, utgave 3

Forord

Norges Håndballforbund har i samarbeid med Norges Basketballforbund og Norges Bandyforbund laget dette dokumentet. Dokumentet er ment som hjelpemiddel til alle som har planer om å bygge en idrettshall slik at bygget blir optimalt for dem anlegget bygges for: utøverne i første hånd. Deretter tilskuerne, der hvor noen planlegger å bygge en elitehall.

Det finnes ingen ordning som forhåndsgodkjenner utrustninger/installasjoner i idrettshaller. I denne publikasjonen presenterer vi noen alternativer. Vi gjør særskilt oppmerksom på at det finnes andre løsninger og andre leverandører.

Når man bygger et idrettsbygg skal man ha i tankene at man bygger et bygg som skal stå i 50 – 100 år. Vi vet at viljen og evnen til å avsette årlige vedlikeholdsmidler, nesten er fraværende. Samtidig som vi også vet at bruksfrekvens og antall besøkende er svært høy. Dette gjør at det å prioritere kvalitet fremfor pris på det vi kjøper bare blir viktigere og viktigere. Spesielt gjelder dette idrettselementene i bygget.

Det er utøverne som må settes i fokus når det bygges idrettsbygg. Derfor må man vekte kvalitet høyere enn pris. Spesielt gjelder dette for elementer som idrettsgulv, lys og lyd. Et godt idrettsgulv vil det lange løp spare utøverne for skader, både under karrieren og ikke minst etter endt karriere. (senskader) Samtidig vet vi at kvalitetsvarer har en lengre levetid. Dette er viktige elementer når man tenker på hvor lite midler det er til rehabilitering.

Vi ønsker også å sette søkelys på beskrivelser til anbudsdokumentene. Disse er helt avgjørende for at entreprenør skal levere det man ønsker. Kunnskapen hos entreprenører er ofte ganske liten når det gjelder idrettselementene i et idrettbygg. Det er derfor svært viktig at byggherre gjør en ekstra god jobb med å beskrive disse elementer godt og presist.

Avslutningsvis oppfordrer vi alle byggherrer til å søke råd hos kyndig ekspertise. Ofte finnes denne hos idretten selv; det være seg i klubber eller særforbund. Derfor er det et godt råd å ta disse med så tidlig som mulig i planleggingsfasen. Denne rådgivingstjenesten utfører idretten helt gratis.

Etterfølgende faksimile (på neste side) fra Idrett & Anlegg nr 6 2010 mener vi illustrerer dette svært godt og er derfor tatt med for å illustrere problematikken.

Tom Anderson
Anleggsrådgiver NHF

Leder

Redaktør Allan Aabech. Tlf.: 915 80 536 allan.aabech@sportmedia.no

Billig kan bli dyrt

Det har sikkert vært noen cowboyer på ferde i anleggsbransjen siden sist vi omtalte slurvete entreprenører på denne plass. Måtte de bli bundet rundt totempelen og bli skalpert. Det er saktens greit å skjelle ut cowboyene, men den beste måten å utrydde dem på er ikke å engasjere dem.

Oppdragsgivere og anleggseiere, ofte profesjonelle folk i kommunene, har standard anbudsbeskrivelse å forholde seg til i vurderingen når entreprenører skal velges ut. Enhver fremtidig eier må følge opp arbeidet etter hvert, søke råd hos eksperter og kontrollere mens arbeidet skrider frem. Aller helst ha plass i byggekomiteen, der de som utfører arbeidet er samlet, og fra første stund.

Idrett&Anlegg har etterlyst et forum hvor byggherrer/eiere kan få råd og anbefalinger om hvem som kan utføre arbeidet. Den servicen har ikke Kulturdepartementet, og vil heller ikke få den. Men det er jo ikke verre enn å søke etter referanser hos dem som har oppført tilsvarende idrettsanlegg. For det er ikke alle særforbund som kan hjelpe, Fotballforbundet aller minst etter hva vi registrerer.

Den største fellen er å kjøpe for billig. Alle må tenke seg om før man hopper på billigste tilbud, og dugnad kan noen ganger også føre til uheldige løsninger. For det er etterarbeidet med å reparere dårlige løsninger som koster penger, og avslører cowboyvirksomhet. Men ikke det alene også arkitekter må tegne en svømmehall før de lærer.

Man tar derfor ikke det billigste tilbudet uten å forsikre seg om at entreprenøren er faglig dyktig og ikke minst, sjekk referansene.

Og husk, når anlegget står ferdig, skal det utføres tester som inngår i kontraktene. Disse testene skal være på plass før eier får spillemidlene utbetalt fra KUD.

Vi kan ikke annet enn å bli imponert over den anleggsviljen som råder i Norge, for det bygges for seks-sju milliarder kroner i året.

Imponerende anlegg, det være seg svømmehaller, isflater, idrettshaller og kunstgressbaner. I dette nummer har vi fornøyelsen av å presentere storstua som de 1 400 innbyggerne i Lierne har fått. En vakker funksjonell flerbrukshall med prislapp på 52 millioner kroner står ferdig i den nord-trønderske bygda som heller sokner over grensa enn til fylkes-sentrum i Steinkjer.

Når vi også presenterer den nye Kikutstua er det for å vise at det går an å bygge folkelige turhytter i skog og mark hvor folk ferdes, uten spillemidler. Dugnadsånden råer fortsatt innen organisasjonslivet, noe ikke minst Skiforeningen drar nytte av. For medlemskontingent – noen kaller det løypeavgift – reinvesteres i friluftsområdene rundt hovedstaden, Nordmarka og dens mange grener. Av medlemmer som ser verdien av det. Egentlig burde alle betalt løypeavgift, men den diskusjonen dukker nok snart opp igjen – her eller der.

La oss til alle eiere av kunstgress nå like før vinteren kommer understreke at prepareringen er alfa og omega for om banen skal komme til sin rett vinterstid. Idrett&Anlegg har besøkt Årbogen Idrettspark der driftleder Bjarne Vidar Øen med sin propanstyrte undervarme har lagt seg opp erfaringer som han gjerne deler med andre.

Og husk – uten anlegg stopper idretts-Norge. Med driftsstopp stopper idretten!

Allan Aabech
Redaktør Idrett&Anlegg

1 Innledning

Denne publikasjonen er en "prosessbeskrivelse" for planlegging av en "fleridrettshall" primært utformet for ballspillene **håndball, basketball og innebandy**. Beskrivelsen er utarbeidet av Norges Håndballforbund. Målet er å ha et verktøy for å planlegge og bygge en rimelig og god idrettshall som skal fungere ihht idrettenes krav og med drifts- og vedlikeholdsutgifter (FDV-kostnader) i laveste kategori (fra Holte Prosjekt) i 40 år.

Det er valgt å beskrive en enkel treningshall med én spilleflate i to versjoner: med og uten fast tribune for ca 300 tilskuere.

I tillegg er det tatt med en beskrivelse av en enkel og rimelig idrettshall i to versjoner, én med én treningsflate og én med to treningsflater.

Dokumentet er et verktøy for lokale byggherrer, vanligvis kommuner, som skal oppføre en idrettshall som dekker de ovennevnte idrettenes behov. Beskrivelsen omfatter obligatoriske krav som skal innfris, og anbefalte løsninger hvor man har alternative utførelser. Krav som må innfris for å få "Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet" er også medtatt.

Enkelte anleggsdeler er beskrevet og illustrert med konkrete eksempler. Det presiseres at dette er eksempler på løsninger, men at det også finnes andre produsenter / leverandører som leverer produkter og løsninger.

Beskrivelsen inneholder en sjekkliste / huskeliste for å sikre at alle viktige tema og elementer kommer med under planlegging og budsjettering av prosjektet.

Denne beskrivelsen omhandler spesielt stadiene i planleggingsfasen.

Andre verktøy finnes for oppfølging i byggefasen, overtakelse og fremtidig drift og vedlikehold. For disse fasene er det viktig at byggherren benytter egne eller innleide byggfaglige eksperter som følger opp prosjektet på vegne av byggherren.

Det anbefales også at byggfaglig eksperter deltar i planleggingsfasen som beskrives her, i og med at mange viktige bygg-faglige og idrettsfaglige valg og beslutninger gjøres her.

Det er stadig endringer og justeringer i standarder, lovverk og anbefalte løsninger. Dette dokumentet blir derfor oppdatert ved behov. Kontroller alltid at siste versjon benyttes. Bekreftelse på dette fås fra Norges Håndballforbund.

Ansvar

Dette er en veiledning / huskeliste som beskriver og gir ideer til initiativtakere og byggherrer. De nødvendige formelle prosedyrene overfor stat, kommune og andre involverte organisasjoner er omtalt, men fullstendige regelverk må innhentes og gjennomgås før avtaler inngås med de berørte parter for å unngå feil og misforståelser.

2 Prosjektstart

2.1 Sammendrag av prosess og beslutninger frem til bygging

Behov	Pådriver / utreder	Ønsket beslutning	Besluttet av
Ønske om ny idrettshall (kap. 2.2)	Idretten, politikerne, andre brukere	Etablering av planleggingsgruppe	Fremtidig eier – kommunen og brukere - idretten
Konkretisering av prosjektidé, skisseprosjekt (kap. 2.5)	Planleggingsgruppen, + evt. innleid spesialist	Gå videre med planene, avsetting av midler for planleggingen	Kommunen og idretten
Byggeprogram: Entreprenørform, budsjett, finansieringsplan (kap. 3)	Planleggingsgruppen, + evt. innleide spesialister	Ja til finansieringsplan, etablering av byggekomite og prosjektleder	Kommunen
Forprosjekt: Kravspesifikasjon	Prosjektleder og innleide rådgivere	Godkjenning av forprosjekt, utsendelse på anbud	Kommunen og idretten
Anbud	Prosjektleder	Valg av leverandør, kontraktinngåelse	Kommunen

2.2 Ønske om ny idrettshall (innledende skisse)

Et nytt prosjekt kan starte etter initiativ fra idretten selv, fra ildsjeler, fra politikere eller andre. Selv om kommunene har ansvaret for kommunal planlegging, må idretten selv som oftest ta initiativ og fremme sine krav/ønsker i forbindelse med utbygging av idrettsanlegg. Dette bør da skje gjennom *Idrettsrådet* som er idrettens fellesorgan for idrettslag, -klubber og -foreninger i kommunen. Det er viktig at initiativtaker snarest mulig får hjelp til å komme på "riktig spor" slik at prosjektet kan bli realistisk vurdert og prioritert.

På dette innledende stadiet bør det nedsettes en arbeidsgruppe som lager en foreløpig skisse med:

- Bakgrunnsstoff om behov for hallen;
- Dagens situasjon vedrørende medlemmer, aktiviteter og anlegg, økonomisk tilskudd;
- Plan for hall, brukere og aktiviteter;
- Skissert tidsplan, økonomi og finansiering;
- Ansvar for videre utvikling av prosjektet.

Oppfølging og "salg" av prosjektidéen er minst like viktig som selve utviklingsplanen. Arbeidsgruppen bør også ha en plan for dette arbeidet. Planarbeidet har først gitt virkelig gevinst når anlegget er inne i kommunens handlingsplan og realiserbar når den er inne i kommunens økonomiplan.

Når prosjektidéen har kommet inn i kommuneplanen, eller gjerne tidligere, bør det settes ned en planleggingsgruppe ("byggekomite") som blir ansvarlig for de neste trinn i prosessen. Det er viktig at ansvarlige beslutningstakere blir med her, og at de så tidlig som mulig får "eierskap" til prosjektet. Dette vil bidra til å gi prosjektet prioritet. Man må imidlertid også sørge for å ha med noen som kan arbeide frem nødvendig underlag.

Gruppen kan f.eks. bestå av:

- Ordfører
- Rådmann – "Eiendomssjef" i kommunen / ansvarlig etat
- Idrettslagets representant
- Initiativtaker
- Innleid kompetanse (anbefales)

Gruppens første oppgave er å konkretisere prosjektet slik at man har et realistisk bilde, bl.a. ved å avklare lokalisering, og dermed ha et grunnlag for vedtak om å avsette midler til utarbeidelse av byggeprogram.

2.3 Lokalisering, tomt

Bygging av en fleridrettshall forutsetter at man har analysert og konkludert lokaliseringsspørsmålet. Skal hallen være et frittstående idrettsanlegg, eller en del av et eksisterende anlegg? Det forutsettes også at reguleringsplanen for området tillater et slikt anlegg.

I tillegg til plass for selve bygget skal man ha en plan for:

- Adkomstveier for publikum, fortrinnsvis separate gangveier uten biltrafikk
- Adkomst / parkering for service, leveranser, søppeltømming etc.
- Adkomst som tilfredsstiller universell utforming (HC-parkering nær inngangen)
- Parkering (i nærheten) for biler

2.4 Reguleringsplan

For oppføring av en fleridrettshall vil det kreves at kommunens reguleringsplan gir anledning til dette. Kommunen kan også ha utarbeidet "Områderegulering" eller "Detaljregulering" for området. Disse angir mer detaljerte reguleringer av arealene. Det er naturlig at kommunens representant(er) i arbeidsgruppen får spørsmålet om tomt og reguleringsplan og avklarer om prosjektet er innenfor gjeldende reguleringsplan, eller om det vil kreves endringer på planen. De vil også ta stilling til nødvendig tid, kompetanse og midler som kreves for å få klarsignal fra reguleringsmyndighetene.

2.5 Konkretisering av prosjektidé, skisseprosjekt

Først når midler for utarbeidelse av skisseprosjekt er avsatt, kan dette planarbeidet igangsettes. Dette er fordi arbeidet vil involvere mange aktører og medføre kostnader. Man må derfor ha en politisk beslutning om prosjektet skal videreføres i den formen det foreligger, samt hvilke brukergrupper som i tilfelle skal prioriteres. Det anbefales at man benytter innleid kompetanse til deler av dette arbeidet.

Skisseprosjektets innhold er de samme punktene som omtales i kapittel 2.2 (innledende skisse) men nå med dokumentasjon basert på gruppens arbeid.

Når skisseprosjektet som skal lede til vedtak om byggeprogrammering, fremlegges, bør følgende grunnprinsipper følges:

- Saksdokumentene må kunne forstås av ikke byggkyndige.
- Saksfremstillingen bør omtale brukergrupper i prosjektet med forslag til prioritering av ulike behov og/eller aktiviteter
- Hvis alternativer eller tillegg presenteres, må de ulike konsekvensene for fremdrift, kostnad og kvalitet være tydelig formulert. Generelt frarådes det å legge frem mange alternativer på dette stadiet.
- Det bør foreligge klare forslag til vedtak.
- Saken må inneholde vedtak om midler til byggeprogrammeringsarbeidet.
- I utgangspunktet bør man unngå å sette en bindende økonomisk ramme for prosjektet på et så tidlig stadium, da denne vil basere seg på meget usikre tall og kan føre til begrensninger for den videre gjennomføringen.

2.6 Prosess i kommunen

Kommunen er sentral i alle idrettsanleggsprosjekter. Når "Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet" er vedtatt av kommunestyret, er dette kommunens styringsverktøy for bygging og rehabilitering av offentlige og private¹ idrettsanlegg.

For å kunne få spillemiddelfinansiering til et prosjekt, forutsetter KUD at prosjektet er innarbeidet og prioritert i kommunedelplanen.

Planen utarbeides hvert fjerde år, og rulleres hvert år. Kommunen skal annonsere oppstart og fremdriftsplan for arbeidet med kommunedelplanen. Kunngjøringen skal opplyse om tidsfrister og hvilke organisasjoner som kan levere inn forslag/inns spill til planen.

Inns spill til planen fra idrettens klubber/lag, særkretser/regioner og særforbund samles hos Idrettskretsen/Idrettsrådet.

Idrettskretsen / idrettsrådet utarbeider deretter forslag til prioritert kommunedelplan sammen med kommunens idrettsenhet som har innhentet innspill fra andre organisasjoner og foreninger.

NB: Fylkeskommunen har ingen finansiell rolle overfor idretten, men de har ansvar for videregående skoler, noe som gjør at deltakelse i idretts-hallprosjekter kan være aktuelt.

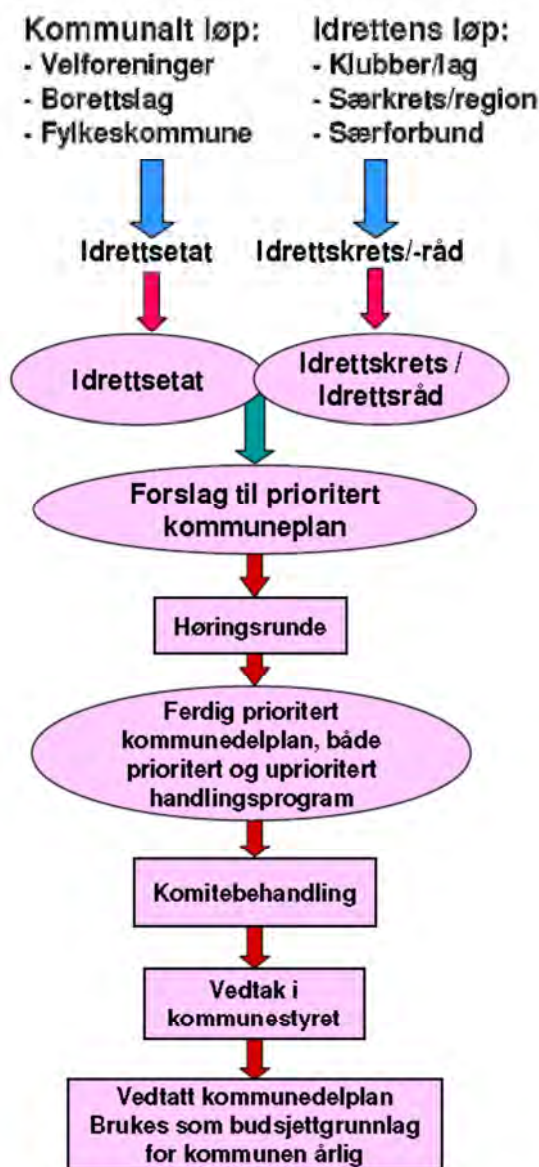
Neste trinn i kommunedelplanprosessen er at forslaget sendes ut på høring til berørte parter.

Høringsresultatene behandles og den ferdig prioriterte kommunedelplanen behandles politisk (komitebehandles), fremmes og vedtas i kommunestyret (evt. bystyret).

Den vedtatte planen brukes som budsjettgrunnlag for kommunens årlige budsjettering. Anlegget er ikke realiserbart før det ligger i kommunens økonomiplan.

Som i alle prioriteringsprosesser er det vinnere og tapere. Det vil alltid være en fordel å presentere godt dokumenterte prosjekter som "treffer" riktig.

Det er derfor viktig at man er aktiv overfor de ulike organer og personer (idrettsetat, komitemedlemmer, politikere, osv.) som har en rolle i utarbeidelsen av kommunedelplanen, lytter til deres argumenter og ivaretar politiske og faglige signaler i prosjektbeskrivelsen.

Dette løpet kan variere noe fra kommune til kommune

¹ For å få spillemiddelfinansiering må private anlegg inngå i kommunedelplanen

2.7 Spillemiddeltilskudd

Bygging av idrettshaller kvalifiserer til tilskudd fra spillemidlene (fra Norsk Tipping AS). Tilskuddsordningen styres og administreres av Kulturdepartementet (KUD). Et omfattende regelverk er utgitt fra departementet. Nedenfor nevnes de viktigste forutsetningene for tilskudd. Ved planlegging og realisering av et prosjekt må man sette seg inn i KUDs publikasjoner, og gjerne gjennomgå prosjektet med KUDs saksbehandler på et tidlig stadium for å unngå misforståelser.

Tilskuddene avgjøres av KUD. For tiden (2014) er maksimalsatsen for en treningshall med én spilleflate 44x23 m og to sett garderober 7,0 mill. kroner og 45x25 m 10 mill. kroner. For haller med to flater kan man få en større sum.

Dersom man anlegger styrkerom eller ekstra garderobesett (ut over to sett) vil det utløse ekstra tilskudd.

De viktigste forutsetningene for tilskudd er angitt nedenfor.

2.7.1 Eierforhold

- Idrettslag/organisasjonsledd i NIF og / eller kommunen skal inneha kontroll med eierforhold og drift.
- Det skal ikke foretas økonomiske utdelinger (utbytte etc.) til eierne.
- Et eventuelt overskudd skal tilfalle idrettslige formål.
- Ved oppløsning/avvikling skal formuen tilfalle idrettslige formål.

2.7.2 Åpent for allmenn idrettslig aktivitet

Anleggseier plikter å holde anlegget åpent for allmenn idrettslig aktivitet i 30 år fra ferdigstillelse av anlegget.

2.7.3 Anlegget må følge kravet om tilgjengelighet/universell utforming

Det er et krav at idrettsanlegg skal være tilgjengelig for funksjonshemmede som utøvere, publikum, trenere, dommere og arrangementsteknisk personell.

2.7.4 Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av planer for idrettsanlegg må foreligge

Planene for det tilskuddsberettigede anlegget må på forhånd være gitt en idrettsfunksjonell godkjenning av departementet eller den det bemyndiger.

2.7.5 KUDs anleggsregister må være oppdatert

Kulturdepartementets register for idrettsanlegg og spillemiddelsøknader (www.idrettsanlegg.no) må være oppdatert for søkende kommune(r). Anleggsregisteret skal oppdateres minimum årlig.

2.7.6 Anlegget må være med i Kommunal plan

Det er et vilkår for å kunne søke om spillemidler at anlegget er med i en kommunal plan for idrett og fysisk aktivitet. Dette gjelder også ved søknad om forhåndsgodkjenning.

2.7.7 Finansieringsplan må fremlegges

Det må fremlegges en plan som redegjør for anleggets totale kostnader (prosjektkostnad).

2.7.8 Forvaltnings-, drifts-, vedlikeholds- og utviklingsplan (FDVU) med budsjett må fremlegges

- Plan for bruk, med budsjetterte utgifter og inntekter (gjelder alle anlegg).
- Plan for forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling med tilhørende budsjetter.

2.7.9 Søknadsprosedyre

Søker kan være kommuner, fylkeskommuner, idrettslag / organisasjonsledd i NIF eller andre sammenslutninger. Søknader om tilskudd til skal leveres elektronisk gjennom nettstedet www.idrettsanlegg.no. Det er en rekke årlige tidsfrister for de ulike elementene i søknadsprosessen som man må kjenne til og følge.

2.8 Momsrefusjon / -kompensasjon

2.8.1 Kommunale og fylkeskommunale byggherrer.

Hovedregelen er at en kommune som selv fører opp et bygg vil få merverdiavgiften på byggekostnadene helt ut kompensert. Det samme gjelder merverdiavgift på driftskostnader i fast eiendom som kommunen eier og driver. Reglene for dette er beskrevet i *Vedlegg 2: Momskompensasjon / -refusjon*

2.8.2 Private byggherrer,

Veldedige og samfunnsnyttige organisasjoner (som f. eks. idrettslag) kan også få momsrefusjon ved bygging av idrettsanlegg. Forutsetningene for dette er tilsvarende som for spillemiddeltilskudd. Reglene som må følges er nærmere beskrevet i *Vedlegg 2: Momskompensasjon / -refusjon*

Søknader om momsrefusjon til private organisasjoner behandles og avgjøres av Lotteri- og stiftelsestilsynet. (se også www.lotteritilsynet.no)

3 Byggeprogrammering

Når fremtidig byggherre (tiltakshaver, prosjekteier) som ofte er kommunen, har vedtatt å utarbeide byggeprogram, må fagekspert delta i dette arbeidet. Hvor mye man må leie inn avhenger av egen kompetanse og kapasitet hos byggherre og i planleggingsgruppen.

Erfaringsmessig består planleggingsgruppen av beslutningstakere og representanter fra fremtidige brukergrupper, ikke fagekspert. Byggherren (kommunen) har sjelden nødvendig spesialkompetanse eller kapasitet til å gjøre hele arbeidet med egen bemanning.

Den utpekte prosjektleder fra kommunen har normalt generell byggkompetanse og vil kunne lede prosjektarbeidet. Vi vil imidlertid sterkt anbefale å benytte ekstern fagkompetanse som kan bidra med å utarbeide byggeprogrammet.

På dette stadiet gjøres viktige overordnede valg.

3.1 Valg av entrepriseform

For kommuner som skal bygge idrettshaller anbefales det å benytte **totalentreprisemodellen**.

Dette har vist seg å være den beste måten å sikre budsjett og fremdrift for byggherrer med begrenset kapasitet / liten egen stab for byggeprosjekter. Det forutsettes at grunnarbeider er med i totalentreprisen.

NB! Også med denne entrepriseformen er det svært viktig at byggherren løpende følger opp prosjektet med egen ekspertise.

For å ha full kontroll over kvalitet på de viktigste elementene i idrettshallen, anbefales det å holde følgende innkjøp utenfor totalentreprisen:

- Sportsgulv (alle halltyper)
- Lydanlegg (alle halltyper)
- Lys (alle halltyper)
- Resultattavler (for elitehaller)
- Teleskoptribuner (for elitehaller)

Etter at leverandører og produkter er valgt, tiltransporteres disse til totalentreprenøren som dermed får ansvar for det totale byggeprosjektet.

De ulike entrepriseformene og deres fordeler og ulemper er kort beskrevet i Vedlegg 1, Entrepriseformer.

3.2 Presentasjon av byggeprosjektet (eksempel)

- Idéskisse / formål:

Vår kommune skal bygge en ny fleridrettshall. Hallen er en selvstendig bygning inneholdende en idrettshall, garderobeanlegg og servicerom. Hallen skal kvalifisere til optimalt tilskudd fra "Spillemidler for idrettsanlegg".

- Hallens størrelse

Hallen skal ha én spilleflate som med sikkerhetssoner er på 25 x 45 meter, og fri innvendig takhøyde skal være 7 meter. Det skal være tribuneplass for 300 personer. Totalt gulvareal anslås til 1 800 m².

- Bruk av hallen (brukstider, idretter og evt annet)

Hallen skal brukes som treningshall for følgende idretter: **Håndball, basketball og innebandy**. På dagtid (i skoletiden) skal hallen brukes av barne- og ungdomsskolen. I tillegg skal hallen kunne brukes til turneringer for aldersbestemte klasser samt kamper i lavere divisjoner i håndball.

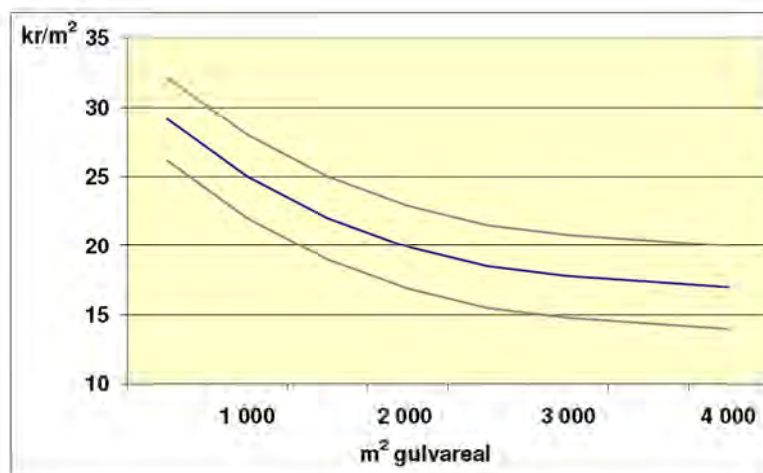
– Byggebudsjett

Det antas en total prosjektkostnad på ca 36 MNOK

I budsjetteringsarbeidet er det viktig å få med alle postene i prosjektet. I tillegg til den konkrete "huskostnaden" kommer:

- Tomtekostnad (hvis kommunen ikke bidrar med tomt)
- Byggherrekostnader (BH-ombud etc)
- Finanskostnader
- Reserveavsetning
- Merverdiavgift (som senere blir kompensert)

Figuren til høyre antyder erfaringstall som viser hvordan prosjektkostnaden avhenger av gulvareal. NB: Tallene må ikke brukes direkte.

Erfaringstall for prosjektkostnad – midlere og øvre/nedre grense

– Finansiering

Investeringen dekkes av følgende kilder:

- Kommunens investeringsbudsjett
- Evt. andre tilskudd
- Spillemidler
- Sponsormidler
- Dugnad (kan sees på som finansiering)

– Driftsbudsjett

Det velges tekniske og operative løsninger for å minimalisere driftsutgiftene. Målsettingen er årlige eierkostnader på 850 kr/m² eller lavere. Driftsutgiften er basert på følgende driftsbudsjett ²:

Poster	kr/m ²
1. Forvaltning: (skatter, avgifter, forsikringer, administrasjon)	28
2. Drift og ettersyn (tilsyn, kontroll, justeringer, småreparasjoner, mm)	316
3. Renhold (innvendig nytteareal, innvendig fellesareal, utvendig)	171
4. Energikostnader	160
5. Planlagt vedlikehold	67
6. Utskiftninger	78
Sum	820

De anslåtte budsjettallene er basert på laveste erfaringstall fra 2013.

Kommentarer:

- Postene 2. Drift og ettersyn og 3. Renhold, kan variere sterkt avhengig av lokale forhold, organisering og avtaler.
- Post 4. Energikostnader er avhengig av valg av energiprisutviklingen, energikilder og av at byggets tekniske installasjoner for varme, ventilasjon, lys, varmtvann og evt snøsmelting styres og driftes korrekt.
- Postene 5, Planlagt vedlikehold, og 6 Utskiftninger, er poster som ikke er store de første fem årene. (Dersom det er mulig, bør man i denne perioden avsette midler til et "vedlikeholds-

² (kilde: Laveste verdi i Holte Prosjekt, FDV-nøkkelen 2011)

fond" for å ha midler når man må foreta større reparasjoner og utskiftninger som kommer etter garantitiden)

- Fremdriftsplan
- Finansiering av driften

3.3 Rammebetingelser

- Tomt
Hallen vil bli bygget på Gnr x Bnr. y. Grunnen eies av vår kommune, og adressen er Idrettsveien 1.
- Reguleringsplan
Tomten er regulert for formålet, og hallens plassering er skissert på situasjonskartet som er vedlagt.
- Adkomst / infrastruktur
Skilte adkomstveier for gående/syklende og for biler, samt parkeringsområder for funksjonshemmede, for servicebiler og for publikum er angitt på situasjonsplanen.
- Energi
Byggets årlige energiforbruk skal være 20% lavere enn gjeldende byggeforskrifters krav.
- Elektrisitet, tele og kommunaltekniske anlegg
Bygningen tilknyttes lokale nett i området.

4 Forslag til byggeprogram for totalentreprise

4.1 Overordnet

Det skal bygges en treningshall (fleridrettshall) i vår kommune. Prosjektet skal inneholde:

- Treningshall med én spilleflate.
- Fast tribune for 300 personer.
- Adkomster som angitt på tegninger og i spesifikasjoner.
- Alle nødvendige tilknytninger for elektrisitet, tele og VA.
- Utomhusanlegg og terrengbearbeiding.

Hallens spilleflate skal ha netto mål som for én håndballbane med internasjonale mål: 25 x 45 meter inkludert sikkerhetssoner.

Det skal prosjekteres og bygges slik at byggherren er berettiget til optimale tilskudd fra "Spillemidler til idrettsanlegg" som angitt fra Kulturdepartementet.

Hallen/prosjektet skal utformes så den oppfyller alle krav og anbefalinger som er gitt i Kulturdepartementets veiledere for:

- Flerbrukshaller – Planlegging, bygging, drift og vedlikehold, utgitt 2005.
- Forvaltning, drift og vedlikehold av idrettsanlegg, utgitt 2003.
- Miljøriktige idrettsbygg, utgitt 2003.
- Universell utforming av idrettsanlegg, utgitt april 2012.
- Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet – 2013
- Rundskriv om samvirkeforetak og spillemiddelordningen av 02.10.2012
- Bestemmelser for fordeling av midler i 2014
- Kommunal planlegging av idrettsanlegg, utgitt 2007.
- Målbok for idrettsanlegg Red.: Kultur- og kirkedepartementet, utgitt 2004, (Under revisjon, ny utgave kommer)

Veilederne kan lastes ned fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/tema/idrett>

Hallen skal dekke skolens behov for lokaler innenfor faget kroppsøving og må derfor uten omfattende omgjøring/endringer, på kort tid, kunne endres til forskjellige idrettsaktiviteter.

Hallen er dimensjonert med rømningsveier / ventilasjonsanlegg for maksimalt 500 personer.

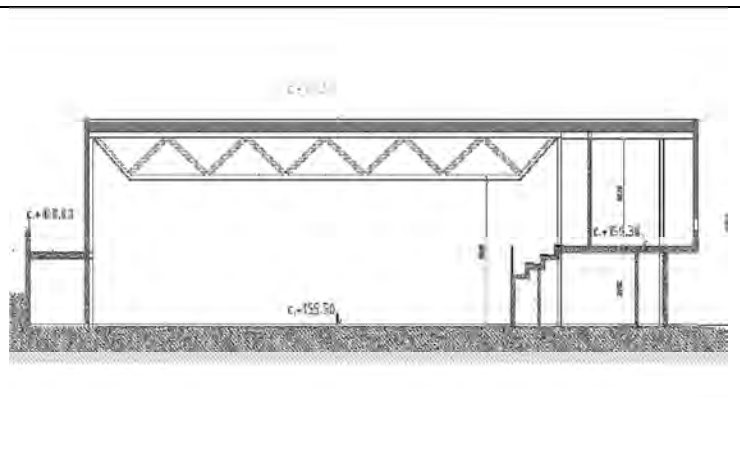
4.2 Prosjektfomfang

Tegningene viser skjematisk fotavtrykket og snitt av hallen.

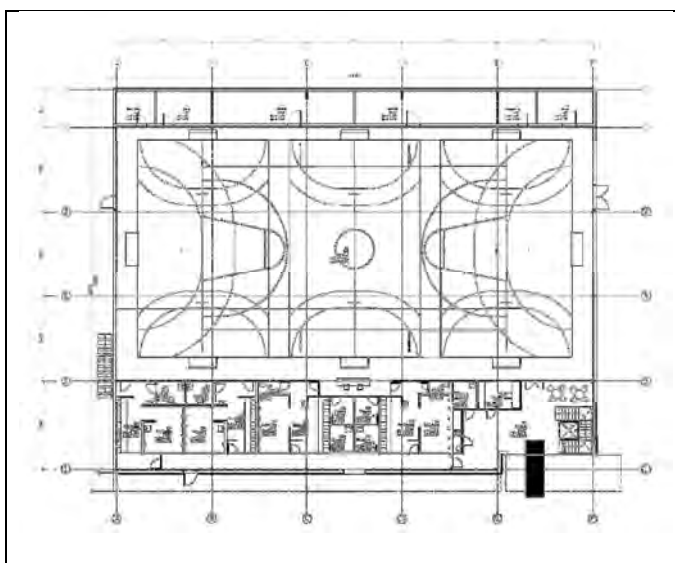
4.2.1 Tegninger

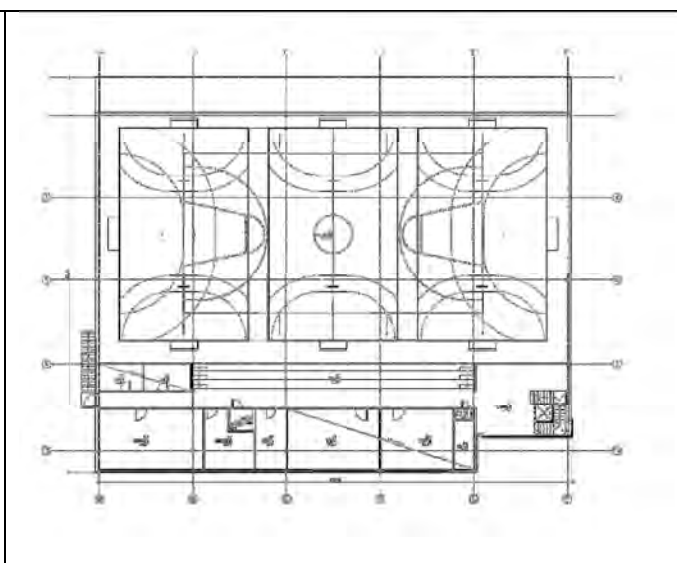
Situasjonsplan Treningshall

Snitt Treningshall

Plan 1 Treningshall

Plan 2 Treningshall

4.2.2 Adkomst / infrastruktur

I prosjektet inngår omlegging av vei og etablering av asfaltert plass som angitt på situasjonsplanen, etablering av nødvendige veier / adkomster til og rundt hallen som følge av offentlige pålegg om universell utforming, krav til rømning og brannbekjempelse.

4.3 Spesifikasjon/romprogram

4.3.1 Innhold

Prosjektet skal inneholde:

- En hall med én spilleflate. Hallen skal være dimensjonert for én bane for håndball, basketball og innebandy med banestørrelse 20 x 40 meter + sikkerhetssone, totalt min. 25 x 45 meter uten utstikkende konstruksjoner i sikkerhetssonene. Hallen skal i tillegg ha plass for 300 tilskuere på fast tribune.
- Inngang/vestibyle med vaktrom/kiosk (10 m²) og plass for stoler/bord ("kafeteria") for kort opphold, totalt ca 60 m²
- 4 garderober i 2 sett med felles dusjanlegg (4 garderober og 2 dusjanlegg)
- 2 garderober med egen dusj for instruktører/dommere
- 1 stk. WC tilknyttet hver garderobe. (6 toaletter)
- Styrke- / oppvarmingsrom på ca 100 m²
- Klubbrom/møterom 25 m²,
- Renholdsrom tilpasset renholdsmaskin, størrelse 10 m², bredde minst 2 m
- 3 utstyrs-/apparatrom hvert på ca 50 m² med terskelfri adkomst til hallen
- Toaletter for tilskuere, min. 2 pluss et tosidig HC- toalett
- Teknisk rom for sentrale installasjoner (varme, ventilasjon, varmtvann)

4.3.2 Adkomst / infrastruktur

Adkomst skal utformes i henhold til veiledning for universell utforming for idrettshaller (Siste utgave utgitt april 2012.)

[http://www.regjeringen.no/upload/KUD/Idrett/Publikasjoner/Veileder-Universell-utforming-enkeltsider.pdf#search=universell utforming av idrettsanlegg](http://www.regjeringen.no/upload/KUD/Idrett/Publikasjoner/Veileder-Universell-utforming-enkeltsider.pdf#search=universell+utforming+av+idrettsanlegg)

4.3.3 Tilpasning til eksisterende bygninger

Den nye hallen skal innordne seg og formes i samspill med eksisterende bygninger. Dette skal illustreres med prinsippskisse.

4.3.4 Høyder/snitt

Bygningen skal tilpasses gjeldende reguleringsplan.

4.3.5 Sikkerhet

Bygget vil få risikoklasse 5 (forsamlingslokaler med personer som ikke kjenner rømningsforholdene). Utformingen må tilfredsstille krav for rømning, døråpninger og adkomst for brannvesen. Det bør innhentes krav om adkomst og utstyr fra brannvesenet.

4.3.6 Standard veier og kommunaltekniske anlegg

Alle veier og andre kommunaltekniske anlegg må bygges i henhold til kommunale krav.

4.3.7 Spesielle idrettstekniske valg og løsninger

Her beskrives viktige valg / utførelser som sikrer at idrettshallen vil fungere optimalt i forhold til idrettens krav. NB: Det er meget viktig å spesifisere og låse disse valgene tidlig i planprosessen – og i anbudsbeskrivelsen, for å unngå at det blir stående åpent, og lett blir beskåret til billigere (og dårligere) løsninger senere i plan- og byggeprosessen. Spesielt gjelder dette idrettsgulvet.

4.4 Sportsgulv, Gulv i hallen

4.4.1 Om sportsgulvet

Sportsgulvet er den viktigste delen av en fleridrettshall. Valg av sportsgulv er derfor det viktigste valget man gjør ved planleggingen av hallen. Det er nødvendig å sette seg inn i de ulike gulvtypenes egenskaper samt å innhente referanser for å kunne velge et sportsgulv som tilfredsstiller de lokale krav.

I dette kapitlet beskrives først generell informasjon om gulvtyper, standardkrav, og fordeler og ulemper med de ulike gulvtypene. Deretter har tre leverandører av sportsgulv beskrevet sine gulvtyper og kommet med råd om og presentasjon av disse.

Informasjonen er ikke komplett. Det er derfor sterkt å anbefale at man innhenter ytterligere informasjon direkte fra gulvleverandørene.

Som tidligere nevnt, anbefales det at sportsgulvet skilles ut fra totalentreprisen og behandles som en egen entreprise med egen anbudskonkurranse. Når byggherre har valgt gulvtype og leverandør, tiltransporteres kontrakten til totalentreprenøren.

4.4.2 Generelle krav:

Det skal anlegges sportsgulv som tilfredsstiller de nasjonale kravene fra Kulturdepartementet (KUD). Den europeiske standarden, NS-EN 14904³, er ennå ikke implementert i Norge, men den vil bli det. Det refereres derfor generelt til denne.

Alternative gulvtyper:

- Kombielastisk: Syntetiske gulv
- Flateelastisk: Parkett- eller syntetiske gulv.
- Punktelastisk
- Blandingselastisk (ikke ønskelig)

NS-EN 14904 beskriver en rekke egenskaper som må være tilfredsstilt, f.eks.:

- Sikkerhetskrav: Friksjon, støtdemping, vertikal deformasjon.
- Tekniske krav: Som angitt i NS-EN 14904

Typiske verdier for støtdemping og vertikal deformering for ulike gulvtyper. (Fra EN 14904:2013)⁴

Tabell B.1 – Støtdemping (%)

Type	P (punktelastisk)	B (blandingselastisk)	F (flateelastisk)	K (kombielastisk)
Klasse ^a				
1	≥25<35	-	-	-
2	≥35<45	≥40<50	≥40<50	≥40<55
3	≥45	≥50<75	≥50<75	≥55<75
^a : Klassifisering etter laveste verdi i prøven				

³ NS-EN 14904:2006, Idrettsdekker, Innendørs krav for allsidig bruk, Krav (under revisjon 2011-2012)

⁴ Disse tabellene er veiledende i og med at NS-EN 14904 foreløpig ikke er implementert, men de kan brukes som kontroll overfor gulvleverandører

Tabell B.2 – Vertikal deformasjon (mm)

Type	P (punkt elastisk)	B (blandingselastisk)	F (flateelastisk)	K (kombielastisk)
X	≤2,0	≤1,8		
Y	>2≤3,5	≥1,8-2,3	≥1,8-2,3	≥1,8-3,0 ^a VD _p ≥0,5<2,0 ^a
Z	-	≥2,3-5,0	≥2,3-5,0	≥3,0-5,0 VD _p ≥0,5<2,0 ^a
^a : Klassifisering etter laveste verdi i prøven, VD _p : Den vertikale deformasjonen av punkt elastisk komponent				

Kombielastiske sportsgulv:

Det finns ulike kombielastiske sportsgulvtyper med syntetisk, punkt elastisk topp.
Toppkonstruksjonen:

1. Lokalt produsert med flytende PU-masse
2. Fabrikkfremstilt på rull

Flate-elastiske sportsgulv:

Det finnes ulike flateelastiske sportsgulv med ulik byggehøyde, så vel med parkett som PU – helt vanntett slitesjikt.

Selv om alle gulvtypene tilfredsstiller kravene fra NS-EN 14904, har de ulike egenskaper som kan være avgjørende for valget.

Testresultater basert på EN Normen fra uavhengig sertifisert institusjon på sportsgulvet skal legges frem. I tillegg skal tilsvarende dokumentasjon for topplaget legges frem. Be også om referanser.

Spesiell belastning: I hvert prosjekt må man utrede behovet for bl.a. tungtransport (truck/lastebil), teleskoptribuner og annen bruk som kan påvirke valg av gulv. Be alltid om referanser og om varighets- og slitasjetester. Et sportsgulv skal beholde sine egenskaper i mange år. Kulturdepartementet åpner for nytt tilskudd til sportsgulv etter 10 år.

Sportsgulvet skal oppfylle kravene til støtdemping og deformasjon i henhold til NS-EN 14904:2006.

Sportsgulv i norske anlegg reguleres av de til enhver tid gjeldende Norske Standarder og KUD/EN-bestemmelser.

På de følgende sidene beskrives godkjente sportsgulvløsninger fra tre sportsgulvleverandører som alle er medlemmer av Norges Håndballforbunds anleggspool.

Vi gjør særskilt oppmerksom på at det finnes andre leverandører.

Sportsgulv fra leverandører i Norges Håndballforbunds anleggspool.

(Det finnes flere leverandører i markedet)

1. Lokalt produsert sportsgulv (utstryking av flytende masse)

Leverandør: **Gulv og Takteknikk AS**

Kombielastiske sportsgulv

Type: **Boflex PULASTIC 2000 TP HPC** (High Performance Combi)

Systemet er et lavtbyggende og luftet, kombielastiske sportsgulv, helt uten tilfarere/krysslagte tilfarere.

Underlag i betong skal ha toleranseklasse kl. A, maksimalt ± 2 mm avvik på 2 m rettholt.

Undergulv: Bygger på Boens "SMART"- løsning: BOFLEX CHAMPION. (26 mm kryssfiner med utfreste spor for fjæings-elementer i EVAZOTE 50 (etylen-vinyl-acetat).

Punkt elastisk toppkonstruksjon med 5 mm evt. 7 mm HD gummidemper ("pad").

Massivt skjøtefritt slitesjikt av polyuretan - 2 mm type PULASTIC GM/2000 som bygges opp i 3 adskilte operasjoner - legges ut flytende - helsparklet "vått i vått"

Topp-coating/friksjon: Systemet leveres med vannbasert miljø-coating. Friksjon: 04-06.

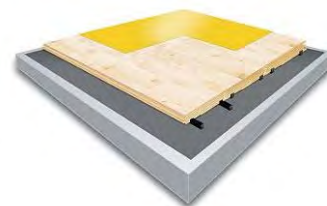
Kan også leveres med vanlig løsemiddelbasert topp-coating som tilfredsstillende EN 14904.

Byggehøyde: 33 mm, evt 35 mm totalt fra betonggulv til spilleflate.

Mekaniske laster: Hele oppbygningen tåler kjøring av mobile tribuner uten krav til overflatebeskyttelse, tung truck, lift og lastebiltrafikk.

Systemet kan kombineres med gulvvarme nedstøpt i betongundergulvet.

Dobbel barrierelist. Systemet avgrenses i alle randsoner med Gulv og Takteknikk selvutviklede doble barrierelist i aluminium som stopper renholds vann, hår-, tekstil- og hudavfall mm å komme ned i underkonstruksjonen via gulvets ekspansjonsfuger. Det monteres en trelist 5 – 120 mm over ok aluminiumslisten som avslutning. Det gir en fuktsikker lufting av gulvkonstruksjonen og mekanisk "buffer".

Andre kombielastiske sportsgulv fra Gulv og Takteknikk:**Type: PULASTIC 2000 TP Combisport 35M**

Som 2000 TP HPC men med undergulv bestående av en 20 mm PUR skum-matte og to lag MDF-plate limt og mekanisk sammensatt. Denne konstruksjonen tåler en belastning på opptil 750 kg/m²

Type: PULASTIC Elite classic Combisport 60M (E73) t 0 75 mm, kan kiles opp til 90 mm

Som 2000 TP HPC men med følgende undergulv: 15 mm dempningsmatte i PUR skum.

Krysslagte tilfarere i et integrert system i tre - oppkilbart i henhold til nærmere spesifisering for utligning av ujevnt underlag.

Montert på diffusjonssperre: 0,2 mm PE-folie med tapede skjøter.

Maksimal oppkiling: 15 mm

Lastfordelingsplate: 16 mm spon

Denne konstruksjonen kan ta opp større ujevnheter i underlaget, og tåler en maksimal belastning på 500 kg/m².

Flateelastiske sportsgulv:

Type: Boflex PULASTIC 2000 TP HPF (High Performance flate)
 Sportsgulvet er bygget opp på samme måte som **PULASTIC 2000 TP HPC**, men uten 5 evt. 7 mm gummipad. Overflaten er 100% vanntett som alle Pulastic gulvkonstruksjoner, like slitesterk og rimelig i drift.

Punktelastiske sportsgulv

Type **PULASTIC 2000 TP 10 + 2 = 12 mm**
 Standardversjonen som tilfredsstiller KUDs minimumskrav.

Systemet er lavtbyggende: 12 mm og monteres direkte på betongunderlaget i toleranse-klasse A: maksimalt avvik ± 2 mm på 2 m rettholt.

Består av en gummidempningsmatte 10 mm HD (High Density) som klebes til betong-underlaget. Matten tar opp støt og belastninger med en lav deformasjon (viktig!) med fastsatt deformasjonskrav. På dette utlegges et 2 mm skjøtefritt og slitesterkt herdepolyuretan (PU) slite- og aktivitetssjikt i 3 sjikt. Til slutt påføres coating i ønsket farge og med korrekt friksjon. Toppcoating kan fås i løsemiddelbasert utførelse eller i vannbasert miljøutgave.

Alternativ type :**PULASTIC 2000 TP 12 + 3 mm = 15 mm**. Forbedret utgave med god svikt for alle vektclasser utøvere og et moderat deformasjonsforløp som gir et minimalt energitap. Denne anbefales i anlegg med mye håndballtrening og også der man har mye statisk trening. Systemet er lavt-byggende: Totalt 15 mm. Samme oppbygning og materialsammensetning som TP 10 + 2 = 12 mm, men med 12 mm gummidempematte og aktivitetssjikt på 3 mm. Denne versjonen gir et bedre dempnings- og deformasjons-forløp og bør vurderes som et svært godt alternativ der punkt elastisk sviktversjon diskuteres.

Piggresistent overflate/lavfriksjon: system PULASTIC SP/TP for innendørs flerbruksanlegg der også friidrett med innendørspigger skal utøve sine aktiviteter: Inngår i så vel den punkt elastiske som den kombielastiske sviktversjon – penetrerer ikke slitesjiktet, og samme lave friksjon som PULASTIC 2000TP.

Innspill fra Gulv og Takteknikk AS	
<i>Det er viktig å fokusere på systemets egenskaper. Basis: KUDs funksjonskrav som er minimumskrav. Fokuser på systemenes <u>tilleggsegenskaper</u> som gir gulvtypen både idrettsfunksjonelle og driftsfunksjonelle fortrinn samt aldringsstabilitet.</i>	
<i>Dempning</i>	<i>helt jevnt dempningsforløp -VIKTIG</i>
<i>Deformasjon</i>	<i>helt jevnt deformasjonsforløp - VIKTIG</i>
<i>Friksjon</i>	<i>Oppgi referanser og be om felttester på friksjon</i>
<i>Slitasjemotstand</i>	<i>skal oppgis</i>
<i>Brannkrav</i>	<i>skal oppgis</i>
<i>Aldring/bibehold av de idretts-funksjonelle egenskaper</i>	<i>Be om aldrings-tester på eldre, norske anlegg, utført av KUD-godkjent testinstitutt.</i>

Gulvkonstruksjonen skal sikres mot vanninntrenging spesielt ved avdekningslokk for gulvinstallasjoner og langs alle kanter/ekspansjonsspalter med et selvutviklet barrierelistsystem i kombielastiske og flateelastiske løsninger. - Dette er svært viktig, hindrer råte, bakterievekst og lukt!

Med disse detaljløsningene er gulvene våre garantert 100% vanntette!

Emisjoner/VOC - be om produktets/systemets miljønivå - svært viktig - BREEAM og andre miljøbaserte krav er tatt godt vare på hva angår alle våre systemer - kan dokumenteres.

Slitasjemotstand PULASTIC 2000 TP/W i henhold til krav fra EN 14904 - oppgis.

- Flate-elastisk undergulv av type Boflex Champion i ren bjørkefiner i møbelkvalitet. Dobbel not/fjær som limes sammen i en monolitisk virkende platekonstruksjon med minimale bevegelser.*
- Boflex Pulastic kombielastisk sportsgulvsystem tåler de absolutt største mekaniske laster, takket være systemets dynamiske oppbygning og bevegelsesmønster.*
Svært viktig å fokusere på i anlegg med behov for kjørende trafikk, innlagt sikkerhet i anlegg med teleskoptribuner osv, osv. i tillegg til systemets helt unike idrettsfunksjonelle egenskaper som kan dokumenteres så vel med godkjente tester som i vårt omfattende referansemateriale i Norge.
- Aldringsstabilitet: Man skal kreve dokumentasjon fra nøytralt og godkjent testinstitutt - be om referanser.*
- Be om dokumentasjon på innlagte detaljløsninger for fuktsikring av systemets flate- elastiske undergulv i tre.*
- Be om opplysninger for å sikre konstruksjonen mot fare for dannelse av skadelig og uventilert klima i undergulvets luftrom.*
- Oppmerking - omfang og type*
- Installasjoner i og under gulvflaten*
- Ventilasjonslist - utforming og plassering*
- Barrierelist som effektivt hindrer vann (fra renhold og eventuelle lekkasjer) å renne ned i gulvets ekspansjonsspalte langs veggflis - bør være uorganisk(!)*
- Spesialtilpassede og garantert vanntette avdekningslokk for alle gulvinstallasjoner*
- Beste varmedistribusjonsegenskaper grunnet systemets lave byggehøyde*
- Fargevalg/fargesepparasjon*
- Overgangsbeslag mot dører, kjøreporter, nødutganger, materialrom etc.*
- Miljø-sertifikat vedlegges fra BOEN.*
- PULASTIC system er kvalitets- og miljøsertifisert ihht ISO 9001 og ISO 14001 + tilfredsstillende BREEAM-krav.*
- Alle systemer er beregnet for vannbåren varme, men vi anbefaler at man kontakter oss, da det er stor forskjell på systemene i markedets evne til varmedistribusjon og varmegjennomgang. Vi har SINTEF-referanse av stor interesse hva angår dette tema.*

AKUSTIKK:

Gir redusert trommelyd grunnet minimal tykkelse på luftsjikt: 5 mm - en akustisk svært viktig problemløsning.

(Referanse til system Boflex PULASTIC 2000 TP HPC og Boflex PULASTIC 2000 TP HPF).

2. Fabrikkfremstilte sportsgulv

Leverandør: **Unisport Scandinavia AS**

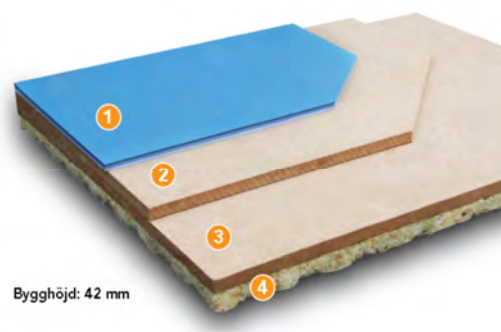
Type: **Taraflex Sport M Plus / Unisport Elastic MDF 35**

Kombielastisk sportsgulv med doble MDF-plater:
Underlaget skal helst være avrettet med flytesparkel, og maksimalt avvik kan være ± 3 mm på en 2 meters rettholt.

Undergulvet er av typen Unisport Elastic MDF 35

Oppbygging av undergulvet: 15 mm sviktfoam ④ samt 10 + 10 mm MDF-plater⁵ ③+② limt og festet sammen med forskjøvede skjøter (i forband).

Toppbelegget ① er av typen Taraflex Sport M Plus 7,0 mm.

Type: **Taraflex Sport M Plus / Unisport Kombi 68 S**

Kombielastisk sportsgulv oppbygget på doble tilfarere (fjærstaver) i tre.

Underlaget kan her tåle større ujevnheter enn for Unisport Elastic MDF 35. Det kreves toleranse klasse B til betonggulv.

Undergulvet er av typen Unisport Kombi 68 S

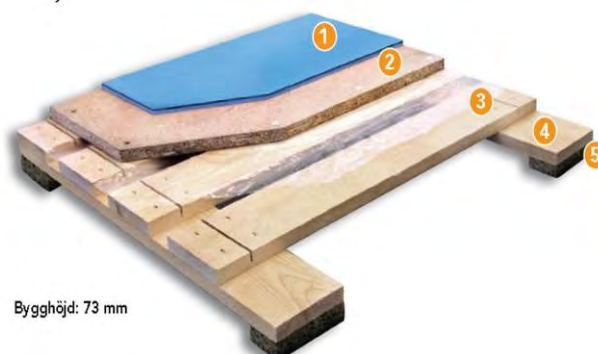
Oppbygging av undergulvet: Sviktelelementer ⑤ (kan tilpasses med distanseklusser), nedre ④, og øvre ③ tilfarer, plastfolie og sponplate ②

Toppbelegget ① er av typen Taraflex Sport M Plus 7,0 mm.

Mekaniske laster: Ved tyngre last og trafikk på gulvet vil gulvet bli forsterket.

Det kan legges vannbåren varme rett i tilfarersystemet noe som vil spare både bygge- og driftskostnader.

Gulvet kan også ventileres mekanisk.

Innspill fra Unisport Scandinavia AS.

For og få gode sportslige egenskaper samt god livslengde og kvalitet i et sportsgulv bør man skrive følgende i en kravspekk:

Unisport Sportsgulv type 1

Sportsgulvet skal være kombielastisk og oppfylle krav for støtdemping og deformasjon ihht EN Norm 14904:2006.

– Undergulvskonstruksjonen skal være av type Unisport Elastic MDF 35.

Oppbygningen av undergulvet:

- 1 mm sviktskum
- 10 + 10 mm MDF plater (OBS! Platene skal limes og festes sammen med forskjøvede skjøter. Ingen

⁵ MDF: Medium Density Fibreboard – trefiberplater med glatte overflater

enkelplateløsning skal tilbys)

- Toppbelegget skal være Taraflex Sport M Pluss 7,0 mm eller tilsvarende.
- Hele systemet skal være CE merket og dokumentasjon skal kunne bekrefte dette.
- Testresultat fra et uavhengig sertifisert testinstitutt på tilbudt kombielastisk gulv skal ligge ved tilbudet ihht EN Norm.
- Testresultat fra et uavhengig sertifisert testinstitutt skal også foreligge for toppbelegget og ligge ved tilbudet.
- Krav til undergulv (betongflate) er kl. A $\pm$ 3 mm på 2 m rettholt.
- Livslengde på toppbelegg med hensyn til sportslige egenskaper: Minimum 20 år.

Unisport Sportsgulv type 2

For og få gode sportslige egenskaper samt god livslengde og kvalitet for et sportsgulv bør man skrive følgende i en kravspekk:

Sportsgulvet skal være kombielastisk og oppfylle krav for støtdemping og deformasjon ihht EN Norm 14904:2006.

- Undergulvskonstruksjonen skal være et tilfarersystem av type Unisport Kombi 68 S eller tilsvarende og kunne tilpasses en bygghøyde på minst 80 mm.

Oppbygningen av undergulvet:

- 15 mm sviktelement
- Undertilfarer : 17,5 x 95 mm CC 50 mm
- Overtilfarer : 17,5 x 95 mm CC 145 mm
- 16mm fuktbestandig sponplate m/ 0,2 mm PE folie under.
- Toppbelegget skal være Taraflex Sport M Pluss 7,0 mm eller tilsvarende.
- Hele systemet skal være CE merket og dokumentasjon skal kunne bekrefte dette.
- Testresultat fra et uavhengig sertifisert testinstitutt på tilbudt kombielastisk gulv skal ligge ved tilbudet ihht EN Norm.
- Testresultat fra et uavhengig sertifisert testinstitutt skal også foreligge kun på toppbelegget og ligge ved tilbudet.
- Krav til undergulv (betongflate) er kl. B, noe som gir en stor besparelse av kostnader til betongflate.
- Livslengde på toppbelegg med hensyn til sportslige egenskaper: Minimum 20 år.
- Gulvet er også mulig å få mekanisk ventilert.
- Det kan også legges vannbåren varme rett i tilfarersystemet noe som også er kostnadsbesparende bygningsmessig (investering) og oppvarmingsmessig (drift).

Gulvsokkel

Skal kunne fåes luftet eller ikke luftet. Gulvsokkelen skal ha oppfrest luftinntak og være ca 30 mm bred nede, samt ha en høyde på min. 70 mm. Det skal finnes mulighet og sette inn filter i list ved luftinntak.

3. Flateelastisk parkett sportsgulv

Leverandør: **Boen Sport**

Type: **Boflex Stadium** Flateelastisk

Systemet er markedets lavest byggende og luftede, flatelastiske sportsgulv, helt uten tilfarere/krysslagte tilfarere.

Med lav konstruksjonshøyde kan den lett installeres i nye bygninger, eller på eksisterende gulv.

Overflate: Parkett med 3,6 mm slitesjikt.

Total byggehøyde 28 mm.

Systemet kan kombineres med gulvvarme nedstøpt i betongundergulvet.

Underlag: Betong evt. trekonstruksjon skal ha toleranseklasse A – maks. ± 2 mm på 2 meters rettholt.

Mekaniske laster: Hele oppbygningen tåler kjøring av mobile tribuner uten krav til overflatebeskyttelse, tung truck, lift og lastebiltrafikk uten å forsterke konstruksjonen.

Type: **Arenaflex Elevation** Flateelastisk sportsgulv på tilfarer

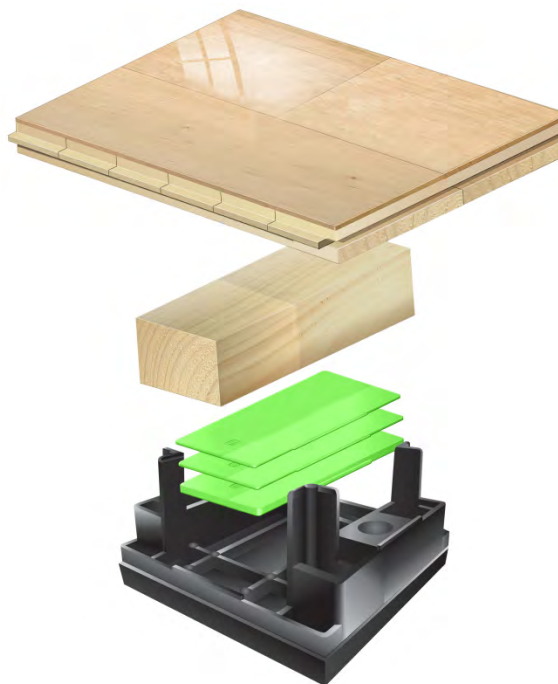
Arenaflex Elevation er et alternativ ved større byggehøyder og evt. ujevnt undergulv. Det løser byggehøyder fra 75 mm til 145 mm.

Arenaflex Elevation er et flateelastisk sportsgulv laget av krybber av resirkulert ABS-plast og med svikt-foampads som bærer/støtter tilfarere av gran.

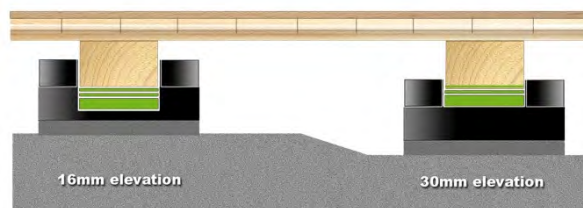
På toppen benyttes Arenaflex Stadium (3,5 mm slitesjikt) eller Arenaflex Olympia (5,5 mm slitesjikt).

Bruksområde

Arenaflex Elevation er tilpasset for aktiviteter i sportshaller.

Mekaniske laster: Spesielle foranstaltninger må tas for kjøring av mobile tribuner, tung truck, lift og lastebiltrafikk.

Type: **Singelflex Stadium** Flateelastisk sportsgulv på tilfarere og kontrabord.

Overflate: Parkett m/3,6 mm slitesjikt. Byggehøyde 66 mm. Mulighet for gulvvarme

Bruksområde: Sport og flerbrukshaller.

Undergulvet kan tåle større ujevnheter enn for Boflex Stadium.

Mekaniske laster: Spesielle foranstaltninger må tas for kjøring av mobile tribuner, tung truck, lift og lastebiltrafikk.

Innspill fra Boen Sport

Vedr. Boflex Stadium Flateelastisk:

Når det kommer til fleksibilitet slår ingen Boflex".

Tester utført av **Norsk Institutt for Byggeforskning** viser at Boflex sportsgulv passerer alle sine rivaler når det gjelder støtdempende egenskaper.

Boflex sportsgulv passer flerbrukshaller og er vennlig mot miljøet

Boflex systemet med innebygget støtdemping i parketten er like godt egnet til barneaktiviteter som til å tåle vekten av en tung tribune.

Boflex passer til flerbrukshaller, helsestudio og skoler

Boflex er et miljøvennlig produkt basert på naturlige og fornybare ressurser.

Arkitektbeskrivelse Boflex Stadium

Sportgulv skal være flateelastisk og oppfylle type A4 kravene for støtdemping og deformasjon iht. En Norm 14904:2006 og KDU's funksjonskrav.

Flersjiktets parkettgulv, overflate av tre

Monteres på selv bærende undergulv, limt innbyrdes.

Undergulv skal være avrettet og i Toleranseklasse A (+/- 2 mm målt over 2 m rettholt)

Tresort: Eik, ask eller kanadisk lønn

Type: Sportsgulv Boflex Stadium

Skal inkludere underliggende sviktmateriale, type Evazote 50

Total byggehøyde 28 mm

Gulvet skal leveres med 6 strøk lakk fra fabrikk

Dampspærresjikt av folie

Kvalitet: 0,2 mm aldringsbestandig plastfolie

Skjøtemetode: overlappes med 500 mm og tapes

Legges i 2 lag mellom ferdig avrettet betong og parkettgulv

Gulvlister:

Det monteres fotlist i samme treslag som parkettovflate Dim. 28 x 45 mm

Vedr. Arenaflex Elevation:

EN 14904:2006 Type A4 godkjent sportsgulv system

Arenaflex LOGIC har blitt testet etter den internasjonale standarden EN14904:2006 Type A4.

Arkitektbeskrivelse Arenaflex Stadium Elevation

Sportgulv skal være flateelastisk og oppfylle type A4 kravene for støtdemping og deformasjon iht.

En Norm 14904:2006

Undergulvet må ha en overflate som gir en god understøttelse for pad.

Underkonstruksjon skal bestå av Elevation krybber i resirkulert ABS plast med foam pad på undersiden.

Tilfarer 36/48 mm x 45 x 1800 mm PEFC sertifiserte tilpasset en byggehøyde på 73/ 145 mm.

Toppsjiktet skal være av Boen sportsparkett 23 mm x 139 mm x 2200 mm med toppsjikt av hardved på 3,5 mm tykkelse .

Tresort: Eik, ask eller kanadisk lønn.

Dampspærresjikt av folie

Kvalitet: 0,2 mm aldringsbestandig plastfolie

Skjøtemetode: overlappes med 500 mm og tapes

Legges i 2 lag mellom ferdig avrettet betong og parkettgulv

Gulvlister

Det må monteres ventilasjonslister 28 x 68 mm for utlufting av undekonstruksjonen.

Arkitektbeskrivelse Singelflex

Sportgulv skal være flateelastisk og oppfylle type A4 kravene for støtdemping og deformasjon iht.

En Norm 14904:2006

Undergulvet må ha en overflate som gir en god understøttelse for pad.

Underkonstruksjon skal bestå av tilfarer med kontrabord type Boen Singleflex tilpasset en byggehøyde på 66 mm.

Toppsjiktet skal være av Boen sportsparkett med toppsjikt av hardved på 3,5 mm tykkelse.

Tresort: Eik, Ask eller kanadisk lønn.

Dampspærresjikt av folie

Kvalitet: 0,2 mm aldringsbestandig plastfolie

Skjøtemetode: overlappes med 500 mm og tapes

Legges i 2 lag mellom ferdig avrettet betong og parkettgulv

Gulvlister

Det må monteres ventilasjonslister 28 x 68 mm for utlufting av underkonstruksjonen.

4.5 Lydanlegg

Idrettshaller bygges til forskjellig bruk. Det er derfor utarbeidet kravspesifikasjon for de typiske hallene - med tribune eller uten tribune. Speakeranlegget er en vital installasjon for at publikumsopplevelsen skal bli god. Akustikken i idrettshaller kan være utfordrende, det er derfor viktig at man benytter kvalitetskomponenter i alle ledd, samt at installasjonen utføres riktig. I tabellen under fins lydkrav som sørger for at lydtrykk og taletydelighet i hallen blir ivaretatt. Det forutsettes et distribuert lydanlegg, dvs. at høyttalere plasseres på en slik måte at hallens etterklang ikke blir den dominerende faktor i lytteopplevelsen.

I tabellen nedenfor er anbefalte spesifikasjoner for to halltyper.

	Treningshall m. tribune på én langside	Treningshall uten tribune
Lydkrav hallflate	Direkte lydtrykk 100 dB, +/- 5 dB, i 85% av hallflaten Frekvensgang 100-10 KHz (-3 dB) og 60-12 KHz (-10dB)	
Lydkrav tribuneareal	Direkte lydtrykk 101 dB, +/- 3 dB. Frekvensgang 100-10 KHz (-3dB) og 60-12 KHz (-10 dB)	
Speaker-tjenesten	Skal dekke tribune, hallflate og garderober/-kafeteria. Med volumkontroll på spak på mikseren hver av de 3 sonene (tribune, hallflate og garderober/ kafeteria)	Skal dekke hallflate og garderober/kafeteria. Med volumkontroll på spak på mikseren for hver av de 2 sonene(hallflaten og garderober / kafeteria)
Plassering av forsterkere	Forsterkere for høyttalere er normalt plassert i mobilt rack. Ved lange kabelstrekk fra høyttalere til forsterkere, kan forsterkere plasseres i teknisk rom	
Lydkrav i garderober og kafeteria	Frekvensområde minimum 70 -18KHz for innfelte høyttalere i garderober og kafeteria.	
Høyttalere i hall og tribuneareal	Høyttalerne skal tåle treff fra håndball/fotball. Høyttalere passivt delt, toveis med 12 eller 15" basselement med horn. Horn foretrekkes for å øke taletydelighet.	
Anleggstype	Det foretrekkes lavohmig løsning i hall og 100 V -løsning i garderober og kafeteria.	
Styring av lydanlegget	Lydanlegget styres fra mobilt rack på hjul. Ved eget speaker-rom kan mobilt rack vurderes sløyet.	
Mobilt rack utstyr	Toppmontert mikser med minimum 6 mikrofoninnganger og 4 stereo linjeinnganger. 1 stk trådløs håndholdt mikrofon som dekker tribuner og hallflate. 1 stk kablet mikrofon med av/på-bryter. 1 stk bordstativ og 1 stk gulvstativ for mikrofonene. 1 stk rackmonterbar CD-spiller Det forutsettes at all signalgang med lengde større enn 3 m er balansert.	
Opplæring	Opplæring og idriftsettelse utføres av leverandør eller kvalifisert personell utpekt av leverandør.	

Spesifikasjonen er utarbeidet av Scandec Systemer AS

Eksempler på lydutstyr til treningshaller*Fulltone høyttalere 12" eller 15" element, som tåler balltreff**Trådløs håndholdt speakermikrofon**Kablet speakermikron med av/på bryter**Trådløs mikrofon med hodebøyle**Rack på hjul som inneholder speakermikser, CD spiller, trådløs mikrofonmottager, forsterker etc*

4.6 Lysanlegg

Generelt

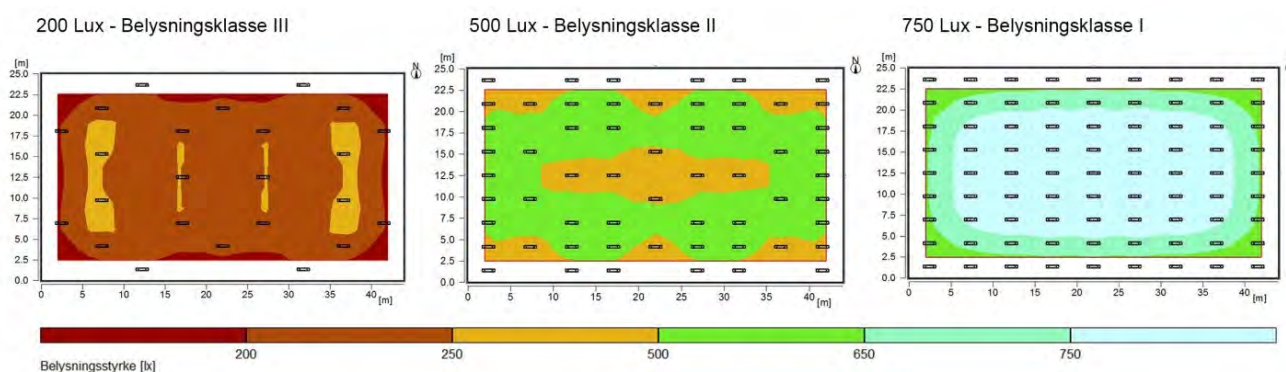
Lysanlegget må enkelt kunne reguleres i flere trinn (minst 4) med følgende ytelser:

1. Av (kun rømningslys),
2. Vanlig trening uten tilskuere, skolegymnastikk etc. $E_h = 200$ lux, (Belysningsklasse III).
3. Avansert trening / klubbkamper med tilskuere, $E_h = 500$ lux, (Belysningsklasse II).
4. Kamper på høyere nivå, $E_h = 750$ lux. (Belysningsklasse I).

Tilskuerområder skal belyses i henhold til NS-EN 12464-1:2011, tabell 5.28, Ref. 5.28.3 Lounges (Vestibyle, salong) (Tilskuerområder skal ha minst $E_h = 10$ lux)

Det må utføres lysberegning av hallen for å dokumentere at belysningsstyrke, jevnhet og øvrige krav iht NS-EN 12193:2007, Lys og belysning, Idrettsbelysning, overholdes.

Eksempel på dokumentasjon av lysberegning

Belysningsstyrke for de forskjellige belysningsklassene slik det dokumenteres som en del av lysberegningene.

Sikkerhetsbelysning

Sikkerhetsbelysning/nøddlys for utøvere må utgjøre minimum 5% av hovedlyset i 30 sek.

Det anbefales et sentralisert nøddlyssystem av hensyn til teknisk vedlikehold.

Lysarmaturer i hallen

Det skal primært benyttes armaturer med T5 lysrør. Disse har store lysende flater fra lyskilder med lav luminans og er best egnet m.h.t. blendingsbegrensning. LED-armaturer kan benyttes forutsatt tilstrekkelig avskjerming som sikrer tilsvarende lave luminanser som for lysrør.

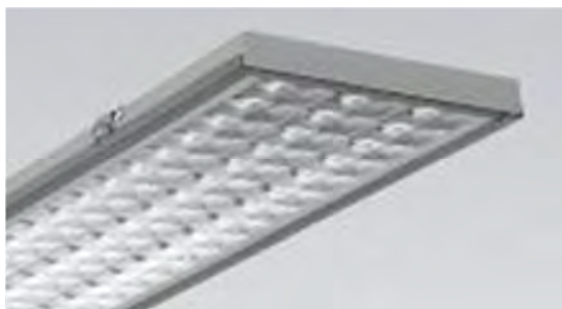
Blending skal primært dokumenteres iht. NS-EN 12464-1/ UGR ("Unified Glare Rating"), hvor grenseverdien skal være i henhold til punkt 6.2.24, $UGR_L \leq 22$.

I de tilfeller det er uhensiktsmessig å benytte lysrørarmaturer eller armaturer med tilstrekkelig avskjerming LED, kan det være vanskelig å klare blendingskrav - UGR_L . I slike tilfeller kan blending dokumenteres i henhold til NS-EN 12193:2007 - GR. Maksimalt tillatt: $GR < 50$. Vurdering av blendingsmetrikk og krav i slike tilfeller bør avklares med kvalifisert rådgiver.

Det kan i enkelte tilfeller være aktuelt å benytte armaturer med damplamper og uskjermet LED som påbyggingstrinn for TV-krav, hvor årlig brukstid er meget kort.

I slike tilfeller stilles det store krav til reflektorer/avskjerming, og armaturene må søkes montert i posisjoner og med innstillingsvinkler som gir minimal blending. Vurdering av plassering og innstillinger bør i slike tilfeller avklares med kvalifisert rådgiver.

For hallbelysningen skal det normalt benyttes lysrørarmaturer med T5 lysrør. Det skal legges vekt på energisparende lyskilder som longlife forkobling og longlife lysrør. Lysarmaturer skal leveres i metallutførelse med metallraster og ballgitter.

Eksempel på anbefalt lysrørsarmatur:
Sisport MU 3x80w Alu raster matt.

Eksempel på anbefalt LED armatur:
NJ700 LED 4000K CRI>70 1/2 modul, smal/bred asym

Lyskilder

Det skal primært benyttes armaturer med T5 lysrør, alternativt LED forutsatt tilstrekkelig avskjerming som sikrer tilsvarende lave luminanser som for lysrør.

Det skal legges vekt på energisparende lyskilder med lang levetid, eksempelvis longlife lysrør eller tilstrekkelig avskjermet LED. Damplamper eller uskjermede LED bør generelt ikke benyttes grunnet potensielle blendingsproblemer.

Damplamper bør ikke benyttes til allmenbelysning eller i "vanlige" anlegg uten TV-krav grunnet meget dårlig driftsøkonomi.

Det kan i enkelte tilfeller være aktuelt å benytte damplamper og uskjermet LED som påbyggings-trinn for TV-krav, hvor årlig brukstid er meget kort.

Treningshall med lysrørarmaturer

Foto: Karl Ture Sagen, Reklamefotografene as

Utendørs, gangveier og parkeringsarealer.

Det anbefales å vurdere LED-lyskilder i all utendørsbelysning. Disse er foreløpig dyrere enn vanlige høytrykks Natrium-damplamper. Overgang til LED betyr halvert energiforbruk, tredobbel levetid og en lyskilde som er vesentlig mer robust mot rystelser (vandalsikker) enn andre lamper.

Det anbefales lys over/ved alle dører.

Se Lyskulturs publikasjon publikasjon nr.1c: Luxtabell for belysning av utendørs arbeidsplasser, side 18: Tabell 7.9. – Parkeringsområder.

Eksempler på anbefalte utomhusprodukter for parkeringsområder, gangveier, tilkomst

CITY-LIGHT PLUS LED

DL 20 LED 3000, 4000 og 5000K 29w

Streetlight 10 LED 3000, 4000 og 5000K 29w

Anbefalt mastehøyde 4 eller 5 meter

Forslag adkomstvei, parkeringsområder.

Foto: Karl Ture Sagen, Reklamefotografene as

Ball og lekeområder

Foto: Karl Ture Sagen, Reklamefotografene as

Litt om lys.

- **Lysfluks** betegner hvor mye lys som sendes fra en **lyskilde**. Symbol: Φ . Måleenhet: **Lumen** (lm)
- **Lysstyrken** – "I" – er lysfluks i en gitt retning innenfor en uendelig liten romvinkel ($d\Phi/d\omega$). Armaturenes lysfordelingsdata beskriver lysstyrker i forskjellige retninger fra armaturene, og på denne måten gir informasjon om hvordan lysfluksen fordeles ut fra armaturene. Lysstyrken er grunnenhet i SI-systemet med symbol "I" og enhet Candela - cd (lm/sr)
- **Belysningsstyrke** forteller hvor mye lysfluks som treffer et **areal**. Symbol: E. Måleenhet: **Lux** (lx) En lux tilsvarer 1 lumen per kvadratmeter. Eh og Evc angir belysning på hhv horisontal og vertikal flate.
- **Lysutbytte** betegner hvor mye **effekt** som er tilført en **lyskilde** per avgitt mengde lysfluks. Måleenhet: **lumen/Watt**
- **Luminans** er forholdet mellom den lysstyrken som treffer øyet, og flaten av lyskilden eller den flaten som reflekterer lyset. Med andre ord kan vi si at luminans er lystetthet, og den måles i cd/m^2

4.6.1 Vegger

Veggene skal ha 3 m høyt brystningspanel (spaltepanel) glatt, uten fremspring i ensfarget matt-lakkert treverk. Panelveggen skal både gi en dempende effekt på ballspill og på akustikken i hallen. Spaltebredden skal være maksimalt 6 mm og isolasjonen bak skal være dekket med robust finmasket netting. ("siktenetting")

Veggene skal tåle belastning fra ballspill og veggfast utstyr. Deler av veggene bør være plan og fri for enhver hindring slik at veggen kan brukes som treningsapparat for ballspill. Refleksjonsfaktor skal være lavere enn 0,5. Alle brytere etc. skal være innfelt i vegg og godt beskyttet på annen måte.

Eventuelle ribbevegger skal plasseres så de ikke bygger ut i sikkerhetssonen.

4.6.2 Innvendige flater

Alle innvendige flater skal tåle belastning fra ballspill og utstyr som festes på vegg / i tak.

Det skal monteres ballnett bak målgårdene i minst 6 meters bredde. Nettene utstyres med prefabrikkerte åpninger for dører etc.

4.6.3 Vinduer

Dagslys er ønskelig for trivsel og for å kunne redusere energiforbruket for lysanlegget i perioder hvor dette er mulig, men det er veldig viktig å unngå blinding av spillere og tilskuere. Lysåpningene må derfor ha vinkler og plassering for å unngå direkte solinnfall. Dagslyset bør helst besørges gjennom vinduer med matt glass eller med eller opaliserte polycarbonatplater. Vinduene må kunne avskjermes slik at sterkt dagslyset ikke sjenerer spillere og tilskuere.

4.6.4 Dører/porter

Dører og porter må ha overflater som tåler belastningene fra normal bruk over tid, samt dimensjoner og utforming tilpasset brann-, lyd- og transportkrav. Det skal leveres minst en kjøre-port med tilstrekkelig høyde, bredde, plassering og fundamentering for ut/innkjøring med stor lastebil med skap.

4.6.5 Fast utstyr som skal monteres

- 2 stk. nedsenkbare basketballkurver fra taket for spill på "hel bane".
- Det skal på vegg være 6 doble stikk (16 A) tilgjengelige i hver 1/2 bane for løst utstyr.
- Minikurver

4.6.6 Spesielle installasjoner for rullestoler

Det må legges opp til 6 ladestasjoner for bandyrullestoler. De utstyres med 16A stikkontakter med 1,5 meters avstand langs en vegg i lagerrom.

4.7 Resultattavle / klokke

Standardtavle.

Treningshallen skal utstyres med en enkel lystavle med match-ur som viser spilletid, mål og utvisninger.

Styringsenheten bør ha ledningsbasert tilkobling.

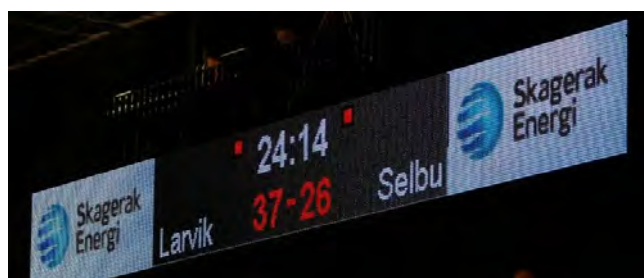
LED-tavle kombinert med resultater, velkomstlogo, info etc.

For haller hvor man ønsker resultat-tavler/match-ur med bruksområde for mer enn bare resultatservice, som for eksempel logoeksponering, velkomsttekst etc., er LED-skjerm med resultattavle og trådbundet styringsenhet det riktige valg.

Resultattavlen må kunne leses fra tilskuerområdet.

Standard resultattavle

LED-skjerm med resultattavle og sidefelt

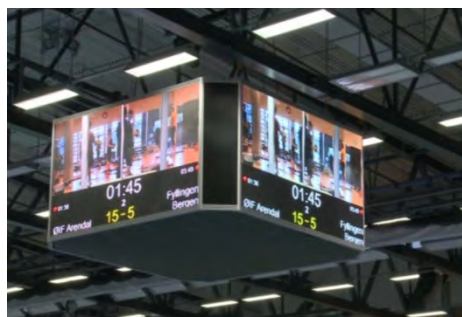
Eksempel på muligheter med LED-skjerm og utstyr

Systemoppbygging

LED-skjerm

Kube med 4 skjermer

Touch panel

4.8 Løst og fast utstyr som inngår

Spesifikasjoner for baner og utstyr kan lastes ned fra Kulturdepartementets hjemmesider, se: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/tema/idrett/publikasjoner-fra-idrettsavdelingen.html?id=86915>

Vedlagt vises eksempler på utstyr som er vanlig å benytte i treningshaller:

Håndballmål matchmodell:

- Ramme i eloksert aluminium og bøyler i polyesterbelagt stål.
- Nett i 4 mm knuteløs polypropylen.
- Sikringsbolter / fester for innfesting i gulv.

Håndballmål.

- Ramme i lakkert furu med hengslet, innsvingbare bøyler i polyesterbelagt stål. Når bøylerne svinges inn, kan målet veltes bakover og kjøres på 4 stk. trinser til lagerplass.
- Knuteløst, 4 mm nett
- Sikringsbeslag for gulv.
- Standardstørrelse: 300x200 med dybde ca 130 cm i bakkant nede.

Dette er det mest brukte målet i idrettshaller.

Minihåndballmål.

- Ramme i lakkert furu med hengslet, innsvingbare bøyler i polyesterbelagt stål. Når bøylerne svinges inn, kan målet veltes bakover og kjøres på 2 stk. trinser til lagerplass.
- 3 mm nett
- Ministørrelse: 240x160x60/80 cm.
- Tung bakstang for hurtigmontering som veltesikring av målet.

Basketplate "match"

- Heisbart basketsystem til tak for internasjonalt matchspill.
- Leveres med plate i polykarbonat, 180x105x1.5 cm med polstring,
- Fjærbelastet ring,
- El-motor innebygd i kasse
- Brytertablå for kjøring.

Basketplate "skole"

- Heisbart basketbeslag med el-motor og låsbart brytertablå for vegg eller takinnfesting.
- Justering automatisk i mini og maksinnstilling.

Basketplate justerbar

- Basketplate i trefiber/polycarbonat, 120x100x1.8 cm med festebeslag, 80x60 cm som kan stilles i forskjellige høyder med en gassdemper.
- Basketring i stålrør og nett i 4 mm nylon.
- Mini/maksi standardhøyder er 305 cm og 260 cm overkant ring.

Innebandymål

- Det offisielle matchmålet for innebandy i størrelse 115 x 160 cm belagt med rød polyester.
- Helsveiset stålrør,
- Fangnett og hovednett.
- Plastknotter mot gulv.

Vant for match innebandy

- Banemål: 20x40 m, Godkjent av IFF.
- Består av:
- 4 svingseksjoner,
- 52 rette seksjoner, 2 m
- 4 rette seksjoner, 1.0 m
- 2 stk Transport/lagringstraller

Nettheisevegg.

Heisevegg for deling av gymsaler og idretts-haller. 250 cm grå, armert, 700g pvc-duk i bunn og 450 cm hvitt nylonnett med 100 mm masker i topp. Disse er sydd sammen, og det er solide stålrør i bunn og topp av PVC-duk, og i topp av nett. Heiseaksel med el-motor som styres fra medfølgende brytertablå. Automatisk stopp oppe og nede.

Sidemonteres til drager og krever 80 cm fri høyde i oppheist stilling. Heises ved hjelp av nylonbånd på trinser i heiseaksel som festes i bunnrør. Kan fås i lengder og høyder etter ønske.

Lydheisevegg med / uten lydfeller

Lydskillevegg for deling av gymsaler og idrettshaller der en samtidig vil dempe støyen. Grå, armert, flammehemmende duk som monteres dobbelt med avstand på ca 50 cm. Heising med 2 stk 3-faset el-motor som styres fra et låsbart brytertablå. Automatisk stopp oppe og nede. Vegg demper med ca. 25 db. Meget solid og driftssikker vegg som side-monteres til drager og krever ca. 125 cm fri høyde i oppheist stilling.

Dersom treningshallen brukes av skoler er det i mange tilfeller et krav om å kunne dele opp hallen med lydtett heisevegg.

Heisbart beskyttelsesnett

4x10m

Beskyttelsesnett bak håndballbur. Nettet kan heises opp mot tak når det ikke er i bruk.

Røraksel med el-motor monteres på ca 700 cm høyde og det henges opp hvitt nylonnett med 100 mm masker med tyngdestang i stål både oppe og nede. Motoren har automatisk stopp oppe og nede og styres fra låsbart brytertablå

Gulvhylse med lokk.

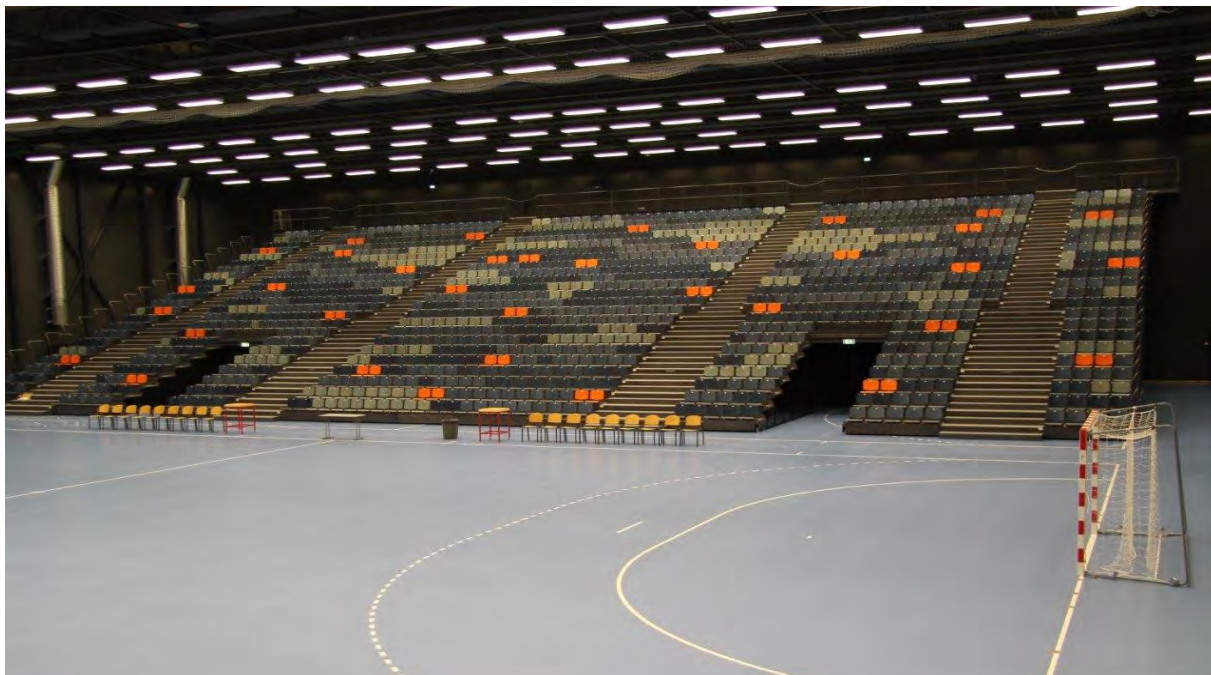
Gulvhylse i aluminium, 290x120 mm som benyttes når det skal legges syntetiske gulv. Benyttes i idrettshaller, og settes i fundament, ca 50x50x50 cm. Det kjernebores med bor ca. 130 mm og hylsen fastsettes med epoxylim. Medfølger lokk i støpt aluminium som det limes belegg på. Innvendig diameter = 111,2 mm.

Aluminiumsdeksel m/ring. 186 mm.

Deksel for parkettgulv som benyttes over gulvhylser. Ringen som har utvendig diameter på, 186 mm freses ned i parketten. Dekselet ligger løst i denne, men har flens og ribbe-forsterkninger som gjør at det ligger meget stabilt. Dekselet er belagt med beige polyester.

4.9 Teleskoptribuner

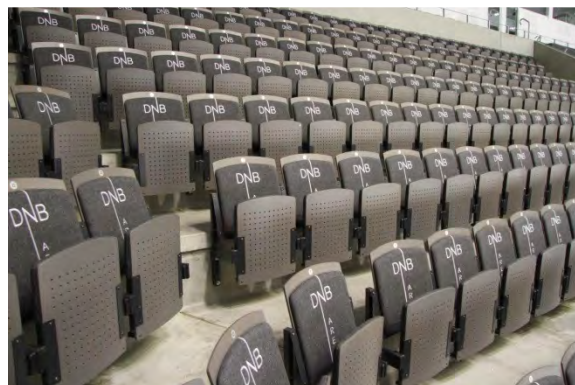
Dersom treningshallen skal utstyres med tribuneanlegg for større arrangementer er det mest hensiktsmessig å bruke teleskoptribuner. Nedenfor er en del råd / anbefalinger som bør følges ved planlegging av tribuneanlegg.

- Teleskoptribunene skal bygges etter følgende gjeldende EN normer EN-13200-1, EN-13200-3, EN-13200-4, EN-13200-5, EN-13200-6
- Teleskoptribunene skal kunne leveres i minst 3 ulike utførelser:
 1. Montering mot vegg.
 2. Montering under balkong.
 3. Mobile flyttbare.
- Teleskoptribunene må ikke under noen omstendighet festes i andre sportsgulvs-konstruksjoner enn betong. De veggmonterte tribunenene skal alltid festes i vegg.
- Produksjonen av teleskoptribunen skal være sertifisert i henhold til ISO 9001
- Etter gjeldende EN standard skal alle bærende konstruksjoner være sveiset av sertifiserte/lisensierte sveisere. Gyldig sertifikat for sveising etter gjeldende EN norm skal kunne dokumenteres.
- Teleskoptribunen skal være konstruert for og kunne klare de dynamiske lastene av publikum i bevegelse.
- Gyldig CE dokumentasjon om overholdelse av gjeldende EN standarder skal overleveres ved overleveringen.
- Alle elektriske installasjoner i teleskoptribunen skal oppfylle gjeldende lavvoltsdirektiv 2006/95/EG
- Teleskoptribunens sitteplasser skal tåle en last på minimum 500 kg/m^2 etter gjeldende EN standard.
- Teleskoptribunens trapper skal tåle en last av minimum 750 kg/m^2 etter gjeldende EN standard.
- Komplette statisk belastningsberegning etter gjeldende belastningsnormer skal kunne dokumenteres.
- På teleskoptribuner for innendørs bruk skal alle ståldetaljer være fosfaterte og pulverlakkerte i valgfri RAL farge for høyeste holdbarhet.

- Teleskoptribuner for utendørsbruk skal konstrueres med bærende konstruksjoner av varmgalvanisert stål, og som gangbaner benyttes dørkeplater i aluminium. Motorer og elektriske komponenter skal følge standarden for gjeldende IP klassifisering, alle bolter, komponenter etc. skal være i syrefast rustfritt stål.
- Teleskoptribunen skal kunne fåes med styringssensorer samt med følere i sportsgulvet under sportsbeleggingen. Dette for at tribunen ikke skal komme ut av kurs ved ut- og innkjøring.
- Teleskoptribunens nederste rad skal kunne tilpasses for og skape sittplasser for bevegelseshemmede. (rullestolplasser)
- Teleskoptribunens motorer skal være utstyrt med en automatisk bryter som kutter strømforsyningen når teleskoptribunen har nådd endepunktene.
- Teleskoptribunens elskap skal være utstyrt med nødstop.
- Teleskoptribunens håndkontroll skal være utstyrt med nødstop
- Teleskoptribunen skal kunne utrustes med 3 ulike valgbare typer av ikke-klatringsbare sidegelendere:
 1. Sidegelendere som følger teleskoptribunene (automatisk).
 2. Avløftbare sidegelendere.
 3. Fellbare sidegelendere.
- Teleskoptribunen skal være utstyrt med et frontgelender på den nederste raden for å ha et fysisk skille mellom tilskuere og spillere.
- Teleskoptribunen skal være utstyrt med automatisk teleskoperende sidegardiner i en brannklasset pvc duk som skal fåes i flere valgbare farger.
- Hjulvognene skal være sammenkoplet med kapslede hjullager for og gi en korrekt og lydløs drift.
- Teleskoptribunens hjul skal ha en diameter på minimum 160 mm samt en bredde på minimum 42 mm.
- Hjulene på teleskoptribunen skal ha en rulleflate som er tilpasset harde respektive myke gulvtyper.
- Teleskoptribunen skal kunne utrustes med både automatisk og manuelt fellbare tribunestoler.
- Alle tribunestoler skal kunne utstyres med sitteplassnummer.
- Teleskoptribunen skal kunne utrustes med ulike typer seter:
 - tribunestoler i tre uten polstring
 - tribunestoler i tre med polstring
 - sittebenker
 - tribunestoler i plast.
- Tribuneleverandøren skal kunne tilby samme type stoler for montasje på betongtribune da det er vanlig at flerbrukshaller utstyres med teleskoptribune på gulvnivå og betonggraderinger på plan 2.

Tribunestoler i tre uten polstring

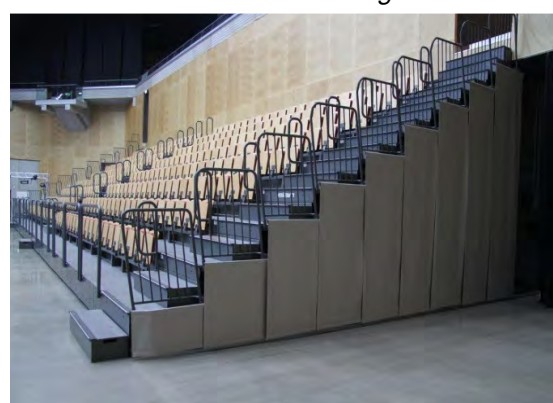
Tribunestoler i tre med polstring

Plassnummerering

Åpningsbar grind på frontgelender

Sidegardiner i brannsikker pvc

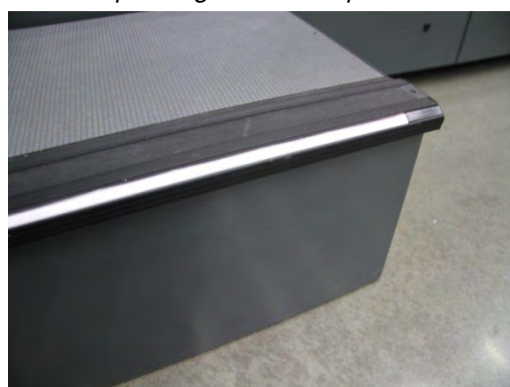
Frontgelender

Tilpasning for rullestolplasser

Frontpaneler

Trappestegsbelysning

Håndkontroll med nødstop

Forprosjekt

Forprosjektet er en beskrivelse av byggeprosjektet basert på byggeprogrammet, spesifikasjon av de idrettstekniske løsningene angitt i kapittel 4.3.7, samt beskrivelse av bygning med romprogram, tegninger og tekniske krav til de ordinære tekniske installasjonene. Forprosjektet må utarbeides av arkitekt og rådgivende ingeniører innen bygg-, VVS- og elektroteknikk.

Et forprosjekt kan utformes som anbudsgrunnlag for en totalentreprise.

Mange kommuner har allerede utarbeidet egne generelle kravspesifikasjoner for nybygg, ombygging og rehabiliteringsarbeider. Dersom dette foreligger, vil det forenkle forprosjektbeskrivelsen. Da kan man generelt henvise til kravspesifikasjonen og bare ta med spesielle valg som f.eks. vegg- og dørtyper, der hvor kravspesifikasjonen angir flere alternativer.

Dersom kommunen ikke har egne kravspesifikasjoner, kan f. eks. Statsbyggs "prosjekteringsanvisninger"⁶ være nyttige å bruke.

4.10 Situasjonsplan (Eksempel)

På det aktuelle området ligger det i dag barne-skole, ungdomsskole og samfunnshus. Kommunen er eier av alle lokalene. Den nye fleridrettshallen blir liggende i forlengelse av samfunnshuset, på området som i dag er grusbane.

Det er i tillegg flere utendørs idrettsanlegg i umiddelbar nærhet av den nye hallen. I utforming av uteområdene legges det vekt på god tilgjengelighet for alle brukergrupper. Området skal planlegges iht. krav om universell utforming, blant annet med hensyn til adkomst og oversiktlig orientering.

Ny og eksisterende parkering skal fungere som felles parkering for hele området. Det er vist 90 permanente p-plasser. Ved store arrangement kan ny grusbane benyttes for parkering. Trafikksikkerhet skal vektlegges. Likeledes skal det tilrettelegges med tanke på kostnadseffektivitet for drift og vedlikehold av alle utomhusanlegg. Veier og parkeringsplasser opparbeides. Parkeringsplass / adkomst for bevegelseshemmede skal anlegges ihht til krav om universell utforming. Ved hallen skal det være en driftsinngang med direkte adkomst til hallen. Her vil det bli varelevering, søppeltømming, inn- og uttransport av utstyr og riggplass i tilknytning til arrangementer i hallen. Plassen skal dimensjoneres for tung trafikk ihht til kommunale krav.

4.11 Adkomst (Eksempel)

Forprosjektet viser ny felles adkomst fra parkeringsområdet mot vest. Det er trinnfri adkomst til vestibylen. Derfra er det direkte inngang til hallen og garderobeanlegget. På dagtid vil skolene ha egen inngang til garderobeanlegget fra nord.

4.12 Romprogram (Eksempel)

Hallen

⁶ <http://www.statsbygg.no/Dokumenter/Prosjekteringsanvisninger/>

Hallen skal ha en spilleflate på 25x45 m. Netto fri takhøyde skal være 7 m. Område for sekretariat vil være på samme side som publikum og tilrettelegges med tilgang til nødvendig teknisk utstyr.

Det skal legges til rette for allsidig bruk av hallen, alt fra aldersbestemte klasser til større arrangementer som krever adkomst med truck og diverse kjøretøyer.

Inngang/vestibyle/vaktrom/kiosk

Inngangspartiet etableres med vestibyle / møteplass med stoler / bord for kort opphold. Det anlegges vaktrom / kiosk direkte mot vestibylen. Kiosken utstyres med minikjøkken for salg av kaffe / vafler mm.

Garderober

Det etableres to garderobesett, hvert bestående av to garderober med felles dusjanlegg samt to instruktør- / dommergarderober. (Samtlige garderober skal tilfredsstille kravene til universell utforming).

Treningsrom / Styrkerom / Oppvarmingsrom

Rommet skal ha adgang fra garderobenes rene side samt direkte adgang til hallen.

Møterom / Klubbrom

Rommet ca 25 m², bør ligge i tilknytning til vaktrom / vestibyle.

Lager / utstyrsrom

Langs hallens langside er det planlagt tre rom for utstyr. Rommene, hvert på ca 50 m², skal ha terskelfri adgang til hallen, og være utstyrt med låsbare rulleporter (garasjeporter) ca 2,5 m brede. Skolen skal ha ett av rommene som sitt lager.

Renholdsrom

Det er avsatt plass for renholdsrom i garderobeområdet. Det skal være dør direkte inn i hallen vis a vis renholdsrommet. I tillegg til gulvvaskemaskin skal det være plass til en vaskemaskin, bøtte-tralle, støvsuger og hylle / lagerplass. Det skal også være utslagsvask med kran, og sluk for tømning av gulvvaskemaskin i gulvet.

Avfallsrom

Avfallsrom legges i tilknytning til driftsinngangen til hallen. Rommet skal være utstyrt for kildesortering ihht kommunens krav.

Teknisk rom

Teknisk rom skal være plassert og innredet slik at det er enkelt å drifte og vedlikeholde installasjonene.

Publikumstoiletter

Det skal inngå 2 stk ordinære toaletter og et eget tosidig HC toalett.

4.13 Energi, miljø, radon

Energikilder

Romoppvarming, ventilasjonsvarme og varmtvannsberedning kan i henhold til dagens lovverk ikke dekkes med elektriske varmeelementer. Byggeforskriftenes krav om at minimum 60 % av netto varmebehov for rom-, vann-, og ventilasjonsoppvarming skal kunne dekkes med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet eller fossile brensler skal oppfylles.

Normalt løses dette ved å benytte et av følgende alternativer:

- Fjernvarme hvor dette er tilgjengelig.
- Varmepumpe, vanligvis med grunnvann (borehull) som energikilde. Med denne løsningen bør "spisslasten" for de kaldeste dagene i fyringssesongen dekkes med elektrisitet, olje eller gassoppvarming.
- Bioenergi (fyring med flis eller pellets).

Energiforbruk

For å sikre lavt fremtidig energiforbruk skal Byggeforskriftenes (TEK 2010⁷) energikrav § 14-3. Energiltak, overholdes godt innenfor følgende verdier:

Post	TEK 2010	NHF anbefaler
Transmisjonsvarmetap:		
U-verdi yttervegg	$\leq 0,18 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$	$\leq 0,15 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$
U-verdi tak	$\leq 0,13 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$	$\leq 0,11 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$
U-verdi gulv	$\leq 0,15 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$	$\leq 0,12 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$
U-verdi glass/vindu/dør inkludert karm/ramme	$\leq 1,2 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$	$\leq 1,00 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$
Normalisert kuldebroverdi, der m^2 angis i oppvarmet areal	BRA: $\leq 0,06 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$.	BRA: $\leq 0,06 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$.
Infiltrasjons- og ventilasjonsvarmetap:		
Lekkasjetall ved 50 Pa trykkforskjell:	$\leq 1,5$ luftvekslinger/. time	$\leq 1,5$ luftvekslinger/. time
Årsgjennomsnittlig temperaturvirkningsgrad for varmegjenvinner i ventilasjonsanlegg:	$\geq 80 \%$	$\geq 80 \%$
Øvrige tiltak:		
Spesifikk vifteeffekt i ventilasjonsanlegg (SFP-faktor):	$\leq 2,0 \text{ kW}/(\text{m}^3/\text{s})$	$\leq 2,0 \text{ kW}/(\text{m}^3/\text{s})$
Mulighet for natt- og helgesenking av innetemperatur	ja	ja
Tiltak som eliminerer bygningens behov for lokal kjøling	ja	ja

Energiforbruk / passivhusstandarden

Dagens byggeforskrifter spesifiserer minimumskvalitet på bygningskropp (yttervegger, tak og gulv). I tiden fremover vil kravene bli skjerpet og EU (og Norge) skal innen 2018 ha som krav at alle offentlige bygg skal ha såkalt passivhus-standard. For å oppnå dette vil man både måtte øke isolasjonstykkelsen og ha tettere (mindre luftlekkasjer) konstruksjoner i forhold til dagens krav. I tillegg vil man også sette strengere krav til energieffektivitet for de tekniske installasjonene (varme, ventilasjon, varmtvann, lys).

⁷ **TEK 2010:** FOR 2010-03.26 nr 489: Forskrift om tekniske krav til byggverk (Byggteknisk forskrift) gjeld. fra 01.01.10

Standardkravene for næringsbygg som passivhus er ikke ferdig utviklet. For norske forhold er SINTEFs forslag til standardkrav og beregningsregler for idrettsbygg følgende:

Passivhus-krav for idrettsbygg (foreløpig)⁸

Oppvarmingsbehov (sum varme, ventilasjonsvarme, varmtvann)

Idrettsbygg	25 kWh/m ² •år
-------------	---------------------------

Komponentverdier:

U-verdi yttervegg	0,12 W/(m ² •K)
U-verdi gulv	0,08 W/(m ² •K)
U-verdi yttertak	0,10 W/(m ² •K)
U-verdi vinduer	0,80 W/(m ² •K)
Varmegjenvinning (virkningsgrad η)	82 %
Normalisert kuldebroverdi	0,03 W/(m ² •K)

Minste anbefalte gjennomsnittlige luftmengder for hele bygget:

I driftstiden:	6 m ³ /h•m ²
Utenom driftstiden	1 m ³ /h•m ²

Interne varmetilskudd:

Belysning:	6 W/m ²
Utstyr:	1 W/m ²
Personer:	10 W/m ²
Sum internvarme (gjennomsnitt over året):	5 W/m ²

Varmetapstall

Idrettsbygg	0,70 W/(m ² •K)
-------------	----------------------------

Maksimalt tillatt CO₂-utslipp*

Idrettsbygg	30 kg/(m ² •år)
-------------	----------------------------

*: Høyeste tillatte CO₂-utslipp beregnet ut fra total levert energi for bygget, dvs. både for varmebehovet og det elsespesifikke energibehovet i bygget.

Disse verdiene kan oppnås med komponenter som allerede finnes på det norske markedet, men det vil kreve økte investeringer og en tettere oppfølging / dokumentasjon av utførelsen av byggeprosjektet.

Som en konsekvens av den sterke energiprisøkningen og med et ønske om å bygge miljøvennlige fremtidsrettede idrettshaller, anbefaler NHF å strekke seg mot de ovennevnte verdiene i forprosjektkravene for nye haller. Dette gjelder særlig isolasjonskvalitet og bygningstetthet, noe som normalt ikke skal fornyes i bygningens levetid. Dette må da spesifiseres tydelig i forprosjektet som danner grunnlag for anbudene.

Radon

For alle bygninger som oppføres i et område hvor det er fare for radon-gass fra grunnen, må nødvendige tiltak iverksettes for å unngå skadelige konsentrasjoner av radon i oppholdsrommene.

⁸ Basert på SINTEFs Byggforsk Prosjektrapport 42-2009

4.14 Tekniske installasjoner

Generelt

Det skal velges robuste og logiske løsninger som gjør det enkelt å opprettholde riktig og energi-effektiv drift av de ulike systemene. Det etableres separate uavhengige systemer for oppvarming og ventilasjon. Alle rør og armaturer isoleres for å unngå unødig varmetap.

Eksempel på anbefalte løsninger:

Systemer	Hallen	Garderober	Øvrige rom
Varmeanlegg Vannbåren varme.	Strålevarmepaneler i tak.	Gulvvarme med separat regulerte slynger for dusjrom og garderober.	Radiatorer med termostatiske ventiler.
Temperaturkrav vinter	Brukstid: 18 °C Utenom: 16 °C	Garderober: 20 °C Dusjrom: 22 °C Innstøpte varmerør har så stor termisk treghet at "natt-nedsetting" ikke vil ha noen merkbar spareeffekt.	Brukstid: 20 °C Utenom: 16 °C
Ventilasjonsanlegg Balansert ventilasjon varmegjenvinning. For samtlige rom reduseres luftmengden til minimum utenom brukstiden.	Behovstyrt luftmengde (VAV) styrt med CO ₂ -føler) VAV: Variable Air Volume	Konstante luftmengder i brukstiden.	Konstante luftmengder i brukstiden. For rom med luftmengder > 500 m ³ /h bør det etableres behovsstyring styrt av CO ₂ -føler eller med bevegelsesføler.
Varmtvann Sentral bereder og manuell rutine for legionella-"spyling".		Sentral bereder og sentral blandeventil for varmtvannet til dusjene. Trykknapp-"timer" på hver dusj.	
Sentral Driftskontroll	Bygget utstyres med SD-anlegg for styring av de tekniske anleggene. Utforming og evt tilknytning til andre systemer / bygg må avgjøres etter forholdene.		
Drift / Styring	Det må etableres drifts- og styringsrutiner (Driftsinstruks) og det må gis grundig opplæring for dem som skal være ansvarlige for drift og vedlikehold. Mangelfull oppfølging vil kunne lede til dårlig inneklima, høyt energiforbruk og kortere levetid for installasjonene.		

5 Sjekkliste ved de ulike stadiene i byggesaken

5.1 Ønske om ny idrettshall

- Benytt *Idrettsrådet* (Idrettens fellesorgan for idrettslag, -klubber/foreninger i kommunene) som rådgiver / samarbeidspartner.
- Etabler en arbeidsgruppe som lager en foreløpig skisse.
- Lag en plan for "Innsalg" av prosjektidéen overfor kommunale beslutningstakere og la dem få eierskap til prosjektet.

Mål:

- Å etablere en arbeidsgruppe med kommunale beslutningstakere som deltakere.
- Å få anlegget inn i kommunens handlingsplan og budsjetter.
- Å få midler til å lage et skisseprosjekt.

5.2 Konkretisering av prosjektidé, skisseprosjekt

- Politisk vedtak om avsetting av midler til dette planarbeidet må foreligge før arbeidet kan påbegynnes.
- Kommunale beslutningstakere må delta i planarbeidet.
- Beskrivelse og tegninger (skisser) som utarbeides må kunne leses/forstås av ikke byggkyndige.
- Totalkostnad for prosjektet er vanskelig å fastslå på dette stadiet. Å angi rammebeløp bør derfor unngås.
- Prosjektet må utformes slik at det oppnås spillemiddeltilskudd og momsrefusjon.
- Beskrivelsen må konkludere med et klart forslag til vedtak.

Mål:

- Kommunalt vedtak om midler til byggeprogrammering.
- Prosessen med å få prosjektet med i "Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet" kommer i gang.

5.3 Byggeprogram

- Midler til byggeprogrammering må være avsatt.
- Fagekspertene må delta i utarbeidelsen av byggeprogrammet.
- I byggeprogrammet beskrives hva som skal inngå i prosjektet:
 - Formål, bruk, romprogram typer, størrelser osv
 - Byggebudsjett
 - Finansiering
 - Fremdriftsplan
 - Driftsbudsjett
- Hvilke rammebetingelser som gjelder for prosjektet:
 - Tomt, reguleringsplan, adkomst/infrastruktur, elektrisitet, tele og kommunaltekniske nett
- Energiforbruk (krav)
- Entrepriseform bør velges på dette stadiet, da det påvirker utformingen av byggeprogrammet.

- Spesielle idrettstekniske valg gjøres og tas med som kravspesifikasjon i byggeprogrammet:

NB: Det er meget viktig å spesifisere og låse disse valgene tidlig i planprosessen – for å unngå at det blir valgt billigere (dårligere) løsninger senere i planprosessen.

- Sportsgulv i hallen
- Vegger, vinduer, dører/porter
- Tribuner
- Lysanlegg
- Lydanlegg
- Resultattavle/klokke
- Fast og løst utstyr

Mål for byggeprogrammet:

- Alle interessenter, brukerorganisasjoner og eier (kommunen) skal ha gitt innspill under utarbeidelsen og deretter godkjent byggeprogrammet.
- Skal spesifisere prosjektet så detaljert og klart at det, sammen med kommunens generelle kravspesifikasjoner for nybygg, kan brukes som anbudsgrunnlag i en totalentreprise.
- Er basis for et sannsynlig totalt prosjektbudsjett

5.4 Forprosjekt

- Forprosjektet er basert på:
 - byggeprogrammet;
 - spesifikasjon av de idrettstekniske løsningene angitt i kapittel 4.3.7;
 - en beskrivelse av bygning med romprogram, tegninger og tekniske krav til de ordinære tekniske installasjonene.
- Forprosjektet må utarbeides av arkitekt og rådgivende ingeniører innen bygg-, VVS- og elektroteknikk.
- Dersom kommunen har egne "Generelle kravspesifikasjoner for nybygg, ombygging og rehabiliteringsarbeider", skal disse benyttes som basis i beskrivelsen.

Mål for forprosjektet:

- angi byggherrens krav på romnivå
- beskrive valg av tekniske løsninger
- være basis for detaljprosjektering
- være grunnlag for anbudsinnhenting

6 Ferdig hallprodukt

Eksempler fra W. Giertsen Hallsystemer og IPAS Sport AS

Et alternativ til tradisjonell idrettshall er en lettere konstruksjon kledd med sandwich-paneler.

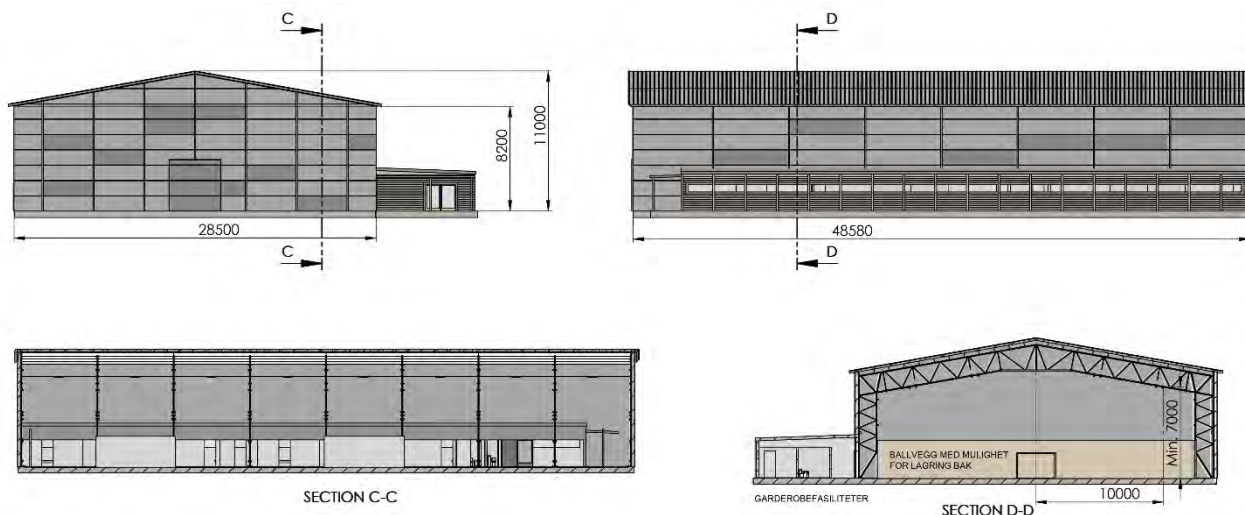
Grunnversjonen er standardisert med 25x45 meter aktivitetsflate i fokus. Hallvolumet er dimensjonert ut ifra idrettens krav. Hallen fundamenteres på vanlig måte med isolert betongplate direkte på avrettet og drenert grunn. Dersom man også trenger garderobefasiliteter, skaleres disse fritt ihht ønsker og behov og bygges som konvensjonelt bygg inntil hallen. Alternativt kan en mer integrert fasilitetsløsning bygges, men fortsatt med utgangspunkt i den standardiserte basisversjonen.

Hallen består av selvbærende galvanisert stålkonstruksjon som kles med isolerte sandwich-elementer ihht TEK 10. Om man bygger kaldhall, typisk for tennis eller fotball, kan takplatene erstattes med isolert duk, en raskere og rimeligere løsning.

Hallen driftes med konvensjonelle varme-, ventilasjons- og lysanlegg og utstyres med sportsgulv og aktuelt idrettsutstyr for de sportsgrenene byggherren ønsker.

Eksempel på hall-løsning fra W Giertsen Hallsystemer:

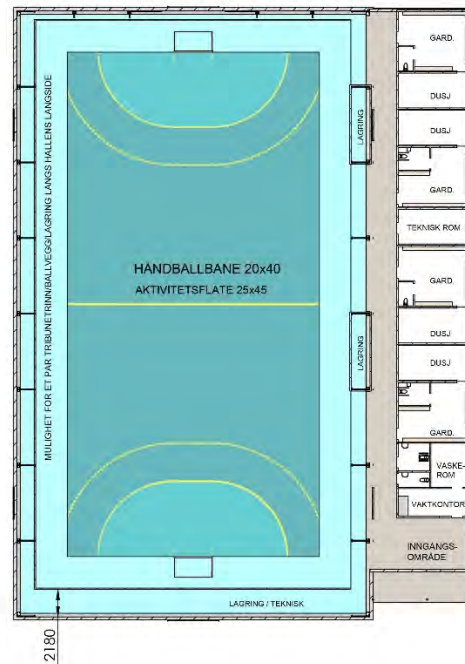

Det viste eksempelet er spesielt utformet som treningshall med én håndballbane og sidebygg med to garderobesett, lagerrom i hallen og mulighet for tribune plass langs en langside og/eller oppå lagerrommet på banens ene kortside.

Hallkonseptet er meget fleksibelt, og ulike hallstørrelser / sidebygg kan utformes etter behov fra byggherren.

Hallene er konstruert i henhold til norske byggeforskrifters krav om å tåle snø- og vindlast som for en permanent bygning.

Når det gjelder brannsikring må man for hvert byggeprosjekt utarbeide "brannkonsept" i samarbeid med hallleverandøren og deres kvalifiserte brannspesialistfirma.

Eksempel: Treningshall med én spilleflate og to garderobesett

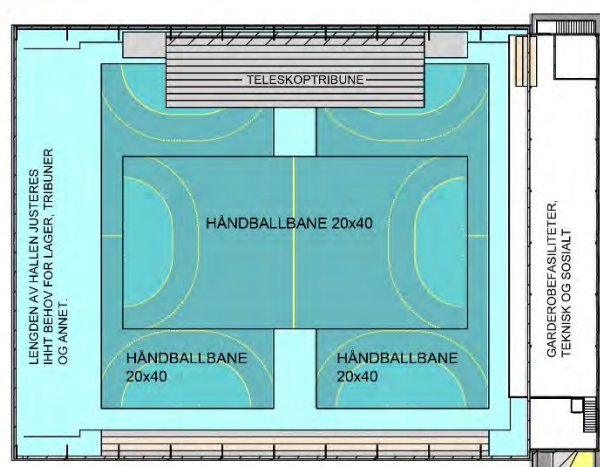
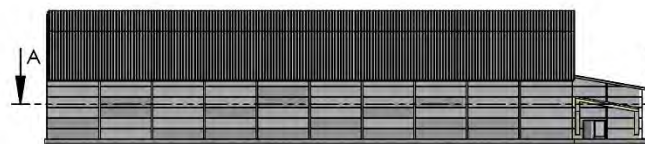
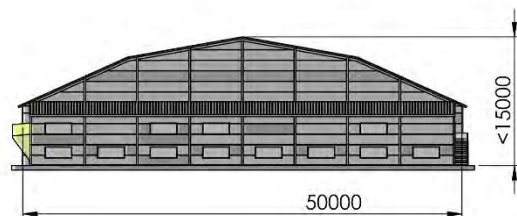

Hovedbegrunnelsen for å velge denne halltypen fremfor en konvensjonelt oppbygget hall er prisen (investeringskostnaden), men også realiseringshastigheten, både på tegnearket siden ting er standardisert og mer eller mindre klart, samt den raske byggeprosessen. De standardiserte fagverksbuene er raske å montere og med sandwichkledning har man raskt yttervegger og tak på plass.

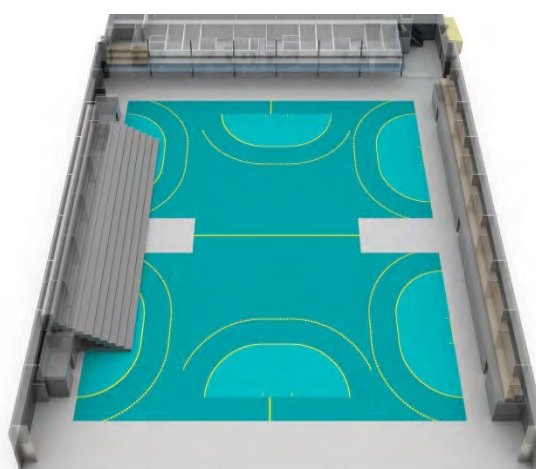
En annen grunn for å velge halltypen er at det er enklere å utvide hallen, man legger bare til flere buer, eller å flytte hallen til et annet sted. Dette bør man imidlertid ta med i planleggingen ved første gangs oppføring slik at man velger løsninger som er forberedt på dette.

Alternativ med to baner

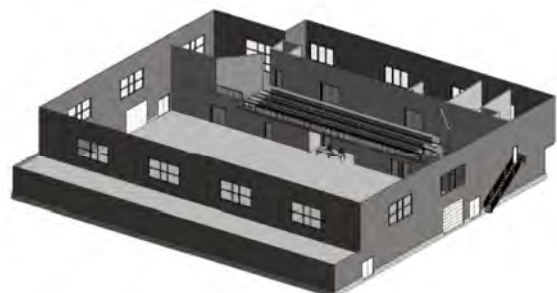
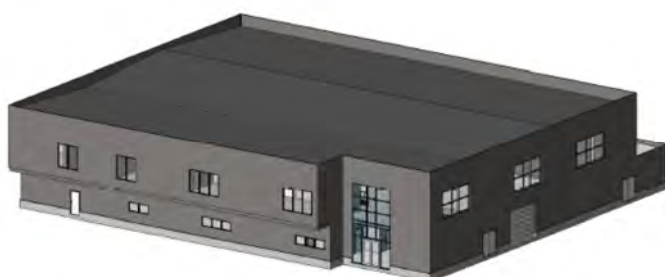
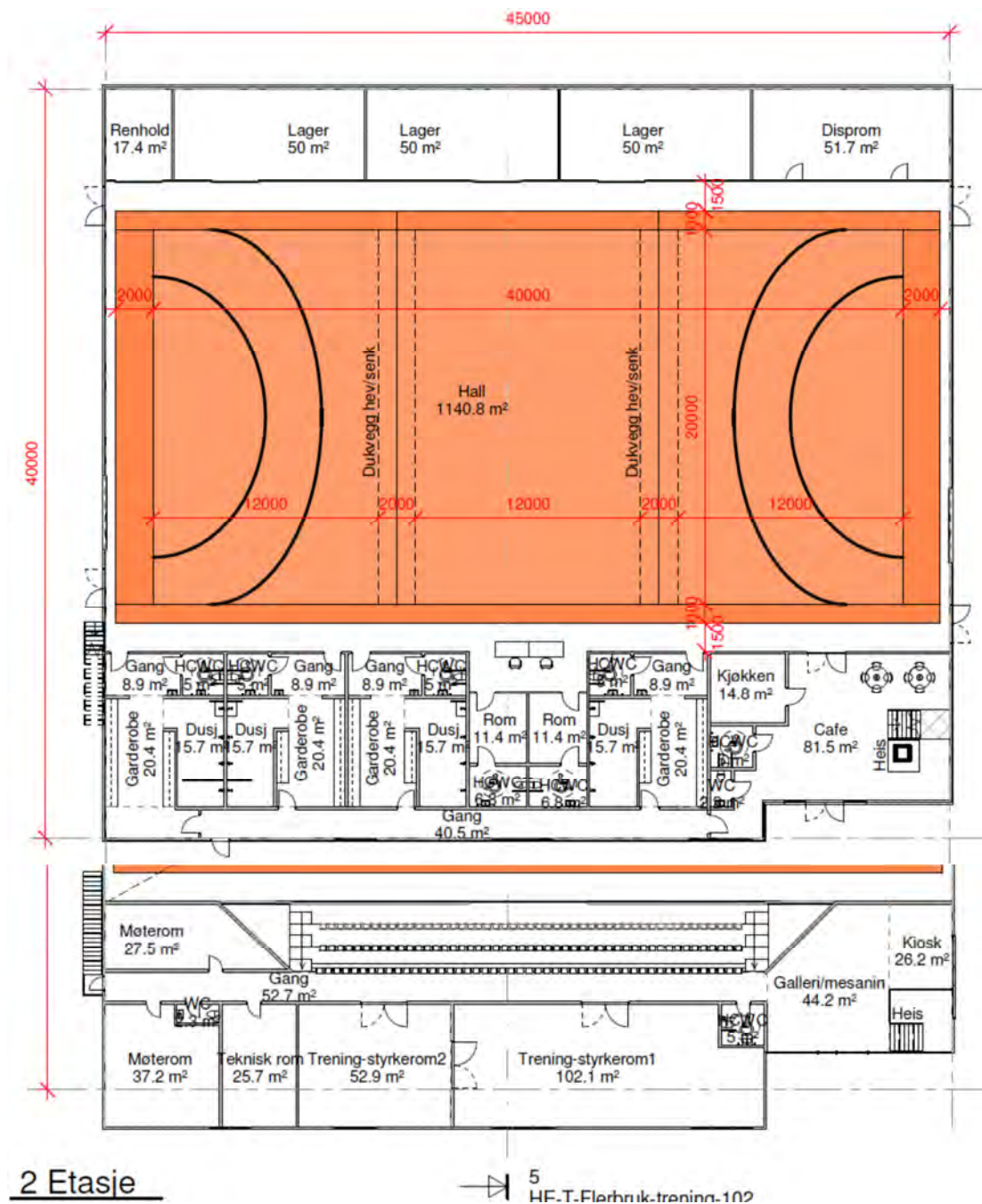
Hallkonstruksjonen finnes også med to spilleflater. (Eksempel fra W. Giertsen Hallsystemer)

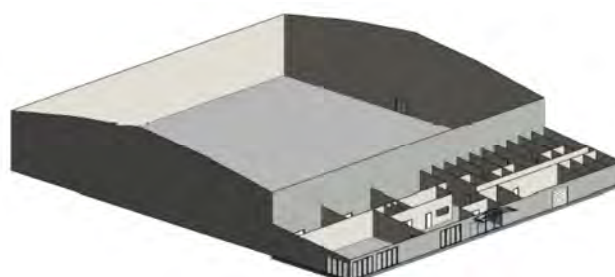
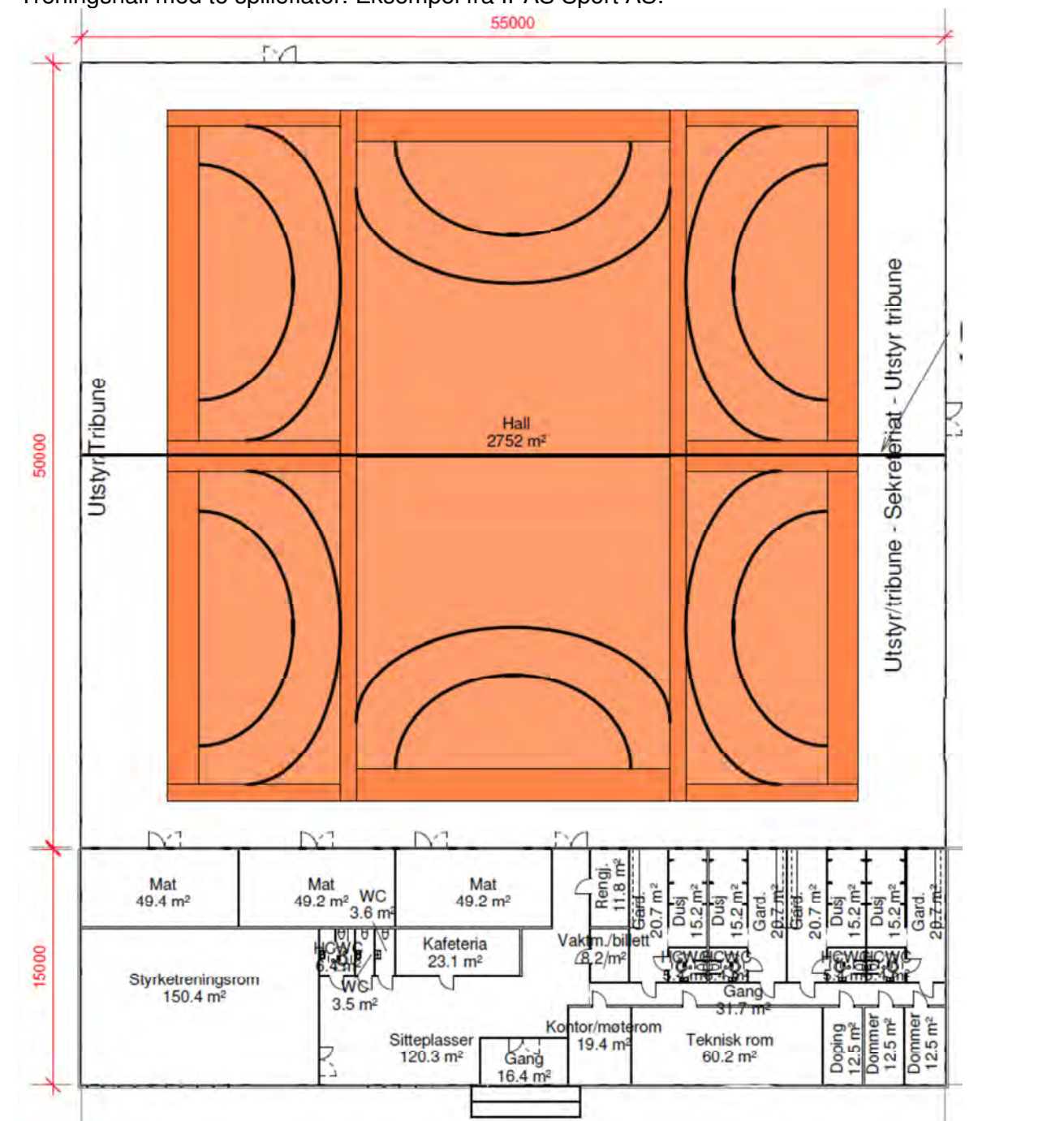
SECTION A-A

Treningshall med én spilleflate. Eksempel fra IPAS Sport AS:

Treningshall med to spilleflater. Eksempel fra IPAS Sport AS:

7 Entreprisereformer (vedlegg 1)

Nedenfor følger en kort beskrivelse av de ulike entreprisereformene med fordeler og ulemper for de forskjellige.

For bygging av treningshaller anbefaler vi å benytte totalentreprisemodellen.

For å gi byggherren full kontroll over valg av type og kvalitet av sportsgulv, lydanlegg og lysanlegg for idrettshaller, samt resultattavler og teleskoptribuner for elitehaller, bør disse anleggene skilles ut fra totalentreprisen og kontraheres separat av byggherren. Deretter tiltransporteres leveransen til totalentreprenør..

7.1 Totalentreprise

Ved totalentreprise utarbeider byggherre først en beskrivelse (byggeprogram eller forprosjekt) som brukes som anbudsgrunnlag.

Det er svært viktig at anbudsgrunnlaget er godt gjennomarbeidet og inneholder alle nødvendige kvalitetskrav til bygning, funksjoner og utstyr for å sikre at tilbudene er komplette og sammenlignbare. Man må unngå at en mangelfull beskrivelse leder til tilleggsarbeider eller redusert kvalitet, kostnadsøkninger og i verste fall konflikt med utførende totalentreprenør.

Dersom anbudsgrunnlaget består av et byggeprogram og generelle kravspesifikasjoner, må tilbyderne engasjere både arkitekt og rådgivere for å utarbeide forprosjekt for sitt tilbud.

Dersom byggherren velger å utarbeide tilbudsgrunnlag i form av et forprosjekt, gjøres dette med innleid arkitekt og rådgivende ingeniører. Totalentreprenøren gir da pris på ferdig bygg inkl. videre prosjektering. Ved denne fremgangsmåten er det vanlig at totalentreprenøren benytter (tiltransporteres) byggherrens arkitekt/rådgivere til den videre prosjekteringen.

I en totalentreprise har byggherre kun én kontraktspartner å forholde seg til.

Det kan imidlertid være en ide å skille ut utomhusopparbeidelsen fra totalentreprisen, og ha egne anbudsrunder på denne. Erfaringsmessig har ikke de store byggefirmaene alltid tilstrekkelig kompetanse på utomhusarbeider. Det kan gi bedre priser og utførelse dersom kvalifiserte utøvere som f.eks. anleggsgartnere, inviteres til en egen anbudsrunde.

Også ved bruk av totalentreprise er byggherre avhengig av en prosjektleder som har tilstrekkelig fagkunnskap og innsikt til å styre prosjektet. I byggefasen må det engasjeres en byggeleder (byggherreombud) som følger opp byggearbeidene.

Fordeler for byggherre:

- Liten kostnad for å innhente tilbud,
- God kostnadsoversikt på et tidlig tidspunkt,
- God økonomisk sikkerhet, liten risiko,
- Enklere byggherreadministrasjon.
- Ansvar for prosjektering og bygging samles hos totalentreprenøren. Gir fokus på byggbare løsninger og klare ansvarsforhold.
- Unngår grensesnitt med byggherres rådgivere under gjennomføring
- Større sikkerhet for pris, forutsatt liten endringsmengde.

Ulempe for byggherre:

- Liten mulighet for påvirkning av utførelse og kvalitet etter kontraktinngåelse, krever godt formulert anbudsgrunnlag / kravspesifikasjon (Mindre påvirkningsmulighet i gjennomføringsfasen)

- Vedlikeholds- og driftshensyn kan bli underfokuset under prosjektering og bygging
- Ofte dårligere grunnlag i kontrakten for prising av endringer
- Kan utelukke mindre entreprenører

Totalentreprise kan blant annet være fordelaktig når en har et prosjekt som lar seg beskrive gjennom funksjonskrav, evt. et ukomplisert prosjekt, hvor suksessen ligger i en god gjennomføringsfase.

7.2 Hovedentreprise

Hovedentreprise blir helst benyttet når hele planleggingsprosessen blir gjennomført før byggearbeidene igangsettes. *Den praktiske situasjonen er ofte en annen:* Når beslutningen om å bygge er tatt, er ofte byggherre i den situasjon at han ønsker å fullføre prosjektet i løpet av meget kort tid.

Hovedentreprise er en entrepriseform der alle bygningsmessige arbeider er samlet hos én entreprenør. I tillegg til kontrakten med hovedentreprenøren, vil byggherre opprette kontrakter med de prosjekterende og tekniske entreprenørene.

Byggherren har separat kontrakt med rådgivere og separat kontrakt med en hovedentreprenør, som har ansvar for et definert antall fag, byggherre har i tillegg separate entreprisekontrakter med de resterende fag. Koordineringsansvar kan kontraktsfestes hos hovedentreprenør som under delte entrepriser (se 7.3).

Fordeler

- Lavere antall entreprenører / kontrakter å administrere for byggherre
- Enklere administrasjon av arbeider og kostnader enn ved delte entrepriser
- Mindre risiko for byggherre enn delte entrepriser
- Direkte kontraktsforhold med entrepriser en ønsker direkte innflytelse på

Ulemper

- Administrasjon av flere kontrakter for byggherre
- Kan utelukke mindre entreprenører
- Koordinering av sideentreprenører kan fungere dårlig / vanskelig å formulere
- Koordinering av gjenstående kontraktsgrensesnitt, risiko / kostnad for ventetid for byggherre
- Mindre påvirkning på evalueringskriterier for underleverandører til hovedentreprenør

Hovedentreprise kan blant annet være fordelaktig i prosjekter hvor hovedarbeidsomfanget er definert, men hvor enkeltfag kan ha en større usikkerhet - evt. enkeltfag er klare og avgrensede slik at begge typer styres mest kostnadseffektivt av byggherre – og disse enkeltfagene kontraheres som separate entrepriser i tillegg til hovedentreprisen.

7.3 Delte entrepriser

Byggherre inngår kontrakter med sideentreprenører for ulike fagtjenester og leveranser. Delentreprenørene inngår så eventuelle kontrakter med underentreprenører. Byggherre har ansvar for detaljprosjektering, koordinering av sideentreprenører og fremdrift.

Denne prosjektorganiseringen blir ofte benyttet når byggherren har dårlig tid, og prosjektering og bygging derfor må skje parallelt. Da er det mulig å starte grunn- og betongarbeidene før tømmer- og malerentreprisen er klargjort.

Fordeler for byggherre:

- Sterk priskonkurranse – lave tilbudspriser, god oversikt pr. fag.

Ulemper for byggherre:

- Krevende byggherreadministrasjon, mange kontrakter, mange grensesnitt, høy risiko, lang tid før økonomisk sikkerhet.

7.4 OPS (Offentlig-privat samarbeid) – en finansieringsform

Prosjekteier/leietager inngår leiekontrakt med privat aktør på basis av pris – og konseptkonkurranse.

Privat aktør finansierer, bygger og drifter leieobjektet. Leietaker overtar normalt leieobjektet til avtalt sum etter avtalt antall år.

Fordeler

- Kan optimalisere livssyklusbetraktninger
- Bedriftsøkonomisk vurdering av vedlikehold
- Større sikkerhet for pris hvis prosjektet er godt definert

Ulemper

- Mindre kontroll på endringer i et langt tidsperspektiv
- Kompliserte, og nye avtaleforhold

Kontraktsformen kan blant annet være fordelaktig hvis utleier eier tomt / opprinnelig bygg og en ikke kan enes om salgssum. Kan også være gunstig å ha som variant i større portefølje for å måle egen drifts- og vedlikeholdseffektivitet. Kan også være fordelaktig om egen organisasjon mangler kapasitet eller kompetanse for gjennomføring av byggherrerollen.

8 Momskompensasjon / -refusjon (vedlegg 2)

Kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg - bestemmelser for fordeling av midler i 2014

Fastsatt av Kulturdepartementet 16.12 2013.

1 Generelt

Ordningen er rammestyrkt. Det vil bli tildelt midler etter søknad innenfor den rammen Stortinget har bevilget for det enkelte år. Bevilgningen skal i tillegg dekke kostnadene ved å forvalte ordningen. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortningen være lik for alle godkjente søkere. Søkere som mottar avkortet kompensasjon kan ikke søke om å få kompensert det resterende beløpet i senere søknadsrunder.

2 Målgruppe

2-1 Ordningen gjelder for

Ordningen omfatter alle som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler gjennom Kulturdepartementets tilskuddsordninger for bygging (inkludert rehabilitering) av idrettsanlegg, jf. Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, med unntak av kommuner/fylkeskommuner og kommunale foretak. Spillemiddelsøknaden må være godkjent. Det er ikke et krav at det er tildelt spillemidler for å kunne søke om kompensasjon av merverdiavgift.

Følgende kan søke:

- idrettslag/organisasjonsledd i Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)
- idrettslag organisert under Samisk idrettsforbund
- sammenslutninger organisert under Norges Jeger- og Fiskerforbund
- sammenslutninger organisert under Den Norske Turistforening
- sammenslutninger organisert under Norges Bilsportforbund
- sammenslutninger organisert under Det Frivillige Skyttervesen
- aksjeselskaper/allmennaksjeselskaper
- stiftelser
- andre sammenslutninger

2-2 Ordningen gjelder ikke for

Anlegg som bygges i regi av kommuner/fylkeskommuner og kommunale foretak.

3 Anlegg som omfattes av ordningen

3-1 Hva ordningen omfatter

Ordningen omfatter prosjekter for utbygging av idrettsanlegg hvor idrettslag og andre organisasjoner/sammenslutninger, jf. pkt 2-1, er tiltakshavere. Ordningen omfatter merverdiavgift knyttet til tilskuddsberettigete anleggsselementer, jf. Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet.

3-2 Tidspunkt for byggestart

Ordningen gjelder idrettsanlegg hvor byggearbeidene er igangsatt etter 1. januar 2010. I den grad anleggsutbyggingen skjer gjennom flere byggetrinn, er det kun byggetrinn igangsatt etter 1. januar 2010 som kan inngå i søknad om kompensasjon.

Et byggetrinn er bygging av en anleggsenhet som: - kan benyttes som en selvstendig enhet til idrett/aktivitet, og - bygges sammenhengende og innenfor en begrenset tidsperiode og - normalt skal ha en egen spillemiddelsøknad.

3-3 Hva ordningen ikke omfatter

Ordningen omfatter ikke merverdiavgift knyttet til ikke tilskuddsberettigete anleggsselementer, jf. Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet.

Drifts- og vedlikeholdskostnader omfattes ikke av ordningen.

Søkere, jf. punkt 2-1, som er registrert i merverdiavgiftsregisteret og har forholdsmessig fradrag for inngående merverdiavgift på sine anleggsinvesteringer, kan søke om kompensasjon.

Merverdiavgift som kan fradragsføres i det ordinære avgiftsoppgjøret, skal i slike tilfeller ikke inngå i søknad om kompensasjon.

4 Kunngjøring

Ordningen kunngjøres på www.regjeringen.no/nb/dep/kud og på www.lottstift.no.

5 Forvaltning av ordningen

Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter ordningen.

6 Krav til søknad om kompensasjon

6-1 Generelt

Anlegget må være ferdigstilt, og anleggsregnskap som er kontrollert og attestert av revisor skal følge søknaden om kompensasjon, jf. 6-4.

Minstegrensen for søknad er 15 000 kroner i merverdiavgift.

6-2 Slik søker man

Søknad om kompensasjon leveres elektronisk gjennom nettstedet www.idrettsanlegg.no. Nærmere informasjon vil framgå av søknadsskjemaet.

6-3 Søknadsfrist

Søknader må være mottatt av Lotteri- og stiftelsestilsynet senest 1. mai 2014. Søknader som mottas etter denne fristen, vil behandles i forbindelse med tildelingen av kompensasjonsmidler i 2015. Søknadsfrist i 2015 er satt til 1. mai 2015.

6-4 Spesifikke krav til søknad om kompensasjon

Søker skal bekrefte at han har gjort seg kjent med bestemmelsene for ordningen.

Det skal søkes på grunnlag av anleggsregnskap som er kontrollert og attestert av revisor. Dette er samme regnskap som legges til grunn for utbetaling av spillemiddeltilskudd. Regnskapsskjema og revisorrapport skal vedlegges søknaden om kompensasjon av merverdiavgift.

Om krav til regnskap og kontroll av regnskap, se Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, pkt. 5. Det er kommunens revisor som skal gjennomgå og kontrollere dette regnskapet. Kontroll av regnskap for anlegg med spillemiddeltilskudd inntil kr 100 000 kan utføres av annen revisor, for eksempel organisasjonens tillitsvalgte revisor. Dersom søker er et aksjeselskap med revisjonsplikt, kan anleggsregnskapet kontrolleres av selskapets revisor.

Regnskapet skal skille mellom tilskuddsberettigete anleggselementer og ikke tilskuddsberettigete anleggselementer. Revisor skal kontrollere at merverdiavgiften som søkes kompensert, knytter seg til tilskuddsberettigete anleggselementer.

Dersom søker er registrert i merverdiavgiftsregisteret og har forholdsmessig fradrag for inngående merverdiavgift på sine anleggsinvesteringer, skal revisor kontrollere at fradragsberettiget merverdiavgift ikke inngår i søknadsbeløpet.

7 Saksbehandling

7-1 Generelt

Lotteri- og stiftelsestilsynet behandler mottatte søknader på grunnlag av de fastsatte bestemmelsene for ordningen.

7-2 Avkorting

Dersom det totale søknadsbeløpet er større enn gitt bevilgning, vil det bli foretatt en lik prosentvis avkorting i alle tildelingsbeløp.

7-3 Brev om beregnet kompensasjon

Brev om beregnet kompensasjon skal sendes hver enkelt søker som får tildelt midler, jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 6.3.3. Kopi av brev sendes til Kulturdepartementet, fylkeskommune og kommune. Følgende punkter skal inngå:

- Mottakers navn, adresse og bankkontonummer.
- Totalt beløp til fordeling.
- Tildelt kompensasjonsbeløp.
- Tidspunktet for når utbetaling vil bli foretatt.
- Henvisning til Kulturdepartementets bestemmelser for ordningen. Bestemmelsene skal vedlegges brevet.
- Opplysning om klageadgangen i forvaltningsloven kapittel VI.

7-4 Avslag

Vedtak om avslag skal sendes hver enkelt søker som ikke får tildelt midler. Kopi av brev sendes til Kulturdepartementet, fylkeskommune og kommune. Begrunnelsen for avslaget skal angis, jf. forvaltningsloven § 24. Det samme gjelder ved delvis avslag. Det skal videre opplyses om klageadgangen i forvaltningsloven kapittel VI.

8 Klageadgang

Vedtak om beregnet kompensasjon, avslag på søknad om å få tildelt kompensasjon, og beslutning om å avvise søknad anses som enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b og kan påklages etter lovens kapittel VI.

Klagen sendes Lotteri- og stiftelsestilsynet senest tre uker etter det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet fram til mottaker. Dersom Lotteri- og stiftelsestilsynet ikke omgjør vedtaket, sender tilsynet klagen til Lotterinemnda til endelig avgjørelse. Nemndas avgjørelse kan ikke påklages.

I den grad eventuelle tildelinger som følge av klagebehandlingen ikke lar seg dekke innenfor bevilgningen i 2014, skal slike tildelinger dekkes over neste års bevilgning.

9 Rutiner hos kompensasjonsforvalter for registrering av tildelte midler

Tildelte midler må registreres av Lotteri- og stiftelsestilsynet i henhold til Bestemmelser om økonomistyring i staten, herunder punkt 6.3.4.

10 Rutiner for utbetaling, regnskapsføring og behandling av eventuelt for mye utbetalt kompensasjon

Det skal etableres rutiner for utbetaling, regnskapsføring og behandling av eventuelt for mye utbetalt kompensasjon i samsvar med Bestemmelser om økonomistyring i staten, punkt 6.3.5.

11 Oppfølging og kontroll (intern kontroll)

Det skal etableres metoder og tiltak hos kompensasjonsforvalter som har til oppgave å avdekke og korrigere feil og mangler, jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten, punkt 6.3.8.

12 Oppfølging og kontroll av kompensasjonsmottaker

Kompensasjonsforvalter skal kontrollere informasjonen som mottakeren sender inn og som har betydning for kompensasjonsforvalters beregning av kompensasjonsbeløp og tildeling. Gjennomførte kontrolltiltak skal dokumenteres på en tilfredsstillende måte, jf.

Bestemmelser om økonomistyring i staten, punkt 6.3.8.2.

Underlagsdokumentasjon for kompensasjon må av mottaker:

- oppbevares i 10 år etter søknadsåret

- være ordnet på en måte som muliggjør en hurtig gjennomføring av kontroll
- være betryggende sikret mot ødeleggelse og tyveri

Den som har søkt om eller har mottatt kompensasjon, må ved forespørsel fra kontrollmyndigheten, herunder Riksrevisjonen, gi innsyn i underlagsdokumentasjonen for kompensasjonskravet. Søker/mottaker skal også gi kontrollmyndigheten nødvendig bistand til innsyn.

13 Sanksjon ved brudd på bestemmelsene

Dersom en mottaker gir ufullstendige eller ukorrekte opplysninger i forbindelse med søknad om kompensasjon, og dette medfører at kompensasjon utbetales uberettiget eller med for stort beløp, kan kompensasjonen helt eller delvis kreves tilbake. Dersom kompensasjonen ennå ikke er utbetalt, kan den holdes helt eller delvis tilbake og bortfalle.

Dersom det utbetales for høy kompensasjon på grunn av feilberegninger fra Lotteri- og stiftelsestilsynet, kan den uberettigede del kreves tilbakebetalt.

Ved investeringer i idrettsanlegg der inngående merverdiavgift utgjør kr 100 000 eller mer er det en innlåsningsperiode på 10 år. Det vil si at kompensert merverdiavgift skal tilbakebetales dersom anlegget innen 10 år fra ferdigstilling overdras eller selges til formål som ikke er berettiget til tilskudd av spillemidler til idrettsformål. Tilbakebetaling skal skje også i tilfelle nedlegging av anlegget i samme tidsperiode.

9 Anleggspoolen

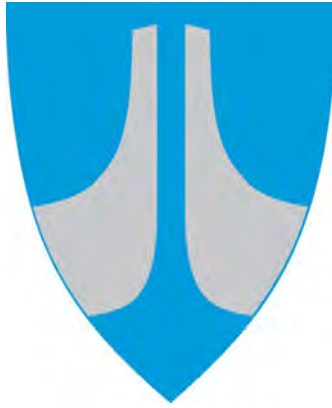
Norges Håndballforbund har etablert et kontaktforum med en rekke leverandører av idrettsutstyr. Formålet med denne "Anleggspoolen" er å ha dialog med seriøse leverandører for å utveksle erfaringer og diskutere gamle og nye løsninger.

Medlemmer av anleggspoolen har bidratt med faglig innhold til denne håndboken.

Pr. 01.04.2015 består anleggspoolen av følgende firmaer:

Medlemmer i NHFs anleggspool - kontaktpersoner				
Firma	Navn	Kategori	Telefon	E-post
Unisport	Kenneth Fossli	Gulv og tribuner	413 31 333	kenneth.fossli@unisport.com
Gulv og Takteknikk AS	Bjørn Finngaard	Gulv	915 44 287	post@gulvogtakteknikk.no
Boen Sport	Christian Kvarnes	Gulv	992 13 706	christian.kvarnes@boen.no
Media System as	Jan Åge Andresen	Led skilter, kuber, AV-løsninger	911 91 164	andresen@mediasystem.no
Scandec systemer	Tore Steen	Lyd/Talevarsling, Proff/Konsertlyd, Audiovisuelt, interaktiv undervisning	909 30 308	tore.steen@scandecsystemer.no
Solar/Sikringen	Martin Holst-Nilsen	Belysning, Lys systemer	901 71 758	martin.holst-nilsen@solarnorge.no
Killingsmo/-Tønsberg	Jan-Eivind Tollerud	Utstyrsleverandør ift mål, nett, etc.	911 21 749	jan.e@killingmo-tonsberg.no
W.Giertsen Hallsystemer AS	Rune Molberg (Hovedkontakt NHF Anleggspool)	Hallsystemer	906 03 672	rune.molberg@giertsen.no
MSO Sport og Invest AS/ Hugås Entreprenør	Tor Helgeton	Sportshaller	400 33 335	tor@mso-sport.no

HERØY KOMMUNE

EINEDALEN SKULE

Gymsal

BYGGEPROGRAM

Herøy kommune deler sine byggeprosjekt inn i følgjande delfaser:

BYGGEPROSJEKT			
Programfase	Prosjekteringsfase	Byggefase	Garantifase

Byggeprogrammet er det sentrale byggherredokumentet for eit byggeprosjekt og beskriv funksjonar, arealramme og andre overordna føringar for prosjektet.

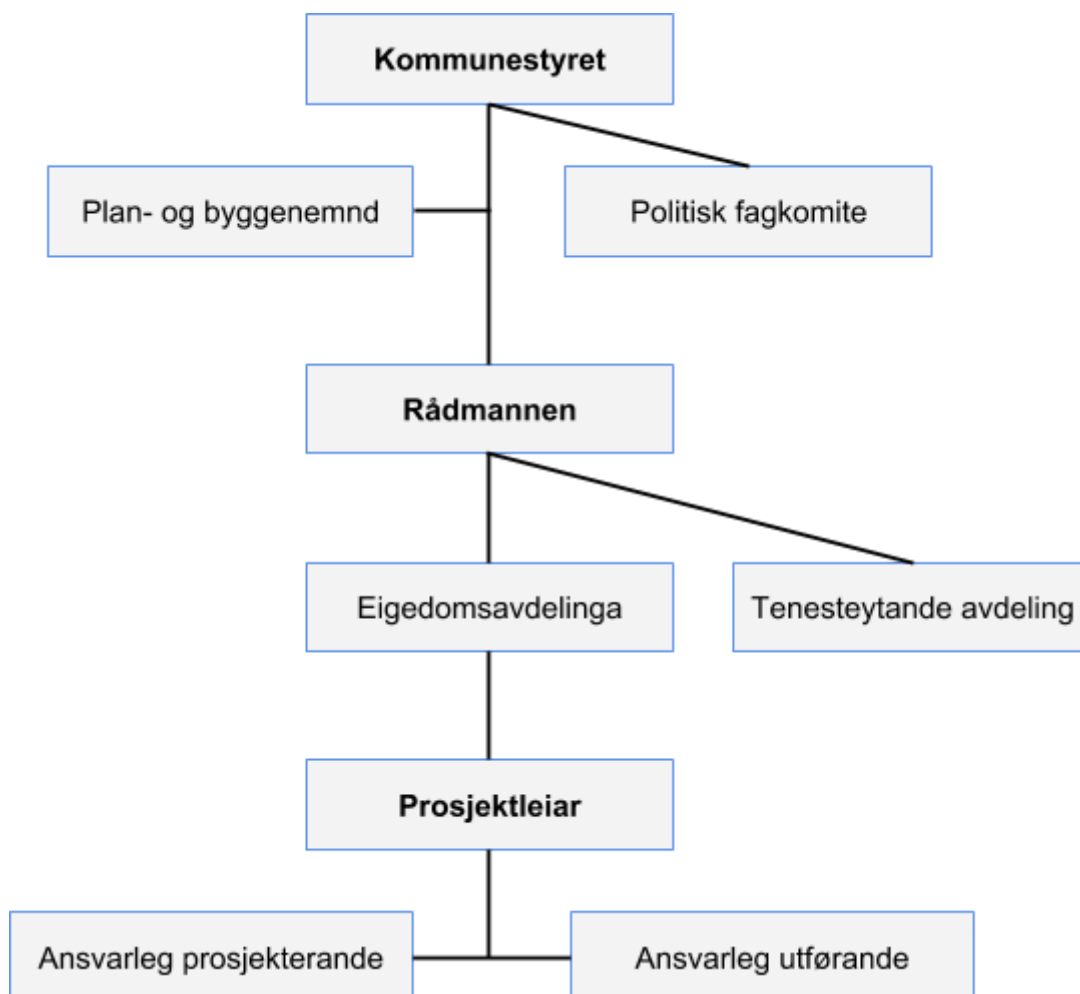
Byggeprogrammet er såleis eit bestillings- og styringsdokument for Herøy kommune i etterfølgjande prosjekteringsfase, byggefase og garantifase.

Einedalen skule opna i 2010 som barneskule for 230 elevar frå 1. til 7. trinn samt SFO.

Prosjektet omhandler bygging av ein gymsal med speleflate 12 x 20 m ved skulen.

Hallen skal plasserast ved dagens personalinngang og byggast saman med skulen. Gymsalen skal samstundes fungere som ei sjølvstendig brukseining ved sidan av og utanfor ordinær skuledrift.

Herøy kommune organiserer sine byggeprosjekt slik:

INFORMASJONSFLYT

All informasjonsutveksling mellom ansvarleg prosjekterande, ansvarleg utførande og kommunen som byggherre vedrørende prosjektet skal gå via prosjektleiari som kommunens byggherrerepresentant.

Prosjektleiaren koordinerer informasjonsflyten vidare mot eigedomsforvaltar, den tenesteytande avdeling og andre brukar- og interessegrupper.

Reguleringskart og føresegner fyl som vedlegg 1 og 2 til byggeprogrammet.

Utbyggingseigedomen vert i dag hovudsakleg nytta som uteareal for elevane ved skulen.

Eigedomgrensar inntil private grunneigarar i nord, sør, vest og aust.

Utbyggingstomta vart grusa og planert ved utbygginga av Einedalen skule. Vi kan ikkje dokumentere grunnforholda utover dette.

ATKOMST

Atkomst til prosjektet etablerast via eksisterande hovudatkomst til Einedalen skule.

PARKERING

Gymsalen er primært meint for skulens eigen bruk. Etter skuletid kan andre brukarar nytte eksisterande parkeringsplassar.

BEBYGGELSE

Gymsalen skal byggast som eit tilbygg til Einedalen skule, med eigen hovudinngang på bakkeplan i området ved dagens personalinngang.

Bebyggelsen skal plasserast og utformast slik at ein ved eit seinare byggetrinn kan utvide gymsalen til ein fleirbrukshall.

Gymsalen skal samanbyggast med skulen slik at ein kan bevege seg innandørs mellom skulen og gymsalen via dagens personalinngang.

ARKITEKTONISK UTTRYKK

Gymsalen skal stå i stil med skulens arkitektur forøvrig. Det er viktig at utsiktsforhold og innslepp av dagslys til skulens fasade aust vert ivareteke på best mogleg vis.

GRENSESNIITT MOT EKSISTERANDE BEBYGGELSE

Gymsalen skal kunne nyttast sjølvstendig og uavhengig av skuledrifta.

REFERANSEMATERIALE

Byggherre har særleg teke utgangspunkt i Byggforsk sine byggdetaljblad 341.706 og 379.201 i planlegginga. Likeins har ein vurdert byggeprogrammet opp mot rettleiar frå kulturdepartementet til planlegging og bygging av idrettshallar samt gjeldande kvalifikasjonskrav for tippemidlar.

6.1

INNLEIING

Funksjons- og arealanalyse beskriv dei funksjonar og areal som minimum krevst for prosjektet.

6.2

GYMSAL - 12 x 20 m.

PRIMÆRFUNKSJONAR

Prosjektet utløyser slike krav:

FUNKSJON	Antal	Areal	Sum	MERKNAD
Speleflate	01	240	240	Speleflate 12 x 20 m. Netto innvendig fri takhøgde minimum 5 meter. Moglegheit for mørklegging av rommet.
Materialrom	01	48	48	Felles materialrom for hallen.
Garderobe - dame	01	22	22	Dimensjonerande tal: 18
Dusjrom - dame	01	15	15	
Toalett - dame	01	02	02	
Garderobe HC - dame	01	10	10	
Lærargarderobe	01	10	10	Garderobe, dusj og toalett.
Garderobe herre	01	20	20	Dimensjonerande tal: 18
Dusjrom - herre	01	15	15	
Toalett - herre	01	02	02	
Garderobe HC - herre	01	10	10	
Lærargarderobe	01	10	10	Garderobe, dusj og toalett.
SUM NTA	-	-	404	-

DRIFTSFUNKSJONAR

Prosjektet utløyser slike krav til driftsfunksjonar for drift av bygget:

FUNKSJON	Antal	Areal	Sum	MERKNAD
Teknisk rom	01	50	50	VVS, sprinkler og IKT
Tavlerom	01	01	01	Separat frå teknisk rom.
Reinhaldssentral	01	12	12	Utslagsvask, slukbrønn i gulv. Dør slår ut.
Lager	01	10	10	Reinhald.
Lager	01	10	10	For eksterne brukarar.
Lager	01	10	10	For eksterne brukarar.
Avfallsrom	01	06	06	Låsbar rulleport minimum 130 cm bredde.
SUM NTA	-		99	-

ATKOMST & LOGISTIKK

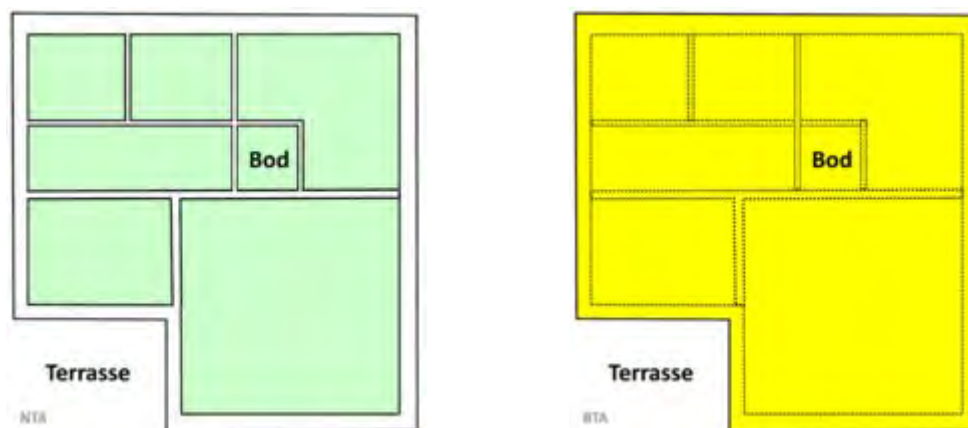
Prosjektet utløyser slike krav:

FUNKSJON	Antal	Areal	Sum	MERKNAD
Hovudinngang	01	-	-	For bruk utanfor ordinær skuletid.
Publikumstoalett HC	01	06	06	
SUM NTA		-	06	-

UTANDØRS

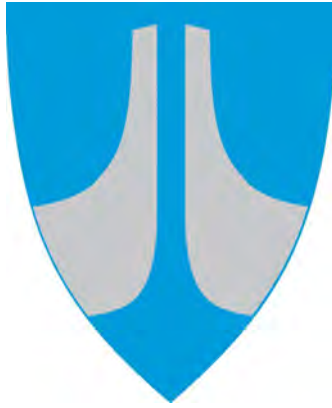
Prosjektet utløyser ingen særskilde krav utandørs då eksisterande atkomst og parkering også skal tene dette prosjektet,

Estimert arealbehov er oppgitt som nettoareal (NTA) og bruttoareal (BTA):

UTBYGGINGSLTERNATIV	NTA	BTA
Gymsal	509	662

Forholdet mellom nettoareal og bruttoareal er vurdert etter ein brutto/netto-faktor på 1,3. Utandørs areal er ikkje medrekna.

HERØY KOMMUNE

EINEDALEN SKULE

Fleirbrukshall

BYGGEPROGRAM

Herøy kommune deler sine byggeprosjekt inn i følgjande delfaser:

BYGGEPROSJEKT			
Programfase	Prosjekteringsfase	Byggefase	Garantifase

Byggeprogrammet er det sentrale byggherredokumentet for eit byggeprosjekt og beskriv funksjonar, arealramme og andre overordna føringar for prosjektet.

Byggeprogrammet er såleis eit bestillings- og styringsdokument for Herøy kommune i etterfylgjande prosjekteringsfase, byggefase og garantifase.

Einedalen skule opna i 2010 som barneskule for 230 elevar frå 1. til 7. trinn samt SFO.

Alternativ 1

Prosjektet omhandler bygging av ein fleirbrukshall med speleflate 23 x 44 m. ved skulen. Hallen skal stette skulens krav til gymsalfunksjonar samstundes som den skal fungere som ei sjølvstendig treningsarena utanfor ordinær skuledrift.

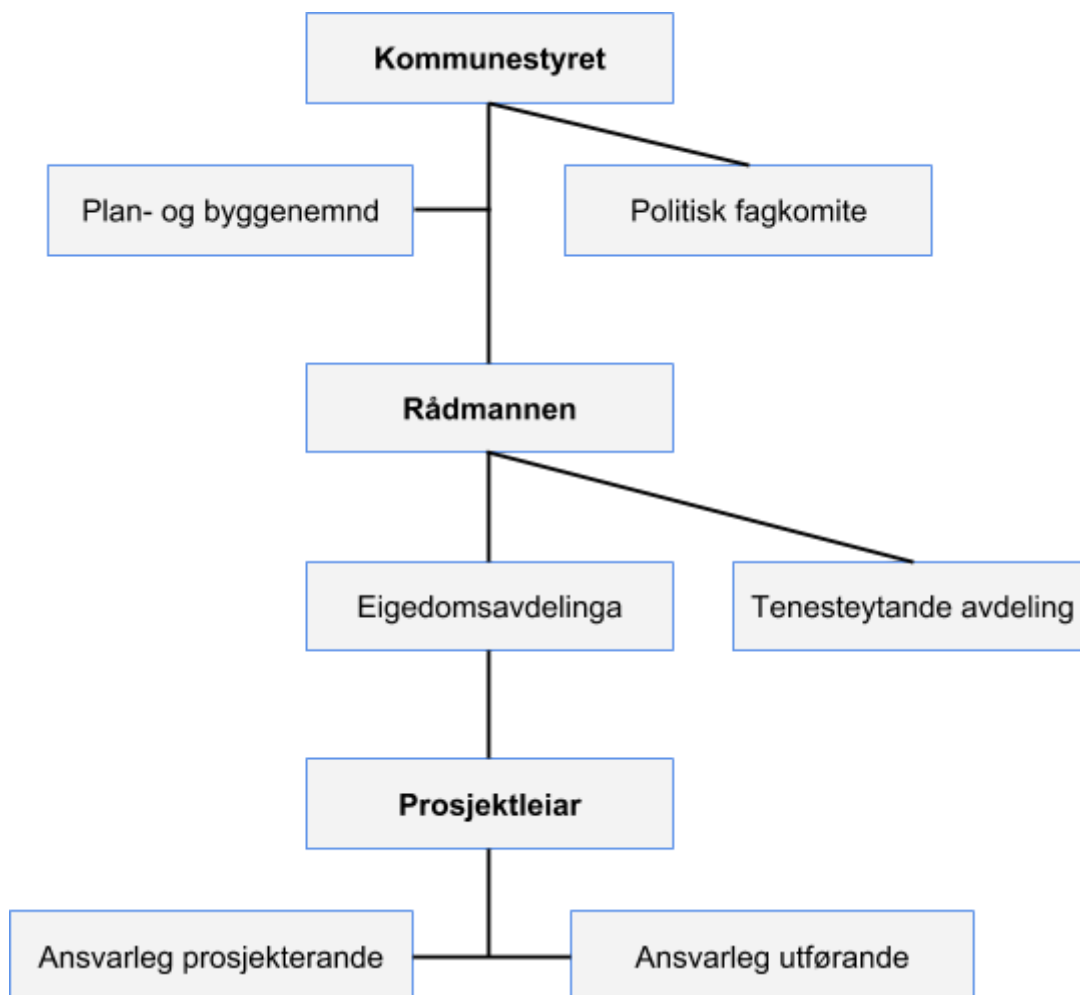
Fleirbrukshallen skal stette krava knytt til treningsarena for handball, men skal ikkje nyttast som kamparena. Det er difor ikkje lagt opp til tribunefasilitetar for anlegget.

Alternativ 2

Prosjektet omhandler bygging av ein fleirbrukshall med speleflate 25 x 45 m. ved skulen. Hallen skal stette skulens krav til gymsalfunksjonar samstundes som den skal fungere som ei sjølvstendig treningsarena utanfor ordinær skuledrift.

Fleirbrukshallen skal stette krava knytt til treningsarena for handball, men skal ikkje nyttast som kamparena. Det er difor ikkje lagt opp til tribunefasilitetar for anlegget.

Herøy kommune organiserer sine byggeprosjekt slik:

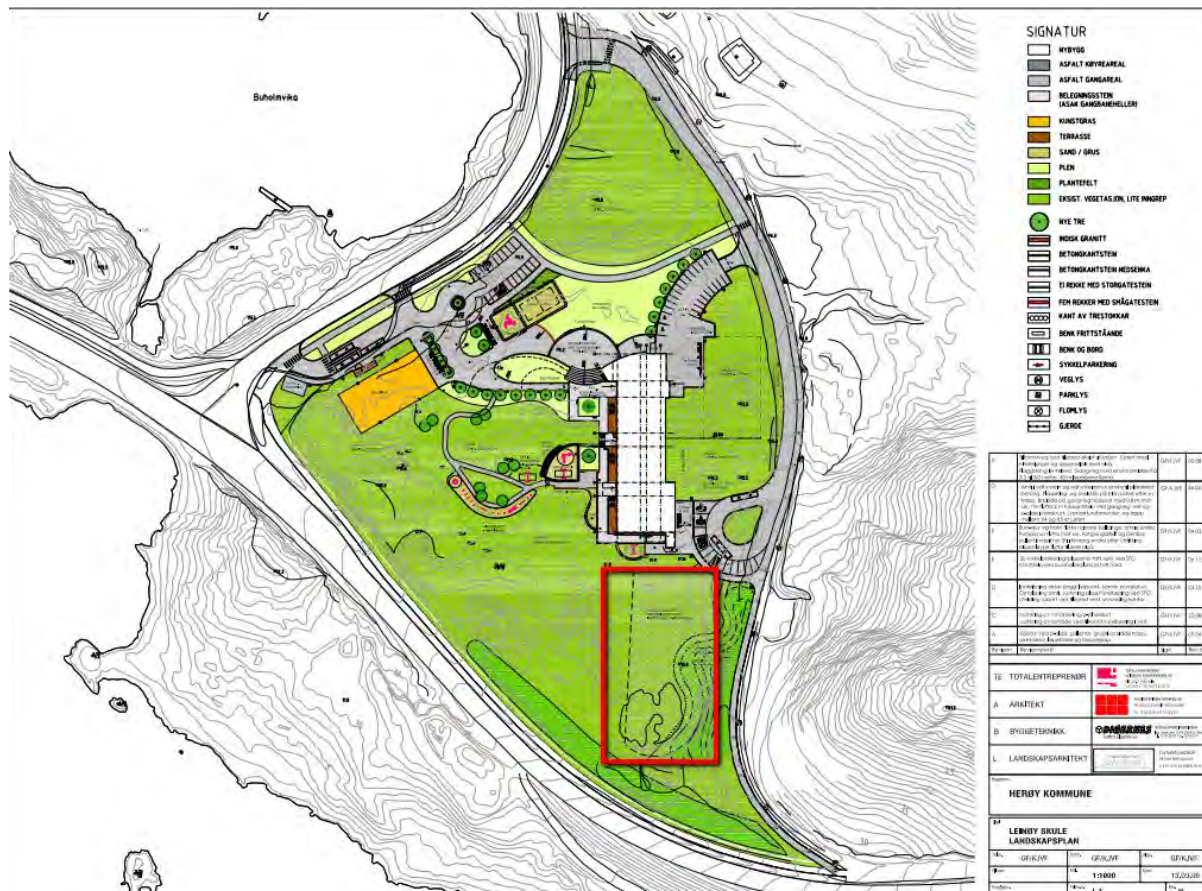

INFORMASJONSFLYT

All informasjonsutveksling mellom ansvarleg prosjekterande, ansvarleg utførande og kommunen som byggherre vedrørende prosjektet skal gå via prosjektleiari som kommunens byggherrerepresentant.

Prosjektleiaren koordinerer informasjonsflyten vidare mot eigedomsforvaltar, den tenesteytande avdeling og andre brukar- og interessegrupper.

Byggeprosjektet er tenkt utbygd på del av kommunens eigedom gnr. 24 bnr. 74:

Byggherren har valt to alternative plasseringar av hallen.

REGULERINGSPLAN

Reguleringskart og føresegner fyl som vedlegg 1 og 2 til byggeprogrammet.

FAKTISK BRUK

Utbyggingseigedomene vert i dag hovudsakleg nytta som uteareal for elevane ved skulen.

NABOLAG

Eigedomene grensar inntil private grunneigarar i nord, sør, vest og aust.

GRUNNFORHOLD

Grunnforhold er ikkje undersøkt.

ATKOMST

Atkomst til prosjektet etablerast via eksisterande hovudatkomst til Einedalen skule.

PARKERING

Fleirbrukshallen er primært meint for skulens eigen bruk. Etter skuletid kan andre brukarar nytte eksisterande parkeringsplassar.

BEBYGGELSE

Fleirbrukshallen skal byggast som eit sjølvstendig bygg ved Einedalen skule, med eigen hovudinngang på bakkeplan i området ved dagens SFO. Fleirbrukshallen skal alternativt plasserast på bakkeplan ved dagens personalinngang.

Ein skal ved plasseringa av bygget tilstrebe nærleik til skulen slik at hallen også kan tene skulens behov for avlastningsareal. Overbygd gangareal mellom bygga kan vere eit alternativ.

ARKITEKTONISK UTTRYKK

Fleirbrukshallen skal stå i stil med skulens arkitektur forøvrig. Plassering av hall ved dagens personalinngang må ivareta utsiktsforhold og innslepp av dagslys til skulens fasade aust best mogleg vis.

GRENSESNIITT MOT EKSISTERANDE BEBYGGELSE

Fleirbrukshallen skal kunne nyttast sjølvstendig og uavhengig av skuledrifta.

REFERANSEMATERIALE

Byggherre har særleg teke utgangspunkt i Byggforsk sine byggdetaljblad 341.706 og 379.201 i planlegginga. Likeins har ein vurdert byggeprogrammet opp mot rettleiar frå kulturdepartementet til planlegging og bygging av idrettshallar samt gjeldande kvalifikasjonskrav for tippemidlar.

FINANSIERING

Ein skal ved planlegging, prosjektering og utbygging søke å optimalisere prosjektet for sikre størst mogleg tippemiddelfinansiering.

6.1

INNLEIING

Funksjons- og arealanalyse beskriv dei funksjonar og areal som minimum krevst for prosjektet.

6.2

ALTERNATIV 1: FLEIRBRUKSHALL - 23 x 44 M.**PRIMÆRFUNKSJONAR**

Prosjektet utløyser slike krav:

FUNKSJON	Antal	Areal	Sum	MERKNAD
Speleflate	01	1012	1012	Speleflate 23 x 44 m. Skal kunne delast i 3 like soner. Netto innvendig fri takhøgde minimum 7 meter.
Materialrom	01	98	98	Felles materialrom for hallen.
Trimrom	01	60	60	I direkte tilknytning til fellesarealet. For kondisjon- og styrketrening samt andre kroppsøvingsaktivitetar.
Garderobe - dame	02	22	44	Dimensjonerande tal: 18
Dusjrom - dame	02	15	30	
Toalett - dame	02	02	04	
Garderobe HC - dame	02	10	20	Garderobe, dusj og toalett.
Garderobe herre	02	22	44	Dimensjonerande tal: 18
Dusjrom - herre	02	15	30	
Toalett - herre	02	02	04	
Garderobe HC - herre	02	10	20	Garderobe, dusj og toalett.
Dom margarderobe	02	10	20	Garderobe, dusj og toalett.

SUM NTA	-	-	758	-
----------------	---	---	------------	---

DRIFTSFUNKSJONAR

Prosjektet utløyer slike krav til driftsfunksjonar for drift av bygget:

FUNKSJON	Antal	Areal	Sum	MERKNAD
Teknisk rom	01	50	50	VVS, sprinkler og IKT. Tilkomst utanfrå.
Tavlerom	01	01	01	Separat frå teknisk rom.
Reinhaldssentral	01	12	12	Utslagsvask, slukbrønn i gulv. Dør slår ut.
Lager	01	10	10	Reinhald.
Lager	01	10	10	For eksterne brukarar.
Lager	01	10	10	For eksterne brukarar.
Lager	1	50	50	For stolar, bord og demonterbar scene.
Avfallsrom	01	06	06	Låsbar rulleport minimum 130 cm bredde.
SUM NTA	-		149	-

ATKOMST & LOGISTIKK

Prosjektet utløyer slike krav:

FUNKSJON	Antal	Areal	Sum	MERKNAD
Hovudinngang	01	-	-	
Publikumstoalett HC	01	06	06	
Publikumstoalett U	01	02	02	
Resepsjon/"kiosk"	01	20	20	Som del av hovudinngang
SUM NTA		-	28	-

UTANDØRS

Prosjektet utløyer ingen særskilde krav utandørs då eksisterande atkomst og parkering også skal tene dette prosjektet,

PRIMÆRFUNKSJONAR

Prosjektet utløyer slike krav:

FUNKSJON	Antal	Areal	Sum	MERKNAD
Speleflate	01	1125	1125	Speleflate 25 x 45 m. Skal kunne delast i 3 like soner. Netto innvendig fri takhøgde minimum 7 meter.
Materialrom	01	98	98	Felles materialrom for hallen.
Trimrom	01	60	60	I direkte tilknytning til fellesarealet. For kondisjon- og styrketrening samt andre kroppsøvingsaktivitetar.
Garderobe - dame	02	22	44	Dimensjonerande tal: 18
Dusjrom - dame	02	15	30	
Toalett - dame	02	02	04	
Garderobe HC - dame	02	10	20	Garderobe, dusj og toalett.
Garderobe herre	02	22	44	Dimensjonerande tal: 18
Dusjrom - herre	02	15	30	
Toalett - herre	02	02	04	
Garderobe HC - herre	02	10	20	Garderobe, dusj og toalett.
Dommargarderobe	02	10	20	Garderobe, dusj og toalett.
SUM NTA	-	-	1386	-

DRIFTSFUNKSJONAR

Prosjektet utløyer slike krav til driftsfunksjonar for drift av bygget:

FUNKSJON	Antal	Areal	Sum	MERKNAD
Teknisk rom	01	50	50	VVS, sprinkler og IKT. Tilkost utanfrå.

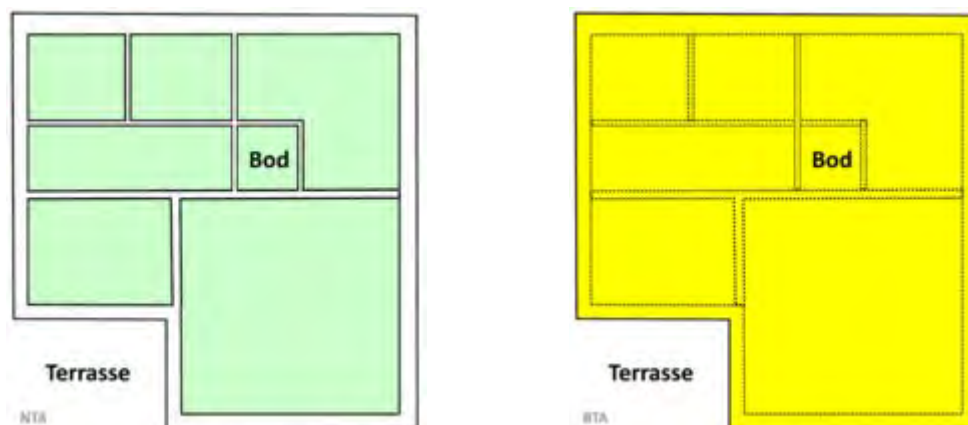
Tavlerom	01	01	01	Separat frå teknisk rom.
Reinhaldssentral	01	12	12	Utslagsvask, slukbrønn i gulv. Dør slår ut.
Lager	01	10	10	Reinhald.
Lager	01	10	10	For eksterne brukarar.
Lager	01	10	10	For eksterne brukarar.
Lager	1	50	50	For stolar, bord og demonterbar scene.
Avfallsrom	01	06	06	Låsbar rulleport minimum 130 cm bredde.
SUM NTA	-		149	-

ATKOMST & LOGISTIKK

Prosjektet utløyer slike krav:

FUNKSJON	Antal	Areal	Sum	MERKNAD
Hovudinngang	01	-	-	
Publikumstoalett HC	01	06	06	
Publikumstoalett U	01	02	02	
Resepsjon/"kiosk"	01	20	20	
SUM NTA		-	28	-

Estimert arealbehov er oppgitt som nettoareal (NTA) og bruttoareal (BTA):

UTBYGGINGSLTERNATIV	NTA	BTA
Fleirbrukshall - 16 x 24 m.	935	1216
Fleirbrukshall - 23 x 44 m	1563	2032

Forholdet mellom nettoareal og bruttoareal er vurdert etter ein brutto/netto-faktor på 1,3. Utandørs areal er ikkje medrekna.

Flerbrukshaller 2015.

Ny type standard Flerbrukshall – 1 spilleflate.

MSO Sport/ Hugaas Entreprenør AS har i samarbeid med Norges Håndballforbund/Norges Basketball Forbund & Norges Bandyforbund utviklet en «ny» standard flerbrukshall som vi nå ønsker og informere klubber/ lag/kommuner/idrettsråd etc om i det ganske land.

Vi har bygget på «malen» som de tre overnevnte særforbund har i sin presentasjon/katalog : «Planlegging og bygging av fleridrettshaller i Norge ,okt 2014».

Hallen(e) er bygget i stål , kledd med sandwichelementer i både vegger og tak. Vi har også utviklet et nytt massivt tretak, som kan eventuelt erstattes sandwichelementene i taket.

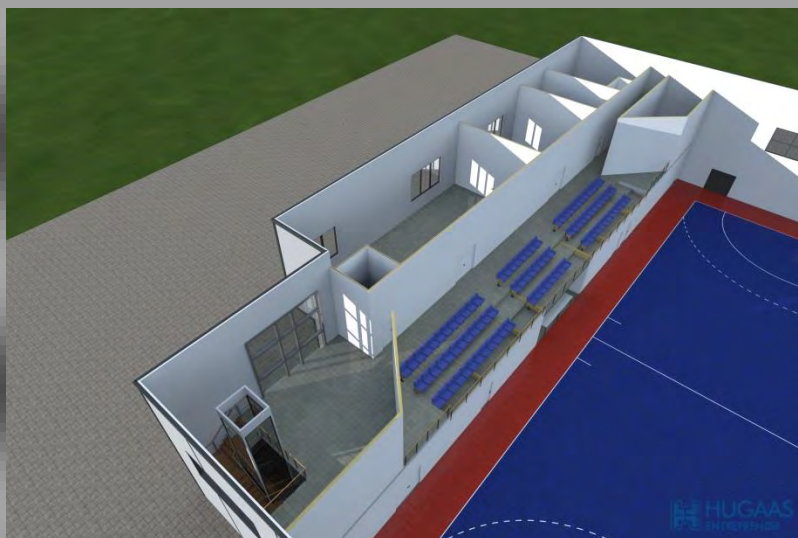
Hallens innhold:

I tillegg til aktivitetsflaten på 45X25 m består 1. etg av et inngangsparti/ foaje/kafeteria med kjøkken og publikums toaletter, pluss heis/trapp opp til 2.etg. I tillegg 2 sett garderober, pluss 2 dommergarderober.

Inne i selve hallen er det sekretariat, 3 store lagerrom, rom for renhold/maskiner, og et disponibelt rom/ klubblokale/møterom på over 50 m2.

2.etg:

Består av et stort galleri/mesanin med kiosk. I tillegg har vi stort oppvarmingsrom/styrkerom på over 150m2, pluss teknisk rom og 2 stk møterom på hele 27m2 og 37m2. I tillegg har vi lagt inn en enkel tribune med plass til mellom 200-300 personer.

Utstyr i hallen :

I tillegg er også følgende utstyr/inventar med i konseptet:

Lys : 750 lux ihht krav fra Kulturdepartementet.

Gulv: Kombielastisk gulv ferdig installert og oppmerket for flere idretter.

Lyd: Komplett lydanlegg/speakeranlegg for tale og musikk med trøkk.

Skillevegger: 2 stk skillevegger (motorisert), på tvers av banen, for flere treningsarealer.

Resultattavle: Digital resultattavle/multisport for flere idretter (vegg-montert).

I tillegg til fastmontert inventar levere vi også med ett sett standard håndballmål i Aluminium, som er godkjent for IHF som matchmål.

I tillegg:

-2 sett minimål for håndball

-1 sett basketkurver for match

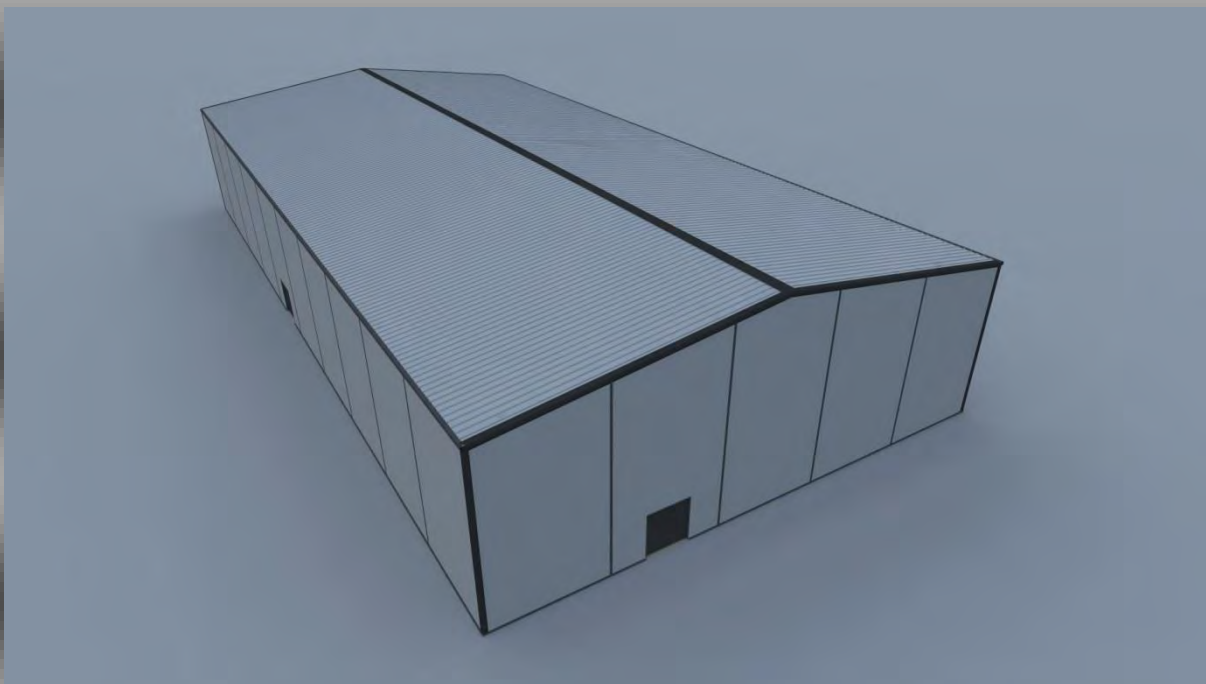
-2 sett basketkurver på tvers av banen for trening.

-Komplett utstyr for innebandy (mål + vant/rink).

-Hylser montert/installert i gulv for volleyball & Badmintonspill.

I tillegg til vår standardmodell med en spilleflate ønsker vi her å vise noen av de andre modellene:

Flerbruk Mini-«Skoeska» enkel hall uten fasiliteter.

Enkel treningshall med spilleflate på 20X40m + sikkerhetssoner, totalt 25X45m aktivitetsflate.

Hallen størrelse er på 25m bredde og 50 m lengde. Vi har satt av 25X5m =125m² servicedel.

Her har vi satt av to enkle garderober og et lagerrom, i tillegg til en liten foaje/inngangsparti.

Vi har ikke lagt vekt på vinduer, men ønsker klubben en «penere» fasade er dette fullt mulig.

Enkel hall med for de som trenger en ekstra spilleflate/treningsflate.

Type Flå

Enkel Flerbrukshall med 1 spilleflate. Hallen har saltak form.

I tillegg til spilleflaten/aktivitetsflaten forlenges hallen med et servicebygg/garderobebygg.

Dette kan fås i både en-to og tre etasjer.

En etasje er på ca 400m². Her kan dere bla annet få 4/6 garderober-Teknisk rom-Kiosk/billettkontor-Publikumstoletter eventuelt en liten kafeteria.

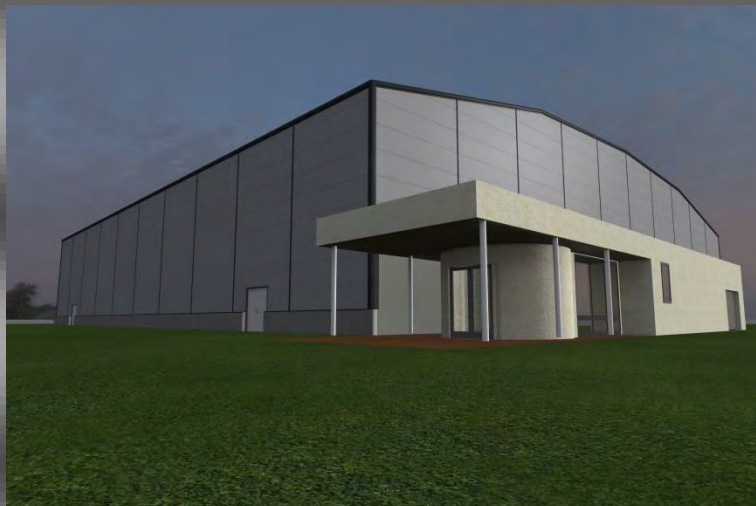
I 2.etg er det plass for styrketreningsrom-aerobic rom-sosialt rom-disprom-ventilasjonsrom-klubblokale/møterom.

I 3.etg står fritt for klubbens egne ønsker av rominnhold.

Type Trondheim.

Enkel hall med 2 spilleflater .

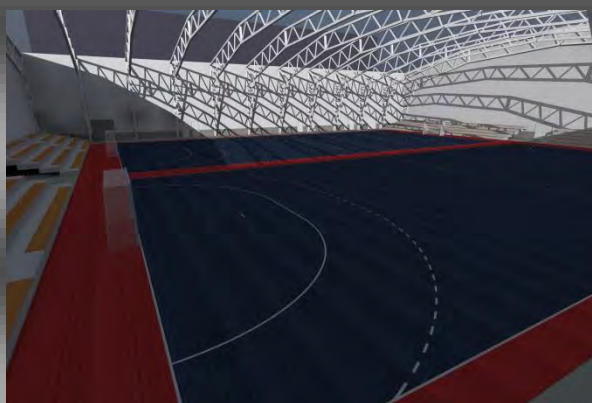
Denne kan fås med eller uten garderober. Hallens størrelse er på 50X52m.

Ved å legge inn 7 m ekstra på den ene langsiden, har vi 4 garderober + lagerrom mm .

Vi kan også plassere en enkel tribune på kortsiden (Bak målene)

Flerbruk 2 – Standard hall med 2 spilleflater.

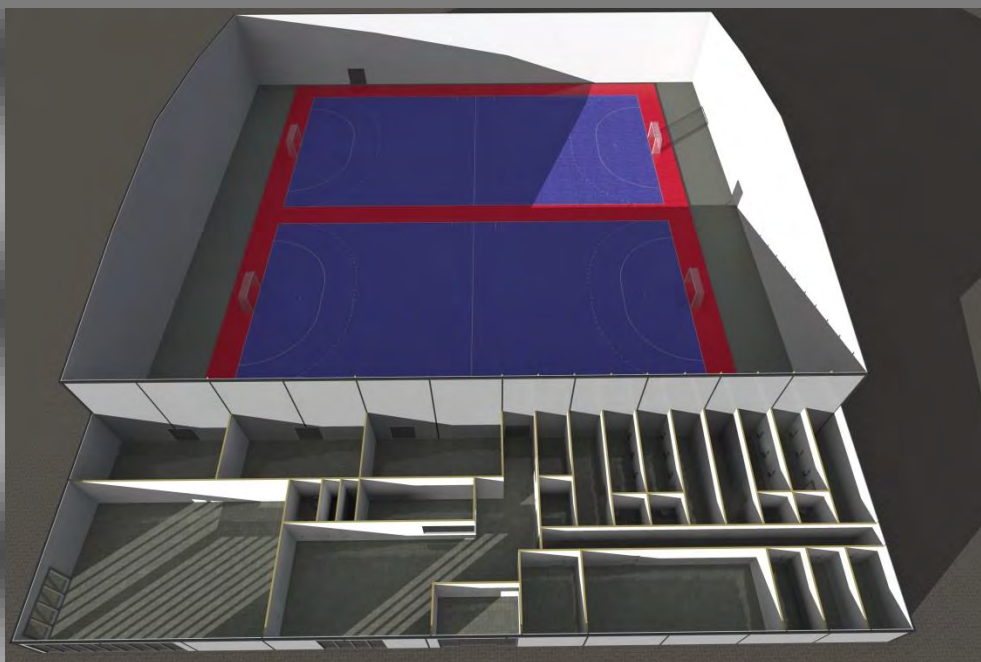
Denne hallen har 2 spilleflater, og har ett stort servicebygg.

Denne hallen er på 50X55m=2750m². I tillegg har vi plassert et servicebygg på 15X55m= 825m².

I tillegg til aktivitetsflaten på 50X55m, inneholder servicebygget :

6 garderober -3 lagerrom-styrketreningsrom/oppvarmingsrom-stor foaje/kafeteria-kontorer-vaktmester/billettrom-2 dommergarderober-doping/legerom.

Samme hall kan også fås med to etg servicebygg.

Andre etasjen har vi lagt inn følgende rominnhold:

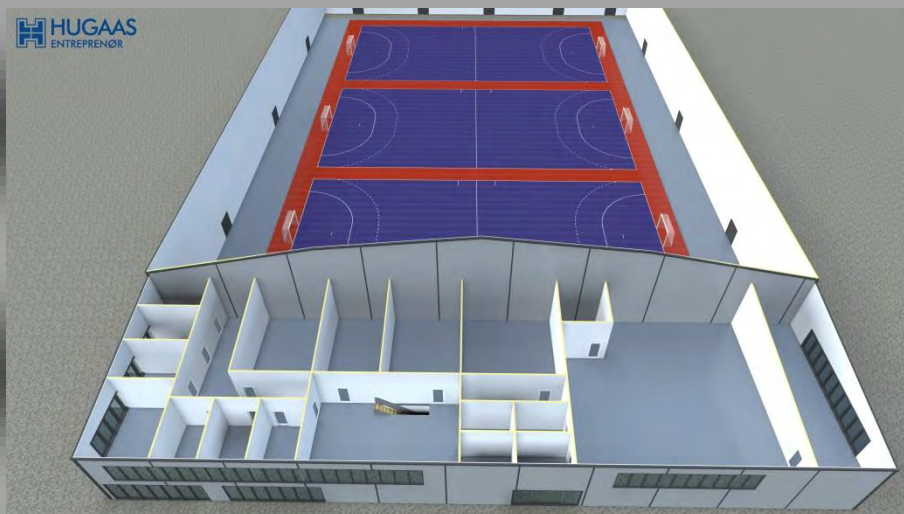
***6 kontorer på hver 15m²-kantine på 30m²-3 møterom på 30 m²-Klubblokale på 65m²-
Festsal/klubblokale med kjøkken på hele 250m²-flere WC/HC***

Flerbruk 3- Standard hall med 3 spilleflater.

Samme hall, men vi forlenger hallen med 25m , sik at vi får plass til 3 spilleflater.

Aktivitetsflaten inne i selve hallen økes fra 50 m opp til 75m lengde. Samme bredde på 55m.

***Vi bruker samme servicebygg, men øker opp garderobedelen fra 6 til 8 garderobes, og øker
lagerkapasiteten opp fra 150m² til 200m²(Krav fra Kulturdep), for å få maks spillemidler.***

Flerbruk 2000- Hall med 2 spilleflater & 2000 sitteplasser.

Dette er en flerbrukshall som kan gjøres om til Elitehall ved behov.

Hallen har det lille ekstra som kreves av fasiliteter, at det kan spilles kamper på øverste nivå .

Hallens fotavtrykk er på 55X65m, totalt 3575m², mens servicedelen er på 15X55m.

Servicebygget er i to etasjer, hvor vi har plassert garderober, flere lagerrom, styrketreningsrom etc i første etasjen.

I andre etasjen har vi flere kiosksalg, kontorer, klubblokale, egen VIP-avdeling med VIP-bokser, plass for TV/Radio produksjon, flere WC/HC. Vi har langt inn mesaniner/galleri på begge sidene av hallen for publikum.

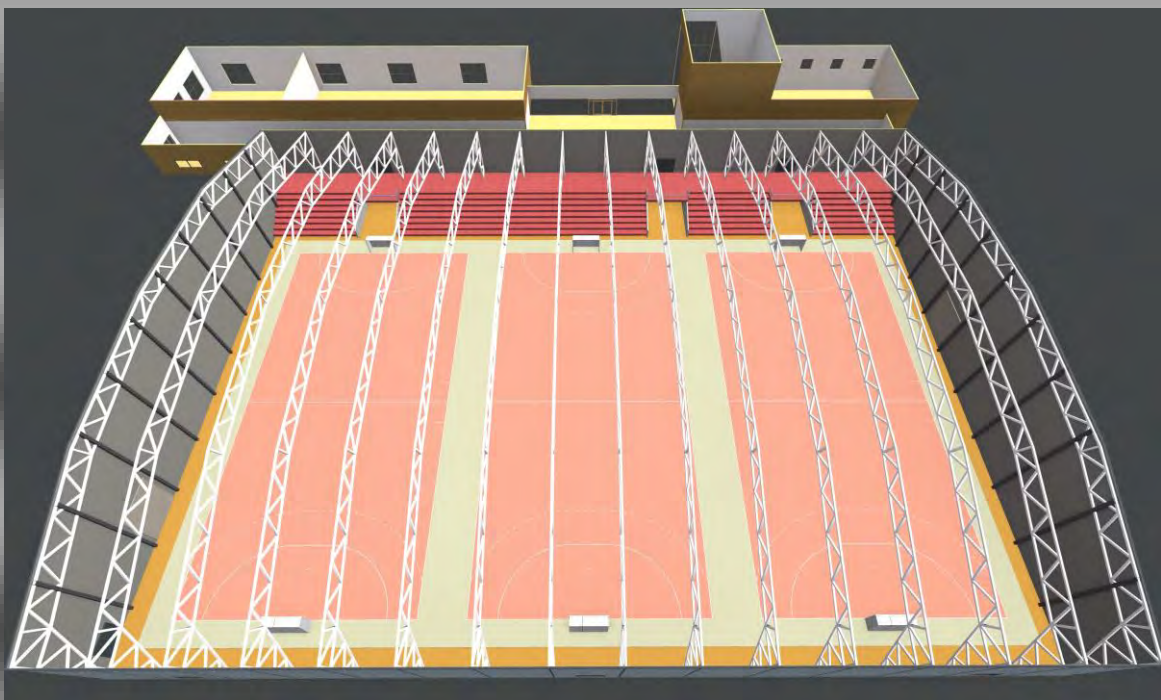
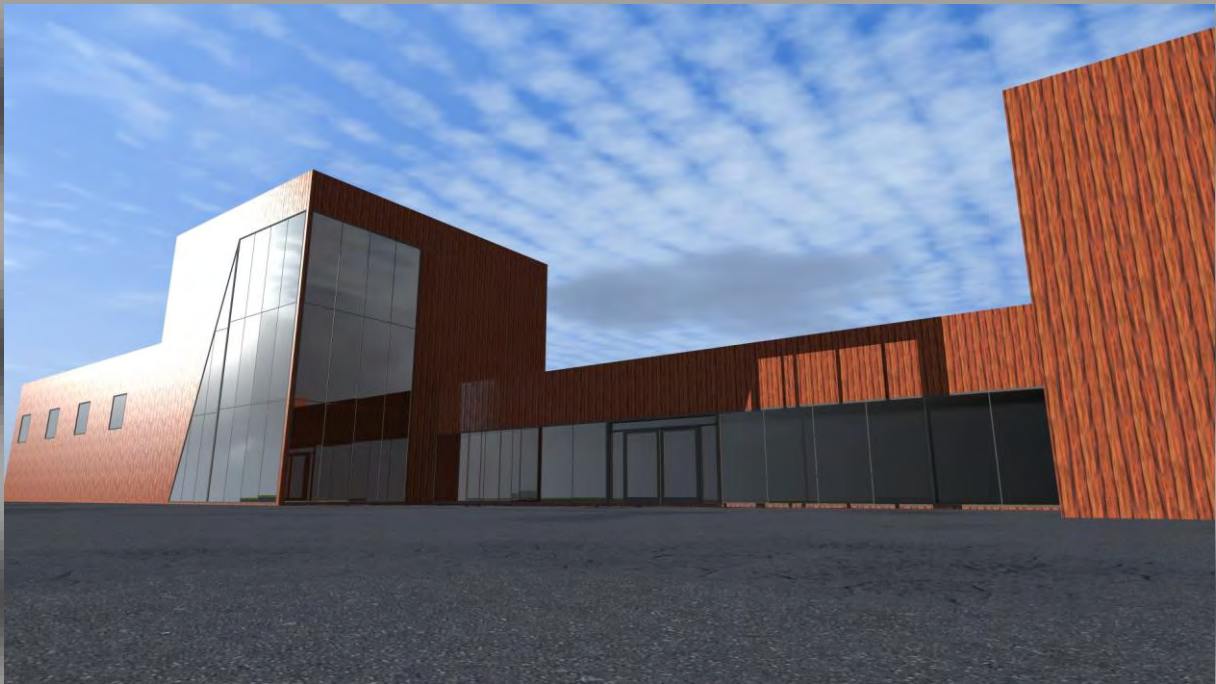
Vi har plassert 1000 sitteplasser på hver side , på «matchdager», trekkes 1000 sitteplasser ut på hver side(teleskopsystem), slik at 2000 tilskuere kan se på kamp.

Under ser vi hallen som både treningshall og match hall.

Arenaer.

Over forslag til en flerbrukshall med 3 spilleflater, tribuner.

I tillegg har vi lagt inn en klatrehall, treningsrom/styrkerom, kafeteria mm.

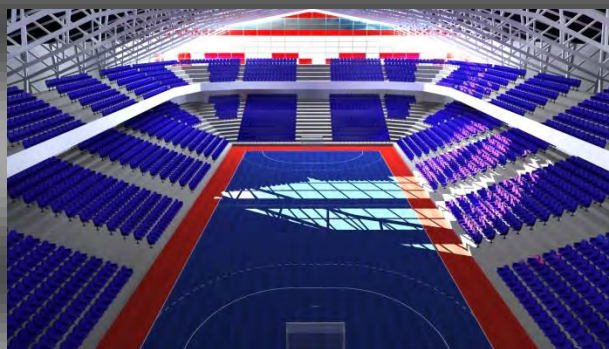
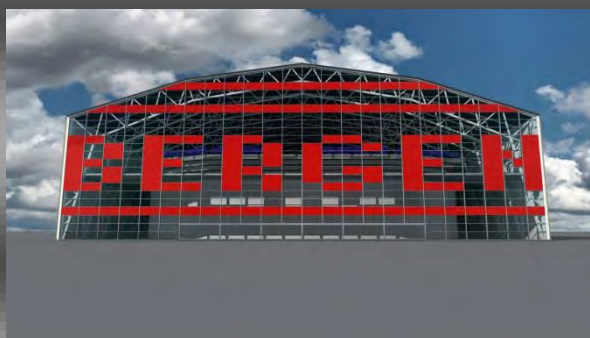
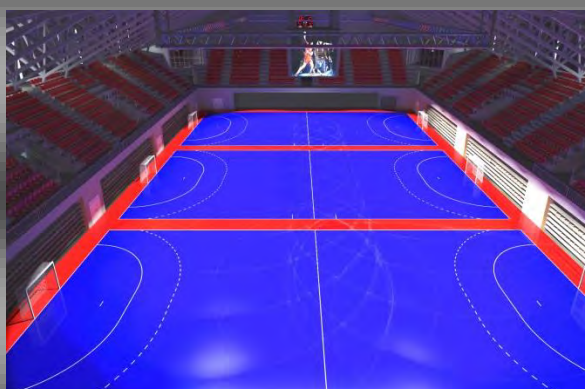
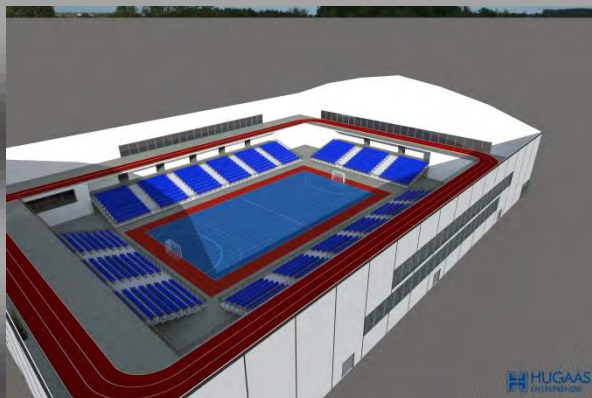
Her har vi 3 fullskala treningsflater. Denne kan gjøres om til kamparena/matcharena, ved å snu matchbanen 90 grader, og trekke inn teleskoptribuner på hver langside.

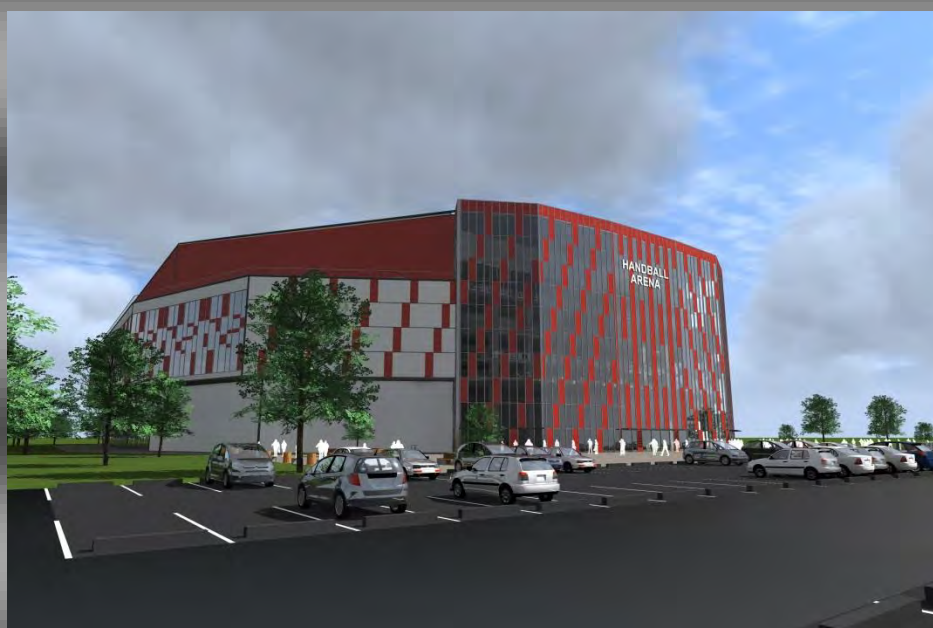
Her kan vi få plass til mange tilskuere, hvis ønskelig.

I tillegg til disse standard Flerbrukshaller som vi har utviklet sammen med anleggskomiteen i Norges Håndballforbund, ønsker vi også her å presentere haller for Elite klubber.

Her har vi haller med kapasitet fra 2000-3500-5000-8000 & 15000 pers.

Se billedgalleri under

Komplett bygg fra fundament/ringmur til nøkkel i døra, ihht TEK 10 krav

Kontakt: 400 33335 eller tor@msosport.no

HERØY KOMMUNE
HERØY KOMMUNE

Eigedomsavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	RMY	Arkivsaknr:	2016/646
		Arkiv:	614

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
19/17	Plan og byggenemnd	18.09.2017
144/17	Formannskapet	19.09.2017
	Kommunestyret	28.09.2017

PROSJEKT 61604 - HOVUDBRANNSTASJON - FORPROSJEKT TIL GODKJENNING

Tilråding:

1. Kommunestyret godkjenner forprosjekt for ny hovudbrannstasjon.
2. Kommunestyret godkjenner lokalisering av prosjektet på kommunen sin grunneigedom gnr. 38 bnr. 141.
3. Kommunestyret ber rådmannen om å søke prosjektet innarbeidd i budsjett- og økonomiplanen for 2018-2021.
4. Plan- og byggenemnda får mandat til å gjennomføre prosjektet i samsvar med gjeldande reglement, føresett naudsynt finansiering.

Særutskrift:

Eigedomsavdelinga v/ eigedomsleiar

Økonomiavdelinga

Kommunalsjef Samfunnsutvikling

Herøy brann og redning

Hovudverneombodet

Arbeidstilsynet, Postboks 4720 Sluppen, 7468 Trondheim

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Postboks 2520, 6404 Molde

Vedlegg:

Prenta vedlegg

1. Arbeidstilsynet - vedtak om pålegg - 01.09.2016
2. Arbeidstilsynet - tilsvaret til vedtak om pålegg - 12.12.2016
3. Prosjekt 61604 – Hovudbrannstasjon – forprosjekt - rehabilitering og tilbygg
4. Prosjekt 61604 – Hovudbrannstasjon – forprosjekt - nybygg

Uprenta vedlegg

1. K-sak 36/16
2. F-sak 172/16
3. K-sak 204/16

Samandrag av saka:

Saka gjeld forprosjekt for rehabilitering og tilbygg til Fosnavåg driftsbasis og brannstasjon og alternativt forprosjekt for ny hovudbrannstasjon på alternativ tomt. Saka har bakgrunn i pålegg frå Arbeidstilsynet om utbetring av grunnleggjande manglar knytt til fysisk arbeidsmiljø for tilsette i Herøy brann og redning.

Saksopplysningar:

Bakgrunn

Kommunestyret vedtok i K-sak 36/16 årsplan for 2016 og gjorde i den samanheng slikt vedtak, sjå uprenta vedlegg 1:

Kommunestyret ber om at det i løpet av 1. halvår 2016 vert lagt fram byggeprogram i ulike alternativ for fylgjande byggeprosjekt:

- Einedalen skule – tilbygg fleirbrukshall
- Herøy ressurscenter
- Nedre Dragsund 2
- Bergsøy skule
- Fosnavåg driftsbasis
- Herøy kulturhus – framtidig bruk

Byggeprogram for hovudbrannstasjon vart handsama i K-sak 172/16, sjå uprenta vedlegg 2. Kommunestyret gjorde slikt vedtak:

1. Kommunestyret godkjenner byggeprogram for ny hovudbrannstasjon og driftsbasis, utbyggingsalternativ 3.
2. Kommunestyret ber Rådmannen om å søke prosjektet innarbeida i budsjett- og økonomiplanen for 2017-2020.
3. Plan- og byggenemnda får mandat til å gjennomføre prosjektet på vanleg måte føresett naudsynt finansiering.

Utbyggingsalternativ 3 omhandlar ny brannstasjon. Det vart såleis vedteke ikkje å arbeide vidare i denne omgang med eit prosjekt som også omfatta sektor

Samfunnsutvikling si driftsavdeling eller sektor Stab si eigedomsavdeling, slik andre alternativ innebar.

Forprosjekt

Herøy kommune deler sine byggeprosjekt inn i fylgjande delfasar:

BYGGEPROSJEKT			
Programfase	Prosjekteringsfase	Byggefase	Garantifase

Prosjektet vart delfinansiert med kr. 1 mill. i budsjett 2016 for å kunne utarbeide eit kostnadsberekna forprosjekt, sjå K-sak 204/16 i uprenta vedlegg 3.

Fagleg bakgrunn for arbeidet med forprosjektet

Brannstasjonen vart bygd i 1992 og huser i dag Sektor Samfunnsutvikling si driftsavdeling samt Herøy brann og redning.

Bygget er prega av dårleg vedlikehald over mange år, funksjonelle manglar og feilplassering på ei tomt som har dårleg grunnforhold. Grunnforholda skuldast ei tidlegare søppelfylling, noko dagens branngarasje merkar konsekvensane av i form av setningsskader. Funksjonelle manglar er særleg knytt til mangelfullt skilje mellom rein og urein garderobe, mangelfulle treningslokale og mangelfull vognhall for lagring av bilar og materiell.

Både for driftsavdelinga generelt og Herøy brann og redning spesielt er det i dag særskilde krav til eit skilje mellom rein og urein garderobe. Dette skuldast, mellom anna, den særskilde risikoen dei tilsette i brann- og redningsetatane har for kreft. Fosnavåg brannstasjon og driftsbasis stettar såleis ikkje dei krava som i dag gjeld for dette.

Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet gjennomførte tilsyn ved bygget 15.06.2016 og fatta vedtak om pålegg i brev av 01.09.2016, sjå prenta vedlegg 1. Vedtaket om pålegg er for eigedomsavdelinga sitt ansvarsområde knytt til dei fysiske arbeidsforholda ved brannstasjonen. Arbeidstilsynet skriv såleis mellom anna:

“Vi registrerte en rekke bygningsmessige mangler ved hovedbrannstasjonen.

Hovedbrannstasjonen disponerer en garasje i tilknytning til verkstedbygget (uteseksjonen) i tillegg til at dei disponerer en garderobe med dusj og toalettfasiliteter i bygget.

Branngarasjen står oppført på en tidligere avfallsylling og har fått setningsskader som følge av dette. Det er ikke muligheter til å utvide garasjeplassen da grunnen står på en tidligere avfallsplass og således ikke gir grunnlag for tilbygg til eksisterende bygg.

Selve hallen hvor utrykningskjøretøy er plassert betraktes som en urein sone. Her er det en større vaskemaskin og en tørketrommel. To sett av bekledning kan vaskes og tørkes om gangen og dette tar ca 3 timer. Dersom det skjer en ny utrykning kan reservebekledningen benyttes.

Flasketrekket på røykdykkerflaskene kan også vaskes i hallen. Grovspyling av slanger skjer på utsiden av bygget og det er lite muligheter for tørk av slangene før de kveiles i hop og settes på bilen. Brannslanger er i utgangspunktet meget skitten og vognhallen mangler allmennventilasjon. Etter en brann vil det være sterk lukt av branngasser/røyk i hallen som kan være helseskadelig for de som arbeider der.

Rengjort brannbekledning henger i et rom som blir brukt som korridor. Her er det ikke mulig å opprettholde en rein sone. Vasken i hallen benyttes som håndvask og her blir også utstyr som er blitt forurenset under en innsats vasket. Stasjonen har to dusjer, men disse blir ikke benyttet pga mangel på egnethet. Ansatte ved brannstasjonen utfører arbeid der behovet for klesskifte og vask/dusj er nødvendig og påkrevd.”

Ovannemnde faktiske forhold medførte slikt pålegg fra Arbeidstilsynet:

“Herøy kommune må utarbeide tidfestede planer og gjennomføre tiltak som sikrer at arbeidslokalene ved hovedbrannstasjon i Fosnavåg blir utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplasser, inkl. personalrom tilfredsstiller kravene i forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidlokaler (...). “

Eigedomsavdelinga sitt tilsvar til Arbeidstilsynets pålegg følger som prenta vedlegg 2.

Forprosjekt for rehabilitering og tilbygg

I oppfølging av ovannemnde pålegg og krav til framdriftsplan har Eigedomsavdelinga, i samarbeid med AG Plan og Arkitektur AS og sektor Samfunnsutvikling, utarbeidd to alternative forprosjekt.

Forprosjekt: Rehabilitering og tilbygg

Forprosjekt for rehabilitering og tilbygg til eksisterande brannstasjon og driftsbasis fyl som prenta vedlegg 3.

Forprosjektet inneber at det vert etablert eit tilbygg for vaskehall, vognhall og tilhøyrande verkstad mm. til eksisterande stasjon. Vognhallen er dimensjonert for dei kjøretøy Herøy brann og redning disponerer.

Vaskehallen er urein sone og ein viktig premiss for at skillet mellom rein og urein sone skal fungere generelt for brannstasjonen.

Vidare inneber prosjektet ei ombygging av eksisterande driftsbase og branngarasje. Dette for å sikre forsvarlege garderobe- og treningsforhold for brannmannskapa. Andre etasje i bygget huser kontorfasilitetar og pauserom/møterom.

Prosjektet inneber at eksisterande branngarasje vert riven og at hovudtilkomst til ny stasjon vert etablert her. Vidare inneber ombygging for brann at det nødvendigvis også må gjerast tiltak for at bygget elles fortsatt kan nyttast av driftsavdelinga til sektor Samfunnsutvikling.

Fordelar

Eigedomsavdelinga peikar særleg på fylgjande fordelar ved prosjektet:

1. Samlokalisering med sektor Samfunnsutvikling sin driftsseksjon, inneber god sambruk av kontor, møterom og treningsfasilitetar. Dette styrkar også arbeidsmiljøet for verksemdene.

Ulemper

Eigedomsavdelinga peikar særleg på fylgjande ulemper ved prosjektet:

1. Prosjektet må byggast ut samstundes som det er full drift ved bygget. Dette er neppe praktisk og økonomisk tilrådeleg og inneber at ein må etablere mellombelse lokalitetar for både sektor Samfunnsutvikling si driftsavdeling og for Herøy brann og redning.
2. Prosjektet inneber at eksisterande bygningskropp vert kledd inne i ein ny bærande stålkonstruksjon. Dette inneber også at takhøgda i garderobar og treningsrom vert redusert til det lovlege minimum på 2,4 meter. Det er ikkje funksjonelt..
3. Det er ikkje mogleg å utvide vognhallen med ytterlegare ein biloppstillingsplass. Dette er uheldig med tanke på at ein hovudbrannstasjon skal fungere for minimum 40 nye år og at det innanfor et tidsrommet er pårekneleg å skaffe – til og med pålegg om skaffe - ein brannlift.

Forprosjekt for nybygg

Forprosjekt for nybygg fylgjer som prenta vedlegg 4.

Forprosjektet inneber at det vert etablert eit nybygg for Herøy brann og redning på kommunen sin grunneigedom 38 bnr. 141.

Brannstasjonen har dei same funksjonane som forslaget til eit tilbygg til eksisterande stasjon, men er for dette alternativets vedkomande meint for Herøy brann og redning åleine. Rett nok kan særleg møterom og treningsrom tenkast nytta av andre, men ikkje grunna fysisk samlokalisering med eksisterande driftsbasis.

Forprosjektet inneber at tilførselsvei til Sjukeheimsvegen må flyttast.

Fordelar

Eigdomsavdelinga peikar særleg på fylgjande fordelar ved prosjektet:

1. Prosjektet kan gjennomførast parallelt med at det er full drift ved eksisterande driftsbasis og brannstasjon. Det er såleis ikkje behov for mellombelse lokalitetar i byggefasen i tillegg til at prosjektet lettare kan gjennomførast i samsvar med krav til helse, miljø og sikkerheit.
2. Prosjektet vil ha ytterligare utviklingsmoglegheiter over dei neste 40 åra då det ikkje er tilstøytande bygningar som hindrar dette.
3. Eksisterande bygg kan reindyrkast og vidareutviklast som driftsbasis.

Ulemper

Eigedomsavdelinga peikar særleg på fylgjande ulemper ved prosjektet:

1. Eksisterande tilkomst må leggst om for å sikre ei forsvarleg utrykking frå stasjonen.
2. Usikre grunnforhold knytt til gamal søppelfylling kan fordyre prosjektet.

Når det gjeld grunnforholda i området, er dette noko eigedomsavdelinga arbeider med å avklare i form av prøvegraving. Resultata av prøvegravinga kan medføre behov for endringar i prosjektet, for å redusere risikoen knytt til grunnforhold.

Kostnadskalkyle

Eigedomsavdelinga har utarbeida ei kostnadskalkyle for dei ulike prosjektoalternativa. Kalkylane byggjer på oppdaterte tal frå Norsk Prisbok, utarbeida av Norconsult AS, og basert på statistikk frå ferdigbygde prosjekt:

Alternativ 1 - Tilbygg og rehabilitering	Kalkyle
Byggekostnad inkl. MVA	48 746 388
MVA	8 346 984
Byggekostnad eks. MVA	40 399 404

Alternativ 2 - Nybygg	Kalkyle
Byggekostnad inkl. MVA	52 345 913
MVA	8 963 341
Byggekostnad eks. MVA	43 382 572

Kalkylane tek ikkje omsyn til eventuell prisstigning fram til byggestart.

Kalkylane er basert på tradisjonell byggemetodikk. Som for Prosjekt 51408 - Gymsal/fleirbrukshall har vi difor henta inn kostnadskalkyle basert på alternativ byggemetodikk basert på stålkonstruksjon og sandwich-element.

Nybygg	Kalkyle
Byggekostnad inkl. MVA	41 500 00
MVA	8 300 000
Byggekostnad eks. MVA	33 200 000

Kalkyla kan utelukkande leggst til grunn for nybygg. Dette fordi eit tilbygg og rehabiliteringsprosjekt for eksisterande bygg vert meir krevjande og fører med seg andre tilleggskostnadar enn eit nybygg. Eigedomsavdelinga prøver å redusere kostnadane i prosjektet, føreset at pålegga frå Arbeidstilsynet vert lukka. Dette gjeld særleg material og kvalitetsval for fasade.

Finansiering

Bygging av brannstasjon kvalifiserer til momsrefusjon føresett at kommunen er byggherre og driftar av bygget.

Samanfatning

Arbeidstilsynet har gitt pålegg om utbetring av grunnleggande fysiske manglar ved brannstasjonen. Utbetring er særleg knytt til garderobeforhold og skillet mellom rein og urein sone.

Avvika kan ikkje lukkast gjennom ombygging av eksisterande stasjon. Dette fordi det ikkje er areal nok til å etablere dei funksjonar som krevst. Rehabilitering, ombygging og tilbygg til eksisterande stasjon vil på si side vere svært krevjande i byggefasa og krev mellombelse lokalitetar for verksemda, særleg brann og redning. Dette vil fordyre prosjektet. Dette alternativet inneber også dårlegare funksjonalitet for dei tilsette og dårlegare fleksibilitet for Herøy kommune. Mellom anna er det ikkje plass til ei ytterlegare utviding av vognhall dersom Herøy kommune på eit seinare tidspunkt går til å skaffe høgdereskap.

Vidare prosess

Under føresetnad av at kommunestyret godkjenner eitt av dei alternative byggeprogramma, vil vidare framdrift i prosjektet avhenge av budsjettprosessen og vedtaket av budsjett- og økonomiplan for 2018 til 2021.

Vurdering og konklusjon:

Rådmannen rår kommunestyret til å godkjenne forprosjektet for ny hovudbrannstasjon for Herøy brann og redning.

Rådmannen tilrår såleis at ein ikkje går vidare med rehabilitering og tilbygg til eksisterande stasjon og peikar i den samanheng særleg på fylgjande forhold

1. Rehabilitering og tilbygg til eksisterande driftsbasis og branngarasje må gjennomførast samstundes som det er full drift, både i sektor Samfunnsavdeling si driftsavdeling og i Herøy brann og redning. Det er truleg ikkje tilrådeleg å gjennomføre dette på anna vis enn gjennom etablering av alternative lokalitetar i byggetida. Dette vil fordyre prosjektet.
2. Eksisterande brannstasjon er ikkje dimensjonert for eit tilbygg og må difor forsterkast gjennom etablering av ein ny primærkonstruksjon i stål utanpå eksisterande bygg. Dette vil både lukke eksisterande bygningskropp inne i ny konstruksjon samstundes som takhøgda inne vert redusert til det lovlege minimum. Dette er ikkje tilrådeleg med tanke på dei funksjonar bygget skal huse.
3. Eit tilbygg for vognhall kan stette dagens krav til vognhall for mannskapsbil og tankbil, men det er ikkje plass til å utvide hallen ved ei seinare investering i høgdereskap for brannvernet. Eit nybygg vil såleis vere mest framtidsretta og syte for utviklingsmoglegheiter for Herøy brann og redning fleire år framover i tillegg til at eksisterande bygg kan delvis vidareutviklast som driftsbasis for sektor Samfunnsutvikling si driftsavdeling.

Konsekvensar for folkehelse:

Det fysiske arbeidsmiljøet for dei tilsette i Herøy brann og redning er ikkje i samsvar med lov og forskrift og pålegg frå Arbeidstilsynet. Prosjektet krev prioritet.

Konsekvensar for beredskap:

Eit forsvarleg fysisk arbeidsmiljø for dei tilsette i Herøy brann og redning er viktig for å oppretthalde ein forsvarleg brann- og redningsberedskap.

Konsekvensar for drift:

Fosnavåg, 05.09.2017

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Robert Myklebust
Avd.leiar

Sakshandsamar: Robert Myklebust

Arbeidstilsynet

VÅR DATO
01.09.2016
DERES DATO

VÅR REFERANSE
2016/22973
DERES REFERANSE

1 av 11

VÅR SAKSBEHANDLER
ANNE MARIT KJELBERGNES,
TLF. 95164428

AG/peo

HERØY KOMMUNE
Postboks 274
6099 FOSNAVÅG

 HERØY KOMMUNE RADMANNEN	
Reg. nr.	Saksbeh.
- 1 SEPT. 2016	
Ark kode P	
Ark kode S	
J. nr.	Dok. nr.
Kassasjon	

Tilsyn - HERØY KOMMUNE

Vi viser til tilsynet hos virksomheten den 15.06.2016.

Vedtak om pålegg

I brev med varsel om pålegg av 11.07.2016 fikk dere frist til 31.08.2016 for å komme med kommentarer. Vi har ikke mottatt kommentarer fra dere.

Arbeidstilsynet har hjemmel i arbeidsmiljølovens § 18-6 til å gi pålegg og sette vilkår. Vi gir følgende pålegg:

Pålegg - Kjemisk helsefare - kartlegging og risikovurdering

Arbeidsgiver skal kartlegge og dokumentere forekomsten av kjemikalier og på grunnlag av dette vurdere enhver risiko for arbeidstakernes helse og sikkerhet. Verneombud/ansattes representant skal medvirke.

Vilkår:

For å kunne vurdere om pålegget er oppfylt, må vi innen fristen ha mottatt:

- Kopi av virksomhetens risikovurdering av kjemisk helsefare. Det må fremgå av risikovurderingen at det er tatt hensyn til de forhold som er beskrevet i forskrift om utførelse av arbeid § 3-1 bokstav a - k
- Beskrivelse av hvordan verneombud/ansattes representant har medvirket

Hjemmel: arbeidsmiljøloven § 3-1 andre ledd bokstav c, forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 7-1 og forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) § 3-1

Frist for gjennomføring: **31.12.2016**

Begrunnelse:

Arbeidsgiver skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risikoforholdene i virksomheten, utarbeide planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen. Risikovurdering skal gjentas regelmessig og foretas i samarbeid med arbeidstakerne eller deres representanter. Risikovurderingen skal dokumenteres i den form og omfang som er nødvendig på bakgrunn av virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse og oppbevares slik at opplysningene kan anvendes på et senere tidspunkt. Arbeidsgiver skal kartlegge og dokumentere forekomsten av kjemikalier og vurdere enhver risiko for arbeidstakernes helse og sikkerhet forbundet med disse. Risikovurderingen skal særlig ta hensyn til de forhold som er beskrevet i forskrift om utførelse av arbeid § 3-1 bokstav a - k. Dette følger av arbeidsmiljøloven § 3-1 andre ledd bokstav c, jf. forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 7-1 og forskrift om utførelse av arbeid § 3-1.

I 2006 kom en vitenskapelig analyse blant 110 000 brannpersonell i 32 land. Forskerne er sikre på at brannfolk har økt hyppighet av ulike kreftformer sammenlignet med andre yrkesgrupper i befolkningen. Bare etter fem år i yrket er det dobbelt så høy risiko for å utvikle en eller annen form for kreft. Størst er risikoen for å utvikle blodkreft (leukemi) eller kreft i prostata og testiklene. Dette på tross av at brannfolk har bedre fysikk og er mer trent enn mange andre yrkesgrupper. Verneklærne som benyttes er utformet slik at de kan luften ut varme og forurensninger, noe som er nødvendig ved hardt fysisk arbeid. Utluftingen fører imidlertid til at giftige stoffer slippes inn i arbeidstøyet og blir tatt opp i huden.

Brannmenn utsetter seg også i kortere perioder for ekstremt hard fysisk belastning og termiske påkjenninger som øker oksygenopptaket og dermed innånding av helsefarlige kjemikalier. Kjemikalier trenger også raskere inn i varm og svett hud enn i hud som er tørr eller sval. Da brannrøyken inneholder mange kjemiske komponenter og kombinasjoner av disse, er det heller ikke mulig å fastslå hvilken dose eller hvor lenge man kan utsettes for ukjente branngasspartikler før det kan være skadelig. Det er fastslått at mange av kjemikaliene er svært giftige og kreftframkallende. Blandingen av ulike stoffer som tas opp i kroppen risikere å bli enda mere skadelig enn summen av de ulike stoffene, man får en synergisk effekt, en så kalt coctailleffekt. Kjemikalier i branngasser som er konstatert kreftframkallende er benzen, dioxiner, formaldehyd, polyaromatiske hydrogenerkarboner (PAH) og vinylklorid. En del av disse stoffene tas lett opp gjennom huden. En del av de skadelige stoffene som dannes i branngasser lukter og synes, mens andre er helt usynlige og luktfrie. Det er derfor ofte umulig for arbeidstakerne å vite om de skal beskytte seg eller ikke. Arbeidstakerne må derfor alltid være beskyttet, da det er umulig å vite om luften de puster inn er farlig eller ikke.

Opptak av kjemikalier skjer via åndedrettet og huden samt via munnen. Opptak via hud eller munn skjer også der brannmenn tar på huden med forurensede hender eller med hansker som har vært i kontakt med brannrester, eksempler ved snusing. Huden er også blottet i mange situasjoner, for eksempel ved etterkontroll, ved brannslukking av lyng eller skogbrann der røykdykkerutstyr er vanskelig å bruke. Det er viktig at personlig verneutstyr som åndedrettsvern og hansker benyttes ved alle arbeidsoperasjoner der arbeidstakerne kan eksponeres for støv/gass eller røyk, også når en kler av seg på brannstedet, ved håndtering og vask av utstyr og arbeidstøy på stasjonen og ved rengjøring av kjøretøy (her benyttes det ofte avfettingsmidler som sprayeres på kjøretøyet før vask).

Brannkonstabler må gis muligheter til å beskytte seg mot forurensninger fra brannrøyk i alle arbeidsoperasjoner, og arbeidsgiver må legge til rette for at arbeidstakerne har tilstrekkelig vern

fra alarmen går til arbeidet er avsluttet og en forlater brannstasjonen. Dette stiller krav til gode rutiner i forbindelse med sløkkearbeidet, etterslokking, transport tilbake til brannstasjonen, rengjøring og kontroll av utstyr, personlig rengjøring mm. De fysiske forholdene må også være lagt til rette slik at arbeidstakerne ikke eksponeres for helsefarlige kjemikalier. For at dette skal kunne gjennomføres stilles det også krav om vaskemaskiner som utfører tilfredsstillende vask av arbeidstøy (branntøy og underbekledning), egnede muligheter til vask av utstyr og personlig verneutstyr som benyttes på brannstedet samt garderobeforhold og personalrom der en har muligheter til å oppbevare rent tøy, vaske seg og ta en dusj. Det er viktig å ha fokus på, og legge til rette for skille mellom det som betraktes som rent og det som er forurensset, både i forhold til kjøretøy, transportveier (reine og ureine soner) og håndtering av klær, utstyr som brannslanger og verktøy på brannstasjonen.

Det er viktig at alle arbeidstakerne får kunnskap om og forståelse for de etablerte rutinene for å unngå unødig eksponering.

Herøy brann og redning har en brannsjef i 50 % stilling direkte underlagt rådmannen. Leder beredskap arbeider 50 % på dette område samt 50% på forebygging, og det er en leder i 100 % stilling på beredskap. Det er 25 brannmannskap, 5 utrykningsledere og 5 befal. Disse er ansatt på deltid og har 5. delt vakt. Hovedbrannstasjonen ligger på Fosnavåg og det er en garasje på Myrvåg med tankbilberedskap. Feiertjenesten leies av Ulstein kommune.

Det er ca 100 utrykninger/hendelser hvert år, noen få boligbranner, bilbranner og båtbranner. Det har vært mange små lyng- og gressbranner. Nye oppgaver som er lagt til brann og reningsvesenet i hele landet er PLIVO (trygghet ved pågående livstruende voldshendelser). Kommunen er avhengig av bistand fra andre kommuner ved større branner. Det gjennomføres minimum 10 øvelser hvert år i tillegg til PLIVO øvinger. Kommunen har 3 - 4 gassanlegg og bistår politi og ambulanse ved lekkasjer og andre redningsarbeid. Ansatte kjemikaliedykkere dekker flere kommuner. Vi fikk opplyst at vaktlaget mangler en røydykker. Alle ansatte har gjennomført grunnkurset. Brannvesenet bistår nærliggende kommuner i sløkkearbeid ved behov.

Virksomheten har utarbeidet en prosedyre og HMS-håndbok som beskriver HMS-arbeidet i brann og redning med prosedyrer og instruksjoner på en rekke områder, men arbeidet er nettopp påbegynt og ikke ferdigstilt eller gjennomgått med alle ansatte. Det har imidlertid vært bred medvirkning fra en del ansatte og verneombud i det arbeidet som er pågått.

Vi registrerer at det er imidlertid at det er lite fokus på personlig hygiene som dusjing etter innsats, bruk av personlig verneutstyr på brannstedet etter innsats (feks når en tar av seg brannbekledningen) og ved vask/sanering av utstyr når en er tilbake på stasjonen. En kartlegging og risikovurdering må favne alle situasjoner der en kan bli eksponert for branngasser/røyk, som ulike typer bilbranner, lyng- og gressbrann, boligbrann, ulmebranner eller industribranner, fra alarmen går til en forlater stasjonen etter å ha tatt en personlig rengjøring/dusj.

Pålegg - Kjemisk helsefare - tiltak for å redusere risiko

Arbeidsgiver skal gjennomføre tiltak for å fjerne eller redusere helserisiko forårsaket av kjemikalier og forurensninger i arbeidsmiljøet på den enkelte arbeidsplass. Verneombud/ansattes representant skal medvirke.

Vilkår:

For å kunne vurdere om pålegget er oppfylt, må vi innen fristen ha mottatt:

- En oversikt over og beskrivelse av hvilke tiltak som er gjennomført
- Beskrivelse av hvordan verneombud/ansattes representant har medvirket

Hjemmel: arbeidsmiljøloven § 3-1 første ledd og andre ledd bokstav c, forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) § 3-8 og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 andre ledd nr. 6

Frist for gjennomføring: **31.12.2016**

Begrunnelse:

Arbeidsgiver skal iverksette tiltak for å fjerne eller redusere helse- og sikkerhetsrisiko som er forårsaket av kjemikalier. Tiltak for å fjerne eller redusere helse- og sikkerhetsrisiko fremgår av forskrift om utførelse av arbeid § 3-8. Arbeidsgiver skal utarbeide tiltak i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte. Dette følger av arbeidsmiljøloven § 3-1 første ledd og andre ledd bokstav c, jf. forskrift om utførelse av arbeid § 3-8 og internkontrollforskriften § 5 andre ledd nr. 6.

Etter en kartlegging og risikovurdering av ulike situasjoner der blir eller kan bli eksponert for branngasser/røyk eller sot, må det iverksettes tiltak og utarbeides prosedyrer/instrukser.

Pålegg - Kjemisk helsefare og personlig verneutstyr - informasjon og opplæring

Arbeidsgiver skal sørge for at verneombud og arbeidstakere som utsettes for farlige kjemikalier, får nødvendig informasjon og opplæring.

Vilkår:

For å kunne vurdere om pålegget er oppfylt, må vi innen fristen ha mottatt:

- Beskrivelse av hvilken informasjon og opplæring arbeidstakerne har fått på de enkelte områdene (innhold, varighet og omfang av opplæringen, og hvem som har fått opplæring)
- Skriftlig bekreftelse på at det er sørget for informasjon og opplæring i riktig bruk av riktig personlig verneutstyr, og om riktig lagring og vedlikehold av verneutstyret

- Beskrivelse av hvem som har gitt informasjon og opplæring

Hjemmel: arbeidsmiljøloven § 3-2 første ledd bokstav a og andre ledd, forskrift om organisering, ledelse og medvirkning §§ 8-1 , 9-1 og 15-5 og forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) §§ 3-4 og 3-5

Frist for gjennomføring: **31.12.2016**

Begrunnelse:

Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker gjøres kjent med ulykkes- og helsefarer som kan være forbundet med arbeidet, og at arbeidstaker får den opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig. Informasjon og opplæring skal gjentas når det er nødvendig og gis på et språk som arbeidstakerne forstår. Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker og verneombudet får informasjon (løpende) og opplæring om:

- de farlige kjemikaliene som forekommer eller kan forekomme på arbeidsplassen, kjemikaliens navn, den risiko de medfører for arbeidstakernes helse og sikkerhet, og hvilke grenseverdier som gjelder for kjemikaliene,
- stoffkartoteket og bruk av informasjonen (sikkerhetsdatablad)
- den foretatte risikovurderingen og vesentlige endringer i denne,
- riktig bruk av det arbeidsutstyret som anvendes,
- nødvendige vernetiltak for sikker utførelse av arbeidet, og
- håndtering av driftsforstyrrelser og nødsituasjoner som kan oppstå.

Når det ikke på annen måte kan tas forholdsregler for å oppnå tilstrekkelig vern om liv eller helse, skal arbeidsgiver sørge for at tilfredsstillende personlig verneutstyr stilles til arbeidstakers rådighet, at arbeidstaker gis opplæring i bruken av utstyret og at det tas i bruk. Arbeidsgiver skal før personlig verneutstyr tas i bruk, informere arbeidstaker om hvilke farer det personlige verneutstyret beskytter mot og sørge for at det gis tilstrekkelig og forståelig informasjon om bruken av det.

Dette følger av arbeidsmiljøloven § 3-2 første ledd bokstav a og andre ledd, jf. forskrift om organisering, ledelse og medvirkning §§ 8-1 og 9-1 og § 15-5 og forskrift om utførelse av arbeid §§ 3-4 og 3-5.

Under tilsynet kom det frem at arbeidstaker som utsettes for farlige kjemikalier, og verneombud ikke har fått nødvendig informasjon og opplæring. Når virksomheten har gjennomført kartleggingen og risikovurderingen er det viktig at samtlige ansatte blir informert med resultatet av dette arbeidet.

Pålegg - Registerføring - arbeidstakere som kan eksponeres for kreftfremkallende eller mutagene kjemikalier

Arbeidsgiver skal føre register over arbeidstakere som er eller kan bli eksponert for kjemikalier klassifisert som kreftfremkallende eller mutagene.

Vilkår:

For å kunne vurdere om pålegget er oppfylt, må vi innen fristen ha mottatt:

- Skriftlig bekreftelse på at det er opprettet register

Hjemmel: arbeidsmiljøloven § 4-5 sjette ledd og forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) §§ 31-1 første ledd bokstav a, andre ledd og tredje ledd, 31-5 og 31-6

Frist for gjennomføring: **31.12.2016**

Begrunnelse:

Arbeidsgiver skal sørge for at det føres register over arbeidstakere som er eller kan bli eksponert for kreftfremkallende eller mutagene kjemikalier klassifisert som Carc. 1A, Carc. 1B, Muta. 1A eller Muta. 1B etter forskrift 16. juni 2012 nr. 622 om klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger (CLP). Registeret skal inneholde navn, fødselsnummer, stilling og arbeidssted og opplysninger om hvilke farlige kjemiske stoffer arbeidstakeren eksponeres for, hvordan og i hvilke konsentrasjoner eksponeringen forekommer, og tidspunkt og varighet for eksponeringen. Registeret skal bare inneholde disse opplysningene. Registeret, eller deler av det, skal ikke tilintetgjøres uten tillatelse fra Arbeidstilsynet. Registeret skal være tilgjengelig for Arbeidstilsynet og verne- og helsepersonale, verneombud, medlemmer av arbeidsmiljøutvalg og andre personer med særlig oppgave å ivareta sikkerhet og helse på arbeidsplassen. Arbeidstaker som er oppført i register, skal gjøres kjent med dette og ha adgang til opplysningene som gjelder egen person. Opplysninger om den enkelte arbeidstaker skal oppbevares i minst 60 år etter at eksponeringen er avsluttet. Dette følger av arbeidsmiljøloven § 4-5 sjette ledd, jf. forskrift om utførelse av arbeid §§ 31-1 første ledd bokstav a, andre og tredje ledd, 31-5 og 31-6.

Registeret skal ikke inneholde flere opplysninger enn de som er nevnt i forskriften, spesielt ikke opplysninger av personlig karakter, slik som medisinske opplysninger. Det er ikke konsesjonsplikt for slike registre, se personopplysningsloven § 33 femte ledd. Registeret skal likevel meldes til Datatilsynet dersom det føres elektronisk, se personopplysningsloven § 31.

«Kan bli eksponert for» innebærer at når arbeidet utføres på en slik måte at man ikke kan utelukke at eksponering kan forekomme, skal arbeidstakeren inngå i registeret. Arbeidstakere som i sitt arbeid kan bli eksponert ved vedlikehold og renhold, må også inngå i vurderingene.

Det er farepotensialet til stoffene som ligger til grunn for kravet i regelverket. Av kravet følger derfor også at iverksatte tiltak og bruk av personlig verneutstyr ikke skal tillegges vekt ved vurdering av om arbeidstakere skal registreres, selv når konsekvent og riktig bruk av

hensiktsmessig verneutstyr vil kunne gi tilfredsstillende beskyttelse. I registeret skal det, hvis mulig, fremgå en beskrivelse av konsentrasjonen av kjemikalier i arbeidsatmosfæren og om arbeidstakeren har benyttet verneutstyr.

Vurderingen av om arbeidstakere skal inngå i registeret, skal skje løpende på grunnlag av kartlegging og risikovurdering av alle kjemikalier som brukes, dannes eller finnes i arbeidsatmosfæren (kjemiske forurensninger), med vurdering av om arbeidstakerne kan eksponeres for kreftfremkallende eller mutagene kjemikalier.

Det kan gå lang tid fra den første eksponeringen til helseskade utvikles. Det skal være mulig i hele arbeidstakerens levetid å finne frem til opplysninger om faren for eksponering for kjemikalier i de angitte faregruppene i arbeidet.

Under tilsynet kom det fram at arbeidstakere er eller kan bli eksponert for kreftfremkallende eller mutagene kjemikalier som inngår i de angitte gruppene Carc. 1A, Carc. 1B, Muta. 1A eller Muta. 1B, og at arbeidsgiver ikke fører register over arbeidstakere. F

Pålegg - Etablering av tilfredsstillende arbeidslokaler, inkludert personalrom for ansatte i Herøy brann og redning.

Herøy kommune må utarbeide tidfestede planer og gjennomføre tiltak som sikrer at arbeidslokalene ved hovedbrannstasjon i Fosnavåg blir utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplasser, inkl. personalrom tilfredstiller kravene i forskrift om utforming og innretting av arbeidsplasser og arbeidslokaler §§ 2-1 første og andre ledd, 2-14, 3-4, 3-6 og 3-7, jf arbeidsmiljøloven § 3-1 (2 c) og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid § 5 andre ledd nr 6.

Vilkår:

For at pålegget skal vurderes som oppfylt må følgende dokumentasjon oversendes:

Tidfestede handlingsplaner innen 28.02.2017

Hjemmel: arbeidsmiljøloven § 3-1 første ledd og andre ledd bokstav c, forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler (arbeidsplassforskriften) §§ 2-14, 2-1 første ledd og andre ledd, 3-4, 3-6 og 3-7 og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 andre ledd nr. 6

Frist for gjennomføring: **28.02.2017**

Begrunnelse:

Arbeidsplassforskriften § 2 – 14 stiller krav om at arbeidslokaler skal være utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplasser, personalrom mv får tilfredsstillende klima med hensyn til temperatur, fuktighet, trekk, luftkvalitet og sjenerende lukt, og beskyttelse mot giftige eller helsefarlige stoffer mv. Videre har arbeidsplassforskriften § 2-1 krav om at arbeidslokaler og

atkomsten til lokaler skal være utformet og innredet med sikte på den virksomhet og de arbeidsplassene som finnes i lokalet og ha en tilfredsstillende velferdsmessig standard. Kapittel 3 har bestemmelser om bla. personalrom.

Vi registrerte vi en rekke bygningsmessige mangler ved hovedbrannstasjonen. Hovedbrannstasjonen disponerer en garasje i tilknytning til verkstedbygget (uteseksjonen) i tillegg til at de disponerer en garderobe med dusj og toalettfasiliteter i bygget. Branngarasjen står oppført på en tidligere avfallsfylling og har fått setningsskader som følge av dette. Det er ikke muligheter til å utvide garasjeplassen da grunnen står på en tidligere avfallsplass og således ikke gir grunnlag for tilbygg til eksisterende bygg. Selve hallen hvor utrykningskjøretøy er plassert betraktes som en urein sone. Her er det en større vaskemaskin og en tørketrommel. To sett av bekledning kan vaskes og tørkes om gangen og dette tar ca 3 timer. Dersom det skjer en ny utrykning kan reservebekledningen benyttes. Flasketrekket på røykdykkerflaskene kan også vaskes i hallen. Grovspyling av slanger skjer på utsiden av bygget og det er lite muligheter for tørk av slangene før de kveiles i hop og settes på bilen. Brannslanger er i utgangspunktet meget skitten og vognhallen mangler allmennventilasjon. Etter en brann vil det være sterk lukt av branngasser/røyk i hallen som kan være helseskadelig for de som arbeider der. Rengjort brannbekledning henger i et rom som blir brukt som korridor. Her er det ikke mulig å opprettholde en rein sone. Vasken i hallen benyttes som håndvask og her blir også utstyr som er blitt forurenset under en innsats vasket. Stasjonen har to dusjer, men disse blir ikke benyttet pga mangel på egnethet. Ansatte ved brannstasjonen utfører arbeid der behovet for klesskifte og vask/dusj er nødvendig og påkrevd.

Det er egen garderobe for en kvinnelig brannkonstabel.

Arbeidslokalene tilfredsstiller ikke kravene i forskrift om utforming og innretting av arbeidsplasser og arbeidslokaler §§ 2-1, 2-14, 3-4, 3-6 og 3-7. Dette er ikke tilfredsstillende, og det varsles nå pålegg om at forholdene må bedres.

Pålegg - Etablering av tilfredsstillende arbeidslokaler, inkludert personalrom for ansatte i Herøy brann og redning.

Herøy kommune må utarbeide tidfestede planer og gjennomføre tiltak som sikrer at arbeidslokalene ved hovedbrannstasjon i Fosnavåg blir utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplasser, inkl. personalrom tilfredsstiller kravene i forskrift om utforming og innretting av arbeidsplasser og arbeidslokaler §§ 2-1 første og andre ledd, 2-14, 3-4, 3-6 og 3-7, jf arbeidsmiljøloven § 3-1 (2 c) og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid § 5 andre ledd nr 6.

Vilkår:

For at pålegget skal vurderes som oppfylt må følgende dokumentasjon oversendes:
Dokumentasjon som viser framdriften i arbeidet innen 31.12.2017

Hjemmel: arbeidsmiljøloven § 3-1 første ledd og andre ledd bokstav c, forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler (arbeidsplassforskriften) §§ 2-14, 2-1 første ledd

og andre ledd, 3-4 , 3-6 og 3-7 og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 andre ledd nr. 6

Frist for gjennomføring: **31.12.2017**

Begrunnelse:

Arbeidsplassforskriften § 2 – 14 stiller krav om at arbeidslokaler skal være utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplasser, personalrom mv får tilfredsstillende klima med hensyn til temperatur, fuktighet, trekk, luftkvalitet og sjenerende lukt, og beskyttelse mot giftige eller helsefarlige stoffer mv. Videre har arbeidsplassforskriften § 2-1 krav om at arbeidslokaler og atkomst til lokaler skal være utformet og innredet med sikte på den virksomhet og de arbeidsplassene som finnes i lokalet og ha en tilfredsstillende velferdsmessig standard. Kapittel 3 har bestemmelser om bla. personalrom.

Se ellers begrunnelsen under punkt 5.

Pålegg - Etablering av tilfredsstillende arbeidslokaler, inkludert personalrom for ansatte i Herøy brann og redning.

Herøy kommune må utarbeide tidfestede planer og gjennomføre tiltak som sikrer at arbeidslokalene ved hovedbrannstasjon i Fosnavåg blir utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplasser, inkl. personalrom tilfredstiller kravene i forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler §§ 2-1 første og andre ledd, 2-14, 3-4, 3-6 og 3-7, jf arbeidsmiljøloven § 3-1 (2 c) og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid § 5 andre ledd nr 6.

Vilkår:

For at pålegget skal vurderes som oppfylt må følgende dokumentasjon oversendes:
Dokumentasjon som viser at påpekte forhold er utbedret innen 31.07.2018

Hjemmel: arbeidsmiljøloven § 3-1 første ledd og andre ledd bokstav c, forskrift om utforming og innretning av arbeidsplasser og arbeidslokaler (arbeidsplassforskriften) §§ 2-14 , 2-1 første ledd og andre ledd, 3-4 , 3-6 og 3-7 og forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 andre ledd nr. 6

Frist for gjennomføring: **31.07.2018**

Begrunnelse:

Arbeidsplassforskriften § 2 – 14 stiller krav om at arbeidslokaler skal være utformet og innredet slik at de enkelte arbeidsplasser, personalrom mv får tilfredsstillende klima med hensyn til temperatur, fuktighet, trekk, luftkvalitet og sjenerende lukt, og beskyttelse mot giftige eller helsefarlige stoffer mv. Videre har arbeidsplassforskriften § 2-1 krav om at arbeidslokaler og

atkomsten til lokaler skal være utformet og innredet med sikte på den virksomhet og de arbeidsplassene som finnes i lokalet og ha en tilfredsstillende velferdsmessig standard. Kapittel 3 har bestemmelser om bla. personalrom.

Se ellers begrunnelsen under punkt 5

Hva skjer hvis dere ikke oppfyller pålegg innen fristen?

Hvis ikke pålegg er oppfylt innen fristen, kan vi ilegge dere tvangsmulkt, jf. arbeidsmiljøloven § 18-7. Tvangsmulkt vil si at dere må betale et fastsatt beløp for hver dag eller hver uke fram til dere har oppfylt pålegget, eller at dere må betale et engangsbeløp. Vi kan også helt eller delvis stanse virksomhetens aktiviteter inntil dere har oppfylt pålegget, jf. arbeidsmiljøloven § 18-8.

Dere kan klage

Dere kan klage på vedtak jf. forvaltningsloven § 28. Fristen for å klage er tre uker fra dere mottar vedtaket. For nærmere informasjon om klageinstans, fremgangsmåte ved klage og retten til å se sakens dokumenter, se www.arbeidstilsynet.no/klage.

Hva må dere gjøre?

Dere må sende oss en skriftlig tilbakemelding for hvert enkelt punkt innen fristen. Tilbakemeldingen skal undertegnes av arbeidsgiver eller en stedfortreder. Tilbakemeldingen kan også undertegnes av verneombudet eller en representant for de ansatte.

Informasjon til verneombudet

Verneombudet skal gjøres kjent med vedtak fra Arbeidstilsynet, jf. arbeidsmiljøloven §§ 6-2 sjette ledd og 18-6 åttende ledd. Vi har sendt en egen kopi av dette brevet til verneombudet. Hvis virksomheten ikke har verneombud, skal arbeidsgiveren gi kopien til representanten for de ansatte.

Har dere behov for mer informasjon?

Dere finner mer informasjon om Arbeidstilsynet og om regelverket på www.arbeidstilsynet.no og www.regelhjelp.no. Dere kan også kontakte oss på telefon 73 19 97 00. Dersom dere har spørsmål til saken, kontakt saksbehandler, oppgi referansenummer 2016/22973.

Med hilsen
Arbeidstilsynet

Tore Jeppe Sørhaug
tilsynsleder
(sign.)

Anne Marit Kjelbergnes
senioringeniør
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Arbeidstilsynet og har derfor ingen signatur.

Kopi til:

Virksomhetens verneombud Lars Ivar Moldskred og Johnny Iversen
HERØY KOMMUNE BRANNVESENET, Postboks 274, 6099 FOSNAVÅG
Herøy kommune v/ hovedverneombud Olaug Andreassen, Postboks 274, 6099 FOSNAVÅG
Fylkesmannen i Møre og Romsdal , Postboks 2520, 6404 MOLDE

HERØY KOMMUNE
HERØY KOMMUNE

Eigedomsavdelinga

Arbeidstilsynet

Postboks 4720 Sluppen
7468 TRONDHEIM

Saksnr
2016/717

Arkiv
J70

Dykkar ref

Avd /sakshandsamar
EIG / RMY

Dato
12.12.2016

TILSVAR TIL VEDTAK OM PÅLEGG

Eg viser til Arbeidstilsynets vedtak om pålegg i sak 2016/22973.

Ansvar for oppfølging av ovannemnde sak er delt mellom Stab v/ eigedomsavdelinga som forvaltar og Samfunnsutvikling v/ Herøy brann og redning som ansvarleg verksemd. Tilsvaret nedanfor vedrørende etablering av tilfredsstillande arbeidslokale må difor sjåast i samanheng med tilsvaret frå Samfunnsutvikling v/ Herøy brann og redning vedrørende øvrige pålegg i saka.

Pålegg - Etablering av tilfredsstillande arbeidslokale

Arbeidstilsynet har gitt pålegg om å utarbeide tidfesta planar og gjennomføre tiltak som sikrar at arbeidslokala ved hovudbrannstasjonen i Fosnavåg vert utforma og innreia i samsvar med krava i lov og føreskrift.

Ny hovudbrannstasjon

Kommunestyret vedtok i K-sak 172/16 byggeprogram for ny hovudbrannstasjon, sjå vedlegg 1. Byggeprogrammet er utgangspunkt for vidare planlegging, prosjektering og utbygging av prosjektet, føresett naudsynt finansiering. Byggeprogrammet er no til intern kvalitetssikring i samsvar med kommunestyrets vedtak og skal godkjennast av plan- og byggenemnda i møte 08.02.2017.

Budsjett- og økonomiplan for 2017-2020 vart vedteke av Kommunestyret 15.12.2016. Det er i budsjettet avsett kr. 1 mill. i 2017 til planlegging av alternative løysingar. Handlingsplanen er utarbeida med dette som bakgrunn.

Handlingsplan

På bakgrunn av ovannemnde byggeprogram og budsjett, vil eigedomsavdelinga i 2017 utarbeide eit kostnadsberekna forprosjekt for ny hovudbrannstasjon og eit alternativt forprosjekt for ombygging av eksisterande brannstasjon.

Forprosjektet vert utarbeida i samarbeid med Samfunnsutvikling v/ Herøy brann og redning sine brukarrepresentantar, herunder verksemda sitt verneombod.

Milepælsplan for ovannemnde prosjekt fyl som vedlegg 2. Dokumentasjon for framdrifta i milepælsplanen oversendast Arbeidstilsynet innan 31.12.2017.

Når det gjeld dokumentasjon for gjennomførte tiltak, kan vi allereie no varsle at det vært svært vanskeleg å overhalde fristen som er sett til 31.07.2018. Så lenge det ikkje er avsett budsjettmidlar til anna enn planlegging av prosjektet, vil eventuell finansiering av bygningsmessige tiltak fyrst kunne vere på plass i desember 2017. Det er ikkje mogleg å bygge ny hovudbrannstasjon med så kort frist. Likeins vert det utfordrande å gjennomføre bygningsmessige tiltak i eksisterande stasjon innanfor same tidsrom.

* * *

Vi vonar ovannemnde tilsvar er akseptabelt og avventar Arbeidstilsynets svar på dette.

Med helsing

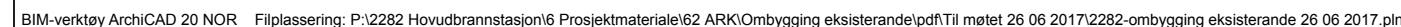
Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Robert Myklebust
Eigedomslar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Kopi

Samfunnsutvikling v/ kommunalsjef Jarl Martin Møller
Herøy brann og redning v/ brannsjef Jon Rune Våge
Hovudverneombod Olaug Andreassen, Postboks 274, 6099 Fosnavåg
Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Postboks 2520, 6404 Molde

Teikningsnr.:
A10-1

Revisjon nr.:

Type teikning:
Kartskisse

OPPTEIKNING AV EKSISTERANDE BYGNING ER GJORT PÅ GRUNNLAG AV UTLEVERTE TEIKNINGAR AV EKSISTERANDE BYGG. (MOTTEKE FRÅ HERØY KOMMUNE OG SPENNINGCON AS). CA-MÅL, CA-TAKVINKEL, CA-AREAL M.M. ER VIST. DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN!

BYGG ER VIST PÅ KARTGRUNNLAG FRÅ KOMMUNEN (EKS. HØGDEDATA). CA-PLASSERING MM ER VIST, DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN.

DET ER VIST CA-LINJE FOR GRENSE SØPPELFYLLING. SAMT CA-LINJE FOR REGULERT VEG PÅ KART. INFO OM DETTE ER HENTA FRÅ PDF AV KART MOTTEKE I MØTE 13 03 2017.

PROSJEKTET MÅ DETALJERAST/PROSJEKTERAST VIDARE AV ARKITEKT. DET MÅ OGSÅ GJERAST BYGGETEKNISK PROSJEKTERING AV PROSJEKTET - SAMT VURDERING/PROSJEKTERING I HØVE REGULERING, BRANN, LYD/STØY, ENERGI, VVS, ELEKTRO M.M.. DET KAN BLI ENDRINGAR SOM FØLGE AV DETTE. DET ER VIST FØREBELS DIMENSJON PÅ VEGGAR, KONSTRUKSJONAR M.M. UTVENDIG DRENERING, ISOLASJON M.M. ER IKKJE VIST.

VEDK. VINDU/DØRER: KRAV I HØVE BARNESIKRING, RØMMING, DAGSLYS M.M. MÅ STETTAST. VISER MA. TIL TEK §12-20. VINDU M.M. MED LAV BRYSTNINGSHØGD MÅ SIKRAST.

REKKVERK, DØRER, VINDU M.M. (INN- VEDIG OG UT- VEDIG BRUK AV GLAS) MÅ VERE SIKKERHETSGLAS I HHT. KRAV (TEK M.M.). OPNINGSVINDU MM: KUN ILLUSTRASJON, OMFANG MÅ VURDERAST.

FOR TEKNISKE LØYSINGAR VERT DET VIST TIL NBI M.M. KRAV I HØVE UNIVERSELL UTFORMING MM MÅ STETTAST!

NBI ENTREPRENØR SKAL KONTROLLERE/SAMANHALDE DENNE TEIKNINGA MED TEIKNINGAR/INFO FRÅ RIB, VVS- OG ELEKTROKONSULENT/LEVERANDØR, BRANNTEKNISK KONSULENT M.M.

OBS! DET KAN BLI JUSTERING/ENDRING SOM FØLGJE AV BRANNTEKNISK VURDERING!

UTEAREAL

BRANNSTASJON/UTESEKSJONEN

GANGAREAL

HOVUDINNGANG

PERSONAL-/UTRYKNINGSINNGANG

N

© Alle rettigheter tilhører utførende for prosjekteringen, kopiering eller bruk av disse tegningene er forbudt uten skriftlig samtykke

Rev	Dato	Beskrivelse	Sign	Kontroll

AG

PLAN OG ARKITEKTUR

AG Plan og Arkitektur AS

RÅDGJEVANDE ARKITEKT OG INGENIØR

Webjørn Svendsengt. 12, 6150 Ørsta

TLF : 70 06 16 00

E-post : firmapost@agplan.no

www.agplan.no

Fase:

SKISSER/FORPROSJEKT OMBYGGING EKSISTERANDE

Tittel:

Herøy
Brannstasjon

Oppdragsgjevar:

Herøy Kommune
Eigedomsavdelinga
Rådhusgata 5
6090 Fosnavåg

Prosjektnr.:

2282

Teikningsnr.:

A10-1

Type teikning:

Kartskisse

Godkjend:

Kontroll prosjekt

Sign.:

Kontroll:

AKA/TMB

AKA

Filnamn:

2282-ombygging eksisterande 26 06 2017.pln

Dato:

26.06.2017

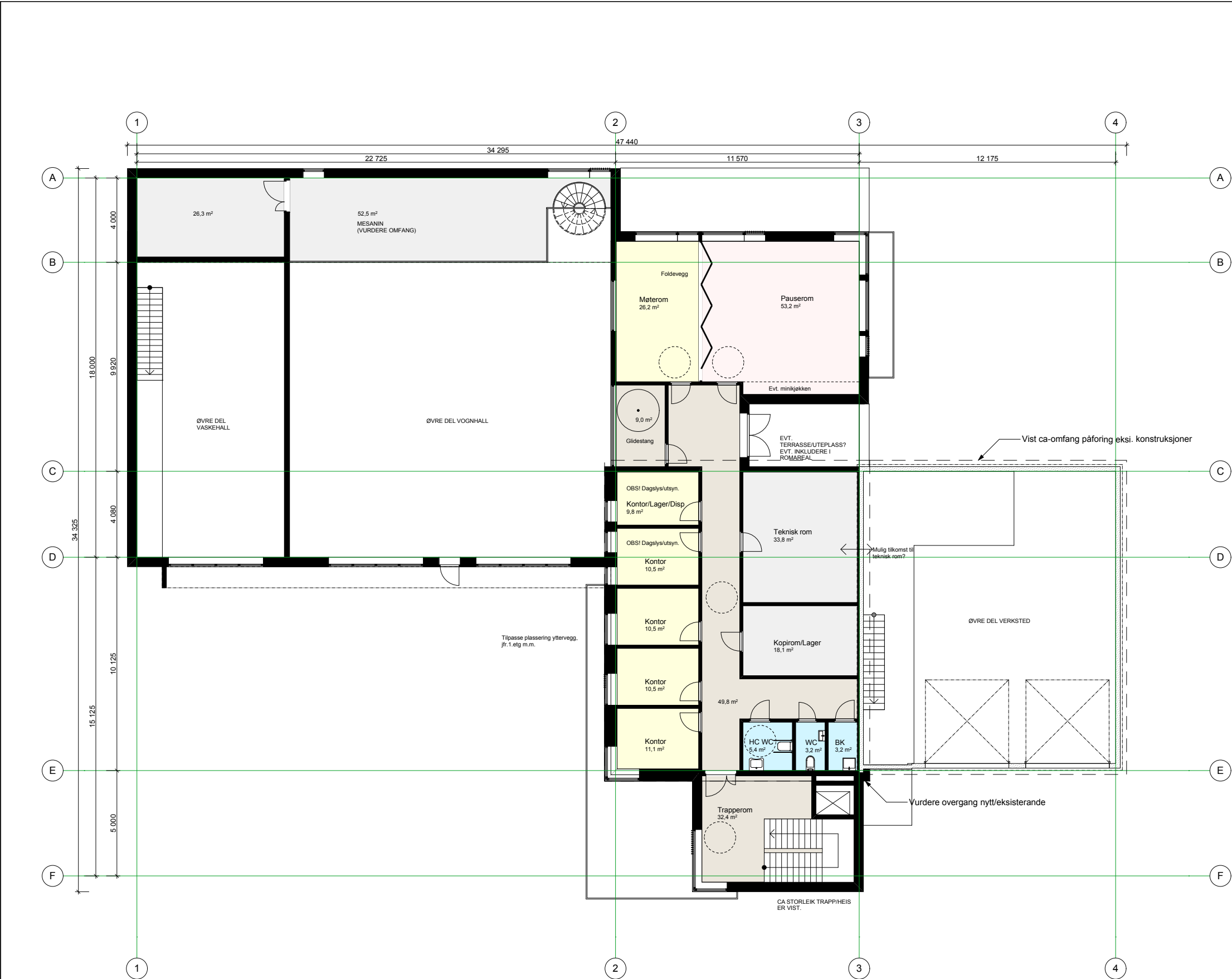
Målestokk:

1:500

Gnr./Bnr.:

38/141 m.fl.

Prosjektnr. for prosjekterande/lev

Teikningsnr.:
A20-2

Revisjon nr.:

Type teikning:
Plan 2. Etasje

OPPTEIKNING AV EKSISTERANDE BYGNING ER GJORT PÅ GRUNNLAG AV UTELEVERTE TEIKNINGAR AV EKSISTERANDE BYGG. (MOTTEKE FRÅ HERØY KOMMUNE OG SPENNCON AS). CA-MÅL, CA-TAKVINKEL, CA-AREAL M.M. ER VIST. DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN !

BYGG ER VIST PÅ KARTGRUNNLAG FRÅ KOMMUNEN (EKS. HØGDEDATA). CA-PLASSERING MM ER VIST, DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN.
DET ER VIST CA-LINJE FOR GRENSE SØPPELFYLLING. SAMT CA-LINJE FOR REGULERT VEG PÅ KART. INFO OM DETTE ER HENTA FRÅ PDF AV KART MOTTEKE I MØTE 13 03 2017.

PROSJEKTET MÅ DETALJERAST/PROSJEKTERAST VIDARE AV ARKITEKT. DET MÅ OGSÅ GJERAST BYGGETEKNISK PROSJEKTERING AV PROSJEKTET - SAMT VURDERING/PROSJEKTERING I HØVE REGULERING, BRANN, LYD/STØY, ENERGI, VVS, ELEKTRO M.M., DET KAN BLI ENDRINGAR SOM FØLGE AV DETTE. DET ER VIST FØREBELS DIMENSJON PÅ VEGGAR, KONSTRUKSJONAR M.M. UTVENDIG DRENERING, ISOLASJON M.M. ER IKKJE VIST.

VEDK. VINDU/DØRER: KRAV I HØVE BARNESIKRING, RØMNING, DAGSLYS M.M. MÅ STETTAST. VISER MA. TIL TEK §12-20. VINDU M.M. MED LAV BRYSTNINGSHØGD MÅ SIKRAST.
REKKVERK, DØRER, VINDU M.M. (INN- OG UTVENDIG BRUK AV GLAS) MÅ VERE SIKKERHETSGLAS I HHT. KRAV (TEK M.M.). OPNINGSVINDU MM: KUN ILLUSTRASJON, OMFANG MÅ VURDERAST.

FOR TEKNISKE LØYSINGAR VERT DET VIST TIL NBI M.M.
KRAV I HØVE UNIVERSELL UTFORMING MM MÅ STETTAST!

NBI ENTREPRENØR SKAL KONTROLLERE/SAMANHALDE DENNE TEIKNINGA MED TEIKNINGAR/INFO FRÅ RIB, VVS- OG ELEKTROKONSULENT/LEVERANDØR, BRANNTEKNISK KONSULENT M.M.

OBS! DET KAN BLI JUSTERING/ENDRING SOM FØLGJE AV BRANNTEKNISK VURDERING!

Rev	Dato	Beskrivelse	Sign	Kontroll	

AG

PLAN OG ARKITEKTUR

AG Plan og Arkitektur AS
RÅDGJEVANDE ARKITEKT OG INGENIØR
Webjørn Svendsengt. 12, 6150 Ørsta
TLF : 70 06 16 00
E-post : firmapost@agplan.no
www.agplan.no

Fase:
SKISSER/FORPROSJEKT OMBYGGING EKSISTERANDE

Tittel:

Godkjend:

Herøy Brannstasjon

Kontroll prosjekt

Oppdragsgjevar:

Sign.: AKA/TMB Kontroll: AKA

Filnamn:

2282-ombygging eksisterande 26 06 2017.pln

Dato:

26.06.2017

Målestokk:

1:200

Gnr./Bnr.:

38/141 m.fl.

Prosjektnr.:

2282

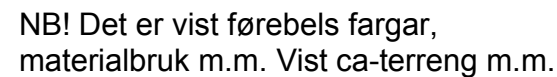
Teikningsnr.:

A20-2

Type teikning:

Plan 2. Etasje

Prosjektnr. for prosjekterande/lev

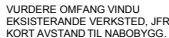

Teikningsnr.: A30-1		Revisjon nr.:	
Type teikning: Illustrasjon og Snitt A-A			
OPPTEIKNING AV EKSISTERANDE BYGNING ER GJORT PÅ GRUNNLAG AV UTLERVEITE TEIKNINGAR AV EKSISTERANDE BYGG. (MOTTEKE FRÅ HERØY KOMMUNE OG SPENNCON AS). CA-MÅL, CA-TAKVINKEL, CA-AREAL M.M. ER VIST. DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN! BYGG ER VIST PÅ KARTGRUNNLAG FRÅ KOMMUNEN (EKS. HØGDADATA). CA-PLASSERING MM ER VIST, DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN. DET ER VIST CA-LINJE FOR GRENSE SØPPELFYLLING. SAMT CA-LINJE FOR REGULERT VEG PÅ KART. INFO OM DETTE ER HENTA FRÅ PDF AV KART MOTTEKE I MØTE 13 03 2017. PROSJEKTET MÅ DETALJERAST/PROSJEKTERAST VIDARE AV ARKITEKT. DET MÅ OGSA GJERAST BYGGETEKNISK PROSJEKTERING AV PROSJEKTET - SAMT VURDERING/PROSJEKTERING I HØVE REGULERING, BRANN, LYD/STØY, ENERGI, VVS, ELEKTRO M.M.. DET KAN BLI ENDRINGAR SOM FØLGE AV DETTE. DET ER VIST FØREBELS DIMENSJON PÅ VEGGAR, KONSTRUKSJONAR M.M. UTVENDIG DRENERING, ISOLASJON M.M. ER IKKJE VIST. VEDK. VINDU/DØRER: KRAV I HØVE BARNESIKRING, RØMNING, DAGSLYS M.M. MÅ STETTAST. VISER MA. TIL TEK §12-20. VINDU M.M. MED LAV BRYSTNINGSHØGD MÅ SIKRAST. REKKVERK, DØRER, VINDU M.M. (INN/UTVENDIG BRUK AV GLAS) MÅ VERE SIKKERHETSGLAS I HHT. KRAV (TEK M.M.). OPNINGSVINDU MM: KUN ILLUSTRASJON, OMFANG MÅ VURDERAST. FOR TEKNISKE LØYSINGAR VERT DET VIST TIL NBI M.M. KRAV I HØVE UNIVERSELL UTFORMING MM MÅ STETTAST! NBI ENTREPRENØR SKAL KONTROLLERE/SAMANHALDE DENNE TEIKNINGA MED TEIKNINGAR/INFO FRÅ RIB, VVS- OG ELEKTROKONSULENT/LEVERANDØR, BRANNTEKNISK KONSULENT M.M. OBS! DET KAN BLI JUSTERING/ENDRING SOM FØLGJE AV BRANNTEKNISK VURDERING!			
<i>Ø Alle rettigheter tilhører utførende for prosjekteringen, kopiering eller bruk av disse tegningene er forbudt uten skriftlig samtykke</i>			
Rev	Dato	Beskrivelse	Sign Kontroll
 AG Plan og Arkitektur AS RÅDGJEVANDE ARKITEKT OG INGENIØR Webjørn Svendsengt. 12, 6150 Ørsta TLF : 70 06 16 00 E-post : firmapost@agplan.no www.agplan.no			
Fase: SKISSER/FORPROSJEKT OMBYGGING EKSISTERANDE			
Tittel:		Godkjend:	
Herøy Brannstasjon		Kontroll prosjekt	
		Sign.:	Kontroll:
		AKA/TMB AKA	
		Filnamn: 2282-ombygging eksisterande 26 06 2017.pln	
		Dato: 26.06.2017	
Oppdragsgjevar:		Målestokk: 1:200	
Herøy Kommune Eigedomsavdelinga Rådhusgata 5 6090 Fosnavåg		Gnr./Bnr.: 38/141 m.fl.	
Prosjektnr.: 2282	Teikningsnr.: A30-1	Prosjektnr. for prosjekterande/lev	
Type teikning: Illustrasjon og Snitt A-A			

1:200 Fassade Nord

Teikningsnr.: A40-1		Revisjon nr.:	
Type teikning: Fasade Nord og Vest			
OPPTEIKNING AV EKSISTERANDE BYGNING ER GJORT PÅ GRUNNLAG AV UTMERKTE TEIKNINGAR AV EKSISTERANDE BYGG. (MOTTEKE FRÅ HERØY KOMMUNE OG SPENNCON AS). CA-MÅL, CA-TAKVINKEL, CA-AREAL M.M. ER VIST. DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN ! BYGG ER VIST PÅ KARTGRUNNLAG FRÅ KOMMUNEN (EKS. HØGDEDATA). CA-PASSERING MM ER VIST, DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN. DET ER VIST CA-LINJE FOR GRENSE SØPPELFYLLING. SAMT CA-LINJE FOR REGULERT VEG PÅ KART. INFO OM DETTE ER HENTA FRÅ PDF AV KART MOTTEKE I MØTE 13 03 2017. PROSJEKTET MÅ DETALJERAST/PROSJEKTERAST VIDARE AV ARKITEKT. DET MÅ OGSÅ GJERAST BYGGETEKNISK PROSJEKTERING AV PROSJEKTET - SAMT VURDERING/PROSJEKTERING I HØVE REGULERING, BRANN, LYD/STØY, ENERGI, VVS, ELEKTRO M.M., DET KAN BLI ENDRINGAR SOM FØLGE AV DETTE. DET ER VIST FØREBELS DIMENSJON PÅ VEGGAR, KONSTRUKSJONAR M.M. UTVENDIG DRENERING, ISOLASJON M.M. ER IKKJE VIST. VEDK. VINDU/DØRER: KRAV I HØVE BARNESIKRING, RØMNING, DAGSLYS M.M. MÅ STETTAST. VISER MA. TIL TEK §12-20. VINDU M.M. MED LAV BRYSTNINGSHØGD MÅ SIKRAST. REKKVERK, DØRER, VINDU M.M. (INNENDIG OG UTVENDIG BRUK AV GLAS) MÅ VERE SIKKERHETSGLAS I HHT. KRAV (TEK M.M.). OPNINGSVINDU MM: KUN ILLUSTRASJON, OMFANG MÅ VURDERAST. FOR TEKNISKE LØYSINGAR VERT DET VIST TIL NBI M.M. KRAV I HØVE UNIVERSELL UTFORMING MM MÅ STETTAST! NBI ENTREPRENØR SKAL KONTROLLERE/SAMANHALDE DENNE TEIKNINGA MED TEIKNINGAR/INFO FRÅ RIB, VVS- OG ELEKTROKONSULENT/LEVERANDØR, BRANNTEKNISK KONSULENT M.M. OBS! DET KAN BLI JUSTERING/ENDRING SOM FØLGJE AV BRANNTEKNISK VURDERING!			
© Alle rettigheter tilhører utførende for prosjekteringen, kopiering eller bruk av disse tegningene er forbudt uten skriftlig samtykke			
Rev	Dato	Beskrivelse	Sign Kontroll
 AG Plan og Arkitektur AS RÅDGJEVANDE ARKITEKT OG INGENIØR Webjørn Svendsengt. 12, 6150 Ørsta Tlf : 70 06 16 00 E-post : firmapost@agplan.no www.agplan.no			
Fase: SKISSER/FORPROSJEKT OMBYGGING EKSISTERANDE			
Tittel:		Godkjend:	
Herøy Brannstasjon		Kontroll prosjekt	
		Sign.:	Kontroll:
		AKA/TMB	AKA
		Filnavn: 2282-ombygging eksisterande 26 06 2017.pla	
		Dato: 26.06.2017	
Oppdragsgjevar:		Målestokk: 1:200	
Herøy Kommune Eigedomsavdelinga Rådhusgata 5 6090 Fosnavåg		Gnr./Bnr.: 38/141 m.fl.	
Prosjektnr.: 2282		Teikningsnr.: A40-1	
Type teikning: Fasade Nord og Vest		Prosjektnr. for prosjekterande/lev	

This architectural elevation drawing shows a building facade with a vertical wood slat texture. The facade is divided into three main sections by vertical lines. The left section features a large window with three panes, labeled '1'. The middle section has a large window with three panes, labeled '2', and a smaller window below it. The right section has a large window with three panes, labeled '3', and a smaller window below it. The building has a flat roof and a modern, minimalist design.

Teikningsnr.:
A10-1

Revisjon nr.:

Type teikning:
Kartskisse

BYGG ER VIST PÅ KARTGRUNNLAG FRÅ KOMMUNEN (EKS. HØGDADATA), CA-MÅL, CA-AREAL, CA-PLASSERING MM ER VIST, DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN.

DET ER VIST CA-LINJE FOR GRENSE SØPPELFYLLING. SAMT CA-LINJE FOR REGULERT VEG PÅ KART. INFO OM DETTE ER HENTA FRÅ PDF AV KART MOTTEKE I MØTE 13 03 2017 (CA-MÅL, PLASSERING).

PROSJEKTET MÅ DETALJERAST/PROSJEKTERAST VIDARE AV ARKITEKT. DET MÅ OGSÅ GJERAST BYGGETEKNISK PROSJEKTERING AV PROSJEKTET - SAMT VURDERING/PROSJEKTERING I HØVE REGULERING, BRANN, LYD/STØY, ENERGI, VVS, ELEKTRO M.M., KAN BLI ENDRINGAR SOM FØLGE AV DETTE. DET ER VIST FØREBELS DIMENSJON PÅ VEGGAR, KONSTRUKSJONAR M.M. UTVENDIG DRENERING, ISOLASJON M.M. ER IKKJE VIST.

VEDK. VINDU/DØRER: KRAV I HØVE BARNESIKRING, RØMNING, DAGSLYS M.M. MÅ STETTAST. VISER MA. TIL TEK §12-20. VINDU M.M. MED LAV BRYSTNINGSHØGD MÅ SIKRAST.

REKKVERK, DØRER, VINDU M.M. (INNENDIG OG UTVENDIG BRUK AV GLAS) MÅ VERE SIKKERHETSGLAS I HHT. KRAV (TEK M.M.). OPNINGSVINDU MM: KUN ILLUSTRASJON, OMFANG MÅ VURDERAST.

FOR TEKNISKE LØYSINGAR VERT DET VIST TIL NBI M.M. KRAV I HØVE UNIVERSELL UTFORMING MM MÅ STETTAST!

NBI ENTREPRENØR SKAL KONTROLLERE/SAMANHALDE DENNE TEIKNINGA MED TEIKNINGAR/INFO FRÅ RIB, VVS- OG ELEKTROKONSULENT/LEVERANDØR, BRANNTEKNISK KONSULENT M.M.

OBS! DET KAN BLI JUSTERING/ENDRING SOM FØLGJE AV BRANNTEKNISK VURDERING!

UTEAREAL

BRANNSTASJON

GANGAREAL

EVT. UTVIDING VOGNHALL

HOVDINNGANG

PERSONAL-/UTRYKNINGSINNANG

N

© Alle rettigheter tilhører utførende for prosjekteringen, kopiering eller bruk av disse tegningene er forbudt uten skriftlig samtykke

Rev	Dato	Beskrivelse	Sign	Kontroll

AG

PLAN OG ARKITEKTUR

AG Plan og Arkitektur AS
RÅDGJEVANDE ARKITEKT OG INGENIØR
Webjørn Svendsengt. 12, 6150 Ørsta
TLF.: 70 06 16 00
E-post: firmapost@agplan.no
www.agplan.no

Fase:
SKISSER/FORPROSJEKT NYBYGG

Tittel:

Godkjend:

Herøy
Brannstasjon

Oppdragsgjevar:

Herøy Kommune
Eigedomsavdelinga
Rådhusgata 5
6090 Fosnavåg

Sign.:
AKA/TMB

Kontroll:
AKA

Filnamn:
2282- nybygg 26 06 2017.pln

Dato:
26.06.2017

Målestokk:
1:500

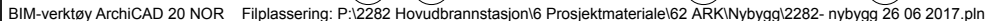
Gnr./Bnr.:
38/141 m.fl.

Prosjektnr.:
2282

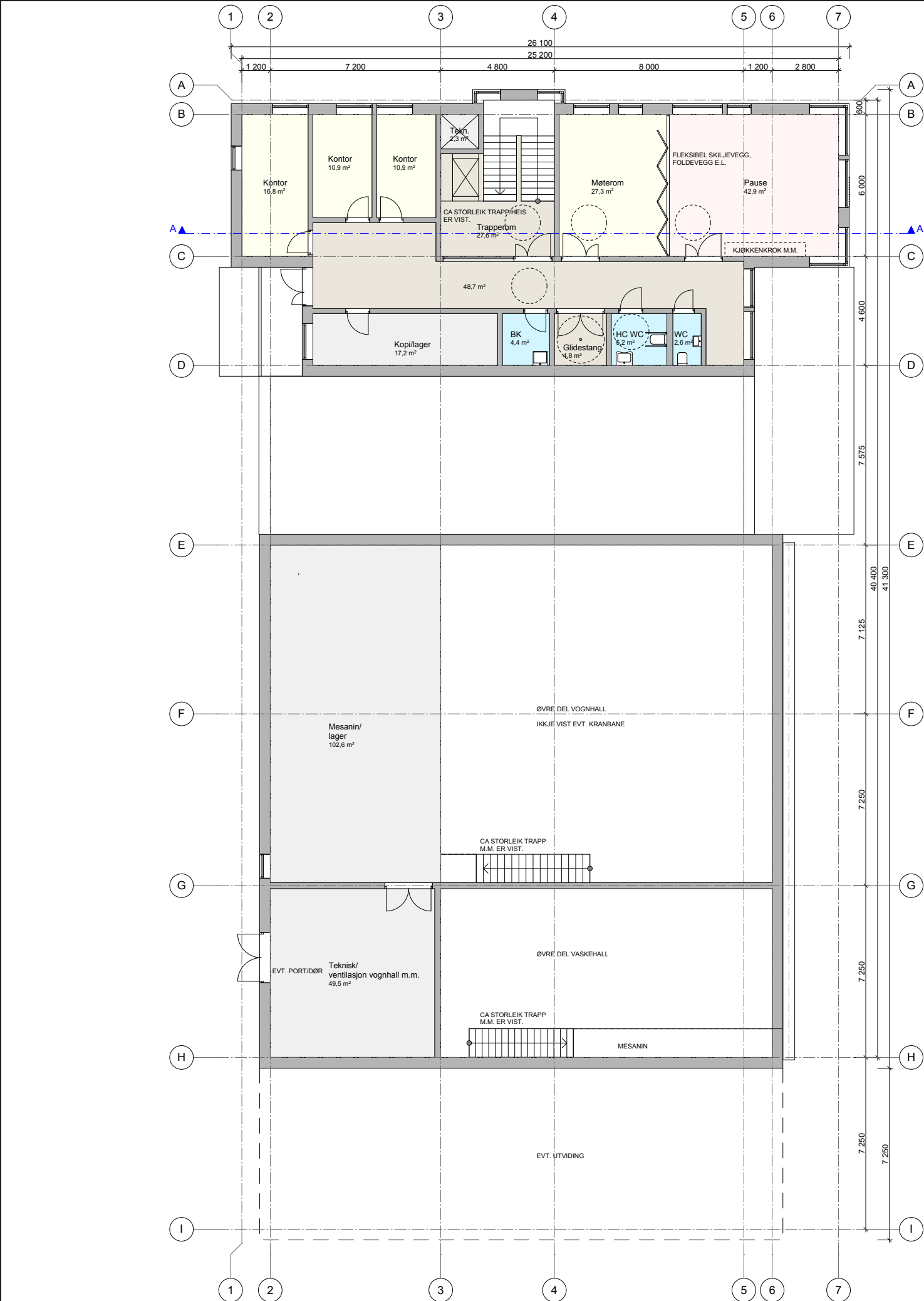
Teikningsnr.:
A10-1

Type teikning:
Kartskisse

Prosjektnr. for
prosjekterande/lev

Teikningsnr.: A20-1		Revisjon nr.:	
Type teikning: Plan 1. Etasje			
BYGG ER VIST PÅ KARTGRUNNLAG FRÅ KOMMUNEN (EKS. HØGDEDATA). CA-MÅL, CA-AREAL, CA-PLASSERING MM ER VIST, DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN. DET ER VIST CA-LINJE FOR GRENSE SØPPELFYLLING. SAMT CA-LINJE FOR REGULERT VEG PÅ KART. INFO OM DETTE ER HENTA FRÅ PDF AV KART MOTTEKE I MØTE 13 03 2017 (CA-MÅL, PLASSERING). PROSJEKTET MÅ DETALJERAST/PROSJEKTERAST VIDARE AV ARKITEKT. DET MÅ OGSÅ GJERAST BYGGETEKNISK PROSJEKTERING AV PROSJEKTET - SAMT VURDERING/PROSJEKTERING I HØVE REGULERING, BRANN, LYD/STØY, ENERGI, VVS, ELEKTRO M.M.. KAN BLI ENDRINGAR SOM FØLGE AV DETTE. DET ER VIST FØREBELS DIMENSJON PÅ VEGGAR, KONSTRUKSJONAR M.M. UTVENDIG DRENERING, ISOLASJON M.M. ER IKKJE VIST. VEDK. VINDU/DØRER: KRAV I HØVE BARNESIKRING, RØMNING, DAGSLYS M.M. MÅ STETTAST. VISER MA. TIL TEK §12-20. VINDU M.M. MED LAV BRYSTNINGSHØGD MÅ SIKRAST. REKKVERK, DØRER, VINDU M.M. (INNENDIG OG UTVENDIG BRUK AV GLAS) MÅ VERE SIKKERHETSGLAS I HHT. KRAV (TEK M.M.). OPNINGSVINDU MM: KUN ILLUSTRASJON, OMFANG MÅ VURDERAST. FOR TEKNISKE LØYSINGAR VERT DET VIST TIL NBI M.M. KRAV I HØVE UNIVERSELL UTFORMING MM MÅ STETTAST! NB! ENTREPRENØR SKAL KONTROLLERE/SAMANHALDE DENNE TEIKNINGA MED TEIKNINGAR/INFO FRÅ RIB, VVS- OG ELEKTROKONSULENT/LEVERANDØR, BRANNTEKNISK KONSULENT M.M. OBS! DET KAN BLI JUSTERING/ENDRING SOM FØLGJE AV BRANNTEKNISK VURDERING!			
© Alle rettigheter tilhører utførende for prosjekteringen, kopiering eller bruk av disse tegningene er forbudt uten skriftlig samtykke			
Rev	Dato	Beskrivelse	Sign Kontroll
 AG Plan og Arkitektur AS RÅDGJEVANDE ARKITEKT OG INGENIØR Webjørn Svendsengt. 12, 6150 Ørsta TLF : 70 06 16 00 E-post : firmapost@agplan.no www.agplan.no			
Fase:			
SKISSER/FORPROSJEKT NYBYGG			
Tittel: Herøy Brannstasjon		Godkjend:	
		Kontroll prosjekt	
		Sign.: AKA/TMB	Kontroll: AKA
		Filnamn: 2282- nybygg 26 06 2017.pln	
		Dato: 26.06.2017	
		Målestokk: 1:200	
Oppdragsgjevar: Herøy Kommune Eigedomsavdelinga Rådhusgata 5 6090 Fosnavåg		Gnr./Bnr.: 38/141 m.fl.	
Prosjektnr.: 2282		Teikningsnr.: A20-1	
Type teikning: Plan 1. Etasje		Prosjektnr. for prosjekterande/lev	

Teikningsnr.:
A20-2

Revisjon nr.:

Type teikning:
Plan 2. Etasje

BYGG ER VIST PÅ KARTGRUNNLAG FRÅ KOMMUNEN (EKS. HØGDEDATA), CA-MÅL, CA-AREAL, CA-Plassering MM ER VIST, DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN.

DET ER VIST CA-LINJE FOR GRENSE SØPPELFYLLING. SAMT CA-LINJE FOR REGULERT VEG PÅ KART. INFO OM DETTE ER HENTA FRÅ PDF AV KART MOTTEKE I MØTE 13 03 2017 (CA-MÅL, PLASSERING).

PROSJEKTET MÅ DETALJERAST/PROSJEKTERAST VIDARE AV ARKITEKT. DET MÅ OGSÅ GJERAST BYGGETEKNISK PROSJEKTERING AV PROSJEKTET - SAMT VURDERING/PROSJEKTERING I HØVE REGULERING, BRANN, LYD/STØY, ENERGI, VVS, ELEKTRO M.M., KAN BLI ENDRINGAR SOM FØLGE AV DETTE. DET ER VIST FØREBELS DIMENSJON PÅ VEGGAR, KONSTRUKSJONAR M.M. UTVENDIG DRENERING, ISOLASJON M.M. ER IKKJE VIST.

VEDK. VINDU/DØRER: KRAV I HØVE BARNESIKRING, RØMNING, DAGSLYS M.M. MÅ STETTAST. VISER MA. TIL TEK §12-20. VINDU M.M. MED LAV BRYSTNINGSHØGD MÅ SIKRAST.

REKKVERK, DØRER, VINDU M.M. (INNENDIG OG UTVENDIG BRUK AV GLAS) MÅ VERE SIKKERHETSGLAS I HHT. KRAV (TEK M.M.). OPNINGSVINDU MM: KUN ILLUSTRASJON, OMFANG MÅ VURDERAST.

FOR TEKNISKE LØYSINGAR VERT DET VIST TIL NBI M.M. KRAV I HØVE UNIVERSELL UTFORMING MM MÅ STETTAST!

NBI ENTREPRENØR SKAL KONTROLLERE/SAMANHALDE DENNE TEIKNINGA MED TEIKNINGAR/INFO FRÅ RIB, VVS- OG ELEKTROKONSULENT/LEVERANDØR, BRANNTEKNISK KONSULENT M.M.

OBS! DET KAN BLI JUSTERING/ENDRING SOM FØLGJE AV BRANNTEKNISK VURDERING!

Rev	Dato	Beskrivelse	Sign	Kontroll

AG

PLAN OG
ARKITEKTUR

AG Plan og Arkitektur AS
RÅDGJEVANDE ARKITEKT OG INGENIØR

Webjørn Svendsengt. 12, 6150 Ørsta
Tlf.: 70 06 16 00
E-post: firmapost@agplan.no
www.agplan.no

Fase:
SKISSER/FORPROSJEKT NYBYGG

Tittel:

Godkjend:

Herøy
Brannstasjon

Kontroll prosjekt

Sign.:
AKA/TMB

Kontroll:
AKA

Filnamn:
2282- nybygg 21 08 2017.pln

Dato:
26.06.2017

Målestokk:
1:200

Gnr./Bnr.:
38/141 m.fl.

Oppdragsgjevar:

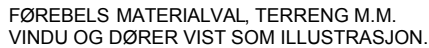
Herøy Kommune
Eigedomsavdelinga
Rådhusgata 5
6090 Fosnavåg

Prosjektnr.:
2282

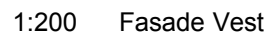
Teikningsnr.:
A20-2

Type teikning:
Plan 2. Etasje

Prosjektnr. for
prosjekterande/lev

Bykningsnr.: A30-1		Revisjon nr.: 	
Type teikning: Illustrasjon og snitt A-A			
BYGG ER VIST PÅ KARTGRUNNLAG FRÅ KOMMUNEN (EKS. HØGDADATA). CA-MÅL, CA-AREAL, CA-PLOSSERING MM ER VIST, DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN. DET ER VIST CA-LINJE FOR GRENSE SØPPELFYLLING. SAMT CA-LINJE FOR REGULERT VEG PÅ KART. INFO OM DETTE ER HENTA FRÅ PDF AV KART MOTTEKE I MØTE 13 03 2017 (CA-MÅL, PLASSERING).			
PROSJEKTET MÅ DETALJERAST/PROSJEKTERAST VIDARE AV ARKITEKT. DET MÅ OGSÅ GJERAST BYGGETEKNISK PROSJEKTERING AV PROSJEKTET - SAMT VURDERING/PROSJEKTERING I HØVE REGULERING, BRANN, LYD/STØY, ENERGI, VVS, ELEKTRO M.M., KAN BLI ENDRINGAR SOM FØLGE AV DETTE. DET ER VIST FØREBELS DIMENSJON PÅ VEGGAR, KONSTRUKSJONAR M.M. UTVENDIG DRENERING, ISOLASJON M.M. ER IKKJE VIST.			
VEDK. VINDU/DØRER: KRAV I HØVE BARNESIKRING, RØMNING, DAGSLYS M.M. MÅ STETTAST. VISER MA. TIL TEK §12-20. VINDU M.M. MED LAV BRYSTNINGSHØGD MÅ SIKRAST. REKKVERK, DØRER, VINDU M.M. (INNENDIG OG UTVENDIG BRUK AV GLAS) MÅ VERE SIKKERHETSGLAS I HHT. KRAV (TEK M.M.). OPNINGSVINDU MM: KUN ILLUSTRASJON, OMFANG MÅ VURDERAST.			
FOR TEKNISKE LØYSINGAR VERT DET VIST TIL NBI M.M. KRAV I HØVE UNIVERSELL UTFORMING MM MÅ STETTAST!			
NBI ENTREPRENØR SKAL KONTROLLERE/SAMANHALDE DENNE TEIKNINGA MED TEIKNINGAR/INFO FRÅ RIB, VVS- OG ELEKTROKONSULENT/LEVERANDØR, BRANNTEKNISK KONSULENT M.M.			
OBS! DET KAN BLI JUSTERING/ENDRING SOM FØLGJE AV BRANNTEKNISK VURDERING!			
© Alle rettigheter tilhører utførende for prosjekteringen, kopiering eller bruk av disse tegningene er forbudt uten skriftlig samtykke			
Rev	Dato	Beskrivelse	Sign Kontroll
 AG Plan og Arkitektur AS RÅDGJEVANDE ARKITEKT OG INGENIØR Webjørn Svendsengt. 12, 6150 Ørsta TLF : 70 06 16 00 E-post : firmapost@agplan.no www.agplan.no			
Fase: SKISSER/FORPROSJEKT NYBYGG			
Tittel: Herøy Brannstasjon Oppdragsgjevar: Herøy Kommune Eigedomsavdelinga Rådhusgata 5 6090 Fosnavåg		Godkjend:	
		Kontroll prosjekt	
		Sign.: AKA/TMB	Kontroll: AKA
		Filnamn: 2282- nybygg 26 06 2017.pln	
		Dato: 26.06.2017	
		Målestokk: 1:200	
		Gnr./Bnr.: 38/141 m.fl.	
Prosjektnr.: 2282		Teikningsnr.: A30-1	
Type teikning: Illustrasjon og snitt A-A		Prosjektnr. for prosjekterande/lev	

Teikningsnr.: A40-1		Revisjon nr.:	
Type teikning: Fasade Nord og Vest			
BYGG ER VIST PÅ KARTGRUNNLAG FRÅ KOMMUNEN (EKS. HØGDEDATA). CA-MÅL, CA-AREAL, CA-PLASSERING MM ER VIST, DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN. DET ER VIST CA-LINJE FOR GRENSE SØPPELFYLLING. SAMT CA-LINJE FOR REGULERT VEG PÅ KART. INFO OM DETTE ER HENTA FRÅ PDF AV KART MOTTEKE I MØTE 13 03 2017 (CA-MÅL, PLASSERING). PROSJEKTET MÅ DETALJERAST/PROSJEKTERAST VIDARE AV ARKITEKT. DET MÅ OGSA GJERAST BYGGETEKNISK PROSJEKTERING AV PROSJEKTET - SAMT VURDERING/PROSJEKTERING I HØVE REGULERING, BRANN, LYD/STØY, ENERGI, VVS, ELEKTRO M.M., KAN BLI ENDRINGAR SOM FØLGE AV DETTE. DET ER VIST FØREBELS DIMENSJON PÅ VEGGAR, KONSTRUKSJONAR M.M. UTVENDIG DRENERING, ISOLASJON M.M. ER IKKJE VIST. VEDK. VINDU/DØRER: KRAV I HØVE BARNESIKRING, RØMNING, DAGSLYS M.M. MÅ STETTAST. VISER MA. TIL TEK §12-20. VINDU M.M. MED LAV BRYSTNINGSHØGD MÅ SIKRAST. REKKVERK, DØRER, VINDU M.M. (INN/UTVENDIG OG UTVENDIG BRUK AV GLAS) MÅ VERE SIKKERHETSGLAS I HHT. KRAV (TEK M.M.). OPNINGSVINDU MM: KUN ILLUSTRASJON, OMFANG MÅ VURDERAST. FOR TEKNISKE LØYSINGAR VERT DET VIST TIL NBI M.M. KRAV I HØVE UNIVERSELL UTFORMING MM MÅ STETTAST! NB! ENTREPRENØR SKAL KONTROLLERE/SAMANHALDE DENNE TEIKNINGA MED TEIKNINGAR/INFO FRÅ RIB, VVS- OG ELEKTROKONSULENT/LEVERANDØR. BRANNTTEKNISK KONSULENT M.M. OBS! DET KAN BLI JUSTERING/ENDRING SOM FØLGJE AV BRANNTTEKNISK VURDERING!			
© Alle rettigheter tilhører utførende for prosjekteringen, kopiering eller bruk av disse tegningene er forbudt uten skriftlig samtykke			
Rev	Dato	Beskrivelse	Sign Kontroll
 AG Plan og Arkitektur AS RÅDGJEVANDE ARKITEKT OG INGENIØR Webjørn Svendsengt. 12, 6150 Ørsta Tlf : 70 06 16 00 E-post : firmapost@agplan.no www.agplan.no			
Fase: SKISSER/FORPROSJEKT NYBYGG			
Tittel:		Godkjend:	
Herøy Brannstasjon		Kontroll prosjekt	
		Sign.:	Kontroll:
		AKA/TMB	AKA
		Filnavn: 2282- nybygg 26 06 2017.pln	
		Dato: 26.06.2017	
Oppdragsgjevar:		Målestokk: 1:200	
Herøy Kommune Eigedomsavdelinga Rådhusgata 5 6090 Fosnavåg		Gnr./Bnr.: 38/141 m.fl.	
Prosjektnr.: 2282		Teikningsnr.: A40-1	
Type teikning: Fasade Nord og Vest		Prosjektnr. for prosjekterande/lev	

Teikningsnr.: A40-2		Revisjon nr.:	
Type teikning: Fasade Sør og Aust			
BYGG ER VIST PÅ KARTGRUNNLAG FRÅ KOMMUNEN (EKS. HØGDEDATA). CA-MÅL, CA-AREAL, CA-PLASSERING MM ER VIST, DET MÅ GJERAST KONTROLLMÅLINGAR PÅ STADEN. DET ER VIST CA-LINJE FOR GRENSE SØPPELFYLLING. SAMT CA-LINJE FOR REGULERT VEG PÅ KART. INFO OM DETTE ER HENTA FRÅ PDF AV KART MOTTEKE I MØTE 13 03 2017 (CA-MÅL, PLASSERING). PROSJEKTET MÅ DETALJERAST/PROSJEKTERAST VIDARE AV ARKITEKT. DET MÅ OGSÅ GJERAST BYGGETEKNISK PROSJEKTERING AV PROSJEKTET - SAMT VURDERING/PROSJEKTERING I HØVE REGULERING, BRANN, LYD/STØY, ENERGI, VVS, ELEKTRO M.M., KAN BLI ENDRINGAR SOM FØLGE AV DETTE. DET ER VIST FØREBELS DIMENSJON PÅ VEGGAR, KONSTRUKSJONAR M.M. UTVENDIG DRENERING, ISOLASJON M.M. ER IKKJE VIST. VEDK. VINDU/DØRER: KRAV I HØVE BARNESIKRING, RØMNING, DAGSLYS M.M. MÅ STETTAST. VISER MA. TIL TEK §12-20. VINDU M.M. MED LAV BRYSTNINGSHØGD MÅ SIKRAST. REKKVERK, DØRER, VINDU M.M. (INNVDIG OG UTVDIG BRUK AV GLAS) MÅ VERE SIKKERHETSGLAS I HHT. KRAV (TEK M.M.). OPNINGSVINDU MM: KUN ILLUSTRASJON, OMFANG MÅ VURDERAST. FOR TEKNISKE LØYSINGAR VERT DET VIST TIL NBI M.M. KRAV I HØVE UNIVERSELL UTFORMING MM MÅ STETTAST! NBI ENTREPRENØR SKAL KONTROLLERE/SAMANHALDE DENNE TEIKNINGA MED TEIKNINGAR/INFO FRÅ RIB, VVS- OG ELEKTROKONSULENT/LEVERANDØR, BRANNTTEKNISK KONSULENT M.M. OBS! DET KAN BLI JUSTERING/ENDRING SOM FØLGJE AV BRANNTTEKNISK VURDERING!			
© Alle rettigheter tilhører utførende for prosjekteringen, kopiering eller bruk av disse tegningene er forbudt uten skriftlig samtykke			
Rev	Dato	Beskrivelse	Sign Kontroll
 AG Plan og Arkitektur AS RÅDGJEVANDE ARKITEKT OG INGENIØR Webjörn Svendsengt. 12, 6150 Ørsta TLF : 70 06 16 00 E-post : firmapost@agplan.no www.agplan.no			
Fase: SKISSER/FORPROSJEKT NYBYGG			
Tittel:		Goddkjend:	
Herøy Brannstasjon		Kontroll prosjekt	
		Sign.:	Kontroll:
		AKA/TMB	AKA
		Filnamn: 2282- nybygg 26 06 2017.pln	
		Dato: 26.06.2017	
Oppdragsgjøvar:		Målestokk: 1:200	
Herøy Kommune Eigedomsavdelinga Rådhusgata 5 6090 Fosnavåg		Gnr./Bnr.: 38/141 m.fl.	
Prosjektnr.: 2282		Teikningsnr.: A40-2	
Type teikning: Fasade Sør og Aust		Prosjektnr. for prosjekterande/lev	

HERØY KOMMUNE
HERØY KOMMUNE

Eigedomsavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	RMY	Arkivsaknr:	2017/715
		Arkiv:	124

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
145/17	Formannskapet	19.09.2017
	Kommunestyret	28.09.2017

BUDSJETT 2018 OG ØKONOMIPLAN 2019-2021 - INVESTERINGSTILTAK I KOMMUNALE BYGG

Tilråding:

1. Kommunestyret sluttar seg til investeringsplanen for kommunale bygg slik det går fram av saksutgreiinga.
2. Kommunestyret ber rådmannen om å arbeide vidare med budsjett- og økonomiplanen for 2018-2021 basert på ei årleg investeringsramme for kommunale bygg på kr. 50 mill.

Særutskrift:

Rådmannens leiargruppe
Eigedomsavdelinga
Hovudverneombodet

Vedlegg

Samandrag av saka:

Saka gjeld budsjett- og økonomiplan for 2018-2021 – forslag til investeringsplan for kommunale bygg.

Saksopplysningar:

Bakgrunn

Som grunnlag for budsjettprosessen hausten 2018, er det utarbeidd ei oversikt over behov for investeringstiltak i kommunale bygg. Dette som faktisk underlag for etterfylgjande drøftingar fram mot kommunestyret si budsjettbehandling og budsjettvedtak i desember.

Eigedomsavdelinga presenterte førebels kartlegging av investeringsbehov i formannskapetets møte 06.06.2017 og i rådmannen si leiargruppe 15.08.2017. Det har deretter vore drøftingsmøte med hovudverneombodet og den einskilde kommunalsjef, og dei avdelingsleiarar og verneombod kommunalsjef har invitert med i prosessen.

Saka omtalar også kostnader knytt til prosjekt 51408 Fleirbrukshall, prosjekt 61604 Hovudbrannstasjon og prosjekt 70020 Energisparekontrakter, sjølv om desse vert handsama i eigne saker. Dette for å sikre ei heilskapleg tilråding til investeringar i kommunale bygg for den komande økonomiplanperioden..

Førebels investeringsramme

Saka byggjer på ei slik førebels investeringsramme:

Tabell 1				
Budsjett	2018	2019	2020	2021
Generell finansieringspost	- 50 000 000	- 50 000 000	- 50 000 000	- 50 000 000

Ein investeringsplan som over vil vere svært positivt for Eigedomsavdelinga sin arbeidsdag. Eit føreseieleg budsjett gir oss muligheit til å jobbe planmessig over investeringsbudsjettet, både med prioriterte prosjekt og for å redusere vedlikehaldsetterslepet ved kommunale bygg.

Eit føreseieleg investeringsbudsjett er også viktig for dei tilsette då omfanget av investeringsbudsjettet er avgjerande for finansieringa av arbeidsforholdet for eigedomsavdelinga si prosjektgruppe.

Investeringstiltak – generelle tiltak

Eigedomsavdelinga har behov for slike generelle investeringspostar:

Tabell 2

Generelle investeringspostar	2018	2019	2020	2021
Brannsikring av kommunale bygg	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Asbestsanering og golvbelegg	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Desentralisert ventilasjon	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Asfaltering av uteområde	500 000	500 000	500 000	500 000
Oppgradering av leikeapparat	500 000	500 000	500 000	500 000
Sum	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000

Prioritering av tiltak innafor dei ulike budsjettkategoriane vert drøfta med dei ulike sektorane og vernetenesta og handsama i plan- og byggenemnda før gjennomføring. Nokon moment vil vi likevel framheve her:

Brannsikring av kommunale bygg

Budsjettpost for lukking av branntekniske avvik i kommunale bygg. Kommunen sin bygningsmasse er i dårleg forfatning og det er behov for midlar i heile økonomiplanperioden for å lukke avvik som har direkte konsekvens for liv og helse.

Asbestsanering og golvbelegg

Budsjettpost for sanering av asbest i kommunale bygg og tilhøyrande legging av nytt golvdekke då dei aller fleste kartlagde asbestforekomstane er knytt til golvbelegg og tilhøyrande lim. Arbeidstilsynet har pålagt oss å kartlegge kommunale bygg oppført fram til 1987. Kartlegginga pågår og vi vil sanere asbestforekomstar etter alvorsgrad.

Desentralisert ventilasjon

Budsjettpost for etablering av desentralisert ventilasjon i kommunale skulebygg. Eit prøveprosjekt ved Bergsøy skule Borge og syner svært gode resultat. Vi tilrår, i samarbeid med Sektor Oppvekst, å arbeide vidare med desentralisert ventilasjon ved Bergsøy skule Borge og Ytre Herøy ungdomsskule.

Asfaltering av uteområde

Budsjettpost for asfaltering av uteområde ved kommunale bygg. Særleg ved fleire skular og barnehagar er uteområdet heilt eller delvis grusa med den konsekvens dette får for reinhald og slitasje på bygg og brukarar.

Oppgradering av leikeapparat

Budsjettpost for oppgradering av leikeapparat ved kommunale skular og barnehagar. Sjølv om kommunen over ei periode på 4 år har oppgradert det vesentlege av leikeplassutstyr, vil det framleis vere behov for ein budsjettpost for dette også vidare.

* * *

Saksframstillinga vidare omfattar dei konkrete tiltaka rådmannen, etter drøftingar med dei ulike sektorane, tilrår prioritert.

Investeringstiltak – Sektor Stab

Sektor Stab omfattar Dokumentsenter og politisk sekretariat, Personal- og organisasjonsavdelinga, Servicetorget, Økonomiavdelinga og Eigedomsavdelinga. Stab omfattar også innkjøp, som ikkje er organisert som eiga avdeling men underlagt kommunalsjef direkte.

Tabell 3

Sektor Stab	2018	2019	2020	2021
Herøy rådhus	3 000 000	1 500 000		
Industrivegen 19				
Nedre Dragsund 2	1 000 000			
Sum	4 000 000	1 500 000		

Herøy rådhus

Tiltaket omhandlar etablering av ny rullestolrampe og naudsynt ombygging av hovudinngang samt rehabilitering av eksisterande personalheis.

Sivilarkitekt Jon-Erik Vasshaug i Norconsult har utarbeidd forslag til rullestolrampe og ny heisløysing og presiserer at "rådhuset er et flott bygg med fine volum og en markert hovedinngang. Når det introduseres en rampe i dette området må den utføres med omtanke". Difor vert det tilrådd å etablere ei meir forseggjort løysing for rullestolrampe enn dei rimelegaste løysingane marknaden tilbyr.

Industrivegen 19

Bygget vert truleg leigd ut i 2017 til næringsaktør som sjølv gjennomfører naudsynt ombygging til si verksemd. Vi ber difor ikkje om tilretteleggingsmidlar for dette bygget.

Nedre Dragsund 2

Tiltaket omhandlar naudsynt ombygging for vidare utleige. Vi har no utarbeida forslag til inndeling av bygget i mindre seksjonar då det over tid har vist seg vanskeleg å finne aktørar som er interessert i større areal. Pt. er vi såleis i forhandlingar med fleire aktørar som samla vil fylle størstedelen av bygget med aktivitet.

Investeringstiltak – Sektor Oppvekst

Sektor Oppvekst omfattar Barnehageavdelinga, Grunnskuleavdelinga, PPT, Kulturskule og Vaksenopplæring, herunder også Internasjonal skule.

Tabell 4

Sektor Oppvekst	2018	2019	2020	2021
Bergslia barnehage	150 000	1 000 000		
Moltu barnehage				
Myrsnipa barnehage				
Nerlandsøy skule				
Bergsøy skule Borga	2 000 000	2 000 000	4 000 000	4 000 000
Bergsøy skule Blåhaugen	3 000 000			
Einedalen skule				
Moltu skule	150 000			
Stokksund skule	1 150 000			
Leikanger skule og grendahus				
Ytre Herøy ungdomsskule		500 000	5 500 000	
Sum	6 450 000	3 500 000	9 500 000	4 000 000

Bergslia barnehage

Tiltaket omhandlar planlegging av tilbygg for utviding av storbarnsavdeling i front samt generelt lagerbehov. Barnehagen sin arkitektur er så pass krevjande at vi i fyrste omgang ber om planleggingsmidlar for å få skissert ei løysing som kan fungere funksjonelt og arkitektonisk med tenkt gjennomføring i 2019.

Bergsøy skule Borga

Tiltaket omfattar naudsynte tiltak for å forlenge levetida til bygget, særleg rehabilitering av yttertak og fasade, nye vindauger og planlegging av nytt varmeanlegg for bygget då oljefyr som varmekjelde er forbode frå 2020. Avsette midlar er difor foreslått dobla for perioden 2020 og 2021, samanlikna med 2018 og

2019. Desentralisert ventilasjon er også eit prioritert tiltak ved bygget, men vert gjennomført via den generelle løyvinga til dette.

Bergsøy skule Blåhaugen

Tiltaket omfattar tilbygg for grupperom. Sektor Oppvekst ber om prioritet for dette prosjektet. Prosjektet vert difor søkt igangsett i 2018.

Moltu skule

Tiltaket omfattar naudsynt solskjerming ved bygget.

Stokksund skule

Tiltaket omfattar nye vindu for byggetrinn 1 – ungdomsskulen.

Ytre Herøy ungdomsskule

Tiltaket omhandlar planlegging av tilbygg for grupperom og telefonrom samt generell lydisolering av administrasjonsdelen då det er svært lytt inn til undervisningsrom og pauserom for undervisningspersonalet. Desentralisert ventilasjon er også eit prioritert tiltak ved bygget, men vert gjennomført via den generelle løyvinga til dette.

Investeringstiltak – Sektor Helse og omsorg

For sektor Helse og omsorg er oversikta delt i tre. Tabell 5 omfattar formålsbygg medan tabell 6 og 7 omfattar omsorgsbustadar og gjennomgangsbustadar.

Tabell 5

Sektor Helse og omsorg	2018	2019	2020	2021
Solheim dagsenter				
Herøy helsesenter	100 000			
Sjukeheimsvegen 5D Heimeteneste				
Herøy omsorgssenter, raud/grøn	200 000	5 000 000	4 000 000	4 000 000
Herøy omsorgssenter, gul	1 000 000			
Herøy omsorgssenter, blå				
Myrvåg omsorgssenter	250 000		5 000 000	
Herøy produksjon				
Sum	1 550 000	5 000 000	9 000 000	4 000 000

Herøy helsesenter

Tiltaket omhandlar bygging av platting ved pauserommet til Herøy helsesenter, slik at dei tilsette kan ha pause utandørs i fint ver. Pr i dag er det ikkje tilrettelagt for dette ved bygget.

Herøy omsorgssenter - Raud og Grøn avdeling

Tiltaket omfattar fullsprinkling av bygget og utskifting av dører til pasientrom.

Prosjektet innebær også at himling og belysning i fellesareal må oppgraderast. Tiltaket er naudsynt for å sikre ei forsvarleg branntryggleik ved bygget.

Prosjektering av fullsprinkling er under utarbeiding, men vert truleg ikkje ferdigstilt tidsnok til budsjettprosessen. Vi ber difor om ei rammeløyving for dette og kjem attende med ei spesifikk sak så snart prosjekteringa er ferdigstilt.

Prosjektet er krevjande, men naudsynt.

Herøy omsorgssenter – Gul

Tiltaket gjeld miljøsanering og riving av bygget.

Myrvåg omsorgssenter

Planleggingsmidlar for rehabilitering av kjøkkenfløy. Tiltaket er naudsynt mellom anna for å sikre ein forsvarleg situasjon knytt til båretransport.

* * *

For sektor Helse- og omsorg er det av praktiske årsaker ein eigen tabell 6 for omsorgsbustadar. Sjølv om det ikkje vert foreslått særskilde tiltak for alle desse bygga, vert tabellen presentert i sin heilskap for å synleggjere kva bygg dette omhandlar.

Tabell 6

Sektor Helse og omsorg	2018	2019	2020	2021
Holmsildgata 16				
Klokkargardvegen 6-20 Solheim				
Kvithaugsmyra 4 Toftetunet				
Myrvågtoppen 33-59				
Ospenesvegen 5				
Sjukeheimsvegen 5 E, Eggesbøtun				
Sjukeheimsvegen 6, Nestun				
Sjukeheimsvegen 7, Tun i Tun				
Sjukeheimsvegen 9, Tun i Tun				
Sjukeheimsvegen 11, Tun i Tun				
Sjukeheimsvegen 13, Tun i Tun				
Toftestøvegen 11				
Øvre Myklebust 1, Myklebusttun				
Sum				

For sektor Helse- og omsorg er det av praktiske årsaker ein eigen tabell 7 for gjennomgangsbustadar. Sjølv om det ikkje vert foreslått særskilde tiltak for alle desse bygga, vert tabellen presentert i sin heilskap for å synleggjere kva bygg dette omhandlar.

Tabell 7

Sektor Helse og omsorg	2018	2019	2020	2021
Eggesbøvegen 1				
Eggesbøvegen 9				
Eggesbøvegen 53				
Igesundvegen 21				
Rabbegjerdet 3				
Sjukeheimsvegen 10				
Sjukeheimsvegen 14	500 000			
Solbergvegen 2-4				
Solbergvegen 6-8				
Storebakken 3				
Storenesvegen 30-36	500 000			
Tjørvgåvegen 274-276				
Trolldalsvegen 16-18				
Trolldalsvegen 20-22				
Vatnevegen 6				
Øvre Myklebust 15				
Sum	1 000 000			

Eggesbøvegen 1

Bygget vert rive hausten 2017.

Sjukeheimsvegen 14

Tiltaket omhandlar rehabilitering av fasadar og yttertak. Bygget er eigna som framtidig hardbruksbustad og tiltak vil bidra til at bygget kan fungere for dette formålet. Rehabilitering av leilegheiter vert gjennomført ved leigetakarskifte.

Storenesvegen 30-36

Tiltaket omhandlar naudsynt rehabilitering av yttertak og fasadekledning. Bygget inneheld 4 bueiningar, står på skade og må prioriterast dersom det skal kunne nyttast vidare.

Særleg om strategi for busetting i gjennomgangsbustad

Som del av budsjettvedtaket i desember, ynskjer også Eigedomsavdelinga generell fullmakt til å avhende gjennomgangsbustadar.

Føresetnaden for fullmakta er at vedtak om sal ligg til rådmann som øvste administrative leiar og at eventuell salsgevinst vert avsett på bunde fond for reinvestering i nye kommunale bustadar.

Gjennomgangsbustadar er meint som eit mellombels butilbod for personar som av ulike årsaker ikkje klarer å skaffe seg bustad sjølv. Målsettinga med ovannemde tankegang er at kommunen skal ha ei meir tilpassa portefølgje av bustadar enn i dag og at leigetakar i aukande grad kan ende opp som eigar av bustaden.

Ein salsmodell byggjer såleis på at salsgevinst vert reinvestert i nye prosjekt og saman med husbankfinansiering og estimert husleige dekkjer det vesentlege av investeringskostnaden for kommunen. Modellen inneber såleis at bustadar vert selde utan samstundes å auke behovet for kommunale bustadar, men frigjev midlar til reinvestering i prosjekt som er tenlege for kommunen.

Modellen medfører også at kommunen over tid får ei bustadmasse som er betre tilpassa behovet og at kommunen vert ein meir aktiv bustadeigar rundt omkring i kommunen.

I samanheng med dette ber vi i forslaget til økonomiplan om ein budsjettpost i 2020 og 2021 til investering i nye bustadar. Målsettinga er å bidra til auka bustadbygging i Fosnavåg sentrum gjennom kjøp av bueiningar i eitt eller fleire prosjekt under planlegging. Tiltaket må såleis sjåast i samanheng med byutviklingsprosjektet i regi av sektor Samfunnsutvikling.

Finansiering av flyktningbustadar via statleg tilskot

Som del av budsjettvedtaket i desember, er det ynskje om eit prinsippvedtak om at tilrettelegging for busetting av flyktningar skal finansierast over det statlege tilskotet til den einskilde flyktning. Dette inneber at statlege midlar også kan finansiere rehabilitering, ombygging og anna tilrettelegging for at spesifikke bustadar skal kunne tene som husvære for flyktningar.

Investeringstiltak – Sektor Samfunnsutvikling

Sektor Samfunnsutvikling omfattar Fosnavåg driftsbasis og brannstasjon, Herøy kulturhus og idrettshall, Fosnavåg konserthus og kino og Herøy gard:

Tabell 8

Sektor Samfunnsutvikling	2018	2019	2020	2021
Fosnavåg driftsbasis / brannstasjon	250 000		5 000 000	
Herøy kulturhus og idrettshall	1 450 000	2 000 000	3 000 000	4 000 000
Fosnavåg konserthus og kino				
Herøy gard	300 000			
Sum	2 000 000	2 000 000	8 000 000	4 000 000

Fosnavåg driftsbasis / brannstasjon

Planleggingsmidlar for ombygging av eksisterande driftsbasis for sektor Samfunnsutvikling si driftsavdeling. Planlegging omhandlar særleg skillet mellom rein/urein garderobe, som har dei same grunnleggande manglande knytt til garderobeforhold som Herøy brann og redning. Arbeidstilsynet har som kjent gitt pålegg om utbetring av tilsvarande avvik for brannstasjon. Det er berre tilfeldig at tilsvarande pålegg ikkje er gitt for driftsbasen generelt.

Tiltaket er tenkt gjennomført i 2020, som er det fyrste sannsynlege tidspunkt for rehabilitering føresett at ny hovudbrannstasjon vert bygd og ferdigstilt seinast i 2019.

Herøy kulturhus og idrettshall

Tiltaket omfattar rehabilitering av publikumstoalett i vestibyle underetasje, utskifting av sportsdekket i Herøyhallen og planleggingsmidlar for rehabilitering av fasade og vindauge.

Fasaden står på skade og må rehabiliterast i løpet av få år. Det store bygningsvolumet sett i samanheng med Sunnmørsbadet Fosnavåg AS medfører at fasaderehabiliteringa må skisserast for å sikre ei heilskapleg arkitektonisk løysing. På grunn av den store kostnaden har vi valt å splitte prosjektet opp i byggetrinn for å redusere investeringskostnaden pr. år.

I økonomiplanperioda vil det også vere behov for andre oppgraderingstiltak ved bygget. Dette omfattar særleg tiltak knytt til festsalen og Herøyhallen.

Herøy gard

Brannsikring er fortsatt eit naudsynt tema, særleg i form av utandørs sprinkling av fasadar.

* * *

Særleg om prosjekt 51408 - Gymsal/ fleirbrukshall

Det er utarbeidd byggeprogram for gymsal eller fleirbrukshall ved Einedalen skule og vurdert bygging av fleirbrukshall ved Herøy kulturhus og idrettshall.

Byggeprogram vert oversendt til politisk handsaming som eiga sak, men kostnadskalkylane for det alternativ rådmannen har tilrådd, er teke inn i oversiktstabellen under samanfatning, for oversikta sin del.

Særleg om prosjekt 70018 – Energisparekontrakter EPC

Herøy kommune har inngått kontrakt med AF Miljø og Energiteknikk AS om kartlegging av bygningsmassen med tanke på eit eventuelt etterfylgjande samarbeid om gjennomføring av energiltak i kommunale bygg med garantert energisparing.

Det er i gjeldande økonomiplan avsett kr. 15 mill. i 2018 og 2019 for gjennomføring av tiltak. Vi har etter ei vurdering av førebelse rapportar frå leverandøren vår konkludert med at vi kan tilrå ein redusert investeringspost.

Tabell 9

EPC	2018	2019	2020	2021
Rammeløyving	7 000 000	7 000 000		
Sum	7 000 000	7 000 000		

Forslaget til ramme kan reduserast, avhengig av kva investeringsramme kommunestyret legg opp til generelt. Rådmannen kan såleis tilrå eit alternativt budsjett på kr. 7 mill. i kvart av åra 2018 og 2019 føresett ei stabil og forsvarleg investeringsramme generelt for kommunale bygg i åra framover.

Særleg om prosjekt 61604 – Hovudbrannstasjon

Det er utarbeidd eit forprosjekt for ny hovudbrannstasjon og eit alternativt forprosjekt for rehabilitering og tilbygg til eksisterande driftsbase og brannstasjon.

Forprosjektet vert oversendt til politisk handsaming i eiga sak, men kostnadskalkylane for det alternativ rådmannen har tilrådd, er teke inn i oversiktstabellen under samanfatning, for oversikta sin del.

Samanfatning

Ovannemnde oversikt medfører slikt forslag til investeringsbudsjett bygg for 2018-2021:

Budsjett	2018	2019	2020	2021
Generelle tiltak	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Sektor Stab	4 000 000	1 500 000		
Sektor Oppvekst	6 450 000	3 500 000	9 500 000	4 000 000
Sektor Helse og omsorg	2 550 000	5 000 000	9 000 000	4 000 000
Sektor Samfunnsutvikling	2 000 000	2 000 000	8 000 000	4 000 000
Delsum	20 000 000	17 000 000	31 500 000	17 000 000

Prosjekt 51408 - Gymsal/fleirbrukshall, prosjekt 61604 - Hovudbrannstasjon - og prosjekt 70020 EPC syner ikkje ovannemnde tabell då kalkylane er avhengig av kva alternativ kommunestyret vel. Men tek vi inn kalkylane i samsvar med tilråding frå rådmann, så vert samla budsjett slik:

Budsjett	2018	2019	2020	2021
Generelle tiltak	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Sektor Stab	4 000 000	1 500 000		
Sektor Oppvekst	6 450 000	3 500 000	9 500 000	4 000 000
Sektor Helse og omsorg	2 550 000	5 000 000	9 000 000	4 000 000
Sektor Samfunnsutvikling	2 000 000	2 000 000	8 000 000	4 000 000
Delsum	20 000 000	17 000 000	31 500 000	17 000 000
Prosjekt 51408 – Fleirbrukshall	8 000 000	8 000 000		
Prosjekt 61604 – Brannstasjon	15 000 000	18 000 000		
Prosjekt 70018 – EPC	7 000 000	7 000 000		
Kommunale bustadar			18 500 000	33 000 000
Sum	50 000 000	50 000 000	50 000 000	50 000 000

* * *

For dei bygga som det ikkje er knytt konkrete tiltak til, syner vi til dei generelle budsjettpostane ovanfor samt EPC-prosjektet. Endeleg prioritering vil gå fram av kommunestyret sitt budsjettvedtak i desember 2017 og kommunestyret si handsaming av EPC-prosjektet i februar 2018.

Vurdering og konklusjon:

Rådmannen rår kommunestyret til å slutte seg til investeringsplanen for kommunale bygg.

Rådmannen vil særleg peike på det ansvaret Arbeidstilsynet har pålagt Herøy kommune som arbeidsgjevar å fylgje opp med tanke på det fysiske arbeidsmiljøet for dei tilsette ved Herøy brann og redning. Det vert fremma eiga sak om dette der kommunestyret må ta stilling til forprosjekt for ny brannstasjon kontra forprosjekt for rehabilitering og tilbygg til eksisterande stasjon.

Rådmannen syner også til at fleirbrukshallprosjektet no er utgreidd og kalkulert på nytt og at det kan sjå ut til at ein kan kome i mål med dette prosjektet gjennom delfinansiering via tippemiddel og RDA-midlar samt alternativ byggemetodikk for å redusere kostnadane.

Konsekvensar for folkehelse:

Investeringar i kommunale bygg er med på å betre funksjonaliteten, trivselen og omdømmet for Herøy som ein stad å bu, besøke og arbeide. Generelle budsjettpostar knytt til asbestsanering og brannsikring bidreg også til dette.

Konsekvensar for beredskap:

Brannsikring av kommunale bygg reduserer risikoen for brann, personskader og dødsfall. Eit forsvarleg fysisk arbeidsmiljø for dei tilsette i Herøy brann og redning er viktig for å oppretthalde ein forsvarleg brannberedskap.

Konsekvensar for drift:

Ei investeringsramme på kr. 50 mill. kvart år i økonomiplanperioden medfører auke i driftsbudsjettet på omlag kr. 2,4 mill.

Fosnavåg, 17.08.2017

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Robert Myklebust
Eigedomsleiar

Sakshandsamar: Robert Myklebust

Økonomiavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	GEO	Arkivsaknr:	2016/831
		Arkiv:	124

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
146/17	Formannskapet	19.09.2017
	Kommunestyret	28.09.2017

BUDSJETTKORRIGERINGSSAK NR 1 FOR 2017

Tilråding:

Det vert gjort slike budsjettendringar:

Konto	Ansvar	Funksjon	Opp/Ned	Sum	*)
19050 Aksjeutbytte	9011	870	Opp	500 000	1*
15400 Avsetjing til disp fond	9017	870	Opp	500 000	
10300 Ekstrahjelp	3247	254	Opp	2 900 000	2*
10900 Pensjon	3247	254	Opp	600 000	
10990 Arbeidsgjevaravgift	3247	254	Opp	500 000	
18101 Øyremerka statstilskott	3247	254	Opp	4 000 000	
10100 Fast lønn	2221	202	Opp	1 660 000	3*
10900 Pensjon	2221	202	Opp	250 000	
10990 Arbeidsgjevaravgift	2221	202	Opp	280 000	
18101 Øyremerka Statstilskott	2221	202	Opp	2 190 000	
10200 Vikarar	2221	202	Opp	1 100 000	4*
10900 Pensjon	2221	202	Opp	170 000	
10990 Arbeidsgjevaravgift	2221	202	Opp	180 000	
18101 Øyremerka statstilskott	2221	202	Opp	1 450 000	

12300 Vedlikehold og byggetenester	6031	265	Opp	400 000	5*
14900 Reserverte bevillinger	3851	242	Ned	400 000	
14700 Overføringer til andre	3111	241	Opp	400 000	6*
19400 Bruk av disposisjonsfond	3111	241	Opp	400 000	
13700 Betaling til andre	5125	380	Opp	100 000	7*
19400 Bruk av disposisjon	5125	380	Opp	100 000	

Særutskrift:

- Økonomiavdelinga, her
- Kommunalsjefane, her
- Søre Sunnmøre Kommunerevisjon
- Vest kontroll

Vedlegg:

Samandrag av saka:

I denne saka regulerer vi ein del postar knytt til auka inntekter i bl.a. oppvekstavdelinga og pleie- og omsorgsavdelinga. Dette gjeld øyremerka tilskott som er eit resultat av høgare lønnskostnader.

I tillegg vel rådmannen å tilrå eit par tre mindre justeringar av driftsrammene til nokre avdelingar med bakgrunn i politiske vedtak.

Også skatt/ramme bør justerast, men rådmannen vel å vente med dette til neste budsjettendringssak.

Saksopplysningar:

Kommunen sitt økonomireglement gir føringar for når ein skal gjere budsjettendrivingsvedtak i politiske fora. For dei største avdelingane er det når dei reelle inntektene vert 5% over dei budsjetterte og for dei minste avdelingane er det ein sett ei avgrensing til at slik endring skal skje når dei reelle inntektene vert meir enn kr 100.000,- over dei budsjetterte.

I framlegget til vedtak har vi bak linjene sett opp eit nr og ei stjerne, slik 1*. Dett for at kvar einskild endring skal grunngjevast kvar for seg.

1*) Aksjeutbyttet frå Tussa AS vart budsjettert til om lag kr 7.095,- per aksje. Den reelle utbetalinga vart på om lag kr 8.075,- per aksje. Med 513 aksjar gir dette ein inntektsauke på om lag kr 500.000,-. Vi vel å styrke avsetjinga til disposisjonsfondet med denne summen

2*) Pleie og omsorgsavdelinga i Herøy kommune har i 2017 hatt store utfordringar knytt til ressurskrevjande brukarar. Heimetenestene tek seg av dei fleste av desse og truleg vil staten kunne refundere oss øyremerka tilskott på om lag 4,0 mill kr. Dette vel vi å regulere mot kontoane 10300 Ekstrahjelp. 10900 Pensjon og 10990 Arbeidsgjevaravgift på ansvar 3247 Eggesbøtun Heimesjukepleie sjølv om kostnadane samla sett for avdelinga vil bli ein del høgare enn 4,0 mill kr.

3*) Nasjonalt fastsett tilskott til auka lærartettleik på 1-4 årstrinn vart i statsbudsjetthandsaminga i stortinget endra til eit øyremerka tilskott. Midlane er fordelt i form av undervisningstimar til alle barneskulane basert på elevtal. Det skal rapporterast på om midlane er nytta til føremålet. Utgiftene kjem i form av lønn og sosiale utgifter.

4*) Herøy kommune får tildelt nasjonale vikarmidlar til vidareutdanning av lærarar. Vi har motteke kr 900.000,- for vårhalvåret og forventar å få ytterlegare om lag kr 550.000,- i hausthalvåret – totalt kr 1.450.000,-. Ordninga vert administrert av Utdanningsdirektoratet. Mykje spelar inn her, både søknad frå den einskilde lærar, tildeling av studieplass, storleiken på studiepermisjon og utbetaling av vikarmidlar. Dette er lønsmidlar som går til vikar på den einskilde skutlen der læraren på vidareutdanning arbeider og som vi får utbetalt som eit øyremerka statstilskott.

5*) Herøy kommune har vedteke å busetje 23 flyktningar i 2017. Det hastar no med å få busett ei familie som kjem til kommunen i haust. Vi har ein bustad på

Frøystad, men bruken over tid har vore hard og den treng ei oppgradering bl.a kjøkken og bad. For at vi skal kunne prioritere dette arbeidet må Eigedomsavdelinga engasjerast og dei må tilførast pengar då ei slik renovering ikkje har vore planlagt og ein ikkje har midlar til dette i budsjett 2017. I samråd med flyktningsavdelinga vel ein å tilrå å bruke kr 400.000,- til dette føremålet. I første omgang vel vi å dekke kostnaden frå flyktningsbudsjettet der ein i 2017 vil få større inntekter enn kostnader.

6*) Herøy kommune har no hatt si første sak med utbetaling etter Oppreisingsordninga for tidlegare barnevernsbarn, skuleheimsbarn og forsterbarn. Utbetalinga var på kr 400.000,-. Ordninga vart handsama i K-sak 99/15 og kommunen har tidlegare uttalt at midlar skulle tilførast når konkrete saker låg føre.

7*) Herøy kommune har forplikta seg med årlege utbetalningar til bl.a. idrettslag for arbeidet det utfører på idrettsbaner, turstiar etc som kommunen eig. Budsjettposten for dette har vore for lav over tid og for at Anleggs- og driftsavdelinga skal få dekt noko av dette vel ein å auke bevillinga med kr 60.000,- for 2017. Konkret gjeld saka Tjørnvåg IL og ei politisk sak frå desember 2012 som av ulike grunnar ikkje vart effektuert før i 2017 samt ei vedlikehaldsavtale for Moltu IL og grasbana på Moltustranda. Totalt betaler kommunen ut om lag kr 410.000,- i slike vedlikehaldsavtaler per år.

Det er klart at kommunen i 2017 ikkje vil få dei inntektene frå skatt og ramme som ein har budsjettert med og som ligg til grunn for budsjettbalansen. Vi har budsjettert med skatteinntekter på 275,0 mill kr medan dagens prognose tilseier skatteinntekter på om lag 260,0 mill kr. Ein reduksjon på 15,0 mill kr vil gje oss eit rammetilskott som er om lag 6,4 mill høgare enn budsjettert. Det gjer at ein, slik det ser ut no, vil få redusert dei frie inntektene med 8,6 mill kr. Dette er ein stor sum og det er nærliggande å gjere ei budsjettendring der ein tilråd bruk av disposisjonsfondet, men rådmannen vel å avvente dette til neste budsjettendringssak som kjem i november eller desember. Kanskje har vi då oppdaterte tal frå KS/departementa og kanskje har vi utsikter til meiravkastning/mindre kostnader på finansområdet. Det er i alle fall lov å håpe.

Vurdering og konklusjon:

I denne saka har vi justert nokre kjende inntekts- og utgiftspostar.

Ved å gjennomføre desse skisserte endringane har kommunen etterkomme noko av det sentrale i føringar som staten gjer, nemleg at det skal vere best mogeleg samsvar mellom budsjett og rekneskap sjølv om budsjettstyringa nødvendigvis ikkje vil bli betra gjennom denne endringa.

Fosnavåg, 07.09.2017

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Geir Egil Olsen
Avd.leiar

Sakshandsamar: Geir Egil Olsen

HERØY KOMMUNE
HERØY KOMMUNE

Rådmannen

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	OJK	Arkivsaknr:	2017/112
		Arkiv:	028

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
147/17	Formannskapet	19.09.2017
91/17	Kommunestyret	31.08.2017
	Kommunestyret	28.09.2017

LOKALDEMOKRATIUNDERSØKING 2017.

Tilråding:

Kommunestyret merkar seg at Lokaldemokratiundersøkinga viser at dei folkevalde i større grad enn innbyggjarane meiner at vi har eit godt lokaldemokrati og at det er små avvik mellom vår kommune og landsgjennomsnittet på dei fleste spørsmåla.

Kommunestyret merkar seg vidare at vi har størst avvik på fylgjande spørsmål:

3. Ordføraren er ein ordførar for heile kommunestyret: (-0,4)
4. Her i kommunen er det dårlege relasjonar mellom posisjon og opposisjon (+0,5)
17. I denne kommunen behandlar politikarane kvarandre med respekt (-0,7)

Kommunestyret vil drøfte tiltak for å møte utfordringane, som har kome fram i undersøkinga, og ønskjer at KS Folkevaltprogram bistår med dette.

Særutskrift:

- Gruppeleiarane
- KS Folkevaltprogram

- Rådmannen si leiargruppe

Vedlegg:

- Lokaldemokrati innbyggjarar
- Lokaldemokrati folkevalde

<http://www.bedrekommune.no/bedrekommune.no/bk/lokaldemokrati/>

Samandrag av saka:

Lokaldemokratiundersøkinga viser at dei folkevalde i større grad enn innbyggjarane meiner at vi har eit godt lokaldemokrati. Det er små avvik mellom vår kommune og landsgjennomsnittet på dei fleste spørsmåla. Vi har størst avvik på fylgjande spørsmål:

3. Ordføraren er ein ordførar for heile kommunestyret: (-0,4)
4. Her i kommunen er det dårlege relasjonar mellom posisjon og opposisjon (+0,5)
17. I denne kommunen behandlar politkarane kvarandre med respekt (-0,7)

Saksopplysningar:

KS inviterte kommunane i landet til å undersøkje korleis innbyggjarar og folkevalde oppfattar lokaldemokratiet i eigen kommune. Grunnlaget for undersøkinga er at innbyggjarar og folkevalde i kommunestyret svarte på 14 spørsmål om korleis dei oppfattar lokaldemokratiet i eigen kommune. Innbyggjarane svarte på spørsmål i telefonintervju. Folkevalde svarte i tillegg på 29 spørsmål om arbeidet i kommunestyret.

Spørsmåla som vart stilte innbyggjarar og folkevalde, dekkjer ulike sider ved eit godt lokaldemokrati: påliteleg styre, ansvarleg styre, borgarnært styre og effektivt styre.

Det er så langt 17 kommunar som har gjennomført både innbyggjar- og folkevalddelen av KS Lokaldemokratiundersøking.

Påliteleg styre

Det er små avvik mellom svara frå innbyggjarane og folkevalde her i kommunen og landsgjennomsnittet. Dei folkevalde meiner i større grad enn innbyggjarane at vi har eit påliteleg styre.

Ansvarleg styre

Det er små avvik mellom svara frå innbyggjarane og folkevalde her i kommunen og landsgjennomsnittet. Innbyggjarane her i kommunen er likevel noko meir positive enn landsgjennomsnittet. Dei folkevalde meiner i større grad enn innbyggjarane at vi har eit ansvarleg styre.

Borgarnært styre

Det er små avvik mellom svara frå innbyggjarane og folkevalde her i kommunen og landsgjennomsnittet. Dei folkevalde meiner i større grad enn innbyggjarane at vi har eit borgarnært styre.

Effektivt styre

Det er små avvik mellom svara frå innbyggjarane og folkevalde her i kommunen og landsgjennomsnittet. Innbyggjarane her i kommunen er likevel noko meir positive enn landsgjennomsnittet. Dei folkevalde meiner i større grad enn innbyggjarane at vi har eit effektivt styre.

Fornyning og solidaritet

Det er små avvik mellom svara frå innbyggjarane og folkevalde her i kommunen og landsgjennomsnittet. Dei folkevalde meiner i større grad enn innbyggjarane at vi kommunen utviklar og fornyar seg heile tida i måten ein løyser oppgåvene på.

Om arbeidet som folkevalt

På desse spørsmåla har vi større avvik mellom svara frå dei folkevalde her i kommunen og landsgjennomsnittet. Vi har størst avvik på fylgjande spørsmål:

- 3. Ordføraren er ein ordførar for heile kommunestyret: (-0,4)
- 4. Her i kommunen er det dårlege relasjonar mellom posisjon og opposisjon (+0,5)
- 17. I denne kommunen behandlar politikarane kvarandre med respekt (-0,7)

Eg merkar meg elles at rådmannen kjem dårlegare ut enn landsgjennomsnittet når det gjeld:

- 24. Rådmannen er flink til å synleggjere det lokalpolitiske handlingsromet i sakene (-0,2)
- 25. Rådmannen sine saksframlegg er lettfattelege (-0,2)

Vurdering og konklusjon:

Lokaldemokratiundersøkinga viser at dei folkevalde i større grad enn innbyggjarane meiner at vi har eit godt lokaldemokrati. Det er størst avvik mellom svara frå innbyggjarane og dei folkevalde på spørsmål **B** «*Her i kommunen misbruker ikke de folkevalgte sin makt til personlig fordel*» (0,7). Det er minst avvik mellom innbyggjarane og dei folkevalde på spørsmål **F** «*Stort sett vet innbyggerne nok om forholdene her i kommunen til å bruke stemmeseddelen sin på en fornuftig måte i kommunevalget*» (0,0)

Lokaldemokratiet i Herøy har dermed ei omdømeutfordring på lik line med gjennomsnittet av kommunane. Det er likevel grunn til å merke seg at innbyggjarane her i kommunen på dei fleste spørsmåla er meir positive til lokaldemokratiet enn gjennomsnittet av kommunane i undersøkinga.

Det er elles små avvik mellom vår kommune og landsgjennomsnittet på dei fleste spørsmåla. Herøy har størst avvik på fylgjande spørsmål om arbeidet som folkevald:

- 3. Ordføraren er ein ordførar for heile kommunestyret: (-0,4)
- 4. Her i kommunen er det dårlege relasjonar mellom posisjon og opposisjon (+0,5)
- 17. I denne kommunen behandlar politikarane kvarandre med respekt (-0,7)

Rådmannen rår til at kommunestyret drøftar tiltak for å møte utfordringane på desse områda.

Rådmannen vil på si side drøfte tiltak for å synleggjere det lokalpolitiske handlingsromet i sakene betre og gjere saksframlegga sine meir er lettfattelege.

Fosnavåg, 03.08.2017

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

HERØY KOMMUNE
HERØY KOMMUNE

Utviklingsavdelinga

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar:	ELDHAN	Arkivsaknr:	2017/45
		Arkiv:	60/454

Utvalsaksnr	Utval	Møtedato
148/17	Formannskapet	19.09.2017

AVTALE OM VEGRETT MOLTU BEDEHUS - FØRESPURNAD OM ASFALTERING

Tilråding:

Herøy formannskap viser til vedtak i K-sak 40/17. Eitt av vilkåra i avtalen er at alle kostnader med etablering og vedlikehald må grunneigarane stå for sjølve.

Søknaden vert ikkje imøtekomen

Særutskrift:

- Org nr 997 300 726, 6076 Moltustranda.

Vedlegg:

1. Skriv frå Moltu bedehus datert 28.08.2017.

Bakgrunn:

Moltu bedehus har sendt inn skriv til formannskapet der dei ber kommunen om å imøtesjå asfalt på ein ny tilkomstveg, i samband med den pågåande utbygginga av Myrabakken bustadfelt.

Saksopplysningar:

Tidligare i år kom bedehuset med søknad til kommunen om å få vegrett til sine eigedomar. Dei ønskja å knyte seg til ny veg som snart er ferdig opparbeidd i samband med utbygginga av Myrabakken bustadfelt. For å få dette til må bedehuset ha bruksrett til å krysse kommunal grunn. Kommunen var positiv til dette, og i K-sak 40/17 blei det gitt slik bruksrett. I etterkant har det blitt jobba vidare med saka, og avtale om vegrett er signert og tinglyst.

Vurdering og konklusjon:

Myrabakken bustadfelt skal asfalterast i veke 39. Som orientert i tidlegare referatsaker er ein på overforbruk i prosjektet og det er såleis ikkje økonomi til å asfaltere nye vegareal.

Viser også til K-sak 40/17, der kommunestyret behandla søknaden om vegrett. I saksutgreiinga står det at dette blir ein privat/felles veg, og at "alle kostnader med etablering, vedlikehald må grunneigarane stå for sjølve". Dette er eit av villkåra i avtalen, og rådmannen ser ikkje at det har kome nye moment i saka som gir grunnlag for å endre på dette.

Fosnavåg, 07.09.2017

Olaus-Jon Kopperstad
Rådmann

Jarl Martin Møller
Avd.leiar

Sakshandsamar: Eldar Hansen

Delegerte saker frå avdelingane

DS 21/17 Kjøp av gnr. 45 bnr. 169 i Dragsund. 17.08.2017 00:00:00 Phetla Suttikarn

Referatsaker

**RS 88/17 110-sentralen sin funksjon i forhold til framtidige
responsentralar for velferdsteknologi 110-sentralen sin funksjon i
forhold til framtidige responsentralar for velferdsteknologi 30.08.2017
00:00:00 MØRE OG ROMSDAL 110-SENTRAL KF**

MØRE OG ROMSDAL 110-SENTRAL KF

Herøy kommune

HERØY KOMMUNE
RADMANNEN

Form nr.	Saksnummer
31.08.2017	
X 22	
Ark.kode: P	
Ark.kode: S	
J. nr.	Dok. nr.
661 F25	

Saksbehandler:
Kjetil Vikås
Tlf. 70 16 32 22

Deres referanse:

Vår referanse:
KVIK 12/8988-5 17/65115

Arkivkode:
661 F25

Dato:
30.08.2017

Vedrørende 110-sentralen sin funksjon i forhold til fremtidige responsentraler for velferdsteknologi i Møre og Romsdal

Møre og Romsdal 110-sentral KF har det regionale ansvaret for mottak av nødmelding på 110 om brann, redning og akutt forurensing for 36 kommuner i Møre og Romsdal.

110-sentralen har en oppgaveportefølje vi skiller i to kategorier. Lovpålagte oppgaver vi som 110-sentral plikter å ivareta, og de ikke-lovpålagte oppgavene som styret i 110-sentralen har bestemt vi skal levere. De ikke-lovpålagte oppgavene refererer vi til som tilleggstjenester. Styret har bestemt at de tilleggstjenestene 110-sentralen leverer skal være nært beslektet til våre lovpålagte oppgaver, og som kan bidra til å verne om liv, helse og materielle verdier.

Tjenestene Møre og Romsdal 110-sentral KF leverer fordeler seg slik:

Lovpålagte oppgaver:

- Mottak av nødmeldinger om brann, ulykke og akutt forurensing.
- Mottak av nødmeldinger fra Politi og Amk.
- Trippel varsling av andre nødetater.
- Gi faglig råd og veiledning til den nødstilte.
- Sende riktig og tilstrekkelig ressurs ved en hendelse.
- Føre logg under hendelser, herunder lydlogg av samband og nød anrop.
- Mottak av automatiske alarmer fra tiltaksbygg § 13
- Varsling av FIG/sivilforsvar
- Være fagsentral for brannvesen i aksjoner

Ikke-lovpålagte oppgaver

- Mottak av automatiske alarmer fra offentlige bygg og institusjoner samt næringsbygg.
- Mottak av trygghetsalarm med brannvarsling.
- Mottak av sikringsradio fra oppdrettsnæringen.
- Mottak av heisalarm, innbrudd og andre driftsalarmer
- Overvåkingstjenester som hører inn under brannalarm og/eller brannforebyggende tiltak
- Varsling av kommunal kriseledelse

Mottak av trygghetsalarm med mulighet for tilsluttet røyk/brannmelder har vært en tjeneste vi har levert for flere kommuner siden 110-sentralen ble etablert i 2004. Både styret og administrasjonen i 110-sentralen er tydelig på at dette er en viktig tjeneste som ivaretar den

mest risikoutsatte og sårbare gruppen i samfunnet. Andelen eldre som bor hjemme og er brukere av velferdsteknologi løsninger vil øke i årene fremover. Et tidlig varsel til brannvesenet er avgjørende for å verne liv og helse ved hendelser hos denne gruppen.

I nyere tid har velferdsteknologi og løsninger for å motta og håndtere disse hatt mye fokus. Velferdsteknologien slik den fremstilles i dag tar sikte på å ivareta et langt bredere område enn dagens mottak i 110-sentralen med trygghetsalarm og tilknyttet brannalarm. Ved mottaket i 110-sentralen har vi frem til i dag kunne ta mot automatiske brannalarmer, analoge trygghetsalarmer og sikringsradio, samt heisalarm og innbrudd. I tillegg har vi tatt mot digitale trygghetsalarmer via Telenor Object som konverterer signalet fra digital til analog for vårt mottak.

Møre og Romsdal 110-sentral KF har de siste årene gjort betydelige oppgraderinger på teknisk utstyr og infrastruktur. Gjennom fornying av teknisk utstyr og etablering av redundante løsninger på alle system som er overvåket av eget teknisk personell, har 110-sentralen nær 100% oppetid på kritiske systemer. 110-sentralen har også drift, support og vedlikeholdsavtaler for våre system og nødvendige støttesystemer ved eventuelt utfall.

På våren 2014 gikk 110-sentralen til anskaffelse av nytt alarmmottak levert av Locus public safety. Det nye mottaket skulle hovedsakelig ta mot og videreføre eksisterende alarmportefølje og i tillegg være i stand til å håndtere mottak av digitale signal fra trygghetsalarm.

Locus er en kjent aktør både innen brann helse og politi med blant annet flåtestyringssystemer for nødetatene og alarmmottak for en stor del av 110 sentralene i Norge. Locus er også leverandør ved Trondheim kommune helsevakt for mottak av velferdsteknologi. Locus har over tid jobbet med løsninger for håndtering av velferdsteknologi. Som leverandør av plattform for mottak i fremtidige responsentraler tilfredsstiller Locus helsedirektoratets anbefalinger om velferdsteknologiske løsninger for kommunene.

Økonomiske konsekvenser:

110-sentralen har et driftsbudsjett på ca. 18 million hvorav 45% dekkes gjennom tilleggstenestene. Resterende dekkes gjennom brukerbetaling fra kommunene som i dag utgjør 38,- pr innbygger.

Mottak av trygghetsalarm gir foretaket en inntekt på ca. 1,6 million. Dersom inntektene fra trygghetsalarm slik de er i dag tas ut til drift av responsentraler, vil 110-sentralen måtte dekke inn tapet av disse inntektene gjennom økt brukerbetalingen som vil tilsvare ca. 6 kroner pr. innbygger fra hele fylket.

Drift av 24/7/365 mottak tjeneste med krav til høy oppetid er svært krevende og kostnadsdrivende. Sammen med vår leverandør har vi sett på muligheten for å drifte fremtidige responsentraler i regionen gjennom 110-sentralens tekniske infrastruktur. Dette vil gi disse tjenestene sikre løsninger med høy oppetid, overflyt mulighet ved stor pågang hos responsentralene, samt døgnskuttinuerlig overvåkning med eget teknisk personell. Samtidig vil det være kostnadseffektivt å utnytte løsninger som allerede er etablert og eies av kommunene.

Styret i Møre og Romsdal 110-sentral KF har gjennom vedtak besluttet at administrasjonen skal se på mulighet for utnytte den tekniske infrastrukturen og kompetansen som er opparbeidet gjennom flere år inn i fremtidige løsninger for mottak av velferdsteknologi.

Vedtak:010/17 Styret for 110-sentralen 09.06.2017

Vedtak: Styret og administrasjonen skal jobbe for at infrastruktur hos Møre og Romsdal 110-sentral blir brukt ved fremtidige responscenter for velferdsteknologi for fylkets kommuner.

Styret ber administrasjonen informere med brev til kommunene, med oppdatert informasjon om hvordan 110-sentralen sin infrastruktur kan benyttes ved etablering av responsentraler i fylket samt hvilke økonomiske gevinster dette kan gi.

Geir Thorsen
Virksomhetsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

Kystverket Midt-Norge
Postboks 1502
6025 Ålesund

Saksnr	Arkiv	Dykkar ref	Avd /sakshandsamar	Dato
2013/508	K24		UTV	12.09.2017

REFERAT FRÅ MØTE MED KYSTVERKET 04092017

Deltakarar:

Kirsti Slotsvik, KS
Terje Misund, TM
Harald Tronstad, HT
Camilla Storøy, CS
Olaus J Kopperstad, OJK
Jarl Martin Møller, JMM

Stad: Kystverket sitt hovudkontor
Dato: 4.9.2017 kl 10-11.15

Tema: Fosnavåg hamn

CS innleia kort og stilte spørsmålet "kva no?" . Situasjonen viser at Fosnavåg hamn er flytta ut i tid (NTP). Vidare vil endringane som er foreslått frå nasjonalt hald med omsyn til regionreform og "oppgåveflytting" frå stat til regionleddet ha betydning for prosjektet.

KS følgde opp med ei orientering om status kring vedtak om NTP og regionreform på stortinget, uavklarte spørsmål og dei moglege utfordringar som kan kome framover utan å gå i detalj. Det vart vidare drøfta å sjå på moglege løysingar som å vurdere om Fosnavåg kan kome inn under det ein omtalar som "innseglingsprosjekt" utan å konkludere.

TM informerte om siste status på arbeidet som viser ei utfordring med massedeponiet i ytre med omsyn til stabilitet på molo. Arbeidet frå konsulent er ikkje ferdigstilt.

JMM orienterte om status for planarbeidet og framdriftsplan som tilseier eit vedtak for begge planane i desember 2017. Med dei nye opplysningane som er lagt fram i møtet idag vil nok denne tidsramma vert forskyvd noko fram i tid.

OJK følgte opp med at "bildet" er samansatt og kommunen må vurdere fleire alternative løysingar for å sikre både byutvikling, næringsutvikling og ei framtidig mudring av Fosnavåg

hamn. Ein er uroa over at prosjektet vert overført til regionalt nivå med omsyn til realisering og at tiltak som eksempelvis "Fosnavåg" hamn skal ligge i ordinær rammetildeling.

Det vart vidare diskutert korleis ein skal ta prosjektet vidare. Eit sentralt spørsmål er korleis finansiere prosjektet på kort og mellomlang sikt. Reglar kring forskottering er ikkje klare frå staten si side. Ein vurderer dette som ei løysing som ligg noko fram i tid.

Det vart vidare diskutert prosjektet Vaulane og vedlikehaldsmudring. JMM stilte spørsmål om prosjektet skulle besluttast gjennomført innan kort tid, jfr. tidlegare signal. HT og TM kunne ikkje bekrefte dette i møte. Det vart vidare diskutert dette med bruhøgder og farled i Vaulane uten å gå i detalj. Frå kommunen si side vart det presisert at det er kommunestyret sitt vedtak som er førande for kva bruhøgde som skal leggst til grunn.

Veg vidare:

- Kystverket må få på plass siste avklaringar kring forprosjektet slik at reguleringsplanane kan ferdigstillast.
- Herøy kommune må ta initiativ til eit arbeid der ein ser på moglege løysingar for Fosnavåg enten på kort eller mellomlang sikt. Aktuelle partar i slikt arbeid er Kystverket, Fylkeskommune, Fylkesmann, Departement og kommune.
- Ein må sjå på moglege synergieffektar med vedlikehaldsmudring i Vaulane .

Jarl Martin Møller
ref.

Har du spørsmål kring saka kan du kontakte: Jarl Martin Møller,
jarl.martin.moller@heroy.kommune.no - 97506761

Med helsing

Jarl Martin Møller
Kommunalsjef
Samfunnsutvikling

Jarl Martin Møller
Sakshandsamar
Utviklingsavdelinga

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

Vedlegg:

Kopi til:

R-fsu

HERØY KOMMUNE RADMANNEN	
2017/ 710	Saksien
15 MAI 2017	
Ark. kode P	
Ark. kode S	
J nr	Dok. nr.
Kassasjon	

Til ordføreren
i Herøy kommune

Ordf

Langevåg, 12.5.2017

TV-aksjonen NRK UNICEF 2017

Søknad om driftsstøtte til TV-aksjonen Møre og Romsdal 2017

Først og fremst ønsker jeg å takke Herøy kommune for støtten og det gode samarbeidet i forbindelse med NRK TV-aksjonen i 2016 som gikk til Røde Kors. Herøy kommune sitt engasjement er av stor betydning for TV-aksjonens gode resultater i fylket.

I forbindelse med årets TV-aksjon søker vi Herøy kommune om driftsstøtte til å dekke utgifter knyttet til drift, kontorutstyr, gjennomføring av møter, annonsering, kopiering, trykking etc.

Nytt av året er at TV-aksjonen Møre og Romsdal for første gang har fått eget kontor til daglig drift. Devoldfabrikken i Langevåg leier ut kontoret til spesialpris, og driftsstøtten vil også gå til å dekke denne subsidierte husleien. I tillegg har fylkeskommunen stilt et kontor til disposisjon i Molde.

Ved at vi nå har et eget kontor som kan brukes daglig, har vi fått plass til to frivillige medarbeidere. Dermed har vi fått ekstra kapasitet til å gi enda bedre service til kommunene i fylket vårt. TV-aksjonen jobber alltid med å få de rimeligste løsningene for drift og søker alltid muligheten for sponsering først. Eventuelt resterende midler vil etter aksjonen bli overført TV-aksjonens innsamlingskonto.

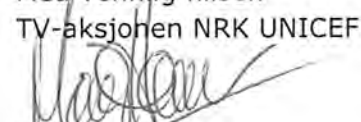
Årets TV-aksjon skal gi barn i Colombia, Mali, Syria, Pakistan og Sør-Sudan tilgang på læring. Ett av fem barn i krigs- og konfliktområder står i dag uten skolegang. Søndag 22.oktober skal ca 5000 bøssebærere ringe på hos alle husstandene i Møre og Romsdal for å samle inn penger til UNICEF. Takk for at dere er med!

I fylket vårt har vi god tradisjon for at de fleste kommunene gir et kommunebidrag til TV-aksjonen. Søknad om dette kommer senere. I denne omgang håper vi på positiv tilbakemelding på denne søknaden om driftsstøtte.

En driftsstøtte på for eksempel 4.000 kroner fra hver kommune ville nå langt for å dekke våre kostnader. Kontonummer som et eventuelt driftstilskudd kan settes inn på er: 1503.45.75441

Jeg vil til slutt også takke for all velvilje og støtte Herøy kommune har vist overfor TV-aksjonen i mange år. Dette er avgjørende for at TV-aksjonen i Herøy er så godt organisert som den er i dag og kan vise til så gode resultater.

Med vennlig hilsen
TV-aksjonen NRK UNICEF

Marius Hammer
fylkesaksjonsleder
telefon 934 11 042

TV-aksjonen NRK UNICEF
Blimed.no | Org.nr. 915 972 438

Fra: Arkiv Herøy[arkiv@heroy.kommune.no]
Sendt: 18.08.2017 11:23:08
Til: Lisbeth Moltu Espeseth
Tittel: Jubileum Runde 2. september

Fra: Tronstad, Harald [<mailto:harald.tronstad@kystverket.no>]
Sendt: 16. august 2017 08:59
Til: postmottak
Emne: Jubileum Runde 2. september

Viser til samtale med Kopperstad i dag.

Ordfører Goksøyr og jeg enig om at kommunen skulle dekke utgifter til frakt av skoleelevene dersom det var av interesse å gi disse et spesielt opplegg knyttet til Runde fyrs historie uka etter jubileumsarrangementet. Etter det jeg forsto av en telefonsamtale med fungerende ordfører, hadde Arnulf informert henne om dette.

Det vises også til invitasjon sendt pr mail 28. februar. Ettersom vi ikke fikk noen tilbakemelding ble invitasjon sendt på nytt 24. mai. Den eneste tilbakemeldingen vi kan se å ha fått, etter det jeg får vite, er positiv tilbakemelding om at to skoler ønsker å delta på opplegget.

Jeg har fått med meg at skolesjefen har fått noen økonomiske utfordringer til innleie av vikar for den læreren som har kompetanse til å formidle Runde fyrs historie ute på Runde dagene etter arrangementet.

Mvh

Harald Tronstad

Regiondirektør
Kystverket Midt-Norge
+47 957 63 867
+47 70 16 01 30

WV
R. fsk

Nerlandsøy Vasslag SA - 2016

Taps- og vinningskonto:

Lønninger	75 050,00	Vassavgift	511 160,00
Arbeidsgiveravgift	10 816,00	Renterinntekter	139,85
Elektrisitet	34 167,07		
Rørdeler og rekvisita	141 148,17		
Honorarer	27 000,00		
Kontor.rekv/porto/tlf.	24 557,26		
Kilometergodtgjørelse	2 275,60		
Forsikringspremier	3 897,00		
Avgifter/gebyrer	1 937,00		
Andre kostander	22 279,26		
Renteutgifter	3 159,35		
Avskrivninger	100 000,00		
Overskudd	65 013,14		
SUM:	<u>511 299,85</u>		<u>511 299,85</u>

Balansekonto:

Anlegg	2 717 564,60	Andelsinnskudd	3 084 100,00
Anlegg 2020	65 187,48	Kreditorer	39 446,25
Debitorer	21 000,00	Skattetrekk	4 725,00
Nordea Bank	246 339,55	Skyldig arb.g.avg	1 351,00
Sparebanken Møre	1 591,30		
Til gode MVA	11 506,00		
Underbalanse 1/1-15	131 446,46		
Overskudd	-65 013,14		
SUM:	<u>3 129 622,25</u>		<u>3 129 622,25</u>

Nerlandsøy, 3. mai 2017

Aksel Kvalsvik
Aksel Kvalsvik

Oskar Waage
Oskar Waage

Revidert 3/5.2017

Kjartan Sund

Gebyrer Nerlandsøy Vasslag SA

For 2018

Årsgebyr for bolighus/leiligheter	kr 2800,- inkl mva
Årsgebyr for rorbu/hytter enslige pensjonister	” 1.400,- inkl mva
Årsgebyr for naust	” 700,- inkl mva
Årsgebyr næringseiendom etter avtale med styre.	

For 2016

Honorarer:

Formann /dagligleiar	kr	65.000 ,-
Nestformann	”	20.000,-
Styremeld. Pr. møte	”	1.500,-

Dekning av bruk av egen bil:

Bil pr. km	kr	3,80
Passasjer	”	1,00
Tilhenger	”	1,00

Timesats kr 250,-

Fra: Arkiv Herøy[arkiv@heroy.kommune.no]

Sendt: 15.08.2017 14:04:34

Til: Hilde Bringsvor Skinnes

Tittel: EIT VERDIG MONUMENT OVER MODERNE VEGBYGGING OG FINANSIERING

Fra: Pål O. Djupvik [<mailto:paal.djupvik@outlook.com>]

Sendt: 12. august 2017 17:06

Til: post@giske.kommune.no; postmottak@alesund.kommune.no; V-Postmottak; Ørsta postmottak; Ulstein Postmottak; Postmottak Hareid; postmottak; Resepsjon postmottak; postmottak@smk.no; postmottak@sd.dep.no

Emne: 2017.08.12. EIT VERDIG MONUMENT OVER MODERNE VEGBYGGING OG FINANSIERING

Til Statsminister Erna Solberg og Samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen,
og kopi til alle kommunene på søre Sunnmøre pluss Ålesund og Giske kommuner.

Eg håper de gir det samanslutta bompengeselskapet beskjed om å sette i gang bygginga av denne Garnestunellen, som er 100% sjølvfinansierende på dobbelt så kort til som Eiksundtunellen blei, (som de veit har vi på søre Sunnmøre fire bompengeselskap som alle har fastlandsamband med Ålesund og Vigra som formålsparagraf men alle har kvar sin trase som fordrar over 100 milliardar kroner frå Staten, mens sambandet via Garnestunellen kan byggast utan ei krone frå det offentlige og nedbetalast dobbelt så raskt Eiksundtunellen.

Beste helsing

Pål Vedeld Djupvik

Pål Vedeld Djupvik
Langåsen 12
6080 GURSKØY

12.08. 2017.

Til Statminister Erna Solberg og Samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen,
og kopi til alle kommunene på Søre Sunnmøre pluss Ålesund og Giske kommuner.

EIT VERDIG MONUMENT OVER MODERNE VEGBYGGING.

Med den flate sjølvfinansierende Garnestunellen under Godøya kjem vi frå Ulstein til Ålesund og Vigra/Valderøya på 15-20 minutt biltur. Innsparinga i tid og kostnad mellom søre og nordre Sunnmøre blir enorm når turen kan gjerast på eit drygt kvarter, mot oppmot 2 timar mellom Garnes, Sulesund – Ålesund/Vigra i dag (om ferja passar akkurat).

Dette kan byggast umiddelbart, då alt er finansiert og langt innfor EU sine bestemmelse for stigning i tunellar. Då tunellen treng å gå ned til 300 meter under havoverflata 20 km. frå innslaget etter Garnekrysset, 1,5% stigning er i praksis flatt og den tyngste trailer har ikkje problem med å halde 100 kmt. Staten og Stortinget skal ikkje finansiere noko, derfor håper eg at Stats og Samferdselsministeren snarast gir klar signal til bompengeselskapet om å sette i gang bygginga.

Det vil vere eit verdig monument over regjeringa sin storslåtte samferdselspolitikk, og i tillegg blir ferjebilettane ein sagablott dobbelt så fort som i Eiksundtunellen, som Solvik-Olsen var her å markerte at no var der gratis passasje, takka vere autopass-avgifta blir også denne Garnestunellen nedbetalt av brukarane på få år.

Beste helsing
Pål Vedeld Djupvik

Ord

Herøy (M og R) kommune
Kommunestyret

 HERØY KOMMUNE RÅDMANNEN	
Regnr	Saksbeh
19 MAI 2017 Stjørdal, mai 2017	
Ansatt	
Fak. nr.	
Saks. nr.	
Dokument	

SØKNAD OM TILSKUDD FOR BUDSJETTÅRET 2018

NKS Veiledningssenter for pårørende til rusmiddelavhengige i Midt-Norge AS søker Herøy kommune om støtte til drift av senteret i 2018.

Senteret er et profesjonelt og gratis samtaletilbud for pårørende til rusmiddelavhengige og personer med risikopreget rusbruk, samt et supplement til offentlig tjenestetilbud i kommuner, spesialisthelsetjeneste og ideelle organisasjoner. Vi har tre faglig ansatte. Målet med arbeidet vårt er å bidra til at pårørende blir sjef i eget liv og får en bedre hverdag.

Senteret eies av Norske Kvinners Sanitetsforening, og tilbudet vårt dekker fylkene Nord- og Sør-Trøndelag samt Møre og Romsdal. Vi har vårt hovedkontor i Stjørdal. I tillegg gir vi månedlige tilbud ute i flere kommuner i regionen. Pr. i dag er vi i Kristiansund, Ålesund, Orkanger, Røros, Ørland og Namsos hvor hhv. kommune og sanitetsforening stiller med gratis leie av lokaler. Til disse tilbudene kommer også pårørende fra kommuner i nærheten. Det jobbes kontinuerlig med opptrapping av utevirksomheten. Vi arrangerer også en årlig konferanse med tema relatert til fagområdet vårt.

Helsedirektoratet yter midler til drift av Veiledningssenteret og vi mottar støtte fra Helse Nord-Trøndelag og lokale sanitetsforeninger. I tillegg søker vi midler fra alle kommuner i regionen vår, tilsvarende kr. 1,- pr innbygger som for Herøy kommune er **kr. 8.990,- i 2018**. Vi er også takknemlige for andre beløp. Ved å bidra økonomisk øker dere muligheten til å gi pårørende i deres kommune bedre tilgang til samtaler og oppfølging. De som støtter oss økonomisk kan også nyttiggjøre seg vår kompetanse i form av informasjon og veiledning.

Med vennlig hilsen

Karin Tuvmarken
Daglig leder
(sign.)

Les også om oss her: <http://veiledningssenter.no/midt-norge>
Og her: <https://www.facebook.com/NKSveiledningssenter/>

Pål Vedeld Djupvik
Langåsen 12
6080 GURSKØY

15.08. 2017.

Til Kommunene å Sunnmøre,

UTVIKLINGA AV SAMFERDSELEN PÅ SUNNMØRE .

Det forundrar meg at dei fleste politikarar meiner at det skal vere slutt på trafikkutviklinga på Sunnmøre no, når vi har fått fast vegsamband mellom: Øyane i ytre Herøy, Ålesund/Giske tunellane, Eiksundtunellen og Nordøyvegen, og dermed fått vekk 10 ferjesamband som er erstatta med fast veg så vi kan køyre utan tanke på ferjetider. Pluss det at bygging av faste samband er ei innsparing av milliardbeløp for folk og det offentlige som betalar underskotet på ferjedrifta.

Så viss våre 4 bompengeselskap på søre Sunnmøre hadde blitt fusjonerte til eit, så kunne selskapet bygge tunellane på FV61 GARNESTUNELLEN og VANYLVEN/SANDETUNELLEN til Hidsneset. Garnestunellen gjer at alle sørfrå kan køyre til Vigra/Valderøya og Ålesund på 15-20 minuttar, på 15-20 minuttar er folket frå Ørsta og Volda ved tunellinnslaget på Garnes, og med denne Vanylven/Sande tunellen er dei frå Vanylven og Sande også komt til Garneskrysset, og turen til Vigra/Ålesund er gjort på ein dryg halvtime for alle, og etter 3 år er der gratis passasje (dobbelt få fort som i Eiksundtunellen). ei innsparing og effektivisering utan sidestykke. Og 7-8 ferjer til blir overflødige, og kan gå heim til sine respektive rederikontorer.

Om få år er E39 som i dag ligg i Honndalen, bygt ferdig fram til Hellesylt/Stranda (vegen mellom Hellesylt og Stranda er opprusta for hundrevis av millonar kroner dei siste åra) . På Stranda blir den einaste fjordkryssinga av Storfjorden foreteken med ei hengebru 100 meter over fjorden, med ny flat tofelts-veg dei 40 km til Åndalsnes via Overøye.

Så det er å håpe at politikarane grip fatt i å får bygt desse tunellane på FV61, slik at 7-8 av dagens ferjer blir overflødige og dermed vil alle spare store beløp i tid og ferjebillett. Naturligvis Sykkylven ligg der det ligg, og viss det offentlige ikkje har råd til supsiderte ferjebillett Ørsneset-Magerholm i framtida og taksten blir som ferjebilletten Hellesylt-Geiranger. Så det blir langt å køyre til Ålesund, kanskje 60 km Straumegjerde-Stranda-Stordal-Ålesund og faktisk like langt om dei svingar til Hellesylt-Volda-Ulstein-Ålesund. Men vi får håpe at Erna og Siv får fortsette som stats og finansminister, for sjølv om staten har tapt mist 500 milliardar kroner på grunn av lav oljepris sidan 2014 så har dei i allefall klart å doble den teoretiske verdien på Statens pensjonsfond utland (Oljefondet) med 4000 milliardar kroner etter Stoltenberg sitt tap i 2013. Faktisk 267 gongar meir enn AP ved Jonas Gahr Støre sine 15 milliardar kroner skatteauke vil gi, kanskje får han folk til stemme på det men det er rart (snakk om hjernevask).

Beste helsing
Pål Vedeld Djupvik

Fra: Arkiv Herøy[arkiv@heroy.kommune.no]
Sendt: 16.08.2017 14:14:20
Til: Hilde Bringsvor Skinnes
Tittel: UTVIKLINGA AV SAMFERDSELEN PÅ SUNNMØRE.

Fra: Pål O. Djupvik [<mailto:paal.djupvik@outlook.com>]
Sendt: 15. august 2017 13:27
Til: post@giske.kommune.no; postmottak@alesund.kommune.no; Resepsjon postmottak; V-Postmottak; Ørsta postmottak; Ulstein Postmottak; Postmottak Hareid; postmottak; Sande Kommune; debatt@smp.no; redaksjon@vikebladet.no; redaksjon@vestlandsnytt.no; red@mre.no; redaksjon@mørenytt.no
Emne: 2017.08.15. UTVIKLINGA AV SAMFERDSELEN PÅ SUNNMØRE.